

Programmabegroting 2024

Dit is een uitgave van de
gemeente Hellendoorn:
oktober 2023

Willem Alexanderstraat 7
7442 MA Nijverdal
Postbus 200
7440 AE Nijverdal

Telefoon: (0548) 630 000
Fax: (0548) 610 505
Email: gemeente@hellendoorn.nl
Website: www.hellendoorn.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Financieel meerjarenbeeld	7
Programma 1: Werk, economie en inkomen	29
Programma 2: Jeugd en Wmo	29
Programma 3: Cultuur, onderwijs en sport	37
Programma 4: Mobiliteit en bereikbaarheid	55
Programma 5: Woon- en leefomgeving	62
Programma 6: Bestuur, veiligheid en dienstverlening	70
Programma: Overhead	78
Paragrafen	
Paragraaf 1: Lokale heffingen	81
Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing	93
Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen	105
Paragraaf 4: Financiering	112
Paragraaf 5: Bedrijfsvoering	118
Paragraaf 6: Verbonden partijen	123
Paragraaf 7: Grondbeleid	131
Paragraaf 8: Informatieveiligheid en privacy	137
Paragraaf 9: Duurzaamheid	140
Paragraaf 10: Trends en ontwikkelingen	144
Paragraaf 11: Open overheid	148
Bijlagen	
Bijlage 1 Kerngegevens	150
Bijlage 2 Overzicht baten en lasten per product	152
Bijlage 3 Autonome ontwikkelingen, nieuw beleid en vervangingsinvesteringen	159
Bijlage 4 Overzicht baten en lasten per taakveld	162
Bijlage 5 Beleidsindicatoren	165
Bijlage 6 Reserves en voorzieningen	167
Bijlage 7 Lijst specifieke subsidies 2023	171
Bijlage 8 De 17 Global Goals	183

Inleiding

Inleiding

We presenteren u hierbij de programmabegroting 2024. Het is een begroting waaruit blijkt dat we scherp aan de wind moeten zeilen en keuzes te maken hebben. Keuzes omdat niet alles meer kan en omdat niet alles tegelijk kan. Dit komt door teruggelopen inkomsten in het Gemeentefonds, maar ook door personele en materiële krapte. We moeten vaker 'nee' zeggen. Dit vraagt om een heldere visie van de dingen waarop we juist 'ja' willen en moeten zeggen.

Meerjarige tekorten

We presenteren een meerjarenbegroting die in 2024 sluitend is, maar een structureel tekort laat zien vanaf 2026. In lijn met de ledenbrief van de VNG laten we dit tekort zichtbaar in de begroting staan. We verwachten meer duidelijkheid over de budgetten voor de komende jaren na de vorming van het nieuwe kabinet en de vaststelling van hun meerjarenbegroting. De eerste signalen hierover zijn niet positief. De 17e Studiegroep Begrotingsruimte adviseert een koerscorrectie van € 17 miljard op de Rijksbegroting voor de aankomende kabinetsperiode. De overheidsfinanciën verslechteren door onder andere de gestegen rentelasten en een verwachte sterke stijging van de uitgaven. Wat het nieuwe kabinet hiermee doet, zien we naar waarschijnlijk na de nieuwe kabinetsformatie. Ook geven zij aan dat de complexiteit van maatschappelijke uitdagingen vragen om een brede blik op welvaart. Niet alles kan worden opgelost met extra uitgaven.

Bovendien zien we dat de overheid structurele taken overdraagt aan gemeenten met incidentele middelen, die niet altijd toereikend zijn. Dit vereist dat we meer projectmatig met deze incidentele budgetten omgaan. Voor de begroting van 2025 en daarna starten we een project om te komen tot een weerbaardere en wendbare begroting. Hierbij willen we meer gevoel en meer grip op onze begroting ontwikkelen.

Maatschappelijke opgaven

De komende jaren staan we voor een aantal aanzienlijke uitdagingen, zoals de transformatie van het platteland, het behouden van de leefbaarheid ervan, de betaalbaarheid van (jeugd)zorg, klimaatverandering, huisvesting en integratie van nieuwkomers, en de realisatie van betaalbare woningen voor starters en mensen met een middeninkomen. Deze uitdagingen vereisen een stabiel bestuur en consistent beleid, zowel op nationaal, provin-

ciaal als lokaal niveau. De Tweede Kamerverkiezingen op 22 november 2023 zullen leiden tot een nieuw kabinet in 2024, met nieuwe beleidsplannen en keuzes. De provinciale verkiezingen in maart 2023 en de installatie van het nieuwe college van Gedeputeerde Staten op 12 juli 2023 hebben al geleid tot nieuwe benaderingen met betrekking tot de energieopgave en de rol van de provincie daarin. Op lokaal niveau kennen we ook een onrustige politieke periode, waarin het niet helder is welke (coalitie)afspraken nog gelden. In deze begroting hebben we het collegeprogramma 2023-2026 als basis genomen. Hierdoor zijn we voorzichtig in de uitvoering van het collegeprogramma, terwijl we ons ook bewust zijn van de noodzaak om vooruitgang te blijven boeken.

Omgevingsvisie

Hoe we in de toekomst naar onze leefomgeving kijken en hoe we omgaan met ontwikkelingen in die omgeving leggen we vast in de gemeentelijke Omgevingsvisie. In deze omgevingsvisie geven we een plek aan ontwikkelingen zoals de energietransitie, noodzakelijke aanpassingen in het landelijk gebied, de gewijzigde woningmarkt en sociale thema's zoals gezondheid. In 2024 zetten we met de samenleving concrete stappen, in lijn met de Omgevingswet, die op 1 januari 2024 van kracht wordt. De omgevingsvisie vormt daarmee het kader, de paraplu voor de ontwikkelingen in de leefomgeving. Deze manier van werken zetten we ook in op andere beleidsterreinen. Zo zorgen we voor een naadloze overgang van strategie naar tactisch en operationeel niveau.

Visie sociaal en maatschappelijk domein

De visie op het sociaal en maatschappelijk domein, die binnenkort wordt vastgesteld, vormt ook een kader. We werken aan een gezonde, sterke en inclusieve samenleving. We willen de sociale cohesie in onze gemeente verhogen. Hiervoor onderzoeken we of de inzet van gebiedsambtenaren daar een bijdrage aan kan leveren. Door concreet aan de slag te gaan met het bevorderen van een gezonde samenleving en het aanpakken van eenzaamheid, bijvoorbeeld door als JOGG-gemeente aan de slag te gaan, leveren we een bijdrage van het bereiken van onze doelen. Vitaliteit in de samenleving hangt niet alleen af van gezonde burgers, maar ook van vitale bedrijven, vitale verenigingen en een goede bereikbaarheid in onze gemeente. Dit zijn enkele van de randvoorwaarden voor onze inwoners om mee te kunnen doen in de samenleving. Ook hieraan leveren we in 2024 een bijdrage.

Meedoen als voorwaarde

Meedoen in de samenleving door het hebben van bestaanszekerheid en het beheersen van de basisvaardigheden is van wezenlijk belang voor het gevoel een volwaardig onderdeel van de samenleving te zijn. In 2024 zullen we nog steeds de gevolgen ervaren van stijgende prijzen en toenemende armoede. Ons nieuwe armoedebeleid dat de komende maanden wordt vastgesteld, richt zich op specifieke doelgroepen die extra ondersteuning nodig hebben: gezinnen, jongeren en ouderen.

Bedrijvigheid en toerisme

De bedrijven in onze gemeenten hebben de afgelopen jaren een moeilijke periode gekend door corona. Door steunmaatregelen en hoge economische groei is het negatief effect beperkt gebleven. Momenteel is de inflatie hoog en is er een tekort aan arbeidskrachten, hier hebben veel bedrijven last van. Landelijk zijn er meer faillissementen. We volgen nauwlettend de gevolgen van geopolitieke gebeurtenissen en afnemen economische groei voor onze gemeente, bedrijven en inwoners. Gezien de verwachte vraag naar bedrijfsgronden, maar we nog maar weinig uitgeefbare bedrijfskavels hebben, zoeken we naar mogelijkheden om aan deze vraag te voldoen.

Veel toeristen weten onze gemeente te vinden, dit is een mooie ontwikkeling, ook voor onze ondernemers. Wel geeft dit druk op natuurgebieden, hierop ontwikkelen we een recreatievisie.

Tenslotte

Samenvattend, zal 2024 gekenmerkt worden door aanzienlijke uitdagingen op zowel fysiek als sociaal-maatschappelijk vlak. De budgetten die we hiervoor tot onze beschikking hebben sluiten niet altijd aan bij wensen en ambities. Het vraagt daarom om het maken scherpe keuzes. Door het ontwikkelen van duidelijke visies, bepalen we waartegen we 'ja' zeggen. Met het vertalen ervan naar concrete uitvoeringsplannen, zijn we in staat om proactief te reageren op deze ontwikkelingen en onze wendbaarheid te vergroten.

Zoals ook in het rapport van de 17e studiegroep begrotingsruimte wordt aangegeven, geldt ook voor Hellen door:

Regeren is koers bepalen en keuzes maken.

**Financieel
meerjarenbeeld
2024-2027**

Inleiding

De Programmabegroting 2024 is een begroting die tot stand is gekomen in een roerige politieke periode. Op het moment van besluitvorming zijn gesprekken gaande tussen politieke partijen om te komen tot een nieuwe coalitie en is de samenstelling van het college tussentijds gewijzigd.

Vanwege deze onzekerheden is gekozen om de financiële uitwerking van het Helder(s) akkoord in het collegeprogramma, zoals vastgesteld door de raad in april 2023, als uitgangspunt te nemen.

De Programmabegroting 2024 is financieel sluitend tot 2026. Evenals vorig jaar is de meerjarige doorkijk niet rooskleurig en omgeven met onzekerheden.

De financiële ontwikkelingen vanaf 2026 zijn onzeker door onduidelijkheid over het gemeentefonds, landelijke verkiezingen en de huidige crises op het gebied van klimaat, energie, hoge inflatie, de oorlog in Oekraïne en vluchtelingen.

In dit hoofdstuk gaan we in op het financiële beeld voor dit begrotingsjaar en de komende meerjarenperiode. Eerst belichten we de uitgangspunten voor de programmabegroting 2024. Vervolgens laten we met het budgettair perspectief voor de periode 2024-2027 zien welke wijzigingen er op dit moment zijn ten opzichte van de programmabegroting 2023. Bij de financiële positie van de gemeente staan we onder andere stil bij de investeringen, ontwikkeling van de gemeentelijke reserves en de schuldenpositie. Ook beschouwen we kort de wetgeving omtrent de vennootschapsbelasting. De uiteenzetting van de incidentele baten en lasten is van belang voor de provincie en leidend voor de toezichtsvorm die in 2024 van toepassing is. Tenslotte worden de verwachte landelijke ontwikkelingen beschreven die nog niet in onze begroting zijn opgenomen.

Uitgangspunten programmabegroting 2024

Het vertrekpunt van de programmabegroting 2024 is de programmabegroting 2023 en het coalitieprogramma. Naast het bestaande beleid zijn de verwachte autonome ontwikkelingen en vervangingsinvesteringen opgenomen.

Daarbij hebben we de volgende uitgangspunten gehanteerd en verwerkt deze begroting:

- Raadsbesluiten t/m april 2023 met structurele effecten, waaronder de najaarsrapportage 2022.
- Bestuursrapportage 2023.
- Meerjarenprognose grondbedrijf 2023, zoals vastgesteld in de raad van 11 juli 2023.
- De effecten uit de meicirculaire gemeentefonds 2023.
- Prijsstijgingen: voor de gemeentelijke materiële uitgaven is 8,9% meegenomen. Voor de zorgindexatie is 7,44% opgenomen.
- Loonontwikkelingen: de basis is de huidige Cao Gemeenten die is ingegaan op 1 januari 2023. Deze loopt tot 31-12-2023. Er is rekening gehouden met 3% loonstijging, 2% stijging pensioenpremie en 1,5% stijging sociale lasten.
- Verhoging tarieven, leges, heffingen en belastingtarieven met 7,5%.
- Het tarief voor OZB beperken we tot 4%.
- De renteomslag bedraagt in 2024 1,2% en meerjarig 1,4 %.
- Ter versterking van de financieringspositie doen we een jaarlijkse storting van € 600.000,-- in de financieringsreserve.
- Voor onvoorziene uitgaven is € 75.000,-- opgenomen.
- Voor de middelen jeugd gaan we uit van het provinciaal kader, wat betekent dat we 100% van de middelen opnemen in de jaren 2024-2026, maar ook rekening houden met de extra besparing van het Rijk.
- De SPUK Gala en de te verwachten SPUK klimaatmiddelen zijn (budgetneutraal) verwerkt in deze begroting.

Meerjarenperspectief 2024-2027

We presenteren een meerjarendoorkijk met een positief saldo in de jaren 2024 en 2025. Helaas blijft de meerjarige doorkijk negatief.

Vanaf 2026 verandert het Rijk de financieringssystematiek waarbij verruiming van het gemeentelijk belastinggebied wordt betrokken en komt de opschalingskorting in volle omvang terug in het gemeentefonds. Concrete uitwerking van hoe die nieuwe financieringssystematiek eruit komt te zien, ontbreekt nog. Binnen de financiële kaders van het coalitieakkoord van het Rijk leidt dit tot een lastenverzwaring voor de burger, zonder dat daar een hoger voorzieningenniveau tegenover staat. Voor ons als gemeente is dit niet acceptabel.

Vooruitlopend op de wijziging heeft het Rijk de 'trap op trap af' systematiek buiten werking gesteld en de normeringswijze aangepast. De indexatie wordt vanaf 2026 gebaseerd op het bruto binnenlands product (bbp). Deze index biedt te weinig compensatie voor volumeontwikkelingen.

Het Rijk heeft aangegeven € 1 miljard structureel te compenseren, maar dit is onvoldoende om de terugval op te vangen. Hierdoor zien we een vermindering van de gemeentefondsmiddelen van € 4,5 miljoen in de overgang van 2025 naar 2026 en worden we geconfronteerd met een negatieve meerjarenraming.

Het college kiest ervoor een realistische begroting aan te bieden met uitgaven en inkomsten die gebaseerd zijn op het huidige takenpakket, ambities uit het collegeprogramma, noodzakelijke investeringen en de huidige inschatting ten aanzien van inflatie.

We sluiten met deze begroting met een negatieve meerjarenraming aan bij het begrotingsadvies van de VNG:

Begrotingsadvies VNG:

- Presenteer voor 2024 en 2025 van de meerjarenraming 2025-2027 een sluitende begroting.
- Breng de lasten in de meerjarenramingen voor 2026 en 2027 in beeld, in de vorm van een realistische begroting. Baseer deze op het huidige takenpakket, de noodzakelijke investeringen, de inflatie, de stijgende rente, de ambities uit uw coalitieakkoord en geschatte mee- en tegenvallers. Naar verwachting zullen de meerjarenramingen 2026 en 2027 dan duidelijk tekorten aangeven.

Een ander complex dossier in deze gemeentebegroting blijft de jeugdzorg. In 2021 heeft het toenmalige kabinet de uitspraak van de Commissie van Wijzen overgenomen over de structurele financiering van de jeugdzorg. De structurele vertaling is daarentegen wel overgelaten aan het volgende kabinet. Er is een hervormingsagenda opgesteld, waarbij € 1 miljard bespaard moest worden. Daarbovenop zijn in het coalitieakkoord aanvullende maatregelen van € 511 miljoen opgenomen. Precieze uitwerking is nog onduidelijk, maar heeft in ieder geval effect op de structurele doorkijk.

In de begroting 2023 hebben we 75% ingeboekt van de hervormingsagenda. We nemen nu 100% op voor de jaren t/m 2026, inclusief de extra maatregelen van het Rijk. In 2027 gaan we dus weer uit van 75% van de hervormingsagenda. Het provinciaal toetsingskader geeft aan dat we de middelen van de hervormingsagenda structureel mogen opnemen. Dit doen we niet, omdat ook de provincie aangeeft dat het realisme van de ramingen onzekerder wordt in de toekomst.

We houden in deze raming rekening met de opschalingskorting. Dit betekent een negatief effect van € 1,2 miljoen vanaf 2026.

Met de uitgangspunten die zijn benoemd komen we tot het perspectief, zoals aangegeven op de volgende pagina. Dit overzicht geeft de specifieke baten en lasten per programma weer. De algemene dekkingsmiddelen en overhead presenteren we apart van deze lasten en baten. De vennootschapsbelasting is op netto € 12.000,-- geraamd. Dit betreft het onderdeel Vpb over reclameopbrengsten op lichtmasten, rotondes enabri's. De Vpb over de fiscale winst op grondexploitaties komt ten laste van de bufferreserve.

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Saldo van baten en lasten						
Programma's						
<u>Lasten</u>						
01 Werk, Economie en Inkomen	- 20.579	- 28.106	- 24.651	- 24.371	- 24.135	- 17.112
02 Jeugd en WMO	- 24.500	- 28.216	- 29.660	- 28.417	- 27.968	- 27.852
03 Onderwijs Cultuur en sport	- 11.810	- 13.759	- 17.340	- 14.496	- 14.097	- 13.835
04 Mobiliteit en bereikbaarheid	- 10.301	- 11.048	- 11.597	- 12.034	- 11.985	- 12.530
05 Woon en leefomgeving	- 18.667	- 19.806	- 16.611	- 15.769	- 13.892	- 13.934
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	- 7.216	- 8.210	- 8.397	- 8.252	- 8.720	- 9.184
Totaal Lasten	- 93.072	- 109.146	- 108.256	- 103.339	- 100.797	- 94.447
<u>Baten</u>						
01 Werk, Economie en Inkomen	14.075	16.914	15.790	15.757	15.718	8.793
02 Jeugd en WMO	1.607	1.746	951	918	1.285	999
03 Onderwijs Cultuur en sport	4.033	4.361	4.294	4.302	4.289	4.090
04 Mobiliteit en bereikbaarheid	4.558	4.660	5.129	5.370	5.356	5.401
05 Woon en leefomgeving	15.468	14.955	10.910	10.364	8.359	8.358
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	2.157	982	1.236	1.236	1.395	1.395
Totaal Baten	41.898	43.619	38.310	37.947	36.403	29.034
Programma's	- 51.174	- 65.527	- 69.946	- 65.391	- 64.394	- 65.413
Alg. dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien						
<u>Lasten</u>						
OZB woningen	- 425	- 558	- 507	- 514	- 516	- 517
OZB niet-woningen	-	- 1	- 1	- 1	- 1	- 1
Belastingen overig	- 48	- 8	-	-	-	-
Treasury	- 43	- 820	- 616	- 42	- 11	31
Overhead	- 12.884	- 14.483	- 15.478	- 15.642	- 15.695	- 15.766
Onvoorzien	-	- 30	- 75	- 75	- 75	- 75
Heffing Vpb	4	- 12	- 12	- 12	- 12	- 12
Totaal Lasten	- 13.395	- 15.912	- 16.690	- 16.285	- 16.309	- 16.340
<u>Baten</u>						
Uitkeringen Gemeentefonds	67.164	67.628	72.743	73.546	67.432	66.310
OZB woningen	5.690	5.830	6.064	6.064	6.064	6.064
OZB niet-woningen	3.306	3.191	3.456	3.456	3.456	3.456
Belastingen overig	- 2	100	107	107	107	107
Treasury	1.873	2.007	1.158	1.090	785	779
Overhead	205	132	50	51	51	51
Totaal Baten	78.237	78.890	83.578	84.314	77.894	76.767
Alg. dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien	64.842	62.977	66.888	68.029	61.585	60.427
Saldo van baten en lasten	13.668	- 2.549	- 3.058	2.637	- 2.810	- 4.986
Mutatie reserves						
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 21.548	- 7.678	- 1.265	- 1.275	- 1.207	- 1.018
Onttrekkingen	13.353	10.569	4.357	156	111	602
Mutatie reserves	- 8.195	2.890	3.092	- 1.119	- 1.096	- 416
Resultaat	5.473	341	34	1.518	- 3.906	- 5.402

De opbouw van het budgettair perspectief voor de jaren 2024-2027 is hieronder weergegeven. Vervolgens lichten we de achtergronden van de verschillende ramingen kort toe.

Meerjarenperspectief	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Bestaand beleid				
a Meerjarenschijven begroting 2023	854	3.317	- 2.173	- 2.065
b Structurele doorwerking najaarsrapportage 2022	- 55	- 546	950	- 1.323
c Restant dekking collegeprogramma	- 284	- 239	- 164	- 164
d Aanvullende financiering Reggesteyn		- 45	- 45	- 45
e Verduurzaming De Ark	- 7	- 7	- 7	- 7
f Skatebaan	- 7	- 7	- 7	- 7
g De Veenbrug	- 21	- 20	- 20	- 18
h Meicirculaire 2023: Accresontwikkeling en overige budgettaire effecten	3.980	3.938	3.292	2.879
Meicirculaire 2023: Bijdrage Rijk financieringssystematiek				1.688
Meicirculaire 2023: Jeugd	756	676	513	89
Meicirculaire 2023: Accres en overige budgettaire effecten		220	213	210
i Structurele doorwerking bestuursrapportage 2023	- 105	- 236	- 230	- 228
j Vervangingsinvesteringen	-	- 31	- 31	- 27
Totaal bestaand beleid	5.111	7.020	2.291	982
Autonome ontwikkelingen - Nieuw beleid				
k Loonontwikkeling 2023 en 2024	- 2.358	- 2.288	- 2.247	- 2.292
l Indexatie materiële budgetten (8,9%)	- 2.400	- 2.400	- 2.400	- 2.400
m Indexatie zorgbudgetten (7,44%)	- 917	- 917	- 917	- 917
n Gesubsidieerde instellingen (inflatie)	- 192	- 192	- 192	- 192
o Rente-ontwikkelingen	713	604	325	350
p Aanpassing voorzieningen riool en afval	- 210	- 103	- 148	- 106
q Mutatie toerekening overhead en uren aan investeringen en grex	240	276	97	99
r Vrijval afschrijvingslasten ivm doorschuiving burap en fasering	820	198		
s Autonome ontwikkelingen	- 1.950	- 1.684	- 1.822	- 1.926
t Nieuw beleid en uitbreidingsinvesteringen	- 366	- 253	- 228	- 224
u Restant collegeprogramma	- 365	- 315	- 252	- 252
v Diverse mutaties	74	163	178	67
Totaal Autonome ontwikkelingen- Nieuw beleid	- 6.911	- 6.911	- 7.606	- 7.793
Belastingmaatregelen				
w Inflatiecorrectie OZB (7,5%)	645	645	645	645
Beperken inflatie OZB tot 4%	- 301	- 301	- 301	- 301
x Inflatiecorrectie overige tarieven (7,5%)	1.150	1.160	1.160	1.160
Totaal belastingmaatregelen	1.494	1.504	1.504	1.504
Bovenmatige inflatie				
y Inzet stelpost bovenmatige inflatie (begroting 2023)	200	200	200	200
z Extra kosten gas en elektra	- 240	- 295	- 295	- 295
Totaal bovenmatige inflatie	- 40	- 95	- 95	- 95
Dekkingsvoorstellen				
aa Dekking incidentele storting voorziening uit VAR	380			
Totaal dekkingsvoorstellen	380	-	-	-
Totaal meerjarenperspectief	34	1.518	- 3.906	- 5.402

Bestaand beleid

Het vertrekpunt van deze begroting is de meerjarenraming bij de programmabegroting 2023 met een begrotingssaldo van € 854.000,-- in 2024, € 3.317.000,-- in 2025 en een structureel nadeel van € 2.173.000,-- in 2026 en verder. Zoals in de begroting van 2023 is aangegeven werd dit (tijdelijke) voordeel vooral veroorzaakt door de hogere accressen in het gemeentefonds in de jaren 2023-2025 en de herijking van het gemeentefonds. Vanaf 2026 was er sprake van een zogenaamd ravijn in het gemeentefonds, door het volledig terugkomen van de opschalingskorting en het afschaffen van de algemene accresontwikkeling. Hierdoor is er een forse terugval in onze inkomsten.

De najaarsrapportage 2022 laat een negatief meerjarig effect zien van - € 55.000,-- in 2024 en - € 546.000,-- in 2025 en een positief saldo van € 950.000,-- in 2026 doordat het Rijk eenmalig € 1 miljard heeft toegekend als compensatie voor het wegvallen van de algemene accresontwikkeling. Door het eenmalige karakter van deze compensatie is het effect structureel negatief - € 1.323.000,-- vanaf 2027. Dit wordt vooral veroorzaakt doordat het effect van het miljard voor Hellendoorn € 1,7 miljoen is, en doordat er in de najaarsrapportage ook een structurele post opgenomen voor bovenmatige inflatie (b).

Na vaststelling van de begroting 2023 is er een aantal raadsbesluiten genomen, waarbij is afgesproken dat het financieel effect ervan opgenomen zou worden bij de begroting 2024.

De financiële verwerking van het collegeprogramma is vastgesteld in de raad van 4 april 2023. Hierbij was onvoldoende (meerjarige) dekking; dit saldo wordt nu meegenomen in het perspectief (c). Voor de vernieuwbouw van Reggesteyn is extra financiering beschikbaar gesteld. Meerjarig is het budgettaire effect € 45.000,--. Gezien fasering van het project is de verwachting dat de kosten pas vanaf 2025 daadwerkelijk worden gemaakt. Ook voor de verduurzaming van de Ark, de aanleg van het skatepark en de nieuwbouw van de Veenbrug nemen we de extra dekkingsposten op zoals afgesproken in de besluitvorming (e, f, g).

Gemeentefonds (h)

Voor 2024 en 2025 wordt de bestaande normeringssystematiek toegepast, maar vanaf 2026 worden geen accresstijgingen meer gedaan door het kabinet. Dan is het accres gesplitst in een vaststaand volumedeel en een loon- en prijsdeel dat wordt geïndexeerd op basis van CPB-cijfers. Dit zorgt voor een inkomstendaling na 2025, het zogenaamde 'ravijn' in de gemeentefondsontwikkeling. Het extra miljard dat het Rijk in de septembercirculaire voor 2026 heeft toegezegd, wordt structureel gemaakt. Maar dit is onvoldoende om de verwachte terugval te compenseren en het Rijk geeft nog geen uitsluitsel over de opschalingskorting, waardoor vanaf 2026 deze korting weer volledig wordt meegerekend.

In het coalitieakkoord is opgenomen dat bij het uitwerken van een nieuwe financieringssystematiek, de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied wordt betrokken. Over de ontwikkelingen hierover tasten we nog in het duister. Een vergroting van het gemeentelijk belastinggebied leidt tot een lagere uitkering uit het gemeentefonds.

Het kabinet stelt in deze circulaire de extra middelen voor de jeugdzorg voor de jaren 2024 en 2025 vast. Hierbij gaat het kabinet uit van een lager besparingsbedrag, waardoor de rijksbijdrage hoger wordt. Ook passen we de inkomsten aan op de provinciale toets, waarbij we 100% opnemen voor ook de jaarschijf 2026 van het bedrag zoals opgenomen in het advies van de Commissie van Wijzen. Vanaf 2027 houden we vast aan de 75% stelpost gezien de onzekerheden ten aanzien van het realisme van de maatregelen uit het pakket van de Commissie van Wijzen.

De structurele doorwerking van de bestuursrapportage is negatief € 105.000,-- in 2024, € 236.000,-- in 2025, € 230.000,-- in 2025 en € 228.000,-- vanaf 2027 (i).

Vervangingsinvesteringen (j)

Voor deze begroting stellen we voor om € 5.961.000,-- aan vervangingsinvesteringen op te nemen bovenop de al bestaande besluitvorming van de investeringsbudgetten. Hierin zijn de volgende grote vervangingsinvesteringen (> € 100.000,--) opgenomen: uitvoering mobiliteits- en fietsvisie 2027 (€ 400.000,--), klimaat adaptieve maatregelen 2027 (€ 486.000,--), rioolrenovatie 2027 (€ 246.000,--), vervanging installaties drukriool en gemalen 2027 (€ 150.000,--), vervanging riolering 2027 (€ 853.000,--), vervanging wegen 2027 (€ 460.000,--), vervanging openbare verlichting 2027 (€ 125.000,--), vervanging drie huisvuilwagens 2027 (€ 900.000,--), vervanging container op huisvuilwagens (zijlader)

2027 (€ 100.000,--), vervanging huisvuilwagen (achterlader) 2027 (€ 250.000,--), investeringen ICT, werkplek en wifi 2027 (€ 613.000,--), vervanging tractiemiddelen 2027 (€ 525.000,--) en renovatie dakbedekking sporthal Bachlaan 2027 (€ 175.000,--).

Daarnaast vragen we voor twee projecten in 2024 extra budget aan, aangezien de investeringskosten in het afgelopen jaar zijn gestegen door de hoge inflatie. Dit is voor het project verduurzaming Het Ravijn (€ 225.000,--) en voor project gasloos maken HvC&B (€ 150.000,--).

In het jaar van investeren bekijken we of de investering daadwerkelijk nodig is en voor welk bedrag. De kapitaallasten van een investering starten met ingang van het jaar volgend op de investering.

bedragen x € 1.000					
Vervangingsinvesteringen	Investering (nieuw)	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Totaal vervangingsinvesteringen	5.961	-	- 31	- 31	- 27

In bijlage 3 is het volledige overzicht van de vervangingsinvesteringen opgenomen.

Autonome ontwikkelingen

Dit zijn ontwikkelingen die niet direct door het gemeentelijk beleid te beïnvloeden zijn, maar die wel invloed hebben op de gemeentelijke financiën.

De verschillende loon- en prijsontwikkelingen (k t/m n) zijn doorberekend conform de uitgangspunten van de program-mabegroting 2023. Ten aanzien van de loonontwikkeling houden we rekening met een stijging van de Cao met 3%, 2% voor stijging pensioenpremie en 1,5% voor stijging sociale lasten. Daarnaast ramen we evenals vorig jaar een stelpost voor stijging premies.

Doordat er vertraging is in de uitvoering van investeringswerkzaamheden én we in 2022 een flink rekeningsaldo hadden, hebben we meer geld in kas dan bij de voorgaande begroting was ingeschat. Daarom hoeven we pas later nieuwe geldleningen aan te trekken. Momenteel krijgen we rente op ons liquiditeitsoverschot: het geld dat bij de schatkist wordt geparkeerd. Ons voordeel op de rentelasten ligt daarom structureel lager dan waarmee in de vorige begroting rekening is gehouden (o).

De voorgaande indexeringen en aanpassingen van budgetten hebben effect op de kostentoerekening aan de egalisatie voorzieningen riool- en afvalstoffenheffing. Daarnaast is ook de methode van overheadtoerekening gewijzigd zodat we straks kunnen werken zoals de vernieuwde notitie Overhead van de BBV voorschrijft. Die gaat in per begrotingsjaar 2025, maar we anticiperen vast op de te verwachten wijzigingen (p,q).

Bij de bestuursrapportage 2023 is voor € 19 miljoen aan investeringen doorgeschoven naar latere jaren. Hierdoor ontstaat in 2024 een incidentele vrijval van de afschrijvingslasten. Tevens is bij het opstellen van deze begroting de fasering van investeringen aangepast. Dit levert voor 2025 een voordeel op (r).

Bij het actualiseren van de budgetten zijn diverse voorstellen tot autonome ontwikkelingen ingediend (s).

bedragen x € 1.000					
Autonome ontwikkelingen	Investering (nieuw)	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Totaal autonome ontwikkelingen	-	- 1.950	- 1.684	- 1.822	- 1.926

In bijlage 3 is het volledige overzicht van de autonome ontwikkelingen opgenomen. De belangrijkste autonome ontwikkelingen (> groter dan € 50.000,--) zijn hieronder toegelicht (de nummers verwijzen naar de tabel in bijlage 3):

Loonkosten Nieuw beschut ten gevolge van nieuwe instroom (1.01)

Er is een nieuwe doorrekening gemaakt van de regeling Nieuw Beschut vanuit de Participatiewet die vanaf 2015 de Wsw vervangt. Op dit moment hebben we meer personen in Nieuw Beschut geplaatst dan de (voorlopige) taakstelling. We gaan uit van een toename van vier personen per jaar.

Loonkosten Sociale werkvoorziening en hieraan gerelateerde kosten (1.02)

Er is een nieuwe doorrekening gemaakt van de loonkosten van de sociale werkvoorziening, de 'oude regeling Wsw. Vanaf 2015 is instroom in de Wsw niet meer mogelijk. Actualisatie was noodzakelijk doordat de uitstroom in werkelijkheid anders is gebleken dan vooraf geraamd. Dit levert over de jaren een fluctuerend beeld op.

Gebundelde uitkering (1.03)

Recente aanpassing van de berekeningssystematiek op het onderdeel loonkostensubsidie heeft tot gevolg dat de hoogte van de BUIG voor de gemeente Hellendoorn beter aansluit bij de hoogte van de uitgaven. We hebben hierdoor structureel een voordeel in deze begroting kunnen verwerken van € 244.000,--.

Begeleiding en dagbesteding en huishoudelijke ondersteuning (2.01)

Naar aanleiding van gewijzigde aantallen cliënten, indicatiewaardes en verzilveringspercentages zijn de verschillende prognoses opnieuw doorgerekend. Daarnaast is er ook sprake van een nieuwe aanbesteding van de huishoudelijke ondersteuning, waarbij hogere tarieven worden gerekend en een andere tarievenstructuur ontstaat. Dit heeft een negatief effect. De jaarschijf 2024 van de stelpost groeivraag zorg kan vrijvallen en dekt een deel van de extra kosten.

Hogere kosten doelgroepenvervoer (2.02)

Door de nieuwe aanbesteding van het doelgroepenvervoer worden we geconfronteerd met hogere kosten voor deze taak; structureel moeten we € 382.000,-- extra opnemen.

Onderzoek reële tarieven Wmo en jeugdzorg (2.04)

Regionaal wordt onderzocht of de huidige tarieven bij Wmo en Jeugdzorg reëel zijn. De voorlopige uitkomsten van dit onderzoek zijn dusdanig dat we in deze begroting rekening hebben gehouden met forse meerkosten (€ 700.000,--) omdat de huidige tarieven onder het reële niveau lijken te liggen.

Meerkosten Drie Milieus Voorziening (2.05)

De wijzigingen in deze (zware) jeugdhulp naar meer kleinschaligheid zorgen voor extra kosten. We nemen structureel € 100.000,-- extra budget op.

Cao-stijging gesubsidieerde instellingen (3.01)

Bij de grote, beroepsmatig werkende gesubsidieerde instellingen is geïnventariseerd welke Cao-consequenties ze verwachten voor 2024 en dit is als autonome ontwikkeling opgenomen. Voor de waarderingssubsidies die naar vrijwilligersorganisaties gaan, geldt dat die met de reguliere inflatiecorrectie voor materiële kosten zijn opgehoogd.

Voorziening bruggen en tunnels (4.02)

Tijdens inspectie van bruggen en tunnels in 2023 is gebleken dat de staat van het areaal minder goed was dan verwacht. Ook inflatie zorgt voor extra kosten. Hierdoor moeten we de jaarlijkse storting in de voorziening civiele kunstwerken verhogen met € 59.000,--. Bovendien is er in 2024 een eenmalige extra storting noodzakelijk van € 380.000,-- om de voorziening op peil te houden.

Bijdrage Omgevingsdienst Twente (5.01)

De hogere bijdrage Omgevingsdienst Twente (ODT) is verwerkt in deze begroting. De bijdrage wordt vanaf 2024 gebaseerd op de verwachte afname van uren per deelnemer. Daarnaast zijn ook bij de ODT-begroting hoge indexaties opgenomen voor loon- en prijsontwikkelingen. Structureel effect is € 283.000,--.

Nieuw beleid (t)

Naast het bestaande beleid en autonome ontwikkelingen zijn er voorstellen voor nieuw beleid en uitbreidingsinvesteringen.

Nieuw beleid	Investing (nieuw)	Begroting 2024	bedragen x € 1.000		
			MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Totaal nieuw beleid en uitbreidingsinvesteringen	380	- 366	- 253	- 228	- 224

Schoolzorgondersteuner (2.06)

We willen kwalitatief goede, laagdrempelige hulp (signalering, diagnostiek en behandeling) bieden binnen de basisschool aan kinderen en hun directe omgeving. Hierbij is het verwachte en gewenste effect dat doorverwijzing naar jeugdhulp af zal nemen. We willen de inzet van de SZO voortzetten en beperkt uitbreiden in 2024. Hiervoor is incidenteel € 60.000,-- nodig in 2024. In 2024 volgt een evaluatie.

Gezinswerker (2.07)

De eerste resultaten van de pilot laten positieve resultaten zien. Daarom willen we de werkwijze in 2024 voortzetten; hiervoor ramen we incidenteel € 60.000,--. Eind 2023 hebben we de pilot geëvalueerd.

Consulent Leerlingenvervoer (2.08)

We willen de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van leerlingen zo goed mogelijk ontwikkelen en stimuleren. Daarnaast is het nodig om het leerlingenvervoer door te ontwikkelen en om voldoende ingericht te zijn op de toegenomen complexiteit van casussen. Om de pilots te kunnen continueren is incidenteel € 20.000,-- extra budget nodig. In 2023 en 2024 evalueren wij de inzet en het resultaat.

Beloningssysteem zwemlessen (3.02)

We willen de doorstroom vanuit het Ouder & Kind zwemmen bevorderen. Het lessysteem wordt specifiek ingericht voor kinderen in de leeftijdscategorie van 4 jaar. Voor het opzetten en ontwikkelen van dit zwemlesconcept wordt € 20.000,-- budget opgenomen.

Kunstschildering eerste verdieping en uitkijktoren ligweide (3.03)

De wanden van algemene ruimten in Het Ravijn en de uitkijktoren van de ligweide moeten worden opgeknapt. We willen deze door een kunstenaar laten beschilderen in de stijl van Het Ravijn en passend in de omgeving. Hiervoor wordt een bedrag van € 8.000,-- opgenomen.

Uitbreiding beregeningsinstallatie en herstel ligweide (3.04)

De ligweide heeft de laatste jaren veel hinder/schade ondervonden door droogte. De werkzaamheden aan het gazon worden gekoppeld aan het uitbreiden van de sproei-installatie. We nemen € 30.000,-- investeringsbudget op in 2027.

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (3.05)

Het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs wordt momenteel opgesteld in samenwerking met de schoolbesturen. Ervaring leert dat aanpassingen in onderwijshuisvesting gepaard gaan met grote (investerings)bedragen die een substantieel effect kunnen hebben op de raming van de gemeentebegroting. Op dit moment is nog niet helder welke (financiële) effecten dit plan gaat hebben; daarom is dit opgenomen als PM post.

Investeringsprogramma wegen (4.03)

Bij het vaststellen van het beleidsplan wegen heeft het college van B en W ingestemd met het opstellen van een nieuw meerjaren investeringsprogramma wegen. We verwachten een forse vervangingsbehoefte van het wegenareaal op basis van de technische levensduur. Hiervoor is te weinig investeringsbudget beschikbaar. Hoe groot de investeringen worden, is nog niet geheel duidelijk, maar mogelijk is dit een gemiddelde vervangingsinvestering van € 3,2 miljoen per jaar in de eerste vijf jaren. Dit heeft fors effect op de structurele doorkijk in het gemeentelijk perspectief. In afwachting van nadere uitwerking ramen we deze post vooralsnog als PM.

Afsluiting Grotestraat door plaatsen van bollards (4.04)

De Grotestraat is getransformeerd van een verkeersader in een fijne plek om te verblijven. De straat is op drukke momenten afgesloten voor gemotoriseerd verkeer. De afsluiting, die met borden wordt aangegeven, wordt echter met voeten getreden. Het aanvankelijke plan om te handhaven met camera's is door het Openbaar Ministerie afgewezen. We nemen € 350.000,- investeringsbudget op om de Grotestraat te kunnen afsluiten met bollards.

Extra formatie voor het uitvoeren van gemeentelijke watertaken (4.05)

In het beleidsplan 'Samen leven met water' is aangegeven dat er uitbreiding van capaciteit nodig is om het water- en rioleringsstelsel bedrijfszeker te laten functioneren. Daarnaast zorgen ook de woningbouwopgave, het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) en het principe dat water en bodem sturend worden bij de inrichting van nieuwe woon- en werkgebieden voor een toename en uitbreiding van gemeentelijke watertaken. Daarnaast vraagt de ambitie voor het klimaatadaptief inrichten van onze leefomgeving meer ambtelijke inzet. Om deze taken te kunnen uitvoeren nemen we 1,5 fte extra formatie op in deze begroting.

Akkerrandenproject (5.02)

In navolging van het bloemrijke akkerranden project in Haarle, wordt in 2024 voor alle bewoners van het buitengebied subsidie beschikbaar gesteld voor de aanleg en het onderhoud van bloemrijke akkerranden. Dit doen wij om de biodiversiteit in het buitengebied te vergroten. Hiervoor stellen we € 30.000,- beschikbaar.

Flexibele schil publieksbalie (99.02 en 99.03)

Om de dienstverlening te bieden zoals de gemeente Hellendoorn dit wenst, wordt vanaf 2024 een flexibele schil gecreëerd. Die is nodig om onder meer uitval door ziekte en verlof en piekmomenten rondom vakanties op te kunnen vangen. We nemen een structurele post op van € 28.000,- per jaar en voor de jaren 2024-2028 een extra post van € 25.000,- per jaar om een flexibele schil te kunnen inhuren.

Restant besluitvorming collegeprogramma (u)

Het collegeprogramma is opgesteld voor de periode 2023-2026. Hierbij is een besluit genomen over de financiële punten die betrekking hadden op 2023 met de structurele doorwerking daarvan. De benodigde middelen voor de jaren 2024 t/m 2026 zijn meegenomen in de integrale afweging voor de begroting 2024. Er is gekozen om de voorstellen onverkort over te nemen. Dit leidt ertoe dat er voor 2024 € 365.000,- en structureel € 252.000,- wordt opgenomen voor onder andere een beleidsmedewerker inclusie, een beleidsmedewerker wonen en een participatiemedewerker. Daarnaast is er budget beschikbaar gesteld voor onder andere introductie van de sociale kaart en bestrijding eenzaamheid. Een overzicht is opgenomen in bijlage 3.

Diverse mutaties (v)

Bij het opstellen van de begroting ontstaan er financieel-technische mutaties door de doorverdeling van kosten naar op de diverse onderdelen. Daarnaast zijn er mutaties door extra toerekening van loonkosten naar investeringen vanwege grote projecten.

Belastingmaatregelen (w, x)

De indexatie van de verschillende tarieven is berekend op 7,5%. In deze begroting stellen we voor de indexatie van de OZB tarieven te beperken tot 4%. Reden hiervoor is dat we zien dat de lasten voor onze inwoners op verschillende onderdelen stijgen door de hoge inflatie. Hoewel lonen ook stijgen, is dat voor een deel van onze inwoners onvoldoende om de extra kosten te dekken. Ook heeft de directeur monetaire zaken van De Nederlandse Bank (DNB) Olaf Sleijpen opgeroepen om niet de volledige inflatie door te berekenen om te voorkomen dat we in een loon-prijsspiraal terechtkomen. Daarnaast is in uw raad de wens geuit om in relatie tot andere Overijsselse gemeenten een middenmootpositie in te nemen in de COELO lastendruklijst. Zie ook paragraaf 1.

Bovenmatige inflatie (y, z)

Bij de begroting 2023 zijn verschillende stelposten opgenomen die betrekking hadden op bovenmatige inflatie. De stelpost bovenmatige inflatie die was opgenomen, zetten we nu in om een (zeer beperkt deel) van de indexatie te dekken. We zien nog altijd hogere kosten voor gas- en elektra. Hiervoor nemen we extra budget op.

Dekkingsvoorstellen (aa)

De voorziening bruggen en tunnels blijkt onvoldoende op peil te blijven vanwege extra benodigd onderhoud in 2024. Vanuit regelgeving moet de voorziening gedurende de looptijd altijd voldoende middelen bevatten. Om hieraan te voldoen wordt er een eenmalige extra storting gedaan in de voorziening van € 380.000,-. We stellen voor deze te dekken uit de VAR.

Financiële positie

Een gezonde financiële positie van de gemeente voor een begrotingsjaar bestaat uit drie componenten: een sluitende begroting en meerjarenraming, een goede liquiditeits- en solvabiliteitspositie en voldoende weerstandsvermogen. Om meer zicht te krijgen op de liquiditeits- en solvabiliteitspositie, is de begroting en meerjarenraming vertaald naar een geprognosticeerde meerjarenbalans. Net als de balans in de jaarrekening geeft die inzicht in de ontwikkeling van onze bezittingen en schulden over de diverse jaren.

Geprognosticeerde meerjarenbalans 2024-2027

Prognose meerjarenbalans	bedragen x € 1.000					
	Realisatie	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
	Ultimo 2022	Ultimo 2023	Ultimo 2024	Ultimo 2025	Ultimo 2026	Ultimo 2027
Activa						
Vaste Activa						
Immateriële vaste activa	1.150	1.155	1.032	910	829	754
Materiële vaste activa	117.253	123.429	142.064	132.545	132.848	131.857
Financiële vaste activa	4.654	4.656	11.291	11.140	10.993	10.845
<i>FVA: Kapitaalverstrekingen</i>	137	137	137	137	137	137
<i>FVA: Leningen</i>	4.432	4.361	11.011	10.876	10.746	10.614
<i>FVA: Uitzettingen > 1 jaar</i>	85	159	143	127	110	94
Totaal vaste activa	123.057	129.241	154.386	144.595	144.670	143.456
Vlottende Activa						
Voorraden	- 573	2.580	2.202	1.173	865	841
<i>VR: Bouwgronden in exploitatie</i>	- 598	2.556	2.177	1.148	840	816
<i>VR: Overige voorraden</i>	25	25	25	25	25	25
Uitzettingen met rentetyp. looptijd < 1 jaar	45.654	30.946	0	5.679	- 0	- 0
Liquide middelen	1.104	900	900	900	900	900
Overlopende activa	9.104	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Totaal vlottende activa	55.288	37.427	6.102	10.751	4.765	4.741
Totaal activa	178.345	166.668	160.488	155.346	149.435	148.197
Passiva						
Vaste Passiva						
Eigen Vermogen	40.420	37.530	34.472	35.557	36.653	37.069
Begrote exploitatieteoverschotten en -tekorten (cumulatief)			34	1.552	- 2.354	- 7.756
Voorzieningen	10.231	10.147	10.492	10.352	10.331	10.335
Langlopende schulden	114.444	108.891	103.338	97.785	92.231	88.949
Totaal vaste passiva	165.094	156.568	148.335	145.246	136.861	128.597
Vlottende Passiva						
Netto vlott. schulden met rentetyp. looptijd < 1 jaar	7.081	4.900	6.953	4.900	7.373	14.400
Overlopende passiva	6.170	5.200	5.200	5.200	5.200	5.200
Totaal vlottende passiva	13.251	10.100	12.153	10.100	12.573	19.600
Totaal passiva	178.345	166.668	160.488	155.346	149.435	148.197

Vaste activa

Als we de cijfers vergelijken met de laatst vastgestelde balans van de jaarrekening 2022, dan zien we de boekwaarde van de vaste activa stijgen met ruim € 31,3 miljoen tot € 154 miljoen eind 2024. Deze stijging is hoger wij hadden begroot bij de begroting 2023. Dit wordt veroorzaakt door enerzijds de hoge investeringen die begroot zijn in 2023 en 2024 en anderzijds door de verstrekte lening voor de (ver)nieuwbouw van Reggesteyn.

De investeringen in 2023 en 2024 zijn hoog, omdat er veel is doorgeschoven. Uitvoering van projecten is een aantal keren vertraagd, eerst door de coronacrisis en daarna door de oorlog in Oekraïne. Materiaal en menskracht zijn schaars wat ook tot vertragingen leidt. We proberen de uitvoering van deze projecten in te halen. We blijven echter nog steeds afhankelijk van de beschikbaarheid van arbeidskrachten en materiaal, want de arbeidsmarkt is krap en beschikbaarheid van middelen en inzet van onderaannemers is op onderdelen lastig.

De jaren na 2024 zien we een daling in met name de materiële vaste activa: er wordt in deze jaren minder geïnvesteerd dan afgeschreven. Dit lijkt niet wenselijk omdat we de voorzieningen in stand willen houden. Eén oorzaak hiervan ligt onder meer in het eenmalige karakter van enkele strategische projecten die niet (volledig) vervangen hoeven worden. We monitoren de komende jaren de volledigheid van de vervangingsinvesteringen.

De stijging in de financiële vaste activa wordt veroorzaakt door de lening aan Reggesteyn.

Er is in de meerjarenbegroting exploitatieruimte, door middel van een stelpost kapitaallasten, gereserveerd voor het Kruispunt Boomcateweg-Wierdensestraat (2026), die nog niet ter besluitvorming is voorgelegd.

Investeringsplafond € 6,35 miljoen

In de vorige begroting is aangegeven dat we nut en noodzaak van het investeringsplafond zouden heroverwegen in relatie tot de financieringspositie. Helaas is het op het moment van opstellen van de begroting nog niet gelukt het beleid op dit punt op een juiste manier te herzien.

Op basis van het huidige beleid om de financieringspositie te verbeteren, is de afspraak dat we een gemiddeld investeringsplafond van € 6,35 miljoen (netto) aanhouden.

In 2023 en 2024 investeren we respectievelijk ruim € 15 miljoen en € 26 miljoen netto; een stuk meer dan het investeringsplafond. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door doorgeschoven projecten uit voorgaande jaren en anderzijds door het naar voren halen van investeringen in verduurzaming, zoals de aanschaf van warmtepompen voor Het Ravijn. Ook zijn er soms extra onvoorziene investeringen nodig, zoals voor de brug in de Kerkstraat. De te ontvangen investeringsbijdrage voor de Rijksweg is doorgeschoven naar 2025, waardoor in dat jaar het netto volume beperkt blijft tot € 1,2 miljoen.

De afgelopen jaren hebben we telkens minder geïnvesteerd dan begroot en ook minder dan het gemiddelde van € 6,35 miljoen. Doordat in eerdere jaren projecten niet konden worden uitgevoerd zien we een hoog investeringsniveau in 2023 en 2024. Redenen voor dit uitstel zijn al eerder genoemd en hebben te maken met onder meer personele krapte bij de gemeente en uitvoerder, stikstofmaatregelen en beperkingen in nutsvoorzieningen. In de jaren na 2024 ligt het investeringsniveau weer lager.

We zien de leningenportefeuille teruglopen naar een niveau waarbij de gecorrigeerde netto schuldquote onder de 90% komt. Dit valt binnen de signaleringswaarden die landelijk zijn voorgesteld. Daarnaast stijgt ook het eigen vermogen waardoor de solvabiliteit stijgt.

We constateren dat het investeringsplafond knellend is bij het doen van nieuwe investeringen, maar ook in het doen van noodzakelijke vervangingsinvesteringen. Als we ons moeten beperken tot het investeringsplafond, zullen noodzakelijke vervangingen in bijvoorbeeld het wegennetwerk niet kunnen gebeuren waardoor kapitaalvernietiging dreigt. Dit is een onwenselijke situatie en mag ook niet vanuit provinciaal toezicht. We komen op korte termijn met een voorstel hoe om te gaan met het investeringsplafond en de doelstellingen die er zijn in onder andere het beleid rondom de financieringspositie. Hierin willen we de kaders vastleggen hoe u als raad een financieel gezond meerjarenbeleid kunt voeren.

De totale investeringen voor de jaren 2024 tot en met 2027, inclusief investeringen die bij vorige begrotingen al beschikbaar zijn gesteld, zijn:

	bedragen x € 1.000			
Investerings 2024-2027	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Uitgaven				
Begraafplaats	- 98	- 118	-	-
Rioleringen (VGRP)	- 3.389	- 2.769	- 1.733	- 1.799
Noordzuidverbinding	- 3.249	-	-	-
Rijksweg N35 c.a.	- 6.487	- 1.500	- 50	- 500
Mobiliteitsvisie	- 321	- 332	- 400	- 400
Groen-Blauw Kuperserf	- 425	- 430	-	-
Herinrichting Willem Alexanderstraat, Keizerserf en Grotestraat Noord	- 725	- 385	-	-
Brug Kerkstraat	- 1.000	- 500	-	-
Fietspad Helmkruidlaan	- 750	- 248	-	-
Verkeersregelinstallaties	- 10	- 170	- 160	- 275
Openbare verlichting	- 125	- 125	- 125	- 125
Investeringsprogramma wegen	- 295	- 595	- 340	- 460
Straatreiniging	-	-	- 280	-
Parkeergarage	- 250	-	-	-
Groenrenovatie De Höfte	- 100	-	-	-
Speelvoorzieningen	-	- 163	- 163	-
Onderwijshuisvesting	-	-	- 80	-
Ravijn	- 1.780	- 10	-	- 90
Sportvelden aanleg en renovatie (kunstgras + natuurvelden)	- 1.345	- 40	- 40	- 40
Sport - groot materieel	- 136	-	- 85	- 100
Sport - overig	- 30	- 50	- 30	- 205
Afvalinzameling	- 391	- 63	- 100	- 1.394
Automatisering	- 1.031	- 454	- 360	- 613
Herinrichting Huis voor Cultuur en Bestuur	- 1.401	-	-	-
Huisvesting	- 1.215	- 65	- 65	- 65
Interne uren	- 467	- 449	- 270	- 272
Onderzoeken woningbouwlocatie Willem de Clercqstraat	- 29	-	-	-
Renovatie/verduurzaming gemeentewerf Kerkstraat en Vrughtenveen	- 410	-	- 100	-
Aanschaf tractiemiddelen	- 635	- 375	- 375	- 573
Subtotaal uitgaven	- 26.095	- 8.841	- 4.756	- 6.910
Inkomsten				
Opbrengst NZV omleiding Hulsen	-	-	-	-
Rijksweg N35 c.a.	0	7.604	25	500
Willem Alexanderstraat	50	-	-	-
Groen-Blauw Kuperserf	416	-	-	-
Ravijn	3	-	-	-
Subtotaal inkomsten	470	7.604	25	500
Totaal	- 25.625	- 1.237	- 4.731	- 6.410

Voorraden

De boekwaarden van de voorraden zijn in de afgelopen jaren sterk gedaald doordat de 'oude' grondexploitaties op hun eind lopen. We verwachten in 2023 diverse exploitaties te kunnen afsluiten. Ondertussen is een aantal nieuwe exploitaties opgestart en wordt onderzoek gedaan naar locaties voor toekomstige ontwikkeling van bedrijventerreinen en woningbouwlocaties. In 2024 verwachten we de levering van de laatste kavels uit Hellendoorn Noord fase 1 en van de eerste kavels van De Grave Haarle. Voor alle lopende projecten worden kosten gemaakt voor bouw- en woonrijp maken. Voor de nieuwe projecten zullen ook gronden verworven moeten worden. Welke investeringen voor nieuwe exploitaties nodig zijn, is nog niet bekend en/of ze zijn nog niet vastgesteld en komen hierdoor niet voor in de meerjarenbalans.

Reserves en voorzieningen

bedragen x € 1.000

Reserves en voorzieningen	Realisatie Ultimo 2022	Begroting Ultimo 2023	Begroting Ultimo 2024	MJR Ultimo 2025	MJR Ultimo 2026	MJR Ultimo 2027
Reserves						
Rekeningsaldo	5.473	- 0	34	1.552	- 2.354	- 7.756
Algemene Reserve	28.521	31.330	28.133	29.047	29.936	30.644
Bestemmingsreserves	6.426	6.200	6.305	6.510	6.717	6.425
Totaal Reserves	40.420	37.530	34.472	37.109	34.299	29.313
Voorzieningen						
Voorzieningen personeel	4.945	4.808	4.794	4.855	4.984	5.113
Voorzieningen van derden verkregen middelen	3.189	3.475	3.409	3.163	2.967	2.798
Onderhoudsvoorzieningen	1.401	1.394	1.819	1.864	1.909	1.954
Overige voorzieningen	696	470	470	470	470	470
Totaal Voorzieningen	10.231	10.147	10.492	10.352	10.331	10.335
Totaal	50.651	47.677	44.964	47.461	44.630	39.648

Algemene reserves

In de primitieve begroting 2023 was het verwachte saldo van de algemene reserves € 21,3 miljoen. De stijging van € 10 miljoen naar de huidige verwachte stand ultimo 2023 wordt veroorzaakt door het positief rekeningresultaat 2022, het saldo najaarsrapportage 2022, het saldo bestuursrapportage 2023, winstnemingen op de grondexploitaties en boekwinsten verkoop vastgoed.

In de jaren erna groeien de algemene reserves door naar € 30,6 miljoen door de reguliere stortingen ter verbetering van de financieringspositie en de toevoegingen vanuit het generatiepact.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves zijn, ten opzichte van de begroting 2023 met € 3,4 miljoen gestegen tot naar verwachting € 6,2 miljoen ultimo 2023 en ontstaan door onder andere de storting in de reserve armoede- en schuldenaanpak, de reserve wachtgelden huidige wethouders, de reserve duurzame energiemaatregelen, de reserve invoeringskosten omgevingswet en de reserve statushouders en ontheemden (Oekraïne).

Voorzieningen

De verwachte hoogte van de verschillende voorzieningen bedraagt ultimo 2023 € 10,1 miljoen. Ten opzichte van de primitieve begroting 2023 zien we een stijging van € 0,4 miljoen.

Stortingen en onttrekkingen reserves 2023

bedragen x € 1.000

Reserves	Begroting Ultimo 2023	Stortingen	Onttrekkingen	Begroting Ultimo 2024
Rekeningsaldo				
Rekeningsaldo te bestemmen	- 0	34	-	34
Totaal Rekeningsaldo	- 0	34	-	34
Algemene Reserve				
Vrij aanwendbare Reserve	19.254	356	- 4.153	15.457
Financieringsreserve	8.537	600	-	9.137
Bufferreserve grondexploitatie	3.539	-	-	3.539
Totaal Algemene Reserve	31.330	956	- 4.153	28.133
Bestemmingsreserves				
Reserve Salomonsonhuis / zorgpunt	164	-	-	164
Reserve Armoede- en schuldenaanpak	716	-	-	716
Reserve WWB	0	-	-	0
Reserve groenrenovaties	7	-	-	7
Reserve 1/3-regeling accommodatiebeleid	210	50	-	260
Reserve kunst	66	-	-	66
Reserve rood-voor-rood	80	-	-	80
Reserve reconstructie plattelandsvernieuwing	136	-	-	136
Reserve wachtgeld en huidige wethouders	145	100	-	245
Reserve duurzame energiemaatregelen	665	160	- 104	721
Reserve Co-financieringsfonds N35	741	-	- 1	740
Reserve invoeringkosten omgevingswet	885	-	- 100	785
Reserve revolverend fonds energiewerkgroepen	120	-	-	120
Reserve Statushouders en ontheemden (Oekraïne)	2.265	-	-	2.265
Totaal Bestemmingsreserves	6.200	310	- 205	6.305
Totaal	37.530	1.299	- 4.357	34.472

In bovenstaande tabel staan de stortingen en onttrekkingen in de verschillende reserves weergegeven voor het begrotingsjaar 2024. De grootste mutaties (> € 50.000,-) lichten we hieronder toe.

VAR

In de VAR storten we de volgende bedragen:

- € 58.000,- terugbetaling centrumplan Nijverdal
- € 248.000,- generatiepact
- € 50.000,- verbeteren financieringspositie

Uit de VAR onttrekken we de volgende bedragen:

- € 380.000,- Eenmalige extra storting in voorziening onderhoud civiele kunstwerken
- € 3.310.000,- Bijdrage eenmalige kosten Reggesteyn
- € 138.000,- dekking lokale uitvoering Wsw (vanuit primitieve begroting 2023)
- € 217.000,- incidentele onttrekkingen voorstellen begroting 2023 (vanuit primitieve begroting 2023)

Financieringsreserve

Jaarlijks wordt € 600.000,- in de financieringsreserve gestort ter verbetering van onze financieringspositie.

Reserve 1/3-regeling accommodatiebeleid

In de reserve 1/3-regeling accommodatiebeleid wordt de reguliere storting gedaan van € 50.000,-.

Reserve wachtgelden huidige wethouders

De structurele storting van € 100.000,- in de reserve is bedoeld voor toekomstige wachtgeldverplichtingen.

Reserve duurzame energiemaatregelen

De storting in de reserve energiemaatregelen bestaat uit de (verwachte) besparing, de onttrekking bestaat uit de verwachte kosten die worden gemaakt (kapitaallasten). Tevens wordt een deel van de middelen aangewend voor de uitvoering van de duurzame energievisie.

Reserve invoeringskosten omgevingswet

Vanuit het collegeprogramma 2023-2026 zijn uit de reserve middelen (€ 50.000,- in 2023 en € 100.000,- in 2024) beschikbaar gesteld voor het opstellen van een nieuwe omgevingsvisie.

Geactiveerde voorzieningen

Naast de voorzieningen, die we als passiva presenteren, zijn er ook voorzieningen die we aan de activakant in mindering brengen op het betreffende onderdeel. Om u een beeld te schetsen, vermelden wij deze geactiveerde voorzieningen.

	bedragen x € 1.000					
Geactiveerde voorzieningen	Realisatie Ultimo 2022	Begroting Ultimo 2023	Begroting Ultimo 2024	MJR Ultimo 2025	MJR Ultimo 2026	MJR Ultimo 2027
Geactiveerde voorzieningen						
Voorziening toekomstige verliezen grondexploitatie-A	863	461	471	- 0	- 0	- 0
Voorziening dubieuze debiteuren algemeen	355	339	338	337	335	334
Voorziening dubieuze debiteuren WWB	783	783	783	783	783	783
Totaal Geactiveerde voorzieningen	2.001	1.584	1.592	1.120	1.118	1.117
Totaal	2.001	1.584	1.592	1.120	1.118	1.117

Op de geactiveerde voorzieningen wordt aanspraak gemaakt als de verwachte verliezen zich daadwerkelijk voordoen. De voorziening toekomstige verliezen grondexploitatie is eind 2025 volledig ingezet doordat de grondexploitaties zijn afgerond en de verliezen zijn genomen.

Voor de voorzieningen dubieuze debiteuren is het lastig om meerjarig een inschatting te geven van het verloop. De voorziening brengen we op het moment van de jaarrekening op peil.

Langlopende geldleningen

Het bedrag aan opgenomen langlopende geldleningen daalt vanaf 2016. De komende meerjarenperiode verwachten we een beperkt bedrag aan leningen te moeten aantrekken. De huidige doorkijk geeft aan dat we ultimo 2027 een langlopende schuld hebben van € 89 miljoen. Ook in de jaren daarna verwachten we een beperkte financieringsbehoefte. De afgelopen jaren is het saldo in de schatkist fors opgelopen; hieruit wordt de primaire financieringsbehoefte van de investeringspiek in 2023 en 2024 gedekt. In hoeverre de financieringsbehoefte in 2026 en 2027 daadwerkelijk moet worden ingevuld, hangt voor een groot gedeelte af van de uitvoering van investeringen. Of we volgens planning kunnen investeren, is afhankelijk van voldoende personele capaciteit in onze eigen ambtelijke organisatie, maar ook bij derde partijen. De krapte op de arbeidsmarkt speelt ons parten. Ook beschikbaarheid van nutsvoorzieningen en inzet van bouw- en nutsbedrijven is momenteel een beperkende factor, buiten onze invloedssfeer. Verder is regelgeving vanuit de stikstofproblematiek een remmende factor.

De extra rijksinkomsten in de coronaperiode en de voorspoedige verkopen in de grondexploitaties hebben een positieve invloed gehad op onze financieringspositie.

De extra lening voor de vernieuwbouw van Reggesteyn verwachten we eerst vanuit de bestaande leningen te kunnen financieren. Wel zien we dat projecten op het gebied van verduurzaming, infrastructuur en onderwijs extra financiële middelen zullen vragen. Als de huidige prijsstijgingen doorzetten, zal dit zich vertalen in een hoger investeringsniveau.

In hoeverre dit leidt tot een extra financieringsvraag is afhankelijk van veel factoren, waaronder de ontwikkeling van de gemeentefonds uitkering.

Uitzettingen met rentetypische looptijd < 1 jaar

Het betreft hier voor een groot deel het overtollige geld dat we hebben uitgezet bij de schatkist. Bij de omzetting van de geldleningen in het voorjaar van 2020 kon niet worden voorzien dat er veel kavels zouden worden verkocht en evenmin dat de uitvoering van investeringen achter zouden blijven door de coronacrisis. Het liquiditeitsoverschot moeten we in de zogenaamde schatkist van het Rijk wegzetten, maar is altijd op te nemen. Bij het verwachte uitgavenpatroon voor de komende jaren kunnen we hier gebruik van maken en hoeven geen nieuwe leningen aan te trekken.

Overige balansposten

De overige balansposten (kortlopende vorderingen, liquide middelen en overige vlottende passiva) zijn sterk afhankelijk van incidentele, toevallige factoren, zoals het exacte moment waarop rekeningen worden betaald en inkomsten worden ontvangen. We zijn in onze meerjarenbalans uitgegaan van de gemiddelde standen over de jaarrekeningen van de afgelopen jaren. De bedragen worden om deze reden ook op een constant niveau begroot.

Conclusie balanspositie

Door de grote investeringen die het afgelopen decennium zijn gedaan en de leningen die daarvoor moesten worden afgesloten, was onze solvabiliteit laag. Door het beperken van het investeringsniveau en het aanvullen van de algemene reserves is die solvabiliteit verbeterd. De langjarige tekorten in de exploitatie zorgen wel voor onzekerheid in de meerjarenbalans en de reservepositie. Daarom wordt een plan uitgewerkt om te komen tot een sluitende meerjarenraming bij de begroting 2025.

Vennootschapsbelasting

Vanaf 2016 zijn gemeenten belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb) voor ondernemersactiviteiten. De gemeentelijke grondexploitaties vallen hier in principe ook onder, indien ze winstgevend zijn. De Vpb is immers een winstbelasting.

Voor het onderdeel grondexploitatie is nu duidelijk dat we voor de jaren t/m 2023 niet fiscaal winstgevend zijn geweest, gezien de vele verliezen die er op de destijds nog lopende grondexploitaties zijn genomen. Hierover hebben we overleg gevoerd met de belastingdienst en die is akkoord met het standpunt dat we "niet door de ondernemerspoort" komen. We hoeven dus ook geen vennootschapsbelasting af te dragen. Of we bij de grondexploitaties in de toekomst winstgevend zullen zijn, is afhankelijk van de dan geldende resultaatverwachtingen. Op het moment dat we per saldo op de grondexploitaties winstgevend zijn moet er ook een fiscale openingsbalans worden opgesteld.

De fiscus slaat de gemeenten aan voor de ontvangen middelen wegens reclame-inkomsten op lantaarnpalen,abri's en rotondes en over 1% van de opbrengsten van huishoudelijke afvalstromen moet ook vennootschapsbelasting worden afgedragen. Hiervoor hebben we in de begroting meerjarig een stelpost opgenomen van € 12.000,-, gebaseerd op een Vpb-percentage van 15% over de 'winst'.

Incidentele baten en lasten

Niet alle baten en lasten keren jaarlijks terug; een deel is van incidentele aard. Voor een goed beeld van de financiële positie is het daarom van belang dat we de begroting corrigeren voor dit soort incidentele zaken. Ook het toezicht vanuit de provincie Overijssel is gericht op het duurzaam financieel evenwicht van de begroting en bijbehorende meerjarenraming van gemeenten. Een van de toetspunten is het materieel evenwicht. Dit betekent dat de structurele lasten worden gedekt door structurele baten. De structurele baten dienen dus gelijk of hoger te zijn dan de structurele lasten.

Incidentele baten en lasten	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Incidentele lasten				
01 Werk, economie, recreatie en inkomen				
Gemeentelijke opvang Oekrainers	- 6.816	- 6.816	- 6.816	
Particuliere opvang Oekrainers	- 111	- 111	- 111	
Inburgering i.v.m. toename aantallen	- 41			
02 Jeugd en Wmo				
Innovatiefonds	- 75			
Projectplan doorbraakmethode	- 30			
03 Cultuur, onderwijs en sport				
Eenmalige bijdrage kosten Reggesteyn	- 3.310			
Consulent leerlingenvervoer	- 20			
Kunstschildering 1e verdieping Ravijn	- 8			
SPUK GALA - diverse onderwerpen	- 613	- 613	- 486	
04 Mobiliteit en bereikbaarheid				
Garantstellingen en bijdragen kruispunten N35				- 500
Aanvulling tot minimum niveau voorziening civiele kunstwerken	- 380			
05 Woon en leefomgeving				
SPUK Klimaatgelden	- 637	- 643		
Speelplaatsen	- 20			
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening				
Invoering nieuwe omgevingswet	- 227			
99 Overhead				
Incidentele kosten Verbeterplan informatie- en archiefbeheer	- 150	- 45		
Totaal incidentele lasten	- 12.438	- 8.228	- 7.413	- 500
Incidentele baten				
01 Werk, economie, recreatie en inkomen				
Normvergoeding gemeentelijke opvang Oekrainers	6.816	6.816	6.816	
Rijksvergoeding particuliere opvang Oekrainers	111	111	111	
03 Cultuur, onderwijs en sport				
SPUK GALA - diverse onderwerpen	613	613	486	
05 Woon en leefomgeving				
SPUK Klimaatgelden	637	643		
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening				
Renteinkomst schatkist bankieren	600	300		
Totaal incidentele baten	8.777	8.483	7.413	-
Totaal	- 3.661	255	-	- 500

Van de posten groter dan € 50.000,- lichten we hieronder toe waarom ze incidenteel van aard zijn.

Gemeentelijke opvang Oekrainers

Ook in 2024 zijn er opvangplekken voor Oekrainers beschikbaar in onze gemeente. Wij hebben meerjarenafspraken gemaakt over de huur van opvanglocaties en de personele inzet. De organisatie is flexibel en kan worden aangepast als er minder opvangplaatsen nodig zijn. De inkomsten en uitgaven voor de jaren 2024 tot en met 2026 zijn budgettair neutraal geraamd.

Innovatiefonds

In de begroting 2022 was budget opgenomen voor de jaren 2022-2024 voor het instellen van een innovatiefonds.

Eenmalige bijdrage in projectkosten Reggesteyn

Voor de eenmalige kosten voor de nieuwbouw van het project Reggesteyn is in 2023 besloten dat de gemeente een eenmalige bijdrage doet in deze kosten van € 3,3 miljoen euro. Dit wordt gedekt vanuit de VAR.

SPUK Gala en SPUK klimaatmiddelen

De middelen voor het Gezond en actief Leven Akkoord en de klimaatmiddelen zijn in deze begroting budget neutraal opgenomen. Aangezien deze financiering van het Rijk maar tot 2026 loopt, worden deze middelen als incidenteel aange-merkt.

Garantstelling en bijdragen kruispunten N35

We hebben een garantstelling geraamd voor de N35 Oostzijde.

Invoering nieuwe omgevingswet

Voor de implementatie van de nieuwe omgevingswet hebben we tot en met 2024 incidentele middelen beschikbaar gesteld.

Aanvulling voorziening onderhoud civiele kunstwerken

We moeten een incidentele extra storting doen in de voorziening onderhoud civiele kunstwerken van € 380.000,--.

Incidentele kosten Verbeterplan informatie- en archiefbeheer

Het verbeterplan voor het informatie- en archiefbeheer zorgt ervoor dat we voldoen aan wettelijke verplichtingen. De incidentele lasten betreffen kosten voor archiefrestauratie, trainingen office 365, inventarisatie onderdelen collectie fysiek archief en inhuurkosten in verband met opruimactie, werkplekken en opschonen netwerkschijven.

Incidentele lasten mogen worden gedekt door incidentele baten, waaronder ook onttrekkingen aan de reserves, en door structurele baten. Uit onderstaand overzicht blijkt dat de gemeente Hellendoorn voor de begroting 2024 voldoet aan de norm van financieel evenwicht.

bedragen x € 1.000

Structureel resultaat	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Saldo van baten en lasten				
Lasten	- 124.946	- 119.624	- 117.107	- 110.788
Baten	121.888	122.261	114.297	105.801
Saldo van baten en lasten	- 3.058	2.637	- 2.810	- 4.986
Af: incidentele baten en lasten				
Incidentele lasten	- 12.438	- 8.228	- 7.413	- 500
Incidentele baten	8.777	8.483	7.413	-
Af: incidentele baten en lasten	- 3.661	255	-	- 500
Bij: structurele toevoegingen en onttrekkingen				
Structurele toevoegingen / egalisatie	-	-	-	-
Structurele onttrekkingen	-	-	-	-
Bij: structurele toevoegingen en onttrekkingen	-	-	-	-
Totaal structureel resultaat	603	2.382	- 2.810	- 4.486

Tekorten meerjarenraming

In de begroting 2023 hadden we de verwachting dat het kabinet helderheid zou geven voor de periode na 2026. Helaas is deze duidelijkheid vanuit het - inmiddels demissionaire - kabinet er nog niet en zien we in de meicirculaire nog geen concrete plannen voor de periode na 2025 en is het meerjarenbeeld onverminderd negatief. Conform het begrotingsadvies van de VNG laten we deze tekorten zien in de meerjarenraming.

Samen met andere gemeenten en de VNG zetten we ons in om voldoende gecompenseerd te worden voor de taken die we als gemeente moeten uitvoeren. De afgelopen jaren zijn meer taken naar de gemeenten gedecentraliseerd en we

verwachten extra uitgaven vanuit onder andere Klimaatakkoord, Plan landelijk gebied, invoering Omgevingswet, Wet kwaliteitsborging en onderwijshuisvesting.

Op dit moment hebben we nog geen bezuinigingen doorgevoerd, omdat we vinden dat het Rijk eerst een eerlijke en billijke vergoeding moet geven voor de taken die wij als gemeente uitvoeren in medebewind. Momenteel is het tekort in het gemeentefonds voor alle gemeenten minimaal € 3 miljard in 2026. De Taskforce Taken en Middelen concludeert dat het dichten van dit tekort door gemeenten forse gevolgen heeft voor de maatschappelijke opgaven. Een kanteling is nodig in de financiële en bestuurlijke verhouding tussen Rijk en gemeenten.

Omdat we zien dat het tekort substantieel is in latere jaren, is al wel opdracht gegeven aan het ambtelijk apparaat om de manier waarop de begroting wordt opgebouwd onder de loep te nemen. In de afgelopen jaren is gebleken dat de jaarrekening regelmatig grote overschotten in zich heeft. Voor een groot deel is dit te verklaren vanuit incidentele meevallers in bijvoorbeeld het gemeentefonds, maar tegelijkertijd zien we dat er in de reguliere budgetten ruimte niet benut wordt. Hiervoor wordt de komende periode een plan van aanpak opgesteld en het effect ervan moet landen in begroting 2025.

We verwachten door een vernieuwde opbouw van de begroting dat eventuele ruimte in de begroting beter zichtbaar wordt, maar ook dat de relatie tussen activiteiten en doelen beter inzichtelijk is. Hierdoor zijn onderbouwde keuzes in doelen en activiteiten beter te maken.

bedragen x € 1.000

Meerjarenperspectief inclusief te verwachten gelden	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Bestaand beleid				
Meerjarenraming begroting 2022	34	1.518	- 3.906	- 5.402
Totaal bestaand beleid	34	1.518	- 3.906	- 5.402
Verwachte positieve ontwikkelingen				
Accres op niveau 2025 houden			1.500	1.500
Aanpassing trap-op-trap af en normeringssystematiek			NB	NB
Voorzetting bevroren opschalingskorting na 2025			1.247	1.247
Restant ingroeipad Herijking gemeentefonds				1.276
Totaal verwachte positieve ontwikkelingen	-	-	2.747	4.023
Totaal meerjarenperspectief	34	1.518	- 1.159	- 1.379

EMU-saldo

In de gemeentebegroting dient het EMU-saldo over de jaren t-1, tot en met t+3 te worden opgenomen. Dit overzicht dient ter monitoring en als informatiebron voor het EMU-saldo van de totale overheid in het kader van Europese afspraken. In onderstaande tabel is het verwachte EMU-saldo van onze gemeente voor de jaren 2023 t/m 2027 weergegeven. Uit deze tabel blijkt dat de gemeente Hellendoorn in 2023 en 2024 een tijdelijk negatief berekend EMU-saldo heeft. Dit saldo wordt meegenomen in het totale EMU-saldo van het Rijk. Dat we in deze jaren een negatief EMU-saldo hebben, komt volledig doordat investeringen, die gepland waren in vorige jaren, zijn doorgeschoven, waardoor er een flinke investeringsopgave op ons wacht. Het negatieve saldo van 2026 baart meer zorgen: dat is het gevolg van het verwachte negatieve rekeningresultaat.

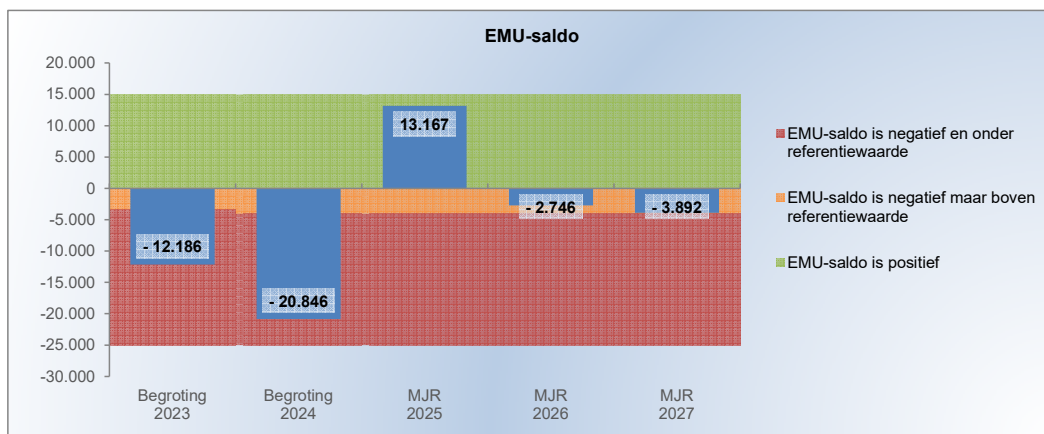
bedragen x € 1.000

Berekening EMU-saldo via exploitatie en balans (volgens EMU-enquête)		Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
1.	(+) Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	- 2.549	- 3.058	2.637	- 2.810	- 4.986
2.	(-) Mutatie (im)materiële vaste activa	6.181	18.511	- 9.641	222	- 1.066
3.	(+) Mutatie voorzieningen	- 83	345	- 140	- 22	4
4.	(-) Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	3.153	- 379	- 1.029	- 307	- 24
5.	(-) Boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	219	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo		- 12.186	- 20.846	13.167	- 2.746	- 3.892

bedragen x € 1.000

EMU-saldo referentiewaarde	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
EMU-saldo volgens berekening	- 12.186	- 20.846	13.167	- 2.746	- 3.892
EMU-saldo referentiewaarde	- 4.036	- 4.036	- 4.036	- 4.036	- 4.036
EMU-saldo blijft onder referentiewaarde			17.203	1.290	144
EMU-saldo overschrijdt referentiewaarde	- 8.150	- 16.810			

In de septembercirculaire 2023 zijn geen nieuwe referentiewaarden gepubliceerd. We gaan nu uit van de eerder gepubliceerde waarden. Hieraan worden de EMU-saldi van individuele gemeenten aan worden gespiegeld. In 2023 en 2024 wordt een overschrijding van de referentiewaarde verwacht. Dit is het gevolg van de verwachte en begrote inhaalslag voor investeringen in deze jaren. Deze inhaalslag hadden we al in eerdere jaren verwacht, maar dat is niet uitgekomen: in de jaarrekeningen van 2019-2022 kwamen er per saldo zelfs meer middelen binnen dan dat eruit gingen. Een overschrijding van het EMU-saldo op gemeentelijk niveau zegt nog niets over de uitkomst van het EMU-saldo op macroniveau. Op dit moment zijn op rijksniveau nog geen sancties of nadere aanscherpingen bepaald.

Programma 1: Werk, economie en inkomen

Bestuurlijk verantwoordelijk:

Jorrit Eijbersen, Peter Lage Venterink en Egbert Nijenbanning

Inleiding

Voor het goed functioneren van de samenleving in onze dorpen en buurtschappen en om de maatschappelijke opgaven de komende jaren waar te kunnen maken, is een vitale en zich continu ontwikkelende lokale economie essentieel.

Economie

Volgens de Nederlandse Bank gaat de Nederlandse economie naar een lager groeitempo. Na een stevige groei in 2022 van 4,5% is die in 2023 gezakt naar 0,8%. De hogere energieprijzen en de doorwerking daarvan in vrijwel alle prijzen zetten een rem op de koopkracht en de bestedingen van de huishoudens. Door de hogere rentes koelt de woningmarkt af en staan de investeringen onder druk. De verwachting voor 2024 is een beperkte groei van net iets boven de 1%.

Veel bedrijven hebben te maken van de naweeën van corona. Het landelijke aantal faillissementen neemt toe en dat zal ook impact hebben op de Hellendoornse samenleving. Er is een grote krapte op de arbeidsmarkt en dat betekent dat veel bedrijven lastig aan personeel kunnen komen. Ook dit kan de groei van sommige bedrijven remmen.

Ondanks deze cijfers hebben we ook goed nieuws; er zijn nog steeds veel (ook grote) bedrijven die investeren in onze gemeente.

Toerisme

Het aantal overnachtende toeristen in onze gemeente neemt al jaren toe. In 2022 hadden we bijna 500.000 overnachtingen. Toeristen weten onder andere de omgeving van de Paarse Poort en De Pas goed te vinden. Dit heeft ook een keerzijde: op sommige dagen is het in die gebieden wel heel erg druk, terwijl er nog zoveel meer mooie plaatsen binnen onze gemeente te ontdekken zijn. Daarom zetten we in op betere spreiding van toeristen over onze gemeente door o.a. te kijken naar nieuwe overstappunten (vergelijkbaar met de Paarse Poort) en betere (digitale) bewegwijzering. Dit doen we veelal in samenspraak met Routenetwerken Twente, het Toeristisch Bureau Hellendoorn en ondernemers in de recreatiesector. We willen graag duidelijk hebben waar recreatieve kansen liggen in onze gemeente en aan welke recreatieve voorzieningen ondernemers en toeristen/inwoners behoefte hebben. Daarom werken we nu aan een Recreatievisie met een bijbehorend uitvoeringsplan. We verwachten deze visie in het 2e kwartaal 2024 klaar te hebben.

Werk en inkomen

Meedoen is belangrijk voor al onze inwoners. Door te werken krijgen mensen inkomen, waardoor ze meer mogelijkheden krijgen om mee te doen. (Vrijwilligers)werk biedt bovendien de kans om je persoonlijk te ontwikkelen en sociale contacten te krijgen. Wij stimuleren daarom dat mensen hun talenten gaan (door)ontwikkelen en gaan of blijven werken naar vermogen, met een uitkering als vangnet. Voor wie (nog) niet kan werken, stimuleren we deelname aan de samenleving op een andere manier. Daarnaast richten we ons op het letterlijk in beweging krijgen van inwoners, waardoor sociaal en mentaal de eerste stap naar meedoen wordt gezet. Daarbij richten wij ons vooral op kwetsbare groepen waarvoor werken, leren en ontwikkelen niet vanzelfsprekend is, zoals mensen die onder de participatiewet vallen. Samenwerking met het bedrijfsleven vinden we erg belangrijk. Samen zoeken we naar lokale oplossingen voor de krapte op de arbeidsmarkt, samen ontwikkelen we talenten en samen koppelen we mensen met kwaliteiten aan passende banen.

Tot slot bereiden we ons voor op landelijke ontwikkelingen, zoals de 'Participatiewet in balans' en veranderingen in de financiering van beschut werk.

We stimuleren de participatie van inburgeraars door het aanbod in de verschillende leerroutes beter op elkaar aan te laten sluiten en maatschappelijke begeleiding te evalueren.

Armoedebeleid en schuldhulpverlening

We doen zoveel mogelijk om armoede en schulden te voorkomen. We zorgen ervoor dat onze informatie en regelingen goed te vinden en bereikbaar zijn voor

inwoners. We maken onze regelingen duidelijker. Bovendien bieden we trainingen aan waardoor mensen leren om zich financieel beter te kunnen redden. Als inwoners schulden hebben, zijn we er zo vroeg mogelijk bij en helpen om de schulden op te lossen. Op deze manier proberen we te voorkomen dat de persoonlijke financiële situatie van inwoners verergert.

Als inwoners ondersteuning nodig hebben bij armoede en/of schulden, dan bieden we dat aan in samenwerking met onze partners binnen de gemeente.

Nieuwkomers

Vanuit de rijksoverheid hebben we een taakstelling voor de huisvesting van zogenaamde nieuwkomers. De afgelopen jaren is gebleken dat het steeds lastiger wordt aan onze taakstelling te kunnen voldoen. Voor een deel kunnen we zelf de nodige huisvesting realiseren, maar we werken hierbij ook nauw en constructief samen met woningcorporatie Reggewoon.

Ook in 2024 zijn 2025 opvangplekken voor Oekraïners beschikbaar in onze gemeente. Wij hebben meerjarenafspraken gemaakt over de huur van opvanglocaties en de personele inzet. De organisatie is flexibel en kan worden aangepast als er minder opvangplaatsen nodig zijn. De inkomsten en uitgaven voor de jaren 2024 tot en met 2026 zijn budgettair neutraal geraamd. Waar nodig kan een beroep gedaan worden op een bestemmingsreserve. Jaarlijks worden de capaciteit en de raming bijgesteld op basis van de actuele situatie. De huidige accommodaties zijn ingericht als tijdelijke opvang voor enkele jaren en zijn niet geschikt voor structurele opvang. In 2024 zal ook bekeken worden wat nodig is als een deel van de Oekraïners langer in onze gemeente blijft.

Asielzoekerscentrum

In mei 2023 heeft de raad besloten mee te werken aan de huisvesting van een asielzoekerscentrum (AZC) onder beheer van het COA, van maximaal 200 plaatsen, voor de duur van maximaal tien jaar. De financiële uitwerking volgt, nadat het bestuursakkoord uitgewerkt en getekend is.

Bedrijventerreinen

Er zijn geen uitgifbare bedrijfsgronden meer op bedrijventerrein 't Lochter. Daarom hebben we laten onderzoeken hoe groot de toekomstige vraag naar gronden zal zijn. Daaruit blijkt dat we de komende jaren tot 2040 tussen de 5 en 15 ha. nodig hebben. Voor de korte termijn zal dat zo'n 5 ha. zijn. De vraag is nu of en zo ja waar we eventueel nog grond kunnen uitgeven. Dat werken we de komende periode verder uit. Daarbij streven we naar maatwerk voor ondernemers, waarbij we ons realiseren dat we niet aan elke vraag tegemoet kunnen komen. Er vindt onderzoek plaats naar de herstructurering en revitalisering van het bedrijventerrein Nijverdal Noord waar de bedrijven van KtC zijn gevestigd. Naar verwachting is hierover in 2024 meer duidelijkheid.

We zien dat de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van het elektriciteitsnet in Nederland steeds verder onder druk komt te staan. Steeds meer gebieden worden aangemerkt als rode gebieden, gebieden waar de netbeheerders onvoldoende tot geen aansluitingen meer kunnen realiseren. Recent is een update van de capaciteitskaart "teruglevering aan het elektriciteitsnet" vrijgegeven, waarin ook het gebied van de gemeente Hellendoorn oranje kleurt. Een aantal bedrijven en Parkmanagement op bedrijventerrein 't Lochter willen graag het initiatief nemen tot het realiseren van een (pilot voor) decentrale energieoplossing.

Door het samenbrengen en samen laten werken van drie componenten, wordt zo'n decentrale energieoplossing gerealiseerd.

1. Energieopwekking, door inzet van zonnepanelen;
2. Energieopslag, door realisatie van lokale en (de) centrale buffering;
3. Energiemanagement, waardoor vraag en aanbod van de lokaal opgewekte energie maximaal ingezet wordt voor de bedrijven op 't Lochter. Dit kan zowel elektrische energie zijn als ook bijvoorbeeld warmte. De gemeente heeft in dit proces een regisserende rol.

1.1 Economie

Nr.	Nr. Col- legepro- gramma	Wat willen we bereiken (resul- taten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Plan- ning
1.1.1	42	Hellendoorn als aantrekkelijke vestigingsplaats versterken door ondernemers te faciliteren	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Zorgen voor passende locaties om te ondernemen aan de hand van de behoefteraming bedrijventerreinen. Daarbij ook de mogelijkheden van uit/inbreiding van bedrijventerrein 't Lochter onderzoeken en beoordelen of kleinschalige ambachtelijke bedrijventerreinen in de kernen mogelijk zijn. ➔ We doen mee aan de Investeringsagenda Twente en zullen onze ondernemers en onderwijsinstellingen faciliteren bij de kansen die hieruit voortvloeien. ➔ Met ondernemers onderzoeken hoe we ruimte vrij kunnen spelen door revitalisering van bestaande bedrijventerreinen. ➔ Een verbetering van de indeling van onze website voor ondernemers, zodat ondernemers beter en sneller hun antwoorden op vragen kunnen vinden. 	2024 Continu Q4 Q4
1.1.2	44	Divers en gevarieerd winkelaanbod en versterken regiofunctie Nijverdal	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Het aantrekkelijker maken van het Nijverdalse centrum door te investeren in de Willem Alexanderstraat, het Keizerserf en de Maximastraat. ➔ Stimuleren en faciliteren van verplaatsing van detailhandel van de aanloopgebieden naar het kernwinkelgebied. Mogelijkheid bieden om (leegstaande) retailpanden in aanloopgebieden om te zetten naar een woonfunctie. 	Q1-Q4 Continu

1.2 Vrijtijdseconomie en toerisme

Nr.	Nr. Col- legepro- gramma	Wat willen we bereiken (resul- taten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties).	Plan- ning
1.2.1	45 en 52	Toeristische kracht van Hellendoorn uitbouwen	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Opstellen fietsstructuurplan. ➔ Opstellen van een recreatie- en toerismevisie met een bijbehorend uitvoeringsplan voor het verantwoord uitbouwen van de toeristische kracht. ➔ Onderzoek naar geschikte locatie voor een hotelaccommodatie in Nijverdal. 	Q4 Q2 Q4
1.2.2		We willen een toekomstbestendig Nationaal Park van topklasse realiseren en bestendigen	➔ Projecten uitvoeren voortkomend uit de partner-parkafspraken NP Sallandse Heuvelrug en Twents Reggedal.	Continu
1.2.3	2	Meer verbinding tussen de toeristische kernen, de Reggestreek, Sallandse Heuvelrug en het plattelandstoerisme	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Logische mee-koppel-kansen benutten vanuit partner-parkafspraken NPSH&TR. ➔ Dit laten we een onderdeel zijn van de te actualiseren gemeentelijke omgevingsvisie. 	Continu

1.3 Werk en inkomen

Nr.	Nr. Col-legeprogramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
1.3.1	25	Ontwikkeling en participatiemogelijkheden van kwetsbare doelgroepen bevorderen	<ul style="list-style-type: none"> ➔ In overleg met het bestuur van Noest ontwikkelen we Noest verder door: ➔ ontwikkeling talentroutes; onderzoeken van een bredere doelgroep cliënten waardoor met en van elkaar geleerd kan worden; intensievere samenwerking met bedrijfsleven, waarbij we aansluiten bij de wijzigingen van de Participatiewet (Breed Offensief) die zijn verwerkt in onze nieuwe re-integratieverordening 2023. 	Q3
	25		<ul style="list-style-type: none"> ➔ Organiseren bijeenkomsten voor ondernemers, met als doel de kansen voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt te vergroten. 	Q2
	34		<ul style="list-style-type: none"> ➔ We vergroten de toegankelijkheid van sport door kwetsbare inwoners te stimuleren om deel te nemen aan onze gemeentelijke trajecten Sporten 't Werkt en Fit aan 't Werk. Daardoor komen mensen letterlijk in beweging en doen ze mee. De voortzetting in een regulier sporttraject ondersteunen wij door financiële ondersteuning voor sport aan minima. 	2024
			<ul style="list-style-type: none"> ➔ Waar mogelijk anticiperen we op de Participatiewet in Balans, die naar verwachting 1-1-2025 van kracht gaat, waarbij we maatwerk en vertrouwen centraal stellen. ➔ Het kabinet heeft naar aanleiding van landelijke evaluaties wijzigingen bekend gemaakt in de financiering van beschut werk, inclusief eenmalige extra middelen voor sociaal ontwikkelbedrijven. Deze wijzigingen betrekken we bij de lokale uitvoering Wsw. 	2024 2024
1.3.2	15 en 55	Participatie inburgeraars bevorderen	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We voeren regionaal en lokaal gesprekken met partners om de planning van taalaanbod voor inburgeraars beter aan te laten sluiten bij de participatieverplichtingen volgens de wet inburgering 2021. Daardoor is het voor inburgeraars beter haalbaar om werken, leren en gezin met elkaar te combineren. ➔ We evalueren de maatschappelijke begeleiding van inburgeraars. ➔ Intensivering van onze aanpak huisvesting en begeleiding statushouders, in samenwerking met vluchtelingenwerk en wooncorporatie. We leveren een inspanning om de verhoogde taakstelling, waarvoor in 2024 nog aantallen worden toegevoegd, te behalen, maar realiseren ons dat dit mogelijk niet gaat lukken. 	Q1 Q1 2024

1.4 Armoedebeleid en schuldhulpverlening

Nr.	Nr. Col- legepro- gramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
1.4.1	26	Preventie van armoede en schulden	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We zetten in op structurele en toegankelijke communicatie voor inwoners, passend bij die inwoners. Daarbij hebben we specifieke aandacht voor gezinnen met minderjarige kinderen, jongeren en 65-plussers. ➔ Samen met andere beleidsterreinen werken we mee aan de gezinsaanpak laaggeletterdheid van de gemeente Hellendoorn. Hierdoor helpen we armoede in gezinnen te voorkomen of te beperken. ➔ We verbeteren ons trainingsaanbod van financiële zelfredzaamheid, zodat inwoners daardoor zelf geldzaken goed kunnen regelen. 	<p>Q1</p> <p>Q1- Q3</p> <p>Q2</p>
1.4.2	26	Vroegsignalering van armoede en schulden.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We kijken met een integrale blik naar de situatie en houden de regie op de benodigde ondersteuning. 	Q1
1.4.3	26 26	Bij armoede en schulden ondersteuning waar nodig	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Inzet op ondersteuning van de inwoner door netwerkpartners bij digitale overheidsaanvragen, door bijvoorbeeld Informatiepunt Digitale Overheid (IDO), bibliotheek en spreekuren. Het doel is de zelfredzaamheid te verbeteren. ➔ Gelet op de benodigde specifieke kennis en het beperkte aantal aanvragen, verzorgt het ROZ Twente voor ons de uitvoering van de Bbz en de schuldhulpverlening aan ondernemers. Het regelen van deze uitbesteding is in 2023 afgerond, waardoor in de begroting per 2024 de bijdrage aan ROZ Twente verwerkt is. ➔ Het Rijk heeft, via de SPUK energiearmoede, geld beschikbaar gesteld geïsoleerde woningen te helpen met energie besparen. Deze specifieke uitkering wordt via een subsidieregeling voor energiebesparende maatregelen ingezet (lopend tot eind 2024). Hierbij maken we een combinatie met de specifieke uitkering Lokale Aanpak Isolatie (lopend tot eind 2026). 	<p>2024</p> <p>2024</p>
1.4.4	26	Schulden oplossen.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Aansluiten bij het schuldenknooppunt, een samenwerking tussen schuldhulpverleners en schuldeisers waarbij gegevensuitwisseling makkelijker en sneller verloopt. Via één kanaal zijn initiatieven in de schuldenketen met elkaar verbonden. Het schuldenknooppunt helpt de sociale en financiële gevolgen van schulden te verminderen. 	Q2
1.4.5	26	Laagdrempelige toegankelijkheid van regelingen en ondersteuningsmogelijkheden	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Verhelderen en updaten van regelingen, onder andere meer eenheid in de voorwaarden van een regeling brengen in relatie tot de hoogte van het inkomen. ➔ We ontwikkelen een Meedoenplatform voor inwoners. Minima krijgen de mogelijkheid 'mee te doen' via een gemeentelijke webshop waar regelingen, voorzieningen, producten en activiteiten vindbaar zijn en inwoners hun eigen keuzes kunnen maken. ➔ Vanuit interne samenwerking en samenwerking met partners, werken we toe naar een laagdrempelig informatiepunt armoede en schulden, rekening houdend met de behoefte aan een fysiek loket. 	<p>2024</p> <p>2024 Q2</p>

Wat kost het

bedragen x € 1.000

01 Werk, Economie en Inkomen - Wat mag het kosten?	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
31000 Economische aangelegenheden	- 369	- 372	- 374	- 376
31010 Subsidies	- 0	- 0	- 0	- 0
33000 Markten	- 60	- 60	- 60	- 60
33010 Agrarische zaken	- 217	- 218	- 219	- 219
34000 Recreatie en Toerisme	- 436	- 439	- 441	- 441
34010 Toeristenbelasting	- 13	- 13	- 13	- 13
61050 Begeleiding en huisvesting statushouders	- 7.034	- 6.965	- 6.971	- 500
63000 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	- 8.597	- 8.607	- 8.617	- 8.220
63010 Bijzondere bijstandsverlening	- 1.788	- 1.737	- 1.741	- 1.744
63020 Schuldhulpverlening	- 359	- 360	- 361	- 362
63030 Fraudebestrijding	- 120	- 111	- 111	- 111
63040 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	- 199	- 199	- 199	- 199
64000 Sociale werkvoorziening	- 4.338	- 4.116	- 3.794	- 3.586
65000 Participatie en reïntegratie	- 1.121	- 1.173	- 1.234	- 1.281
Totaal Lasten	- 24.651	- 24.371	- 24.135	- 17.112
Baten				
31000 Economische aangelegenheden	44	44	44	44
33000 Markten	25	25	25	25
34000 Recreatie en Toerisme	58	59	61	62
34010 Toeristenbelasting	612	612	612	612
61050 Begeleiding en huisvesting statushouders	6.816	6.816	6.816	-
63000 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	7.476	7.476	7.476	7.365
63010 Bijzondere bijstandsverlening	47	47	47	47
63020 Schuldhulpverlening	-	-	-	-
63030 Fraudebestrijding	1	-	-	-
64000 Sociale werkvoorziening	649	624	584	584
65000 Participatie en reïntegratie	60	54	53	53
Totaal Baten	15.790	15.757	15.718	8.793
Saldo van baten en lasten	- 8.861	- 8.614	- 8.417	- 8.319
Mutatie reserves				
Toevoegingen	-	-	-	-
Ottrekkingen	-	-	-	-
Mutatie reserves	-	-	-	-
Resultaat	- 8.861	- 8.614	- 8.417	- 8.319

Belangrijkste financiële ontwikkelingen

De uitgaven voor de Participatiewet uitkeringen, onderdeel van het product Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen, worden gedekt door de gebundelde uitkering (BUIG) die het Rijk voor dit doel verstrekt. De hoogte van deze BUIG is afhankelijk van diverse factoren. Een recente aanpassing van de berekeningssystematiek op het onderdeel loonkostensubsidie heeft tot gevolg dat de hoogte van de BUIG voor de gemeente Hellendoorn beter aansluit bij de hoogte van de uitgaven. We hebben hierdoor structureel een voordeel in deze begroting kunnen verwerken van € 244.000,-.

Voor wat betreft de sociale werkvoorziening hebben we een nieuwe doorrekening gemaakt gebaseerd op de te verwachten uitstroom uit de oude regeling WSW. Vanaf 2015 is instroom in de WSW niet meer mogelijk. Daarnaast hebben we een inschatting gemaakt van de toekomstige instroom in de regeling nieuw beschut die vanaf de invoering van de Participatiewet in 2015 is opengesteld. Het fluctuerende financiële effect hiervan is verwerkt in deze begroting.

De inkomsten en uitgaven voor wat betreft de opvang van Oekraïners in de gemeente Hellendoorn is budget-

tair neutraal in deze begroting verwerkt voor de jaren 2024 t/m 2026. Mochten er zich financiële risico's voordoen, dan kan er een beroep worden gedaan op de in 2022 ingestelde bestemmingsreserve Statushouders en ontheemden (Oekraïne).

De inkomsten en uitgaven die verband houden met de huisvesting van een asielzoekerscentrum door het COA zijn niet verwerkt in deze begroting. Daarvoor zijn nog onvoldoende gegevens beschikbaar.

Nieuw beleid

Er is geen nieuw beleid opgenomen in dit programma.

Collegeprogramma

In dit programma zijn de volgende financiële budgetten opgenomen uit het collegeprogramma.

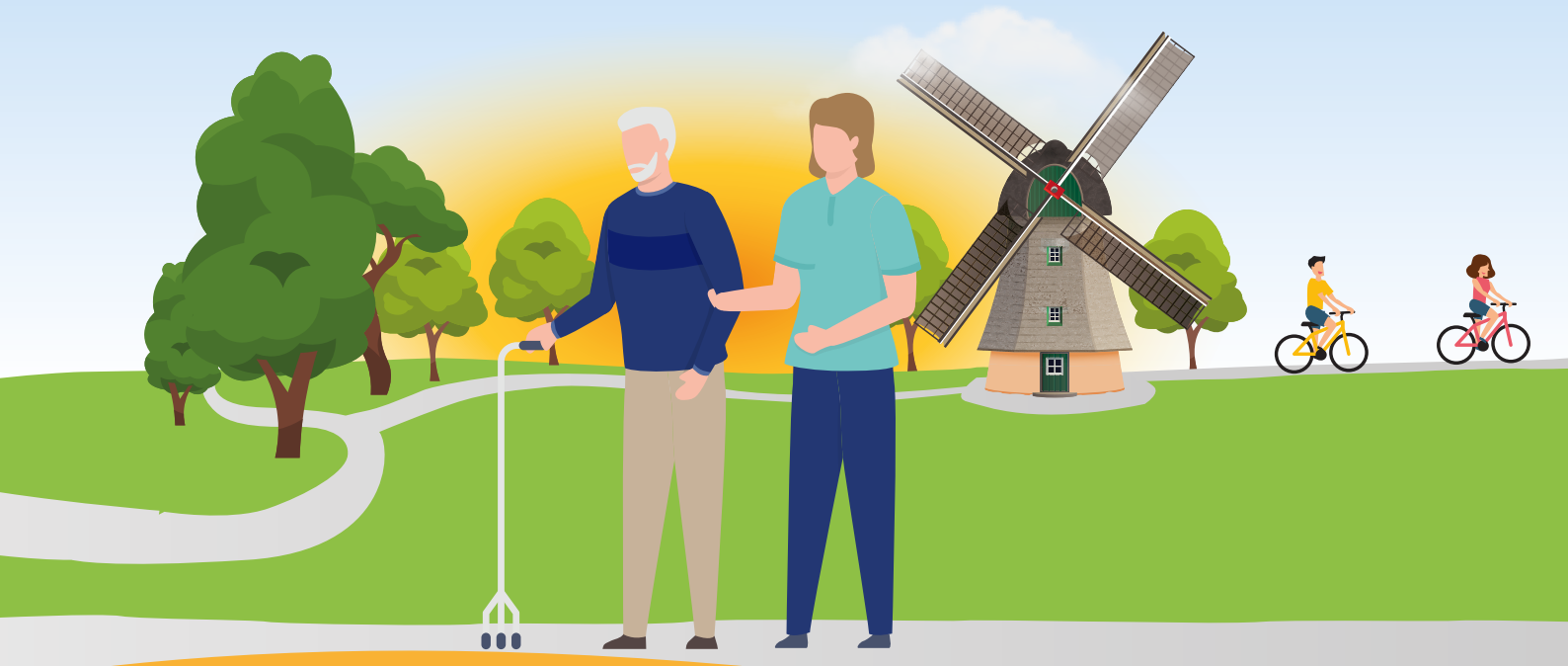
- 03. Continueren ons agrarisch actieplan en helpen agrarische ondernemers: € 90.000,-- (S)
- 26. Digitaal platform minimaregeling: € 25.000,-- (S)
- 26. Implementatie digitaal platform minimaregeling: € 40.000,-- (I)
- 26. Communicatiemiddelen: € 10.000,-- (I)

De onderwerpen die vanuit lopende exploitatie worden gedekt, zijn niet opgenomen.

Programma 2: Jeugd en Wmo

Bestuurlijk verantwoordelijk:
Peter Lage Venterink en Annemarie Dubbink

Inleiding

De Nederlandse zorgsector staat voor uitdagingen die we serieus moeten nemen. De toenemende zorgvraag en vergrijzing brengen druk met zich mee. De technologische vooruitgang biedt wel mogelijkheden, maar we moeten realistisch zijn over de capaciteit en middelen die daadwerkelijk beschikbaar zijn. Chronische aandoeningen nemen toe, wat betekent dat er meer langdurige zorg nodig is. Het tekort aan zorgprofessionals is reëel en zorgt voor uitdagingen met betrekking tot de beschikbaarheid van zorg. Om in de toekomst de toegang tot zorg veilig te stellen is een beweging naar voren van belang. Een beweging van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. Met niet alleen oog voor onze ouderen, maar juist ook voor jongeren.

Landelijk is in 2023 de Hervormingsagenda Jeugd (2023-2028) vastgesteld. Dit vraagt om een scala aan maatregelen en acties bij gemeenten de komende jaren. In Hellendoorn zijn we al sinds 2021, vooruitlopend op deze agenda, aan de slag met diverse interventies en pilots. In 2024 maken we een gedegen lokaal plan van aanpak hoe we de komende jaren hier verder uitvoering aan geven.

Als gemeente moeten wij ons richten op efficiënte samenwerking en preventie om de zorg toegankelijk en betaalbaar te houden. De opgaven waar wij als gemeente voor staan, vragen om een andere manier van denken en doen. Ze vragen om een strategische koers voor het sociaal en maatschappelijk domein, met oog voor de aanpalende domeinen. In het voorjaar van 2023 hebben we hier een impuls aan gegeven door het maken van een integrale visie op het sociaal en maatschappelijk domein. Deze visie zal, na vaststelling door de gemeenteraad binnenkort, de basis vormen voor de komende jaren en in 2024 vertaald worden naar concrete doelen en inspanningen.

Deze visie op het sociaal en maatschappelijk domein is van cruciaal belang voor de toekomst van de gemeente, omdat het de richting bepaalt voor het bevorderen van een gezonde en inclusieve samenleving. In de eerste plaats biedt deze visie de mogelijkheid om op maatschappelijke ontwikkelingen te anticiperen. Het stelt de gemeente in staat om flexibel en proactief te reageren op veranderingen in de behoeften van haar inwoners. Daarnaast benadrukt de kracht van samenwerking met lokale partners de noodzaak van een geïntegreerde

aanpak. Samenwerking met scholen, zorginstellingen, non-profitorganisaties en bedrijven vergroot de efficiëntie en effectiviteit van dienstverlening in de gemeente. Het maakt het mogelijk om middelen en expertise te bundelen, wat leidt tot betere resultaten en tegelijkertijd tot kostenbesparingen. Bovendien kan een sterke visie op het sociaal en maatschappelijk domein bijdragen aan het versterken van sociale cohesie en het verminderen van sociale ongelijkheid. Door te focussen op inclusiviteit en gelijke kansen voor alle inwoners, kan de gemeente bijdragen aan een meer rechtvaardige samenleving.

De visieontwikkeling komt samen met de ambities vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). GALA heeft als doel om een gezond en actief leven, met sterke sociale fundamenten, voor alle Nederlanders te bevorderen. Het streeft naar een gezonde generatie in 2040. Om dit te realiseren zijn er financiële middelen beschikbaar gesteld via een specifieke uitkering (SPUK) voor de periode 2023-2026 (sommige delen tot 2025).

In het plan van aanpak om GALA lokaal waar te maken besteedt de gemeente Hellendoorn speciale aandacht aan kwetsbare groepen met een verhoogd risico op gezondheidsproblemen. Lokale organisaties zoals de Welle, Evenmens, Avedan, de Wmo-raad en het Cliëntenplatform zijn betrokken bij het opstellen van het GALA-plan. De GALA SPUK-subsidie maakt extra activiteiten en interventies mogelijk voor de inwoners. Deze subsidie bundelt bestaande middelen en vormt het kader voor uitvoering, samen met lokale beleidskaders zoals het collegeprogramma en het lokaal sport- en preventieakkoord.

2.1 Welzijn en Zorg

Nr.	Nr. Col- legepro- gramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
2.1.1	31	Een vitale samenleving waarbij gezond gedrag centraal staat	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We zetten het Lokaal Preventieakkoord voort voor de periode 2024 – 2027. Het uitvoeringsprogramma wordt geëvalueerd en bijgesteld waar nodig. ➔ We werken vanuit het gedachtegoed 'positieve gezondheid' en bieden scholing aan professionals in onze gemeente om op deze manier te leren werken. We gaan met inwoners in gesprek aan de hand van positieve gezondheid, ter versterking van hun eigen kracht en regie op de gezondheid. ➔ Er wordt een meerjarenplan gemaakt van de aanpak van gezondheidsverschillen, waarbij we inzetten op de duurzame aanpak middels de 9 principes van Pharos, versterken van basisvaardigheden, aanpakken van oorzaken van chronische stress en achterliggende problematiek als bijvoorbeeld armoede. ➔ Uitvoering geven aan het plan van aanpak van JOGG Hellendoorn ten behoeve van een 'Gezonde jeugd – gezonde toekomst'. In 2024 besteden we specifieke aandacht aan thema's met betrekking tot mentale gezondheid, voldoende bewegen, gezonde voeding door de inzet van de programma's 'Gezonde Scholen' en 'Team Fit'. Daarnaast evalueren we in 2024 en dient besloten te worden of we doorgaan met JOGG na 2024. ➔ Uitvoering geven aan MAS 2.0 op CSG Reggesteyn en onderzoeken hoe MAS 2.0 toegankelijk kan zijn voor alle jeugdigen in de gemeente Hellendoorn. ➔ Onderzoeken van de noodzaak om het vrijwilligersbeleid te actualiseren. 	<p>2024-2027</p> <p>2024</p> <p>2024</p> <p>Q1-Q4</p> <p>Q1-Q4</p> <p>Q1-Q4</p>
2.1.2		Goede, toegankelijke en betaalbare maatwerkvoorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We doen mee aan de regionale aanbesteding voor Wmo begeleiding/ dagbesteding/verblijf. ➔ Voortzetten van de aanpak 'Samen indiceren in de wijk' (samenwerking tussen Wmo en wijkverpleging naar voorbeeld van de gemeente Enschede). We zijn hiermee in 2023 gestart samen met Twentse Koers. Het gaat in 2024 vooral om verdere invoering, borging en eventueel uitbreiding naar andere zorgsectoren of organisaties. ➔ In 2024 voeren we een evalueatie uit van het in 2022 ingezette Innovatiefonds. Indien wenselijk verlengen we de inzet van het innovatiefonds. ➔ Begin 2024 verschijnt een evaluatie van het project Blijf Actief Thuis en herijken we het Plan van Aanpak Coaching Zelfstandig Leven (reablement in de Wmo). Daarbij betrekken we ook de uitkomsten van het landelijke onderzoek naar de houdbaarheid van de Wmo. Doelen zijn dat onze inwoners zo lang mogelijk zelfstandig en onafhankelijk hun leven kunnen leiden en dat onze Wmo maatwerkvoorzieningen beschikbaar en toegankelijk blijven voor de inwoners, die ze het hardste nodig hebben. 	<p>Q1-Q4</p> <p>Q3-Q4</p> <p>Q1-Q2</p> <p>Q1</p>
2.2.4		Meer vrij toegankelijke	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Onderzoeken of we BSO plus1 voorliggend kunnen organiseren. ➔ Samen met het onderwijs onderzoeken hoe ondersteuning bij proble- 	<p>Q1 en Q2</p> <p>Q1-Q4</p>

2.1.3	31 en 33	Een samenhangend en toekomstbestendig aanbod van preventie, welzijn en zorg	<ul style="list-style-type: none"> ➔ In het Integraal Zorg Akkoord (IZA) is afgesproken dat gemeenten zich inzetten voor het opzetten van een regionale preventie-infrastructuur en het verbeteren van de samenwerking tussen de eerstelijnszorg en het sociaal en maatschappelijk domein. We werken mee aan de uitvoering van het Regioplan, waarvan (na vaststelling eind 2023 vanwege het IZA) de uitvoering in 2024 start. Van gemeenten wordt onder andere gevraagd om de problemen van lange wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg en de hoge werkdruk bij huisartsen mee te helpen oplossen. ➔ Stichting De Welle voert voor ons de ketenaanpak Valpreventie en Welzijn op Recept uit. Met de ketenaanpak Valpreventie willen we het aantal valincidenten onder inwoners van 65 jaar en ouder terugdringen. Het doel van de ketenaanpak Welzijn op Recept is dat een huisarts of andere eerstelijnszorgverlener inwoners met psychosociale problematiek verwijst naar een sociaal werker. De inwoner krijgt vervolgens in een kortdurend individueel traject ondersteuning bij het vinden en uitvoeren van passende activiteiten ter vergroting van het welzijn. Twentse Koers helpt bij de ontwikkeling en monitoring van alle vijf de verplichte ketenaanpakken binnen GALA en verzorgt de regionale coördinatie. 	<p>Q1-Q2</p> <p>Q1-Q4</p>
2.2.4	55	Toekomstbestendige burgerparticipatie voor het sociaal domein	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We gaan aan de slag met de uitkomsten van de onderzoeksopdracht 'modernisering adviesraden', om een toekomstbestendige manier van participatie in het sociaal en maatschappelijk domein te realiseren. ➔ We hebben nadrukkelijk aandacht voor jongerenparticipatie. 	<p>Q1-Q2</p> <p>Q1-Q4</p>
2.1.5	14	Wonen en Zorg	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We gaan woonvormen realiseren voor jongvolwassenen die een tijdelijke behoefte hebben aan een lichte vorm van begeleiding. Dit sluit aan bij onze WoonZorgVisie. Samen met het fysiek domein doen we een behoeftebepaling, onderzoeken we bestaande concepten en realiseren we concrete locaties. We leggen hierbij ook de verbinding met de integrale aanpak 16 – 27 jaar en het onderdeel 'versterken sociale basis' van SPUK – GALA. ➔ We zoeken verdere samenwerking met Reggewoon, met name op het gebied van toewijzen van woningen en woningaanpassingen. ➔ We stellen beleid op over maatwerkvoorzieningen bij woonvormen die zorg leveren op basis van een VPT (Volledig Pakket Thuis). 	<p>Q1-Q4</p> <p>Q2</p> <p>2024</p>

2.2 Jeugd

Nr.	Nr. Col-legepro-gramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
2.2.1		Een sterke sociale en pedagogische basis	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Inrichten van een lokale coalitie kansrijke start en opstellen van een ketenaanpak. Met een ketenaanpak kansrijke start ondersteunen we kwetsbare ouders in de eerste 1.000 dagen van een kind. We zorgen er zo voor dat eventuele gezondheidsachterstanden zo klein mogelijk zijn. ➔ Evalueren van de verschillende onderdelen van onze lokale preventieve aanpak (complexe) echtscheidingen. Aan de hand daarvan beslissen we welke onderdelen we als standaardwerkwijze willen houden en of hier nog aanvullingen op nodig zijn. ➔ Integrale aanpak opzetten om de mentale gezondheid van de jeugdigen in onze gemeente te vergroten. ➔ Voortzetten van de pilot schoolzorgondersteuners op zes basisscholen. Naar aanleiding van de evaluatie die wordt uitgevoerd kijken we of we deze werkwijze borgen en/of uitbreiden in het schooljaar 2024/2025. ➔ Uitvoeren en evalueren van de pilot met een zorgklas op de Elimschool. Deze intensieve zorgklas voorkomt uitstroom en uitval uit het onderwijs. Ook hier kijken we aan de hand van een evaluatie of we deze werkwijze voortzetten. 	<p>2024 - 2027</p> <p>Q1-Q2</p> <p>Q1-Q4</p> <p>Q1-Q4</p> <p>Q1-Q4</p>
2.2.2		Een toegang die integraal kijkt naar het gezin	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Borgen van de pilot gezinswerker aan de hand van de aanbevelingen uit de eindevaluatie die eind 2023 is uitgevoerd. De gezinswerker werkt systeemgericht en zonder indicatie. Hiermee voorkomen we dat kleine zorgvragen groot worden. ➔ We sluiten aan bij de landelijke integrale aanpak 16-27 jaar (komt uit de Hervormingsagenda Jeugd). En daarnaast voeren we de aanbevelingen uit de startnotitie 18-/18+ uit. ➔ Continueren van de inzet van de Doorbraakmethode in casuïstiek, waar meerdere problemen samenkomen. ➔ De Wet aanpak samenhangende meervoudige problematiek in het sociaal domein (Wams) implementeren. 	<p>Q1-Q2</p> <p>Q1 en Q1-Q4</p> <p>Q1-Q4</p> <p>Q1-Q4</p>
2.2.3		Meer vrij toegankelijke collectieve voorzieningen voor jeugd	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Onderzoeken hoe we de kinderopvang en buitenschoolse opvang in onze gemeente toegankelijker kunnen maken voor kinderen die extra aandacht nodig hebben. ➔ Samen met ouders een peergroep voor kinderen en jongeren met hoogbegaafdheid organiseren in onze gemeente. ➔ Inzetten van sport als middel om de weerbaarheid van jeugdigen te vergroten en daarmee het ontstaan van (grotere) problemen te voorkomen. 	<p>Q3-Q4</p> <p>Q1-Q2</p> <p>Q1-Q4</p>
2.2.4		Tijdig passende zorg voor de meest kwetsbare kinderen en jongeren in onze gemeente beschikbaar hebben	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Lokaal plan van aanpak opstellen en uitvoeren gebaseerd op de landelijke Hervormingsagenda Jeugd. ➔ Voorbereiden van het regionale inkooptraject jeugdzorg 2025. ➔ Een bijdrage leveren aan het uitvoeren van de regionale samenwerkingsagenda jeugd. Deze samenwerkingsagenda is gebaseerd op de door de gemeenteraad vastgestelde regiovisie jeugdhulp Twente. ➔ Bijdragen aan de regionale aanpak wachtlijsten en ook lokaal maatregelen treffen om de wachtlijst zo kort mogelijk te houden. 	<p>Q1-Q4</p> <p>Q1-Q4</p> <p>Q1-Q4</p> <p>Q1-Q4</p>

2.3 Gezond en veilig samenleven

Nr.	Nr. Col- legepro- gramma	Wat willen we berei- ken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
2.3.1	32	Voor de aanpak van onder andere overmatig alcoholgebruik zetten we in op doelgroep gerichte voorlichting, interventies en campagnes. Er is speciale aandacht voor NIX18, de voorbeeldrol van ouders, alcoholgebruik onder 55-plussers en de sociale norm 'geen alcohol is normaal' (dat je je niet hoeft te verantwoorden als je geen alcohol drinkt)	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We werken nauw samen in de regio en met lokale ketenpartners ten behoeve van preventie van drugsgebruik. We zetten in op deskundigheidsbevordering van professionals, voorlichting aan jongeren en hun ouders/opvoeders en blijven de situatie rondom drugsproblematiek monitoren. Ter preventie van middelengebruik is de omgeving waarin jongeren opgroeien erg invloedrijk. We werken vanuit de principes van 'Opgroeien in een kansrijke omgeving' (OKO). 	Q1-Q4 2024
2.3.2		Er is een plan voor een dementievriendelijk Hellendoorn opgesteld met bijbehorend activiteitenprogramma dat doorloopt tot en met 2024	<ul style="list-style-type: none"> ➔ In samenwerking met Evenmens worden diverse actiepunten uitgevoerd die gericht zijn op scholing en bewustwording, zoals een theatervoorstelling, foto-expositie en bezoek aan scholen. ➔ Er is ondersteuning voor het vinden van passend vrijwilligerswerk voor mensen met dementie. 	Q1-Q2 Q1-Q4

2.4 Overige taakvelden

Nr.	Nr. Collegeprogramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
2.4.1	21 22	We werken verder aan de werkagenda Inclusie. Een onderdeel hiervan is toegankelijkheid in de openbare ruimte	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We voeren de acties uit die voortvloeien uit het Actieplan Inclusie. We werken hierbij aan het verbeteren van de fysieke toegankelijkheid van gebouwen en de openbare ruimte, het bevorderen van sociale inclusie (voelt iedereen zich welkom, geaccepteerd en veilig?) en het verbeteren van de digitale toegankelijkheid. ➔ We herschrijven al onze brieven in eenvoudig Nederlands. Het project hiervoor ronden we eind 2024 af. 	Q1-Q4 Q4
2.4.2	23	We introduceren de sociale kaart. Hierdoor hebben inwoners en professionals inzicht in organisaties en hun aanbod van diensten, producten en activiteiten in het sociaal en maatschappelijk domein binnen de gemeente Hellendoorn	<ul style="list-style-type: none"> ➔ In 2024 wordt de verkenning vertaald naar een concreet plan van aanpak. 	2024
2.4.3	27	We bestrijden eenzaamheid op verschillende manieren. De basis hiervoor ligt in het Actieprogramma Eén tegen eenzaamheid. Verschillende partners werken samen en daardoor bereiken we de verschillende doelgroepen	<ul style="list-style-type: none"> ➔ De Welle is kartrekker van de werkgroep Eenzaamheid, waarbij ook organisaties als ZINiN, Evenmens, Avedan en De Huiskamer zijn aangesloten. De werkgroep maakt in afstemming met de gemeente jaarlijks een uitvoeringsplan. In 2024 willen we inzetten op bewustwording, signalering, positieve gezondheid in relatie tot het voorkomen van eenzaamheid en het vormen en versterken van de samenwerking. ➔ In het najaar wordt landelijk de Week tegen de Eenzaamheid georganiseerd, met ook in Hellendoorn diverse activiteiten om ontmoeting te bevorderen en bewustwording te vergroten. 	Q1-Q4 Q3

Wat kost het

bedragen x € 1.000

02 Jeugd en WMO - Wat mag het kosten?	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
61000 Sociaal en cultureel werk	- 2.193	- 2.183	- 2.107	- 2.014
61010 Buurt en clubhuizen	- 318	- 318	- 317	- 316
61020 Maatschappelijk werk/slachtofferhulp	- 462	- 462	- 462	- 462
61030 Jeugd en gezin	- 60	- 60	- 60	- 60
61040 Hygienebegeleiding Kinderopvang	- 100	- 100	- 100	- 100
62000 Preventie en clientondersteuning	- 643	- 564	- 520	- 364
62010 Toegang tot eerste en tweede lijnsvoorziening	- 2.428	- 1.320	- 1.050	- 1.282
66000 Verstrekking Hulpmiddelen	- 1.651	- 1.657	- 1.661	- 1.659
67100 Begeleiding en dagbesteding WMO (Ondersteuningsbehoeften 1 en 2)	- 5.509	- 5.507	- 5.509	- 5.504
67110 Verblijf en woonvoorziening	- 7	- 7	- 7	- 7
67120 Huishoudelijke ondersteuning	- 4.798	- 4.798	- 4.799	- 4.792
67130 Vervoer 18+	- 731	- 731	- 732	- 731
67200 Jeugdzorg - specialistische zorg	- 7.682	- 7.682	- 7.682	- 7.682
68100 Inloop GGZ, maatschappelijke opvang en vrouwenopvang	- 304	- 304	- 304	- 304
68200 Jeugdbescherming en Jeugdreclassering	- 664	- 612	- 612	- 612
71000 Volksgezondheid	- 2.110	- 2.111	- 2.046	- 1.962
Totaal Lasten	- 29.660	- 28.417	- 27.968	- 27.852
Baten				
61000 Sociaal en cultureel werk	63	63	49	2
61010 Buurt en clubhuizen	192	192	192	192
61030 Jeugd en gezin	-	-	-	-
61040 Hygienebegeleiding Kinderopvang	27	27	27	27
62000 Preventie en clientondersteuning	173	173	157	-
62010 Toegang tot eerste en tweede lijnsvoorziening	-	-	-	-
66000 Verstrekking Hulpmiddelen	57	57	57	57
67100 Begeleiding en dagbesteding WMO (Ondersteuningsbehoeften 1 en 2)	252	222	683	683
67120 Huishoudelijke ondersteuning	2	-	-	-
67130 Vervoer 18+	38	38	38	38
71000 Volksgezondheid	146	146	83	-
Totaal Baten	951	918	1.285	999
Saldo van baten en lasten	- 28.709	- 27.499	- 26.683	- 26.854
Mutatie reserves				
Toevoegingen	- 50	- 50	- 50	- 50
Onttrekkingen	-	-	-	-
Mutatie reserves	- 50	- 50	- 50	- 50
Resultaat	- 28.759	- 27.549	- 26.733	- 26.904

Belangrijkste financiële ontwikkelingen

Naast de relatief hoge inflatie, die doorwerkt op alle producten, krijgen we in 2024 te maken met meerkosten ten gevolge van de nieuwe aanbesteding van zowel huishoudelijke ondersteuning als het doelgroepenvervoer. In de begroting is rekening gehouden met geactualiseerde prognoses inzake te verwachten cliëntenaantallen Wmo waarbij de vergrijzing een nadrukkelijke rol speelt, in combinatie met de te verwachten effecten van inzet op preventie. Daarnaast is een inschatting gemaakt van de

mate waarin de cliënten gebruik maken van de geïndiceerde zorg.

Voor wat betreft de Jeugdzorg is eveneens een dergelijke prognose gemaakt waarbij rekening is gehouden met de effecten van de Hervormingsagenda Jeugd. Deze prognose heeft geen budgettair effect tot gevolg.

Om de houdbaarheid van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015) te verbeteren, heeft het kabinet besloten om voor alle Wmo-voorzieningen waar nu het

abonnementsstarief voor geldt, een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren. Deze wijziging gaat per 1 januari 2026 in. Hoe de nieuwe inkomensafhankelijke bijdrage er precies uit komt te zien wordt in de komende periode verder door het Rijk uitgewerkt.

Hierop vooruitlopend heeft het Rijk reeds een uitname ter hoogte van de verwachte extra eigen bijdrage uit het gemeentefonds gedaan vanaf 2026.

Op het moment dat we deze begroting opstellen wordt er op regionaal niveau onderzoek gedaan naar de mate waarin de gehanteerde tarieven voor Jeugdzorg en Wmo reëel zijn. Het uitvoeren van een dergelijk onderzoek is een wettelijke verplichting; de gemeente moet namelijk reële tarieven vergoeden aan de zorgaanbieders. De voorlopige uitkomsten van dit onderzoek zijn dusdanig dat we in deze begroting rekening hebben gehouden met forse meerkosten (€ 700.000,--) omdat de huidige tarieven onder het reële niveau lijken te liggen.

Om te zorgen dat de meest kwetsbare jeugdigen eerder, sneller en beter passende hulp krijgen, is transformatie van jeugdhulp noodzakelijk, waarbij verblijf, scholing en vrijetijdsbesteding op één terrein aangeboden wordt. Eén van de doelstellingen is om de jeugdigen 'zo thuis mogelijk' op te laten groeien. Het is daarom een breed gedeelde wens en belangrijke opgave om te komen tot meer kleinschalige en gezinsgerichte voorzieningen. Kleinschaligheid draagt bij aan een veilig en positief leefklimaat. Kleinschaligheid brengt echter wel extra kosten met zich mee (hogere personeelskosten bijvoorbeeld).

Voorgaande jaren was in programma 2 ook een overzicht van de verschillende deelbudgetten in het sociaal domein te vinden. In deze tabel werden de onderdelen weergegeven die volgens de landelijke informatie voor derden systematiek behoren tot het sociaal domein. Vanaf de begroting 2024 is het echter wettelijk verplicht om de nieuwe gespecificeerde taakvelden te hanteren. Deze taakvelden zijn meer gedetailleerd dan de oude. In de bijlagen is de tabel op taakveldniveau te vinden.

Nieuw beleid

Schoolzorgondersteuners

De inzet van de schoolzorgondersteuners (SZO) beoogt het bieden van kwalitatief goede, laagdrempelige hulp (signalering, diagnostiek en behandeling) binnen de basisschool aan kinderen en hun directe omgeving. Hierbij is het gewenste en ook verwachte effect dat doorverwijzing naar jeugdhulp af zal nemen.

Vanwege de bewezen meerwaarde vinden we het nodig om de inzet van de SZO (die er nu is op de zes scholen) voort te zetten in 2024. Daarnaast gaan we vier uur extra per week inzetten voor de Reggewinde. Dit betekent dat de uren van de schoolzorgondersteuner van 24 naar 28 uur per week uitgebreid worden.

Gezinswerker

De inzet richt zich op rust en stabiliteit brengen in en ondersteunen van kwetsbare gezinnen en het zo vroegtijdig en snel mogelijk hulp en oplossingen aandragen om escalatie en complicering waar mogelijk te voorkomen. Vanwege de tot nu toe behaalde positieve resultaten wordt deze werkwijze in 2024 voortgezet.

Consulent Leerlingenvervoer

Het doel is om voldoende ingericht te zijn op de toegenomen complexiteit van casussen en de noodzakelijk doorontwikkeling in het leerlingenvervoer. Op deze manier kunnen we de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van leerlingen zo goed mogelijk ontwikkelen en stimuleren. Om de pilots te kunnen continueren is in 2024 incidenteel extra budget nodig. Op basis van te houden evaluaties wordt daarna gekeken of we de werkzaamheden structureel willen/moeten maken.

Collegeprogramma

In dit programma zijn de volgende financiële budgetten opgenomen uit het collegeprogramma.

- 05. Sociale structuren versterken: € 65.000,-- (S)
- 21. Opstellen werkagenda inclusie – werkbudget: € 10.000,-- (S)
- 21. Opstellen werkagenda inclusie – structureel maken beleidsmedewerkers inclusie: € 82.000,-- (S)
- 23. Introduceren sociale kaart: € 50.000,-- (vanaf 2025)
- 24. Vermindering van aantal mensen dat digitale basisvaardigheden niet beheerst: € 25.000,-- (2024 en 2025)
- 27. Bestrijding eenzaamheid: € 33.000,-- (2024 en 2025)
- 31. SD/MD inrichten conform Positieve gezondheid: € 25.000,-- (I)
- 32. Voorkomen overmatig alcohol- en drugsgebruik: € 10.000,-- (S)
- 35. Dementievriendelijke gemeente: € 25.000,-- (I/S)

De onderwerpen die vanuit lopende exploitatie worden gedekt zijn niet opgenomen.

Programma 3: Cultuur, onderwijs en sport

Bestuurlijk verantwoordelijk:
Peter Lage Venterink

Inleiding

We beleven momenteel turbulente tijden op maatschappelijk gebied. Dit alles wordt gevoed door een samenspel van diverse factoren. Veranderingen in technologie, economie, cultuur en politiek hebben geleid tot een sfeer van onzekerheid en verandering. Sociale ongelijkheid, mondiale gebeurtenissen en conflicten beïnvloeden het dagelijks leven. Als gevolg hiervan ervaren we uitdagingen om stabiliteit en sociale samenhang te behouden en zoeken we naar manieren om een nieuw evenwicht te vinden te midden van deze dynamiek.

De komende jaren leggen wij de focus op het behoud en het versterken van Hellendoorns unieke karakter. In tijden van schaarste wordt creativiteit essentieel, vooral onder jongeren die met respect voor mens en natuur werken aan onze toekomst. Goed onderwijs, culturele rijkdom en sport zijn de fundamentele basis die sociale cohesie versterken en de basis vormen voor een levendig Hellendoorn. Hierbij spelen gezondheid, preventie en de toegankelijkheid van culturele en sportieve activiteiten een cruciale rol. Samen streven we ernaar om basisvaardigheden te vergroten en laaggeletterdheid te verminderen, terwijl we sport als een middel blijven gebruiken om onze gemeenschap te verbinden en veerkrachtig te houden.

3.1 Jeugd en onderwijs

Nr.	Nr. Col-legeprogramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
3.1.1		Inlopen van onderwijsachterstanden	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Wij subsidiëren peuteropvang voor peuters van ouders die geen kinderopvangtoeslag krijgen. Op deze manier worden zij acht uur per week op een speelse manier voorbereid op de basisschool. ➔ De jeugdverpleegkundige constateert bij sommige peuters een (taal) achterstand. Voor deze peuters subsidiëren wij voorschoolse educatie. Op deze manier kunnen deze kinderen hun achterstand inlopen. ➔ Wij vinden het belangrijk dat ouders de taalontwikkeling van hun peuter stimuleren. Zeker voor kinderen die een taalachterstand hebben. Daarom subsidiëren we 'Voorschoolse educatie Thuis'. ➔ We maken het mogelijk dat kinderen met een vluchtgeschiedenis extra begeleiding krijgen. Dat doen we in samenwerking met de kinderopvang en schoolbesturen. 	2024-2026
3.1.2	37 en 40	Toekomstbestendige onderwijsvoorzieningen door Integraal Huisvestingsplan (IHP)	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Wij werken aan een langetermijnvisie op het Hellendoornse onderwijsbeleid en de schoolgebouwen. We ontwikkelen samen met het onderwijs en kinderopvang deze visie. Op basis hiervan wordt voor de verschillende onderwijsgebouwen het perspectief voor de komende jaren geschetst, net als de noodzakelijke investeringen. Onderdeel van het Hellendoorns IHP is een concreet uitvoeringsplan voor de komende vier jaar. Bij het ontwikkelen van het IHP bespreken we met onze netwerkpartners hoe wij nabijheid van en samenwerking met voorschoolse voorzieningen kunnen borgen. 	Q4 2023-Q1 2024
3.1.3		Jongeren behalen een startkwalificatie	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Wij zetten in om voortijdig schoolverlaten te voorkomen. Ambities en interventies -zoals de inzet van trajectbegeleiders- hebben wij, samen met de andere Twentse gemeenten, vastgelegd in de Twentse Belofte. 	2024
3.1.4		Voorkomen en terugdringen van laaggeletterdheid	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We zetten in op preventie en bestrijding van laaggeletterdheid en het ontwikkelen van digitale basisvaardigheden. Dit gebeurt onder andere door nauwe samenwerking met bibliotheken, scholen en kinderopvang via programma's zoals BoekStart en Bibliotheek op School en door initiatieven gericht op gezinnen, zoals de Voorleesexpres en Bureau Leesplezier. 	2022-2024
3.1.5		Toekomstbestendig leerlingenvervoer bieden	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Wij geven uitvoering aan de geactualiseerde verordening leerlingenvervoer. ➔ Het schrijven van vervoersontwikkelingsplannen per leerling krijgt een structureel karakter. 	2024
3.1.6		Toekomstbestendig leerlingenvervoer bieden.	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Uitvoering geven aan de geactualiseerde verordening leerlingenvervoer (besluitvorming eind 2022). ➔ Evaluatie pilot "vervoersontwikkelingsplannen per leerling". 	2023

3.2 Cultuur

Nr.	Nr. Col- legepro- gramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
3.2.1	29	Sociale cohesie door brede inzet op sportieve en culturele activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Sport en cultuur dient toegankelijk te zijn voor kwetsbare doelgroepen. Hiervoor zetten we een beweegcoach in. ➔ We werken samen met ZINiN bij de inzet van een cultuurmakelaar die o.a. in de kernen initiatieven aanjaagt, samenbrengt en ondersteunt bij de uitvoering. Deze Cultuurmakelaar Hellendoorn gaat aan de slag als verbinder, adviseur, ontwikkelaar, scout en voorlichter. 	Q1 Q1
3.2.2	33	Integrale aanpak door verbinding tussen cultuur en het sport- en preventieakkoord	<ul style="list-style-type: none"> ➔ De Coördinator Sport en Preventie, die sinds het tweede kwartaal van 2023 actief is, zal volgend jaar de initiërende en begeleidende rol bij de uitvoering van het lokaal sportakkoord verder uitbreiden. Als kartrekker (aanspreekpunt en aanjager van de uitvoering) van het lokaal sportakkoord en verbinder (haal- en brengfunctie) voor sport naar het aanpalende beleidsvelden van cultuur en publieke gezondheid (preventieakkoord), overkoepelend gesprek van deze bredere ambities. Zowel richting cultuur als het lokaal preventieakkoord. 	2024
3.2.3	34	Toegankelijke sport en cultuurvoorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Nieuwe activiteiten komen o.a. voort uit het Lokaal Sportakkoord (bijv. Inclusief Sporten & Bewegen). Activiteiten worden hierdoor toegankelijk(er) voor diverse doelgroepen. ➔ Eind 2023 wordt de SPUK lokale bibliotheek voorziening aangevraagd. Wanneer deze SPUK wordt toegekend zal in 2024 de herhuisvesting in Daarle aangepakt worden. Daarnaast wordt er een planning gemaakt voor de bibliotheken in: Haarle, Daarlerveen, Hellendoorn en Nijverdal. ➔ In 2024 zetten wij in op een doorontwikkeling van het gedachtegoed van de CultuurCaravaan. 	2024 Q1 - Q3 2024

3.3 Sport

Nr.	Nr. Col- legepro- gramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
3.3.1		Sociaal Sportcafé	<ul style="list-style-type: none"> ➔ De exploitatie van de horeca in Het Ravijn – zwem, sport, zorg – richten wij op een maatschappelijk verantwoorde manier in, door samen te werken met mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. In januari 2023 is gestart met de pilot sociaal sportcafé. Eind 2023 evalueren we de pilot om te leren en te ontwikkelen. Op basis van de huidige gegevens bestaat de wens om de samenwerking met o.a. Stichting Noest, Philadelphia en Aveleijn te continueren en in 2024 toe te werken naar een volwaardig leerbedrijf. Daarnaast willen wij de verenigingen, die gehuisvest zijn binnen Het Ravijn, betrekken bij de exploitatie van het sociaal sportcafé. 	2023-2024
3.3.2		Optimalisering van de bedrijfsvoering van het Ravijn	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Afronding en uitvoering geven aan de aanbevelingen uit het onderzoek naar een toekomstbestendig Het Ravijn. ➔ Het Ravijn behaalt het keurmerk Veilig & Schoon en kan aantonen de belangrijkste zaken op het gebied van veiligheid en hygiëne op orde te hebben. ➔ We stellen een communicatie en marketingplan op, om heldere richtlijnen te krijgen voor interne en externe communicatie. ➔ Doorvoeren digitalisering en vernieuwen kassasysteem. 	Q2 Q3 - Q4 Q4 Q1 -Q2
3.3.3		Verduurzaming Het Ravijn	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Uitvoering geven aan de uitkomsten van het onderzoek met betrekking tot de vervanging van de warmteopwekking door het vervangen van de twee houtgestookte ketels door lucht/water warmtepompen met energieopslag en een zonnecarport. Voor de werkzaamheden wordt een (DUMAVA) subsidie aangevraagd. 	2023-2024
3.3.4		Stimulering, continuering en optimalisering van de sport- en beweegmogelijkheden voor alle inwoners van de gemeente Hellendoorn	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Buurtsportcoaches, combinatiefunctionarissen en cultuurcoaches maken onderdeel uit van de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC). Deze regeling wordt in 2024 herzien, waarna de regeling tot 2026 zal worden vastgesteld. De BRC is daarmee een middel om o.a. de doelen vanuit de SPUK-GALA en het lokale sportakkoord te bereiken. 	Q4

3.4 Overige taakvelden

Nr.	Nr. Col- legepro- gramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
3.4.1	28	Pilotvoorstel maatschappelijke stage.	→ De huidige stand van zaken is dat de aangevraagde subsidie (€ 50.000,-) is toegekend door ZonMW. Samen met Reggesteyn geven we in 2024 uitvoering aan de pilot.	Q3 -Q4
3.4.2	30	Jong en oud leven in verbinding met elkaar	→ Binnen de SPUK-GALA is verbinding een belangrijke voorwaarde om de sociale basis in wijken en buurten te versterken. Met ingang van Q4 2023 zal vanuit de gemeente een medewerker gericht aan de slag gaan met dit thema. De medewerker speelt een cruciale rol in het bevorderen van de leefbaarheid en het welzijn van bewoners in diverse wijken en buurten en zal daarbij de verbinding tussen wonen, zorg en welzijn versterken.	2024 en verder
3.4.3	5	We werken met gebiedsambtenaren	→ Om de sociale structuren te versterken, investeren we in de relatie met inwoners. Hierbij gaan we gericht in gesprek, waarbij we ons focussen op de zelfredzaamheid van wijken, dorpen en buurtschappen. Dit wordt ondersteund en gefaciliteerd door de inzet van gebiedsambtenaren. In 2024 gaan wij de mogelijkheden voor gebiedsambtenaren verkennen en schrijven we een voorstel hoe we de ambities op dit gebied werkelijkheid kunnen laten worden.	Q3

Wat kost het

bedragen x € 1.000

03 Onderwijs Cultuur en sport - Wat mag het kosten?	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
42000 Onderwijshuisvesting	- 5.160	- 2.059	- 2.003	- 1.955
43000 Algemeen voorschools- en onderwijsbeleid	- 519	- 519	- 519	- 518
43010 Gemeenschappelijke onderwijsvoorzieningen	- 246	- 247	- 246	- 245
43020 Leerlingenvervoer	- 1.470	- 1.440	- 1.441	- 1.441
43030 Peuteropvang	- 416	- 416	- 416	- 415
51000 Algemeen sportbeleid	- 564	- 542	- 526	- 325
51010 Het Ravijn-zwem sport zorg - sport technisch	- 1.280	- 1.303	- 1.298	- 1.307
52000 exploitatie sportaccommodaties	- 1.637	- 1.792	- 1.782	- 1.775
52010 Het Ravijn - zwem sport zorg - onderhoud accommodatie	- 1.541	- 1.637	- 1.356	- 1.349
52020 Onderhoud sport accommodaties	- 605	- 608	- 606	- 605
53000 Kunst en Cultuur	- 2.034	- 2.023	- 2.011	- 2.008
53020 Evenementen	- 18	- 18	- 18	- 18
54000 Musea / expositieruimten	- 6	- 6	- 6	- 6
55000 Monumentenzorg	- 8	- 8	- 8	- 8
55010 Beheer monumentaal vastgoed	- 25	- 25	- 25	- 25
56000 Bibliotheek	- 1.771	- 1.812	- 1.796	- 1.793
56010 Lokale omroep	- 41	- 41	- 41	- 41
Totaal Lasten	- 17.340	- 14.496	- 14.097	- 13.835
Baten				
42000 Onderwijshuisvesting	30	30	30	30
43000 Algemeen voorschools- en onderwijsbeleid	231	231	231	231
43010 Gemeenschappelijke onderwijsvoorzieningen	21	21	21	21
43020 Leerlingenvervoer	5	5	5	5
51000 Algemeen sportbeleid	553	553	540	341
51010 Het Ravijn-zwem sport zorg - sport technisch	1.099	1.099	1.099	1.099
52000 exploitatie sportaccommodaties	829	829	829	829
52010 Het Ravijn - zwem sport zorg - onderhoud accommodatie	57	59	59	59
52020 Onderhoud sport accommodaties	10	15	15	15
53000 Kunst en Cultuur	812	812	812	812
54000 Musea / expositieruimten	-	-	-	-
55010 Beheer monumentaal vastgoed	10	10	10	10
56000 Bibliotheek	616	616	616	616
56010 Lokale omroep	22	22	22	22
Totaal Baten	4.294	4.302	4.289	4.090
Saldo van baten en lasten	- 13.045	- 10.195	- 9.808	- 9.745
Mutatie reserves				
Toevoegingen	-	-	-	-
Onttrekkingen	3.310	-	-	-
Mutatie reserves	3.310	-	-	-
Resultaat	- 9.735	- 10.195	- 9.808	- 9.745

Belangrijkste financiële ontwikkelingen

Schaduwkant specifieke uitkeringen

Voor de periode 2023 – 2026 ontvangen we veel geld vanuit de brede SPUK-GALA. Voor 2024 en 2025 is het bedrag € 613.000,- en voor 2026 ruim € 485.000,-. Met deze middelen zijn we in staat om te investeren in sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en het versterken van de sociale basis. De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040. Het is een specifieke uitkering die dus niet structureel is veranderd richting gemeenten. Dit brengt onzekerheden met zich mee als het gaat om budgetsubsidies richting onze grootste (welzijns)partners. Zij kunnen op basis van incidentele middelen geen structurele capaciteit bekostigen. In combinatie met de schaarste aan goed personeel is dit een risico voor de continuïteit en kwaliteit van de zorg voor onze inwoners. Voor de gemeente is voor 2027 zelfs al een duidelijk risico te benoemen De (tijdelijke) middelen in de SPUK-GALA voor de Brede Regeling Combinatiefuncties worden bekostigd door een (structurele) verlaging van het gemeentefonds. Structureel is er dus vanaf 2027 een tekort van € 172.000,-.

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs

Het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs wordt momenteel opgesteld in samenwerking met de schoolbesturen. Ervaring leert dat aanpassingen in onderwijshuisvesting gepaard gaan met grote (investerings) bedragen die een substantieel effect kunnen hebben op de raming van de gemeentebegroting. Op dit moment is nog niet helder welke (financiële) effecten dit plan gaat hebben; daarom is dit opgenomen als PM post.

CAO-consequenties

Voor de beroepsmatig werkende instellingen hebben we uitgevraagd welke CAO-stijgingen zij voor 2024 verwachten. Die verwachte stijgingen zijn nu opgenomen in deze programmabegroting. De kosten bedragen bijna € 245.000,-. Aangetekend moet worden dat de begrotingen en subsidieaanvragen van de instellingen nog niet zijn ingediend en dus ook nog niet zijn beoordeeld. De instellingen geven aan dat de arbeidsmarktontwikkelingen op dit moment lastig zijn in te schatten. Mocht er bijstelling van de gemeentebegroting nodig zijn, dan doen we dat via de reguliere P&C-cyclus in de bestuursrapportage.

Reggesteyn

In de begroting 2024 is ook het besluit verwerkt van 4 april 2023 om extra bij te dragen aan eenmalige kosten van de nieuwbouw van Reggesteyn. Deze niet af te schrijven kosten bedragen eenmalig € 3,3 miljoen en worden gedekt uit de Vrij Aanwendbare Reserve.

Kunstgrasvelden

In 2024 worden de toplagen van vier kunstgrasvelden gerenoveerd. Het gaat om kunstgras sport- en spelvoorziening De Plakke in Haarle, twee kunstgras voetbalvelden op sportpark De Voordam in Hellendoorn en één hockeyveld op sportpark Gagelman in Nijverdal. Hiermee voldoen de velden (weer) aan de sporttechnische en veiligheidseisen van NOC*NSF en de sportbonden.

Gemeentelijk beleid is dat kunstgrasvelden worden aangelegd bij aangetoonde noodzaak en behoefte; lees: een tekort aan veldcapaciteit. Er zijn vijf voetbalverenigingen in onze gemeente die nu niet beschikken over een kunstgrasveld. Zij hebben de afgelopen jaren in meer of mindere mate de wens geuit voor een kunstgrasveld. In 2018 heeft de gemeenteraad een motie 'onderzoek kunstgras' aangenomen om breder dan het huidige beleid te kijken naar criteria voor aanleg kunstgrasvelden. Dit onderzoek was nog niet uitgevoerd vanwege o.a. financiële taakstelling, capaciteitstekort en COVID-19. We gaan dit onderzoek in 2024 uitvoeren. Uit de onderzoeksresultaten moet blijken of heroverweging van huidig beleid gewenst of noodzakelijk is.

In het voorjaar van 2023 zijn de voorstellen voor nieuw beleid besproken met de Bestuurscommissie voor de Lichamelijke Opvoeding en de Sport (BLOS). Binnen het nieuwe beleid waren investeringen met betrekking tot nieuwe kunstgrasvelden opgenomen. De BLOS heeft dit voorstel aangenomen. Bij de integrale afweging van alle voorstellen voor nieuw beleid (gemeentebreed) heeft het college de beslissing genomen om de voorgestelde investeringen niet mee te nemen in de meerjarenbegroting 2024 t/m 2027, maar eerst het onderzoek uit te voeren.

Verduurzaming Het Ravijn

De verduurzaming van Het Ravijn staat voor 2024 op de planning. De investeringskosten blijken hoger uit te vallen en dat leidt tot een stijging van € 225.000,-. In totaal is er een budget beschikbaar van € 1.725.000,-.

Vervangingsinvesteringen sport

Voor Swim2Play materiaal is in deze begroting een vervangingsbudget opgenomen dat verdeeld is over twee jaren. De investering voor 2024 is € 15.000,- en voor 2025 komt er nog eens € 10.000,- op de begroting.

Daarnaast zijn investeringsbudgetten opgenomen voor het jaar 2027 voor renovatie van een natuurgrasveld 2027 (€ 40.000,-), inventaris binnensportaccommodatie 2027 (€ 30.000,-) en voor de vervanging van de zwembadlift voor mindervaliden in Het Ravijn (€ 30.000,-).

Nieuw beleid sport

Zwemlesconcept vierjarigen

We willen het zwemlesplan door ontwikkelen. Het lessysteem wordt specifiek ingericht voor kinderen in de leeftijdscategorie van 4 jaar. Voor het opzetten en ontwikkelen van dit zwemlesconcept wordt een budget gereserveerd van € 20.000,- .

Kunstschildering eerste verdieping en uitkijktoren ligweide

Sinds twee jaar is de gehele eerste verdieping van Het Ravijn verhuurd. Deze verhuur zorgt voor meer gebruik van de algemene ruimten waardoor de wanden, kozijnen en deuren beschadigd zijn en opgeknapt dienen te worden. Verder heeft het weer grote invloed op de uitkijktoren van de ligweide en deze is aan een opknopbeurt toe. Het idee is om in plaats van de wanden conform huidige situatie te herstellen, deze door een kunstenaar te laten beschilderen in de stijl van Het Ravijn en passend in de omgeving. De kosten hiervoor worden geraamd op een bedrag van € 8.000,-.

Uitbreiding beregeningsinstallatie en herstel ligweide

De ligweide heeft de laatste jaren veel hinder/schade ondervonden van droogte. Daarnaast heeft de ligweide momenteel te weinig sproeipunten. De werkzaamheden aan het gazon worden gekoppeld aan het uitbreiden van de sproei installatie. De kosten voor uitbreiding zullen € 30.000,- bedragen.

Collegeprogramma

In dit programma is het volgende financiële budget opgenomen uit het collegeprogramma.

29. Cultuurmakelaar: € 15.000,- (S)

De onderwerpen die vanuit lopende exploitatie worden gedekt zijn niet opgenomen.

Programma 4: Mobiliteit en bereikbaarheid

Bestuurlijk verantwoordelijk:
Egbert Nijenbanning en Annemarie Dubbink

Inleiding

Voor de vitaliteit van de regio en onze kernen is een goede mobiliteit en bereikbaarheid van cruciaal belang. Ook in 2024 streven we ernaar onze inwoners, ondernemers en bezoekers op een veilige en efficiënte manier naar hun bestemming te laten reizen. Om dit te bereiken, richten we ons op het optimaliseren van de infrastructuur, waarbij duurzaamheid en verduurzaming centraal staan.

Verkeer en verkeersveiligheid

Achter de statistieken van verkeersongevallen schuilt een wereld van leed. Daarom blijven we in 2024 krachtige impulsen geven aan verkeersveiligheid, waarbij specifieke aandacht uitgaat naar de meest kwetsbare groepen, zoals jonge automobilisten, schoolgaande kinderen en ouderen. Bovendien pakken we locaties waar veel ongelukken gebeuren of waar een gevoel van onveiligheid heerst aan. Een veilig gebruik van de openbare ruimte moet voor iedereen gewaarborgd zijn.

Duurzame mobiliteit en milieubewustzijn

In lijn met ons streven naar een groenere en duurzamere leefomgeving willen we dat er meer wordt gefietst, meer gebruik wordt gemaakt van het openbaar vervoer en willen we de laadinfrastructuur uitbreiden. Hierbij leggen we niet alleen de nadruk op het verbeteren van de fysieke leefomgeving, maar ook op het bevorderen van de luchtkwaliteit, het verminderen van geluidsoverlast en CO₂-uitstoot. Daarnaast leggen we de focus op het stimuleren van energiebesparing.

Verduurzaming van de leefomgeving

Onze bruggen en tunnels zijn onmisbaar voor de toegankelijkheid van onze gemeente. Het in stand houden hiervan doen we op een duurzame manier. We zetten vanaf 2024 stappen naar IFD bouwen. Industrieel, Flexibel en Demontabel, we werken met gestandaardiseerde interfaces die fabrieksmatig zijn geproduceerd en daardoor economisch voordelig zijn, snel aangebracht kunnen worden en geschikt zijn voor hergebruik. Het principe 'werk met werk' wordt gehanteerd om verduurzaming te bevorderen en efficiënt te werken.

4.1 Mobiliteit

Nr.	Nr. Col-legepro-gramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
4.1.1	54 54 54	Onze wegen zijn veilig door iedereen te gebruiken	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We maken de rotonde op de Helmkruidlaan veiliger door de aanleg van een fietspad langs de Helmkruidlaan. ➔ We brengen schoolroutes in beeld en richten wegen in volgens de eisen van duurzaam veilig. ➔ We verlagen de snelheid van autoverkeer op oversteekplaatsen. ➔ We verwijderen ongewenste obstakels en objecten en leggen voldoende op- en afritjes in het trottoir aan. Ontwerpen worden in een vroeg stadium in het regulier overleg met de diverse betrokkenen besproken. ➔ We verminderen het aantal gevaarlijke punten voor voetgangers en verbeteren routes. ➔ We bieden weggebruikers, van jong tot oud, voorlichting en cursussen aan om veilig aan het verkeer deel te kunnen nemen. 	2024 Continu 2024 2024 Continu 2024
4.1.2	52 52 52 52 52	Er wordt 10% meer gefietst	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We gaan door met het uitvoeren van maatregelen uit de Fietsvisie 2019-2030. ➔ Die maatregelen richten zich op het volledig maken van het fietsnetwerk door ontbrekende schakels aan te leggen. ➔ We verbeteren de bewegwijzering. ➔ We voeren het fietsstimuleringsplan uit. ➔ We verzamelen fietsdata voor het monitoren van beleid en het aanbieden van fietslessen. ➔ We onderhouden onze fietspaden zodat er veilig en comfortabel gefietst kan worden. 	Continu 2024 Continu 2024 2024 Continu
4.1.3	49 52 48	Openbaar vervoer wordt een volwaardiger alternatief voor autogebruik	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We zetten in op een intercityfrequentie van 2x per uur op het spoor in zowel de richting van Zwolle als van Enschede. ➔ We nemen het initiatief om het aantal OV-fietsen uit te breiden en gaan hierover in overleg met de NS. ➔ We starten samen met de provincie en Arriva met een onderzoek naar de haalbaarheid van Twents Flex (vorm van buurtbus op bestelling zonder vaste route van halte naar halte). ➔ We starten met de planvorming om een hub (mobiliteitsknoop) te realiseren op station Nijverdal. ➔ We onderzoeken de haalbaarheid van integratie van doelgroepenvervoer in het regulier openbaar vervoer. 	2024 2024 2024 2024 2024
4.1.4		Parkeren kan snel en comfortabel	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We besteden de garageapparatuur (betaalapparatuur, slagbomen, terminals) aan. Door deze aanbesteding willen we het aantal parkeerproducten (abonnementen, op rekening parkeren) in de parkeergarage uitbreiden en het parkeren hier bevorderen door nieuwe technieken te gebruiken. ➔ We besteden de dienstverlening en meldkamer van de parkeergarage opnieuw aan. 	2024 2024
4.1.5		Stimuleren van duurzame mobiliteit	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We stimuleren elektrisch rijden door meer laadpalen te plaatsen voor auto's en e-bikes. ➔ We zoeken naar locaties voor laadpalen voor de logistieke sector. ➔ We voeren een onderzoek uit naar bewaakte fietsenstallingen voor e-bikes. ➔ We zoeken kansen om het aantal deelfietsen uit te breiden, zodat gebruikers sneller voor het openbaar vervoer kiezen dan voor de auto. Daarvoor zullen we op een aantal plekken zogenaamde 'hubs' gaan realiseren. 	Continu 2024 2024 2024

4.2 Riolering

Nr.	Nr. Collegeprogramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
4.2.1		We beschermen de volksgezondheid door ons rioleringsstelsel te vernieuwen waar nodig	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We vervangen riolen aan de Holterweg, Korenweg en Bergleidingweg. ➔ We verbeteren het rioleringsstelsel in de omgeving van het gemaal Kerkstraat. ➔ Wij maken inzichtelijk hoe we de afvalwaterstroom vanaf Lemele en het buitengebied ten noorden van het dorp Hellendoorn kunnen verbeteren. ➔ We renoveren op ongeveer 30 locaties het rioolstelsel. ➔ We vernieuwen 65 besturingskasten van de drukriolering. 	<p>2024</p> <p>2024</p> <p>2024</p> <p>2024</p> <p>2024</p>
4.2.2		Vernieuwing en renovatie van ons rioolstelsel	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Jaarlijks wordt een deel van ons rioolstelsel op verschillende locaties van binnenuit gerepareerd. ➔ Aanbesteding project rioolrenovatie 2023-2025. ➔ De technische besturing van 65 drukrioolgemalen wordt vernieuwd. 	<p>2023</p> <p>2023</p> <p>2023</p>

4.3 Bereikbaarheid

Nr.	Nr. Col-legepro-gramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
4.3.1		We verbeteren de bereikbaarheid van de gemeente	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We leggen tracédelen Hulsen en Hellendoorn in 2023/2024 aan en maken hiermee de Noordzuidverbinding af. ➔ We gaan werken aan de verbreding van de N35 Nijverdal - Wierden naar 2x2 rijstroken en de aanleg van ongelijkvloerse kruisingen. ➔ Om de bereikbaarheid vanuit het westen te garanderen leveren we een bijdrage aan de verkenning van N35 tussen Wijthmen en Nijverdal door het Rijk. Wanneer de uitvoering plaatsvindt is onbekend in verband met het terugtrekken van gelden door het Rijk. ➔ We bouwen twee fietsbruggen over de N35 ter hoogte van Nationaal Park Sallandse Heuvelrug. ➔ We bouwen een ongelijkvloerse aansluiting op de N35 ter hoogte van de Stationsweg. 	<p>2024</p> <p>2024-2027</p> <p>2024</p> <p>2024</p> <p>2024</p>
4.3.2		We zorgen voor een veilige openbare ruimte o.a. door goede openbare verlichting	<ul style="list-style-type: none"> ➔ In de komende jaren wordt de openbare verlichting verder verduurzaamd. Vanwege de steeds stijgende energieprijzen onderzoeken we of versneld vervangen van de verlichting door energiezuinige led-systemen (inmiddels zitten we op ca. 63%) de energiekosten kunnen verminderen. 	2024-2026
4.3.3		In de gemeente Hellendoorn is het fijn wonen, leven en werken waarbij de gemeente, haar inwoners en ondernemers zich met elkaar verantwoordelijk voelen voor onze mooie gemeente	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Samen met onze inwoners maken we een plan voor het onderhoud en beheer van de woonomgeving. In welke vorm wordt nog nader bepaald. ➔ Om het woon- en verblijfsklimaat op deze plekken te verbeteren worden de Willem-Alexanderstraat, de Máximastraat en het Keizerserf opnieuw ingericht. Daarbij vergroten we de biodiversiteit door de aanleg van groen en wadi's en gaan we hittestress tegen. Tevens wordt door de aanplant van meerstammige bomen de windhinder verminderd. ➔ De speelruimtevisie is vastgesteld door de gemeenteraad. Deze visie vraagt een ander speelplaatsenbeleid waar, naast aandacht voor de speelaanleidingen, ook aandacht is voor groene ontmoetingsplekken, bewegen en sporten. Dit vraagt intern om een brede afstemming. De visie werken we uit tot een uitvoeringsplan waarvoor nu een inventarisatie wordt opgesteld. Bij de uitwerking van het uitvoeringsplan zullen omwonenden betrokken worden om een zo goed mogelijk en breed gedragen plan te creëren. 	<p>2024-2026</p> <p>2024-2025</p> <p>2024</p>
4.3.4		Het beheer en onderhoud van onze openbare ruimte voeren we planmatig uit waarbij ruimte blijft voor actuele ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Wij stellen beheerplannen voor de openbare ruimte op. Hiermee geven we antwoord op de vragen wat we beheren, wat de huidige kwaliteit is, wat we willen bereiken en wat we hiervoor nodig hebben. Concreet gaat het om beheerplannen voor bomen, wegverharding, openbare verlichting, spelen, sloten & bermen en riolering. 	2024

Wat kost het

bedragen x € 1.000

04 Mobiliteit en bereikbaarheid - Wat mag het kosten?	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
21000 Aanleg en reconstructie wegen	- 1.454	- 1.914	- 1.908	- 2.420
21010 Wegbeheer algemeen	- 1.673	- 1.345	- 1.353	- 1.357
21020 Onderhoud verhardingen	- 2.189	- 2.190	- 2.191	- 2.191
21030 Bermen en sloten	- 708	- 731	- 732	- 737
21040 Straatreiniging	- 636	- 637	- 572	- 627
21050 Gladheidsbestrijding	- 130	- 138	- 133	- 135
21060 Straatmeubilair	- 205	- 205	- 205	- 206
21070 Verkeer	- 305	- 306	- 321	- 343
21080 Verkeerseducatie	- 73	- 73	- 73	- 73
22000 Parkeren	- 752	- 789	- 784	- 716
25000 Openbaar vervoer	- 201	- 204	- 202	- 197
72000 Ontwikkeling GRP	- 1.736	- 1.951	- 1.956	- 1.969
72010 Aanleg, beheer en onderhoud riolering	- 1.526	- 1.544	- 1.547	- 1.551
72030 Inkomsten rioolheffing	- 8	- 8	- 8	- 8
Totaal Lasten	- 11.597	- 12.034	- 11.985	- 12.530
Baten				
21010 Wegbeheer algemeen	35	35	35	35
21020 Onderhoud verhardingen	-	-	-	-
21040 Straatreiniging	1	1	1	1
21050 Gladheidsbestrijding	3	3	3	3
21060 Straatmeubilair	-	-	-	-
21080 Verkeerseducatie	37	37	37	37
22000 Parkeren	92	92	92	92
25000 Openbaar vervoer	41	41	41	41
72000 Ontwikkeling GRP	176	366	353	397
72010 Aanleg, beheer en onderhoud riolering	37	38	38	38
72030 Inkomsten rioolheffing	4.708	4.757	4.757	4.757
Totaal Baten	5.129	5.370	5.356	5.401
Saldo van baten en lasten	- 6.468	- 6.664	- 6.628	- 7.129
Mutatie reserves				
Toevoegingen	- 58	- 58	- 58	- 58
Onttrekkingen	1	-	-	500
Mutatie reserves	- 57	- 58	- 58	442
Resultaat	- 6.525	- 6.722	- 6.686	- 6.687

Belangrijkste financiële ontwikkelingen

Jaarlijks worden de vervangingsinvesteringen voor het gemeentelijk rioleringsplan 'Samen leven met water 2021-2025' (GRP5) opgenomen voor in totaal € 1.735.000,--, evenals de structurele vervangingsinvesteringen voor het huidige investeringsprogramma wegen (€ 460.000,--), de uitvoering mobiliteitsvisie (€ 400.000,--) en de vervanging armaturen openbare verlichting (€ 125.000,--).

De inspectie in 2023 laat zien dat de jaarlijkse storting in de voorziening civiele kunstwerken moet worden verhoogd als gevolg van de staat van het areaal en kostenstijgingen. Voor 2024 is er daarom een eenmalige extra storting van € 380.000,-- begroot. Bovendien wordt er structureel € 59.000,-- extra gestort in de voorziening.

Nieuw beleid

Extra formatie voor het uitvoeren van gemeentelijke watertaken (€ 110.000,--):

Het door de raad in 2020 vastgestelde beleidsplan 'Samen leven met water' laat zien dat het tekort aan capaciteit voor het uitvoeren van watertaken vooral voelbaar is in het waterbeheer. Dit heeft te maken met de sterke veroudering en de groei van het aantal te beheren (mini)-gemalen, riolering, wateropslagtanks en andere rioleringsconstructies. Verdere digitalisering en automatische besturingssystemen zorgen ervoor dat meer en andere competenties gevraagd worden. Om het water- en rioleringsstelsel bedrijfszeker te laten functioneren is uitbreiding van capaciteit noodzakelijk. Ook de woningbouwopgave, het provinciaal programma landelijk gebied (PPLG) en het principe dat water en bodem sturend worden bij de inrichting van nieuwe woon- en werkgebieden zorgen voor een toename en uitbreiding van gemeentelijke watertaken. Daarnaast vraagt de ambitie voor het klimaatadaptief inrichten van onze leefomgeving meer ambtelijke inzet. De huidige formatie is niet voldoende om deze taken uit te kunnen voeren.

Investeringsprogramma wegen:

Bij het vaststellen van het beleidsplan wegen heeft het college van B en W ingestemd met het opstellen van een nieuw meerjaren investeringsprogramma wegen. We verwachten een forse vervangingsbehoefte van het wegenareaal op basis van de technische levensduur. Hiervoor is te weinig investeringsbudget beschikbaar. Hoe groot de investeringen worden, is nog niet geheel duidelijk, maar mogelijk is dit een gemiddelde vervangingsinvestering van € 3,2 miljoen per jaar in de eerste vijf jaren. Dit heeft fors effect op de structurele doorkijk in het gemeentelijk perspectief. In afwachting van nadere uitwerking ramen we deze post vooralsnog als PM.

Afsluiting Grotestraat door plaatsen van bollards (€ 350.000,-- investering):

De Grotestraat is getransformeerd van een verkeersader in een fijne plek om te verblijven. Hoewel de inrichting fraai is met veel bomen en waterbergende plantvakken voelen fietsers en voetgangers zich in het deel tussen Meyboomstraat en Maximastraat onveilig. Daarom is de straat op drukke momenten afgesloten voor gemotoriseerd verkeer. De afsluiting, die met borden wordt aangegeven, wordt echter met voeten getreden. Het aanvankelijke plan om te handhaven met camera's is door het Openbaar Ministerie afgewezen. We nemen budget op om de Grotestraat te kunnen afsluiten met bollards.

Collegeprogramma

In het collegeprogramma zijn geen aanvullende budgetten opgenomen die binnen dit programma vallen.

Programma 5: Woon- en leef- omgeving

Bestuurlijk verantwoordelijk:
Egbert Nijenbanning, Peter Lage Venterink
en Annemarie Dubbink

Inleiding

Door de stijgende hypotheekrente en de hogere bouwkosten is de woningmarkt wat verder afgekoeld. Desondanks is er veel belangstelling voor de kavels die we als gemeente verkopen. Er zijn in onze gemeente relatief veel starters. Er wordt volop gewerkt aan de ambitie om in tien jaar tijd 1.000 woningen te realiseren. Er zijn veel plannen in ontwikkeling die hopelijk de komende jaren worden gerealiseerd. De meeste plannen worden door marktpartijen opgepakt, maar ook de woningcorporatie en wij zelf als gemeente leveren we een stevige bijdrage. Voorbeelden zijn de herontwikkeling van de voormalige Blenkeschool locatie, de laatste fase van Hellen-doorn Noord en de uitbreiding van het dorp Haarle in het plan 'De Grave'. Bij de planontwikkeling proberen we de omgeving zoveel mogelijk klimaatadaptief in te richten. Het behoud van gezond en schoon water, net als het voorkomen van wateroverlast, heeft ook in 2024 onze volle aandacht. We zetten meer in om water vast te houden, op particulier en openbaar terrein. In 2023 is met het opstellen van een investeringsprogramma klimaatadaptatie (MIKA) de basis gelegd voor een maatregelenpakket om wateroverlast, hittestress en verdroging tegen te gaan. In 2024 worden hiervoor verschillende maatregelen genomen.

Omgevingswet

Per 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet definitief in werking. Met deze wet wil de landelijke overheid de regels voor de fysieke leefomgeving vereenvoudigen en samenvoegen (van 26 wetten naar één wet). Dat heeft forse impact op onze manier van werken. De verwachting is dat niet iedereen deze transitie als eenvoudiger zal beleven en dat we onze inwoners en bedrijven meer dan gemiddeld bij nieuwe initiatieven moeten ondersteunen.

Omgevingsvisie

In 2023 zijn we gestart met het proces van het actualiseren van onze gemeentelijke Omgevingsvisie 'Natuurlijk-Avontuurlijk'. In 2024 geven we hier verder invulling aan. Sinds de vaststelling van deze visie (in 2014) is er een aantal ontwikkelingen waar aanvullend naar gekeken moet worden. Hierbij kunnen we bijvoorbeeld denken aan de energietransitie, de ontwikkelingen in het landelijk gebied en de gewijzigde woningmarkt. Ook is het belangrijk dat sociale thema's zoals gezondheid een plek krijgen. Dat actualiseren doen we in overleg met de samenleving en alle belangrijke stakeholders. Er zijn veel nieuwe ontwikkelingen (wonen, industrie, agrarische bedrijven en natuur) die allemaal een beroep doen op de (schaarse) ruimte die we in onze gemeente hebben. Dat betekent dat in de visie keuzes gemaakt moeten worden en prioriteiten moeten worden gesteld. Ook moet de Omgevingsvisie passen binnen het kader van de Omgevingswet.

Doelgroepenbeleid

Het doelgroepenbeleid is inmiddels vastgesteld en wordt als leidraad gehanteerd bij nieuwe woningbouwontwikkelingen. Er wordt scherp op gelet dat er bij nieuwe ontwikkelingen een goede balans bestaat tussen het goedkopere, middeldure en dure segment. Ook sociale woningbouw krijgt hierbij de aandacht.

Leefbaar platteland

Het buitengebied gaat de komende jaren veranderen. Dit zal forse impact hebben op iedereen die hier woont, werkt en verblijft. De discussie rondom de stikstofproblematiek is nog steeds onvoldoende uitgekristalliseerd. Dit zorgt voor onzekerheid bij vele agrarische ondernemers. Wij zullen agrarische ondernemers actief blijven faciliteren en helpen bij deze transitie. Daarnaast zal ook het provinciaal programma landelijk gebied (PPLG) verder worden uitgevoerd. De thema's bodem en water worden leidend voor nieuwe ontwikkelingen. Hoe dit uitwerkt, zal de komende periode duidelijker worden.

5.1 Openbare ruimte

Nr.	Nr. Col- legepro- gramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
5.1.1	7 en 9	Een schone en 'afvalloze' samenleving in 2030	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We geven uitvoering aan het vastgestelde 'Grondstoffenbeleidsplan 2022-2025'. Hierin is vastgelegd hoe wij afval in de toekomst willen inzamelen (waaronder de mogelijke implementatie van diftar). ➔ We stellen een beleidsplan 'afvalbakken in de openbare ruimte' vast. Hierin leggen we regels vast over wanneer en op welk locatie we (g) een afvalbak van welk type plaatsen. 	2024 2024
5.1.2	6 en 8	Ondanks het veranderende klimaat is het ook in 2050 fijn wonen en werken in de gemeente Hellendoorn	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We streven naar meer vergroening bij projecten, daarbij kijken we kritisch naar verharding en waar mogelijk vervangen wij dit door groen. ➔ We vergroten het bereik van de gemeentelijke subsidie 'vergroenen & afkoppelen' voor bewoners, bedrijven, stichtingen en verenigingen. ➔ Tuincoaches geven inwoners tips bij het vergroenen van hun tuinen. ➔ Op basis van de beleidsnotitie MIKA (meerjaren investeringsprogramma Klimaatadaptatie) worden projecten ontwikkeld om onder meer hittestress tegen te gaan en droogte- en wateroverlast aan te pakken. ➔ We richten het Kuperserf klimaatbestendig in, wat leidt tot een prettige openbare ruimte. ➔ Wij zetten verschillende communicatiemiddelen in om bewustwording bij inwoners te vergroten en ze aan te zetten tot verduurzaming en klimaatadaptatie. 	2024 2024- 2027 2024 2024- 2027 2024 2024
5.1.3	6 en 7	Een groene omgeving met aandacht voor biodiversiteit	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We stellen een groenbeleidsplan op; het versterken van de biodiversiteit wordt hierin expliciet als doelstelling gehanteerd. ➔ We stellen een uitvoeringsprogramma op om de in het groenbeleid geformuleerde doelen concreet te maken. ➔ We zorgen ervoor dat er in de gemeente meer bomen en hagen worden geplant en gaan door met deelname aan de provinciale boomdeeldagen. 	2024 2024 2024
5.1.4		Onderzoek begraafbeleid	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We laten het huidige begraafbeleid onderzoeken door een externe partij en gaan aan de slag met de resultaten. Dit onderzoek helpt ons om een duidelijkheid te geven over het beleid, de tarieven en waar we naartoe willen in de komende jaren met onze begraafplaatsen. 	2024

5.2 Leefbaar platteland

Nr.	Nr. Col- legepro- gramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
5.2.1	3	Agrarische ondernemers ondersteunen en faciliteren zodat een vitaal platteland behouden blijft	→ Uitvoering van het agrarisch actieplan en verdere ondersteuning en facilitering van onze Hellendoornse agrariërs.	Continu
5.2.2	3	We ondersteunen erfeigenaren in tal van hulpvragen rondom hun erf	→ Met financiële bijdrage continueren we het project Toekomstgerichte Erven, met inzet van erfcoaches die past bij de hulpvraag van agrariërs en erfeigenaren. Samenwerking met erfcoaches en bekendheid organiseren met hun diensten blijven speerpunten.	Begin 2024
5.2.3	1 t/m 5	Vraagstukken en (dreigende) knelpunten met betrekking tot het toekomstperspectief van de landbouw en een vitaal buitengebied helpen oplossen	→ Wanneer agrariërs, uit eigen beweging, een gebiedsproces willen starten, ondersteunen en faciliteren wij daarin. Een gebiedsproces houdt een integrale aanpak van diverse thema's in. De thema's zijn afhankelijk van de eigenschappen en kenmerken van het gebied. Te denken valt aan bijvoorbeeld water- en grondbeschikbaarheid, stikstof, sociale maatschappelijke thema's etc. → Het beleid Nieuw Buitengebied zal zo nodig worden aangepast aan de actuele ontwikkelingen.	2024 Q1 2024
5.2.4	3 en 6	Een aantrekkelijk landschap voor mens en dier	→ We stimuleren de biodiversiteit door de aanplant van akkerranden. Een pilot (eerste helft 2023) voor subsidie aan agrariërs was succesvol. Samenwerking met andere partijen en lokale inwoners wordt gezocht om het project een meer structureel karakter te geven en een nieuw beleidsplan op te stellen.	Q1 2024

5.3 Wonen

Nr.	Nr. Col- legepro- gramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
5.3.1	14 en 16	Passende huisvesting in alle kernen en het buitengebied	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Een actief grondbeleid in de kleine kernen. De potentiële uitbreidingslocaties voor woningbouw in de kleine kernen zijn bekend. In Hellendoorn gaan de nieuwe kaveleigenaren hun woning bouwen in 2023/2024. De Blenke locatie is in 2024 in aanbouw met Reggewoon als ontwikkelende partij. Het bestemmingsplan De Grave in Haarle is vastgesteld. Bouwrijp maken start in 2024 en de levering van de kavels zal zijn in 2024. Daarle en Daarlerveen volgen. In Nijverdal blijven we werken aan verschillende planontwikkelingen. Het plan op de hoek Rijssensestraat/Koeveenweg komt in 2024 tot ontwikkeling. 	2024
5.3.2	16	Stimuleren van bouwprojecten voor die groepen waar de grootste behoefte bestaat	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Bij de planontwikkeling wordt actief gezocht naar kansen voor met name starters, sociale huur/koopwoningen, senioren en spoedzoekers. Het door de raad vastgestelde doelgroepenbeleid ondersteunt ons daarbij. 	2024
5.3.3	19	Participatieve projecten	<ul style="list-style-type: none"> ➔ We stimuleren relevante projecten voor collectief particulier opdrachtgeverschap. ➔ Om op korte termijn woningen voor verschillende doelgroepen te realiseren zijn we bezig met de realisatie van (flex)woningen. Ook in 2024 besteden we hier volop aandacht aan. ➔ We hebben de aandacht voor de mogelijkheden van conceptueel en modulair bouwen. 	2024 2024 2024
5.3.4	15	Huisvesting statushouders en asielzoekers	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Samen met de woningcorporatie zorgen we ervoor dat statushouders verspreid over de gemeente duurzaam worden gehuisvest. Door in te zetten op het realiseren van flexwoningen zorgen we voor een verruiming van het aanbod aan sociale huurwoningen. Dat draagt eraan bij dat spoedzoekers, daaronder begrepen statushouders, soepeler kunnen worden gehuisvest in onze gemeente. ➔ We leveren een inspanning om de taakstelling te realiseren die ons door de provincie wordt opgelegd voor het huisvesten van statushouders. Hierbij streven we naar zo veel mogelijk duurzame huisvesting. ➔ In 2023 ontstond de vraag naar ruimte voor huisvesting van asielzoekers. We zorgen voor uitvoering in 2024. 	2024 2024 2024

5.4 Omgevingswet

Nr.	Nr. Col- legepro- gramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
5.4.1		Implementatie van de Omgevingswet, die 1-1-2024 definitief in werking treedt	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Actualiseren van de omgevingsvisie. Zodra de voorbereidingen zijn afgerond gaan we vanaf begin 2024 bezig met het actualiseren van de huidige Omgevingsvisie 'Natuurlijk-Avontuurlijk'. In deze visie wordt het ruimtelijk beleid voor de korte en middellange termijn nader uitgewerkt. Het vormt daarmee een belangrijke onderlegger voor nieuwe ontwikkelingen. In overleg met de raad gaan we de mate van participatie bepalen. ➔ De Omgevingswet gaat definitief in op 1-1-2024. Voor omgevingsvisie en omgevingsplan zijn er weliswaar overgangstermijnen, maar we zullen nieuwe ruimtelijke plannen, vergunningaanvragen e.d. met het nieuwe instrumentarium moeten behandelen, vragen aan front- & back-office moeten kunnen beantwoorden en aanvragers moeten helpen bij de ingewikkelde manier om digitaal een aanvraag te kunnen doen. Het wordt met de nieuwe wet zeker in de beginperiode niet eenvoudiger en ook niet beter. Het jaar 2024 zal dan ook in het teken staan van de dienstverlening op niveau krijgen/houden. Daarnaast zetten we in op het wegwerken van de eerder ingediende plannen/aanvragen onder oud recht én het behandelen van nieuwe plannen onder nieuw recht. Hierbij is het optimaliseren van werkprocessen/ICT, interne en externe communicatie en het managen van verwachtingen belangrijk. ➔ Opstellen eerste (onderdelen van het) omgevingsplan. Het tijdelijk omgevingsplan van rechtswege, dat er per 1-1-2024 is, moet vóór 1-1-2032 volledig zijn omgebouwd naar een omgevingsplan nieuwe stijl als onder de Omgevingswet bedoeld. Dit is een complexe opgave maar we doen het stap voor stap. Dit wordt een meerjarig traject en zal veel tijd en geld vragen. ➔ Om de dienstverlening te verbeteren maken we digitale checklisten en vragenbomen, waardoor duidelijker wordt welke regels voor allerlei activiteiten en locaties gelden. ➔ De diverse onderdelen van het programma Omgevingswet zullen als reguliere uitvoering vorm krijgen en terug in de lijn worden gebracht. 	<p>2023-2024</p> <p>2024 e.v.</p> <p>2024-2032</p> <p>2024 e.v.</p> <p>2024</p>

Wat kost het

bedragen x € 1.000

05 Woon en leefomgeving - Wat mag het kosten?	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
32000 Bedrijventerreinen	- 361	- 362	- 28	- 28
57000 Openbaar groen	- 2.660	- 2.660	- 2.663	- 2.668
57010 Natuur en landschap	- 179	- 178	- 178	- 178
57020 Speelplaatsen	- 239	- 219	- 230	- 241
73000 Huishoudelijk afval	- 3.716	- 3.767	- 3.775	- 3.786
73010 Inkomsten afvalstoffenheffing	- 8	- 8	- 8	- 8
73020 Verwerking Bedrijfsafval	- 140	- 140	- 141	- 141
74000 Milieu algemeen	- 1.176	- 1.186	- 644	- 646
74010 Milieubeheer bedrijven	- 1.250	- 1.246	- 1.248	- 1.249
74020 Uitvoering Wet geluidhinder	- 58	- 59	- 59	- 59
74030 Dierplaagbestrijding	- 6	- 6	- 6	- 6
75000 Begraafplaatsen	- 411	- 417	- 422	- 423
81000 Structuurplannen	- 11	- 11	- 11	- 11
81010 Bestemmingsplannen	- 1.018	- 938	- 922	- 926
82000 Bouwgrondexploitatie	- 3.017	- 2.460	- 1.440	- 1.439
83000 Wonen	- 559	- 561	- 562	- 563
83010 Herinrichting woonomgeving	- 23	- 23	- 23	- 23
83020 Vergunningen volkshuisvesting	- 1.468	- 1.212	- 1.216	- 1.222
83030 Grondzaken	- 305	- 310	- 312	- 313
83050 Woonwagens	- 6	- 6	- 6	- 6
Totaal Lasten	- 16.611	- 15.769	- 13.892	- 13.934
Baten				
32000 Bedrijventerreinen	427	427	93	93
57000 Openbaar groen	56	57	57	57
73000 Huishoudelijk afval	867	871	874	874
73010 Inkomsten afvalstoffenheffing	4.371	4.371	4.371	4.371
73020 Verwerking Bedrijfsafval	83	83	83	83
74000 Milieu algemeen	640	646	3	3
74020 Uitvoering Wet geluidhinder	3	3	3	3
75000 Begraafplaatsen	482	482	482	482
81010 Bestemmingsplannen	70	70	49	49
82000 Bouwgrondexploitatie	3.007	2.450	1.440	1.438
83020 Vergunningen volkshuisvesting	840	840	840	840
83030 Grondzaken	40	40	40	40
83050 Woonwagens	24	24	24	24
Totaal Baten	10.910	10.364	8.359	8.358
Saldo van baten en lasten	- 5.701	- 5.404	- 5.533	- 5.577
Mutatie reserves				
Toevoegingen	- 160	- 160	- 160	- 160
Onttrekkingen	204	104	103	102
Mutatie reserves	44	- 56	- 57	- 58
Resultaat	- 5.657	- 5.460	- 5.590	- 5.635

Belangrijkste financiële ontwikkelingen

De inkomsten en uitgaven die verband houden met de huisvesting van een asielzoekerscentrum door het COA zijn niet verwerkt in deze begroting. Daarvoor zijn nog onvoldoende gegevens beschikbaar.

De hogere bijdrage Omgevingsdienst Twente (ODT) is verwerkt in deze begroting. De bijdrage van de deelnemers wordt vanaf 2024 op een andere manier opgebouwd. Tot de begroting van 2024 was de bijdrage gebaseerd op de inbreng van fte en uren bij de oprichting van de ODT. Nu wordt de bijdrage gebaseerd op de verwachte afname van uren per deelnemer. Na afloop van het boekjaar wordt het gerealiseerde aantal uren per deelnemer afgerekend. Daarnaast zijn de indexaties van de budgetten verwerkt conform het advies vanuit de Twentse gemeenten voor loon- en prijsontwikkelingen.

De precieze financiële gevolgen van de invoering van de Omgevingswet met de daaraan gekoppelde invoering van de Wet kwaliteitsborging voor bouwen (Wkb) zijn nog onduidelijk. Er zullen nog veel kosten moeten worden gemaakt voor de invoering van de nieuwe werkwijze, het opstellen van een omgevingsvisie en het komen tot een integraal omgevingsplan (uiterlijk 2032). Hier voor is ook in 2024 extra budget beschikbaar. Het deel van het budget voor de Omgevingswet dat in voorgaande jaren niet is uitgegeven, is opgenomen in een reserve en beschikbaar voor de kosten in komende jaren. Voor de omgevingsvisie is specifiek € 200.000,-- (2023-2024) beschikbaar gesteld vanuit deze reserve. Daarnaast zal de invoering een negatief effect hebben op de leges, met name vanwege de bijbehorende invoering van de Wkb. De verwachting is dat dit effect kan worden opgevangen binnen de begroting.

Voor de uitvoering van het klimaat- en energiebeleid ontvangen wij vanuit het Rijk middelen om personeel aan te trekken, kennis te vergroten en externe expertise aan ons te verbinden. Wij ontvangen over de periode van 2023 tot en met 2025, ieder jaar ruim € 600.000,--. In de paragraaf Duurzaamheid worden de gelden en de bijbehorende doelstellingen verder toegelicht. Voor de vervanging van huisvuilauto's en bijbehorende containers zijn investeringen opgenomen (€ 1.315.000,--). Daarnaast is er een vervangingsinvestering voor tractie groenvoorziening (€ 150.000,--).

Nieuw beleid

In navolging van het bloemrijke akkerranden project in Haarle, zijn er voor 2023 incidenteel middelen beschikbaar gesteld voor de aanleg en het onderhoud van streekeigen bloemrijke akkerranden. Dit doen wij om de biodiversiteit in het buitengebied te vergroten. Met ingang van 2024 stellen wij hiervoor structureel € 30.000,-- beschikbaar.

Collegeprogramma

In dit programma zijn de volgende financiële budgetten opgenomen uit het collegeprogramma.

01. Instellen programma landelijk gebied – ondersteuning en projectleider: € 160.000,-- (S)
02. We stellen vanuit onze impactanalyse een nieuwe omgevingsvisie op: € 100.000,-- in 2024 (I)
06. Extra bomen en heggen en het onderhoud: € 86.000,-- (S)
06. Inhuur ecooloog: € 40.000,-- (S)
11. Extra inspanning ambitie duurzame energie: € 90.000,-- (S)
14. Beleidsmedewerker wonen: € 90.000,-- (S)
14. Juridische ondersteuning: € 81.000,-- (S)
14. Projectvoorbereiding groen, civiel en toezicht: € 202.000,-- (S)
14. Strategische capaciteit bij planologie/grondzaken: € 95.000,-- (S)

De onderwerpen die vanuit lopende exploitatie worden gedekt zijn niet opgenomen.

Programma 6:

Bestuur, veiligheid en dienstverlening

Bestuurlijk verantwoordelijk:

Jorrit Eijbersen

en Annemarie Dubbink

Hellendoorn

Inleiding

Bestuurlijke vernieuwing

Participatie

In het collegeprogramma 2023 – 2026 is opgenomen dat we meer vanuit inhoudelijke samenhang en meer samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties werken. Door de Rekenkamercommissie is vastgesteld dat de Hellendoornse participatiecode op dit moment onvoldoende is verankerd in de organisatie. De nieuw geworven participatieadviseur haalt de ambities en kaders op het gebied van participatie op bij de gemeenteraad en herijkt op basis daarvan de bestaande inspraakverordening en participatiecode. Daarnaast wordt een concreet actieplan opgesteld om de opgehaalde ambities waar te kunnen maken. Ook adviseert, coacht en ondersteunt de adviseur collega's wanneer en in welke vorm participatie een bijdrage levert aan de maatschappelijke opgaven waar we voor staan.

Sustainable Development Goals (SDG's)

In onze manier van werken tot dusver kijken we naar bestaand en activiteiten en 'plakken' daar de betreffende SDG's bij. Daarbij richten we ons op de zeventien SDG's. We merken dat de SDG's onvoldoende leven en onvoldoende impact hebben. Voor de komende jaren kiezen we daarom een andere werkwijze. We brengen focus aan op een aantal SDG's, die goed aansluiten bij onze beleidsdoelen. We maken dus een keuze op welke SDG's we ons richten. Gekoppeld aan deze SDG's benoemen we concrete acties en activiteiten. In de reguliere planning- en controlcyclus rapporteren we over de voortgang.

Dienstverlening

Klanttevredenheidsonderzoek

In 2024 worden klanttevredenheidsonderzoeken gehouden met betrekking tot verschillende onderwerpen waar de inwoners, ondernemers en partners mee te maken hebben. Daarnaast wordt structureel de tevredenheid op de afhandeling van MOR-meldingen gemonitord.

Communicatievisie

Met de nieuwe communicatievisie die we in 2024 vaststellen professionaliseren we de communicatie van de gemeente. We willen adequaat reageren op ontwikkelingen in de samenleving en in duidelijke taal communiceren. De communicatievisie geldt voor iedereen die namens de gemeente communiceert. Na vaststelling door het college wordt de communicatievisie geïmplementeerd.

Vervanging website

De website van de gemeente Hellendoorn is sterk verouderd en sluit niet aan bij de behoefte van onze inwoners en de gewenste dienstverlening. Daarnaast heeft de leverancier aangegeven dat het huidige Content Management Systeem niet verder wordt doorontwikkeld. Een direct gevolg daarvan is dat de huidige website, die niet aan digitale toegankelijkheidseisen (WCAG 2.1) voldoet, daar technisch ook nooit aan kan voldoen. We implementeren daarom een nieuwe website in 2024.

Veiligheid

Hellendoorn is nog steeds een relatief veilige gemeente, waarin inwoners en ondernemers zich over het algemeen ook veilig voelen. De ontwikkelingen rond de verkoop en het gebruik van drugs en ook de toename van overlast van jongeren verdienen echter constant onze aandacht. De online criminaliteit neemt toe. De zelfredzaamheid en weerbaarheid van onze inwoners wordt vaak op de proef gesteld. Zorg en veiligheid voor kwetsbare inwoners staat onder druk. Buiten het zicht van de overheid en van de meeste inwoners en ondernemers speelt de georganiseerde criminaliteit een grote rol. Dit kan in toenemende mate een ondermijnend effect hebben op de samenleving. Ook de verdergaande polarisering in de samenleving zou in diverse vormen van extremisme tot een aantasting van onze veiligheid kunnen leiden.

6.1 Bestuurlijke vernieuwing

Nr.	Nr. Collegeprogramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
6.1.1	55	Participatie stimuleren	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Vaststellen handreiking participatie. ➔ Herijken bestaande inspraakverordening en participatiecode. ➔ Vaststellen participatieverordening. ➔ Uniforme werkwijze en procesbeschrijving maken op basis van de participatieverordening. ➔ Implementatie van de participatieverordening. 	Q1 - Q4
6.1.2		We verankeren een drie- of viertal SDG's in onze organisatie	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Vaststellen welke SDG's we kiezen. ➔ Formuleren van acties en activiteiten die bijdragen aan de gekozen SDG's. 	Q1 Q2

6.2 Dienstverlening

Nr.	Nr. Col- legepro- gramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
6.2.1		Heldere afspraken met onze inwoners, bedrijven en organisaties	→ Vastleggen servicenormen en communiceren via de website.	Q2
6.2.2		Beter inzicht in de behoefte van onze klanten en waardering van onze diensten	<ul style="list-style-type: none"> → Actieplan opstellen n.a.v. het breed uitgevoerde klanttevredenheidsonderzoek. → Uitvoeren acties Actieplan klanttevredenheidsonderzoek. 	Q1-Q4
6.2.3		Digitale dienstverlening continu verbeteren (inclusie)	<ul style="list-style-type: none"> → Digitale toegankelijkheid verbeteren en auditen. → Investeren in een nieuw kassa-, reservering-, en verhuursysteem bij zwembad Het Ravijn. 	Q1-Q4 Q1-Q4
6.2.4		Voldoen aan wettelijke taken archivering en verbetering dienstverlening	<p>In de periode 2024 – 2026 worden de volgende acties uitgevoerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> → Inhalen achterstanden (vernietiging/overbrenging) (digitale) archieven. → Restauratie schade fysieke archiefcollectie. → Inventarisatie overgebrachte archieven. → Digitaliseren bouwvergunningen tot 2010. → Business case regionale samenwerking informatie- en archiefbeheer. → Opruimactie fysieke archief. 	2024-2026
6.2.5	22,58 en 60	Professionalisering communicatie en daardoor de relatie tussen gemeente, inwoners en ondernemers verder verbeteren	<ul style="list-style-type: none"> → Strategische communicatievisie ontwikkelen en implementeren. → Adequaat reageren op ontwikkelingen in de samenleving. → Uitgaande correspondentie in duidelijke taal voeren, afgestemd op de doelgroep. → 'Ja, tenzij' is de basis voor onze dienstverlening. 	Q1-Q3
6.2.6		Verbeteren c.q. optimaliseren van de inzet van medewerkers en efficiënt gebruik van voorzieningen door plaats- en tijdsafhankelijk werken	→ Herinrichting van het HvCB en faciliteren van de organisatie om het gebruik van het HvCB door onze klanten, gebruikers en medewerkers te optimaliseren.	Q1-Q4

6.3 Veiligheid

Nr.	Nr. Col- legepro- gramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
6.3.1	38	Het terugdringen van ondermijning en de lokale weerbaarheid hiertegen vergroten	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Wij werken samen met partners om de georganiseerde criminaliteit aan te pakken door preventie en handhaving. ➔ Wij versterken de weerbaarheid en integriteit van het lokale bestuur en de ambtelijke organisatie (leidraad hierin zijn de aanbevelingen vanuit de in 2022 uitgevoerde weerbaarheidsscan). ➔ De Wet Bibob wordt breder toegepast in de gemeente Hellendoorn volgens het nieuwe beleid. Hiermee worden witwaspraktijken en fraude zoveel mogelijk tegengegaan. 	Continu Q1-Q2 Q1-Q4
6.3.2		We voldoen aan de taakstelling wet Verplaatsing bevolking, door het huisvesten van ontheemde Oekraïners en statushouders	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Wij huisvesten op een humane, veilige en efficiënte manier vluchtelingen en statushouders en voldoen hiermee aan onze taakstellingen. ➔ In het volkshuisvestingsbeleid wordt rekening gehouden met de lange termijneffecten van de opvang van ontheemde Oekraïners, statushouders en asielzoekers. 	Continu
6.3.3	39	Versterken digitale veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Wij maken een voorlichtings- en preventieplan ter voorkoming van digitale criminaliteit en nemen daar de regionale ontwikkelingen in mee. ➔ Wij richten ons op drie doelgroepen; jeugd, ouderen en ondernemers. ➔ Wij zetten het cybersecurity game HackShield in. HackShield leert kinderen zich spelenderwijs te wapenen tegen cybercriminaliteit. Kinderen worden gestimuleerd het geleerde ook over te brengen op hun (groot)ouders. ➔ Voor ouderen en ondernemers organiseren wij preventieve activiteiten (voorlichting en bewustwording). 	Q1 Q1-Q4 Q1-Q2 Q3-Q4
6.3.4		De aanpak van jeugdoverlast	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Wij verstevigen het project integrale jeugdaanpak gemeente Hellendoorn in samenwerking met jeugdconsulenten, Halt en politie. ➔ Wij werken aan een veilig uitgaansklimaat, door afspraken te maken over de aanpak van drugs in het horecaconvenant. 	Q1-Q4 Q1-Q4
6.3.5		Waarborgen Zorg & Veiligheid van kwetsbare personen	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Wij pakken de meldingen op die binnenkomen bij het meldpunt niet-acute zorg. Sinds 2023 kunnen politiemedewerkers hier digitaal een melding doen. ➔ Wij investeren in veilige wijken/buurtten door buurtbemiddeling in te zetten. 	Continu Continu
6.3.6		Flexibele inzet op maatschappelijke ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Wij zijn voorbereid en kunnen inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen (bijvoorbeeld polarisatie, vluchtelingen, pandemie). 	Continu
6.3.7		High impact crimes (HIC) voorkomen en terugdringen	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Wij zetten in op het voorkomen van (woning)inbraken door preventieve activiteiten uit te voeren. ➔ Voor het aanpakken van high impact crimes en jeugdoverlast zetten wij cameratoezicht in. 	Continu Continu
6.3.8		Het versterken en het behouden van een veilig buitengebied en bedrijventerreinen	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Wij verlengen het keurmerk veilig ondernemen voor de bedrijventerreinen. ➔ Wij zetten in op kwetsbare plekken in het buitengebied, door aandacht te besteden aan preventieve maatregelen en beveiliging. Zulke plekken vormen een aantrekkelijke omgeving voor criminelen. 	Continu Continu

6.4 Vergunningen toezicht en handhaving

Nr.	Nr. Collegeprogramma	Wat willen we bereiken (resultaten)	Wat gaan we daarvoor doen (acties)	Planning
6.4.1		Optreden tegen permanente bewoning recreatiewoningen	➔ Toezicht en controles uitvoeren bij recreatiewoningen en waar nodig handhavingprocedures opstarten.	Q1-Q4
6.4.2		Optreden tegen illegale bouwwerken bij recreatiewoningen	➔ Toezicht en controles uitvoeren op illegale bouwwerken bij recreatiewoningen en waar nodig handhavingprocedures opstarten.	Q1-Q4
6.4.3		Actuele APV	➔ Updaten en Omgevingswet-proof maken van de APV.	Q4

Wat kost het

bedragen x € 1.000

06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening - Wat mag het kosten?	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
10100 Gemeenteraad	- 751	- 756	- 756	- 756
10110 College van B&W	- 1.032	- 1.032	- 1.032	- 1.032
10120 Bestuurlijke samenwerking en deelnemingen	- 616	- 616	- 616	- 616
10130 Internationale contacten	- 9	- 9	- 9	- 9
10200 Verkiezingen	- 99	- 100	- 100	- 100
10210 Burgerlijke stand	- 262	- 262	- 263	- 263
10220 Rijbewijzen	- 180	- 179	- 183	- 184
10230 Reisdocumenten	- 374	- 380	- 399	- 400
10240 Overige burgerzaken	- 140	- 140	- 86	- 86
10300 Beheer overige gebouwen en gronden	- 215	- 236	- 235	- 234
10500 Treasury	- 616	- 42	- 11	31
10611 Uitvoering Wet WOZ	- 507	- 514	- 516	- 517
10620 Onroerende-zaakbelastingen	- 1	- 1	- 1	- 1
10640 Hondenbelasting	-	-	-	-
10800 Algemene baten en lasten	- 1.275	- 1.088	- 1.533	- 1.995
10810 Openbare orde	- 340	- 342	- 339	- 338
10820 Handhaving Openbare orde	- 576	- 582	- 586	- 589
10830 Ondersteuning veiligheidsketen	- 2.595	- 2.595	- 2.595	- 2.595
10840 Rampenbestrijding	- 78	- 79	- 78	- 78
10850 Brandkranen	- 24	- 24	- 24	- 24
Totaal Lasten	- 9.691	- 8.977	- 9.362	- 9.786
Baten				
10110 College van B&W	-	-	-	-
10130 Internationale contacten	0	0	0	0
10210 Burgerlijke stand	69	69	69	69
10220 Rijbewijzen	157	152	165	165
10230 Reisdocumenten	444	450	505	505
10240 Overige burgerzaken	24	24	24	24
10300 Beheer overige gebouwen en gronden	309	309	309	309
10500 Treasury	1.158	1.090	785	779
10610 Onroerende-zaakbelastingen	6.052	6.052	6.052	6.052
10611 Uitvoering Wet WOZ	12	12	12	12
10620 Onroerende-zaakbelastingen	3.456	3.456	3.456	3.456
10640 Hondenbelasting	-	-	-	-
10700 Uitkering gemeentefonds	69.118	70.073	64.226	63.301
10710 Integratie-uitkering sociaal domein	3.626	3.473	3.206	3.009
10800 Algemene baten en lasten	267	267	357	357
10810 Openbare orde	-	-	-	-
10820 Handhaving Openbare orde	73	73	73	73
Totaal Baten	84.764	85.499	79.238	78.111
Saldo van baten en lasten	75.074	76.523	69.876	68.325
Mutatie reserves				
Toevoegingen	- 998	- 1.007	- 940	- 750
Onttrekkingen	843	52	8	-
Mutatie reserves	- 155	- 956	- 932	- 750
Resultaat	74.919	75.567	68.944	67.575

Belangrijkste financiële ontwikkelingen

Gemeentefondsuitkering

De uitkering uit het gemeentefonds laat voor de jaren 2024 en 2025 nog steeds een positieve ontwikkeling zien. In 2022 heeft het (nu demissionaire) kabinet hogere accessen toegekend voor deze jaren. Helaas geldt dit niet voor 2026 en de jaren erna. Er zijn bij de meicirculaire 2023 wel (incidentele) tegemoetkomingen toegezegd, maar nu het Rijk tekorten verwacht om armoede op te lossen, kunnen we hier in de toekomst zeker extra bezuinigingen verwachten in plaats van extra middelen in het gemeentefonds. We wachten in spanning de voorstellen in de septembercirculaire 2023 af en de voorstellen van een nieuw kabinet. Het huidige inzicht laat een totale gemeentefondsuitkering zien van € 72,7 miljoen in 2024, € 73,5 miljoen in 2025, € 67,4 miljoen in 2026 en € 66,3 miljoen in 2027. Een daling van meer dan € 6 miljoen. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen we u naar Hoofdstuk 2 Financieel meerjarenbeeld 2024-2027, 2.2 Meerjarenperspectief.

Onroerende zaak belasting

Bij de OZB-woningen hebben we de opbrengst voor 2024 verhoogd met 4% inflatiecorrectie. Op 31 januari 2024 worden de nieuwe tarieven vastgesteld naar aanleiding van de taxatiewaarden per waardepeildatum 1-1-2023. Op dat moment gaan we ook kijken naar de mogelijkheden om de tarieven verder aan te passen.

Aanvragen reisdocumenten

De komende jaren wordt er een piek verwacht in de aanvraag en de uitreiking van reisdocumenten. In 2014 is de termijn van geldigheid van een reisdocument gewijzigd, waardoor de geldigheid van veel documenten afloopt in 2024. Daarnaast zijn veel reisdocumenten verlopen tijdens de Coronapandemie, maar niet opnieuw aangevraagd. De verwachting is dat in de komende jaren deze aanvragen alsnog worden gedaan. Dit betekent een forse toename in de opbrengsten.

Nieuw beleid

Er zijn geen nieuw beleidsvoorstellen opgenomen in dit programma.

Collegeprogramma

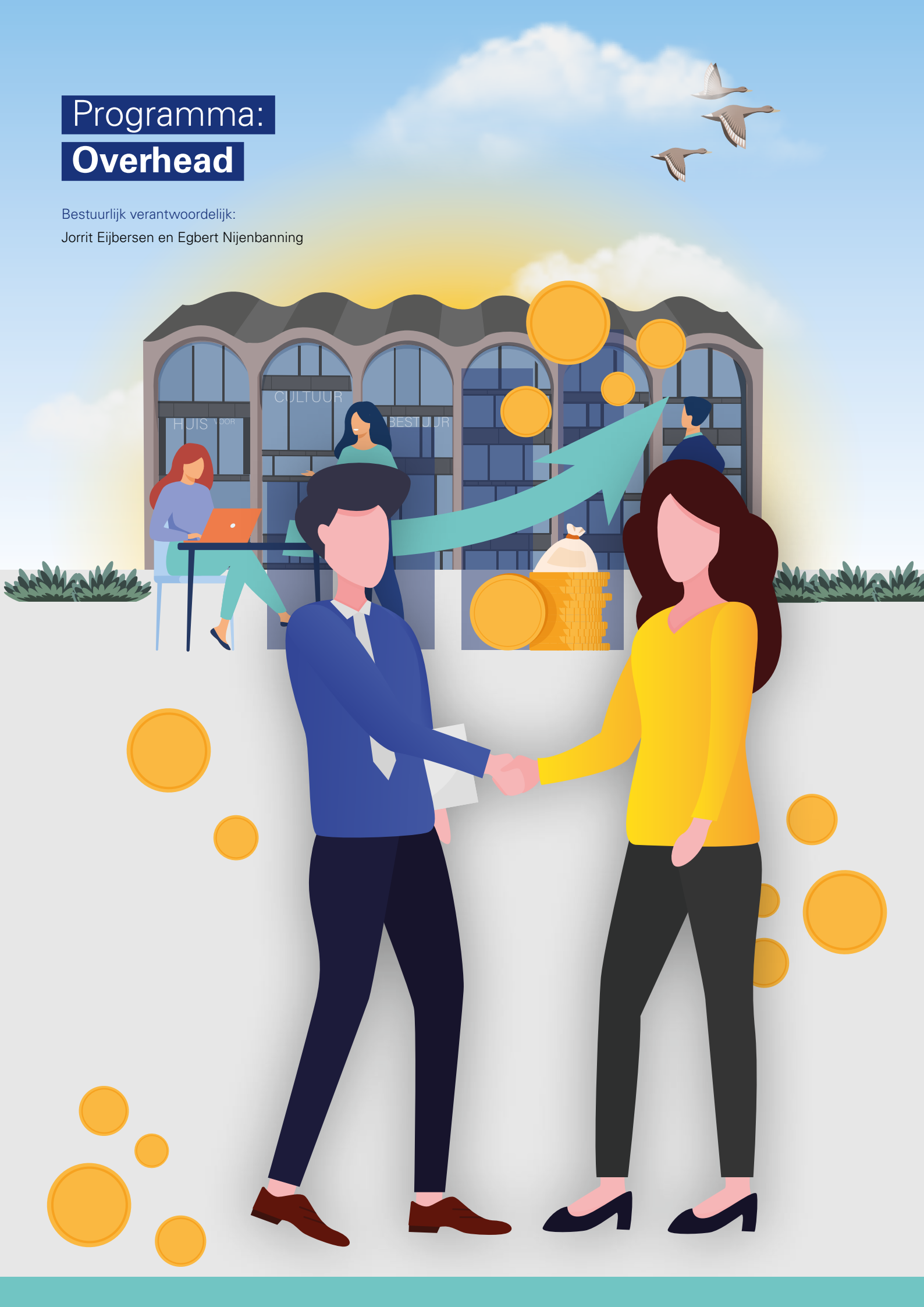
In dit programma zijn de volgende financiële budgetten opgenomen uit het collegeprogramma.

- 22. We communiceren in eenvoudig Nederlands: € 50.000,-- (2024 en 2025)
- 39. Voorkomen digitale criminaliteit: € 5.000,-- (S)
- 55. Uitvoeren geactualiseerde participatiebeleid: € 60.000,-- De financiële verantwoording vindt plaats in programma Overhead (S)
- 58. Ja, tenzij is de basis van onze dienstverlening: € 25.000,-- (S)
- 99. Ondersteuning vanuit overhead: € 272.000,--

De onderwerpen die vanuit lopende exploitatie worden gedekt zijn niet opgenomen.

Programma: **Overhead**

Bestuurlijk verantwoordelijk:
Jorrit Eijbersen en Egbert Nijenbanning

Inleiding

In dit programma presenteren wij de kosten van overhead. In programma 6 Bestuur, veiligheid en dienstverlening zijn de doelstellingen verwerkt. In de paragraaf Bedrijfsvoering lichten wij de activiteiten over de overhead nader toe.

Wat kost het

bedragen x € 1.000

99 Overhead - Wat mag het kosten?	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
10400 Personeel	- 10.090	- 10.209	- 10.239	- 10.327
10410 Personeel en organisatie	- 917	- 929	- 929	- 918
10420 Organisatieaangelegenheden	- 61	- 61	- 61	- 61
10430 Financien en belastingen	- 483	- 483	- 483	- 483
10440 Huisvesting	- 1.007	- 1.077	- 1.062	- 1.042
10450 Automatisering	- 1.789	- 1.848	- 1.885	- 1.900
10460 Communicatie	- 168	- 168	- 168	- 168
10470 Juridische zaken	- 32	- 32	- 32	- 32
10480 Facilitaire zaken	- 661	- 661	- 661	- 661
10490 Overige ondersteuning	- 189	- 94	- 149	- 147
Totaal Lasten	- 15.397	- 15.560	- 15.667	- 15.739
Baten				
10400 Personeel	4	4	4	4
10410 Personeel en organisatie	-	-	-	-
10430 Financien en belastingen	2	2	2	2
10440 Huisvesting	1	2	2	2
10450 Automatisering	-	-	-	-
10460 Communicatie	32	32	32	32
10480 Facilitaire zaken	11	11	11	11
10490 Overige ondersteuning	-	-	-	-
Totaal Baten	50	51	51	51
Saldo van baten en lasten	- 15.347	- 15.510	- 15.617	- 15.688
Resultaat	- 15.347	- 15.510	- 15.617	- 15.688

Belangrijkste financiële ontwikkelingen

In 2024 blijven wij nadeel ondervinden van stijgende prijzen. Het investeringsbudget voor het gasloos maken van het Huis voor Cultuur en Bestuur is niet toereikend en daarvoor wordt € 150.000,- bijgeraamd. Verder zien wij ook dat de prijzen van externe inhuur en materialen blijven stijgen.

De vervangingsinvesteringen voor ICT komen ieder jaar terug. Dit jaar ligt de nadruk op de inrichting van de (thuis)werkplekken, parallel aan de herinrichting van het Huis voor Cultuur en Bestuur.

Verder zijn er vervangingsinvesteringen voor tractiemiddelen (€ 375.000,-) en landmeetapparatuur (€ 48.000,-).

Nieuw beleid

Flexibele schil publieksbalie

Om de dienstverlening te bieden zoals de gemeente Hellendoorn dit wenst, wordt vanaf 2024 een flexibele schil gecreëerd. Mede door ziekte, opname van verlof en piekmomenten rondom vakanties is er de noodzaak om zo'n structurele flexibele schil te realiseren.

Daarnaast wordt een piekbelasting verwacht tussen de periode van 2024 en 2028 met betrekking tot de aanvraag en uitreiking van reisdocumenten. Deze piekbelasting wordt veroorzaakt doordat in 2014 de termijn van geldigheid van een reisdocument van vijf naar tien jaar is gegaan. Daar komt nog bij dat tijdens de Coronapandemie veel inwoners niet op vakantie konden gaan en hierdoor geen nieuwe reisdocumenten hebben aange-

vraagd. De verwachting is dat de aanvragen de komende jaren alsnog worden gedaan.

Collegeprogramma

In dit programma zijn de volgende financiële budgetten opgenomen uit het collegeprogramma.

- 04. Investeren in een duurzame voorzieningenstructuur:
€ 65.000,-- (I)
- 38. Ondernijning: Bredere inzet Bibob-toets: € 23.000,--(S)
- 61. Strategisch HR beleid opstellen: € 100.000,-- (S)

De onderwerpen die vanuit lopende exploitatie worden gedekt zijn niet opgenomen.

Paragraaf 1:

Lokale heffingen

In deze paragraaf geven we een uiteenzetting van het beleid voor 2024 met betrekking tot de gemeentelijke belastingen en tot welke belastingdruk dit voor burgers leidt.

Inleiding

Het is gebruikelijk om in zijn algemeenheid de tarieven jaarlijks te verhogen met een inflatiecorrectie. Op basis van de laatste prognoses van het CPB gaan wij voor 2024 uit van een gewogen gemiddelde van 7,5 procent inflatie. Overwegingen om hiervan af te wijken zijn bijvoorbeeld wettelijk vastgestelde tarieven, omvang van de voorzieningen, de mate waarin een bepaald tarief kostendekkend is of de afronding van de tarieven.

Voor 2024 is er bij de afvalstoffenheffing en de riool- en waterzorgheffing alleen sprake van een inflatiecorrectie van 7,5 procent, bij de OZB rekenen wij met 4,0 procent.

Belastingdruk woningen

Door de tariefmaatregelen stijgt de belastingdruk (het totaal aan OZB, afvalstoffenheffing en riool- en waterzorgheffing) voor een gemiddelde woningeigenaar (die tevens gebruiker is van zijn woning) met 5,9 procent. De gemiddelde huurder ziet in 2024 zijn gemeentelijke belastingen met 4,5 procent stijgen.

In bedragen betekent dit dat voor 2024 de woonlasten voor een gemiddelde woningeigenaar met € 4,36 per maand stijgen en voor een huurder met € 3,08 per maand.

Woonlasten eigenaar en gebruiker	2023	2024	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Eigenaar en gebruiker				
OZB eigenaar *1)	€ 388,23	€ 403,61	€ 15,39	4,0%
Afvalstoffenheffing *2)	€ 249,00	€ 267,60	€ 18,60	7,5%
Riool- en waterzorgheffing *3)	€ 244,44	€ 262,80	€ 18,36	7,5%
Woonlasten eigenaar en gebruiker	€ 881,67	€ 934,01	€ 52,35	5,9%
Gebruiker				
Afvalstoffenheffing *2)	€ 249,00	€ 267,60	€ 18,60	7,5%
Riool- en waterzorgheffing *3)	€ 244,44	€ 262,80	€ 18,36	7,5%
Woonlasten gebruiker	€ 493,44	€ 530,40	€ 36,96	7,5%

*1) Voor het eigendom van een gemiddelde woning met een woningwaarde van € 357.814

*2) Standaardcombinatie: basisheffing met een 140 liter restafval

*3) Uitgaande van 0-500 m3 waterverbruik

Belastingdruk bedrijven

Bij de bepaling van de belastingdruk voor bedrijven spelen slechts twee belastingsoorten een rol, te weten de OZB en de riool- en waterzorgheffing. De afvalstoffenheffing is namelijk alleen maar voor huishoudens. Hieronder ziet u de ontwikkeling in de belastingdruk voor een fictief bedrijf dat in 2010 een WOZ-waarde had van € 1,0 miljoen (sindsdien verhoogd met de jaarlijkse gemiddelde marktontwikkeling voor niet-woningen) en een jaarlijks waterverbruik van 1.000 m³.

De WOZ-waarden voor 2024 zijn nog niet bekend, daarom gaan we uit van de WOZ-waarde in 2023. In 2022 was het bewuste bedrijf nog € 912.277,-- waard en die waarde is in 2023 met 0,8 procent gestegen naar € 919.575,--.

Belastingdruk bedrijven	2023	2024	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
OZB eigendom *1)	€ 2.718,26	€ 2.826,77	€ 108,51	4,0%
OZB gebruik *1)	€ 2.217,10	€ 2.305,37	€ 88,28	4,0%
Riool- en waterzorgheffing *2)	€ 338,16	€ 363,48	€ 25,32	7,5%
Belastingdruk eigenaar/gebruiker	€ 5.273,52	€ 5.495,63	€ 222,11	4,2%

*1) Voor het eigendom van een fictief bedrijf dat in 2010 een WOZ-waarde had van € 1,0 miljoen.

*2) Uitgaande van 1.000 m3 waterverbruik

Belastingdruk bedrijven	2023	2024	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
OZB gebruik *1)	€ 2.217,10	€ 2.305,37	€ 88,28	4,0%
Riool- en waterzorgheffing *2)	€ 338,16	€ 363,48	€ 25,32	7,5%
Belastingdruk gebruiker	€ 2.555,26	€ 2.668,85	€ 113,60	4,4%

*1) Voor het eigendom van een fictief bedrijf dat in 2010 een WOZ-waarde had van € 1,0 miljoen.

*2) Uitgaande van 1.000 m3 waterverbruik

Voorlopige tarieven OZB, afvalstoffenheffing en riool- en waterzorgheffing

In de raadsvergadering van 19 december 2023 zullen de belastingverordeningen worden vastgesteld. Evenals in voorgaande jaren zullen we dan voor de afvalstoffenheffing, OZB en riool- en waterzorgheffing fictief te hoge tarieven (+25 procent) vaststellen. In de raadsvergadering van 30 januari 2024 zullen de tarieven op hun definitieve lagere niveau worden vastgesteld met terugwerkende kracht per 1 januari 2024. Op deze manier kunnen de meest recente taxatiewaarden, de uitgezette afvalcontainers en informatie over het waterverbruik nog verwerkt worden in de tariefberekening. Uiteraard is daarbij de 7,5 procent stijging met de inflatiecorrectie vanuit de begroting leidend voor de afvalstoffenheffing en de riool- en waterzorgheffing. Overeenkomstig de begroting rekenen we bij de OZB met een stijging van 4 procent.

Tarieven

Afvalstoffenheffing

Bij de tariefberekening van de afvalstoffenheffing hebben we rekening gehouden met een inflatiecorrectie van 7,5 procent. Dat resulteert in het volgende beeld:

Afvalstoffenheffing	2023	2024	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Basisheffing	€ 179,64	€ 193,08	€ 13,44	7,5%
140 liter restcontainer	€ 69,36	€ 74,52	€ 5,16	7,4%
240 liter restcontainer	€ 133,56	€ 143,52	€ 9,96	7,5%
opslag hoogbouwcomplex	€ 76,80	€ 82,56	€ 5,76	7,5%
opslag recreatiecomplex	€ 126,72	€ 136,20	€ 9,48	7,5%

Begrafnisrechten

De tarieven van de begrafenisrechten zijn met de inflatiecorrectie van 4,5% verhoogd.

Begrafnisrechten	2023	2024	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Aankoop eigen graf	€ 2.517,00	€ 2.706,00	€ 189,00	7,5%
Begraven volwassene	€ 808,00	€ 869,00	€ 61,00	7,5%
Totaal	€ 3.325,00	€ 3.575,00	€ 250,00	7,5%

Leges

De tarieven van de leges zijn verhoogd met een inflatiecorrectie van 7,5 procent. Dit geldt uiteraard niet voor de tarieven die op grond van andere wet- en regelgeving zijn vastgesteld, zoals de tarieven voor reisdocumenten, of voor tarieven waarvan gebleken is dat zij niet kostendekkend zijn.

De Legesverordening is ook aangepast op de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) per 1 januari 2024.

Marktprecariobelasting

De tarieven van de marktprecariobelasting worden verhoogd met de inflatiecorrectie van 7,5 procent.

OZB

De opbrengst van de OZB is een algemeen dekkingsmiddel. De tarieven van de OZB worden uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. Bij de OZB rekenen we in deze begroting met een verhoging van 4,0 procent. Overigens worden de nieuwe tarieven in de raadsvergadering van 30 januari 2024 definitief vastgesteld zodat ook de meest recente ontwikkelingen van de WOZ-waardes nog kunnen worden meegenomen.

Bovenstaande tariefstijgingen leiden tot de volgende voorlopige tarieven van de OZB voor 2024:

Onroerende zaak belasting	2023	2024	Tarief-ontwikkeling	Lastenstijging (%)
Eigendom				
Woning	0,1085%	0,1128%	0,0043%	4,0%
Niet-woning	0,2956%	0,3074%	0,0118%	4,0%
Gebruik				
Niet-woning	0,2411%	0,2507%	0,0096%	4,0%

Tarieven en WOZ-waarden

Op grond van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) moeten wij elk jaar alle onroerende zaken taxeren. Voor 2024 zullen alle onroerende zaken in de gemeente worden getaxeerd naar waardepeildatum 1 januari 2023. De resultaten daarvan komen eind 2023 beschikbaar. Zodra de nieuwe taxatiewaarden bekend zijn, zullen de OZB-tarieven definitief worden vastgesteld. Dat zal gebeuren in de raadsvergadering van 30 januari 2024.

Reclamebelasting

De verordening is redactioneel gelijk gebleven. In 2023 zijn de tarieven niet verhoogd. Voor 2024 worden de tarieven gecorrigeerd voor inflatie.

Riool- en waterzorgheffing

De riool- en waterzorgheffing heeft het karakter van een bestemmingsheffing waarmee kosten kunnen worden verhaald om collectieve maatregelen te treffen die de gemeente noodzakelijk acht voor een doelmatig werkende riolering en overige maatregelen ten aanzien van afvalwater, hemelwater en grondwater.

Voor 2024 gaan we uit van een tariefstijging van 7,5 procent, zijnde de inflatiecorrectie.

Riool- en waterzorgheffing	2023	2024	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Vastrecht 0 -500 m3	€ 244,44	€ 262,80	€ 18,36	7,5%
Vastrecht 501 -1000 m3	€ 338,16	€ 363,48	€ 25,32	7,5%
Vastrecht 1001 -1500 m3	€ 1.097,52	€ 1.179,84	€ 82,32	7,5%
Opslag voor elke hele of gedeelte van 500 m3 boven 1500 m3	€ 426,72	€ 458,76	€ 32,04	7,5%

Enmalig rioolaansluitrecht

Sinds 2022 kennen we in onze gemeente een eenmalig rioolaansluitrecht. Voor 2024 zijn de tarieven geïndexeerd voor inflatie.

Enmalig rioolaansluitrecht	2023	2024	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Aansluiting op een gemengd riool, per perceel	€ 700,00	€ 753,00	€ 53,00	7,6%
Aansluiting op een afvalwaterriool, per perceel	€ 700,00	€ 753,00	€ 53,00	7,6%
Aansluiting op een hemelwaterriool, per perceel	€ 700,00	€ 753,00	€ 53,00	7,6%
Bij gelijktijdige aanleg, per perceel	€ 1.400,00	€ 1.505,00	€ 105,00	7,5%

Toeristenbelasting

De gemeente Hellendoorn heeft samen met de Hellendoornse Ondernemers in Recreatie & Toerisme (HORT) de tarieven voor de periode 2024-2027 vastgesteld. In de volgende tabel ziet u die tarieven. De tarieven zijn per persoon per nacht. Voor categorie D geldt dat dit het tarief is per vaste standplaats per jaar.

Toeristenbelasting	2023	2024	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Tarief A: Campings, groepsaccommodaties	€ 0,80	€ 0,82	€ 0,02	2,5%
Tarief B: Zomerhuisjes	€ 1,24	€ 1,27	€ 0,03	2,4%
Tarief C: Hotels, B&B	€ 1,91	€ 1,96	€ 0,05	2,6%
Tarief vaste plaats	€ 120,00	€ 123,00	€ 3,00	2,5%

Vermakelijkhedenretributie

Al jaren is er een convenant met de enige belastingplichtige, het Avonturenpark. In 2022 hebben we als gemeente weer een nieuw convenant afgesloten met als looptijd 2023-2027. Door deze overeenkomst af te sluiten wordt voorkomen dat de verordening vermakelijkhedenretributie in werking treedt. Het komt er in zo'n retributie op neer dat voor elke bezoeker het Avonturenpark een vast bedrag betaalt. In het convenant wordt dit 'afgekocht' voor een vast bedrag per jaar. Hierdoor wordt de administratieve last voor beide partijen beperkt.

Gecombineerde aanslag 2024

Voor 2024 zal het merendeel van de gecombineerde aanslagen (OZB, afvalstoffenheffing, riool- en waterzorgheffing) naar verwachting worden opgelegd per eind februari 2024.

Betaling van de aanslag 2024

Omdat heel veel burgers een machtiging hebben afgegeven tot automatische incasso, hebben zij meestal tien termijnen om het verschuldigde bedrag te voldoen.

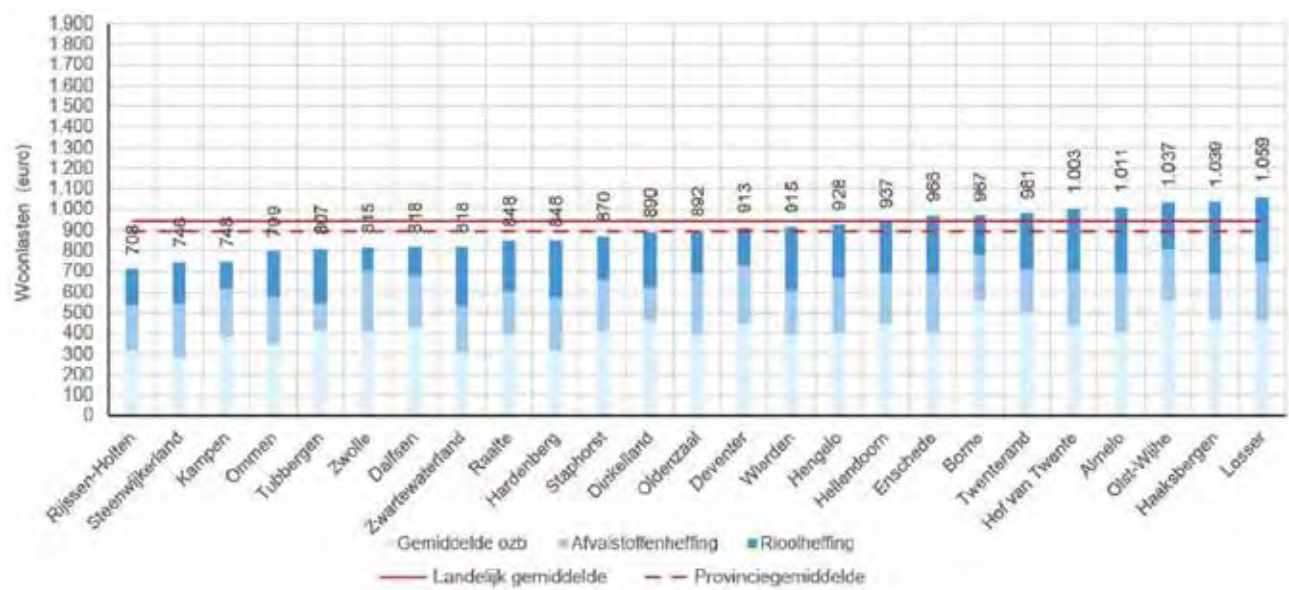

Kwijtschelding

Bij de afhandeling van de kwijtscheldingsverzoeken maakt de gemeente Hellendoorn maximaal gebruik van de haar geboden mogelijkheden, door 100 procent van de bijstandsnorm aan te merken als kosten van bestaan. Voor pensioen-gerechtigden hanteren we een ruimere norm. Ook de wettelijke mogelijkheid om rekening te houden met de kosten van kinderopvang, wordt door de gemeente Hellendoorn toegepast. Om de administratieve lasten voor de burger en de uitvoeringskosten te beperken, toetst de gemeente de jaren na een eerste toewijzing via het Inlichtingenbureau.

Hoe scoren we in vergelijking met andere gemeenten?

Sinds 2020 kennen we een benchmark gemeentelijke woonlasten. Door een vergelijking van de gemeentelijke woonlasten en de tariefontwikkeling met landelijke en provinciale gemiddelden, worden de onderlinge verschillen tussen gemeenten inzichtelijk. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) stelt de benchmark samen en neemt die op in de Atlas van de lokale heffingen. Hieronder ziet u de vergelijking in grafiekvorm uit de Atlas Lokale Lasten 2023.

De benchmark laat voor 2023 zien dat Hellendoorn in Overijssel voor de meerpersoonshuishouders in een koopwoning op de 17de plek staat, waarbij op de eerste plek de gemeente met de laagste lokale lasten staat.

Hieronder ziet u de benchmark opgesplitst in woonlasten voor een één- en meerpersoonshuishouden met of zonder koopwoning.

Huurwoning woonlasten éénpersoonshuishouden		Koopwoning woonlasten éénpersoonshuishouden		Huurwoning woonlasten meerpersoonshuishouden		Koopwoning woonlasten meerpersoonshuishouden		
1	Kampen	€ 338	1	Rijssen-Holten	€ 365	1	Rijssen-Holten	€ 708
2	Rijssen-Holten	€ 338	2	Steenwijkerland	€ 389	2	Steenwijkerland	€ 746
3	Dalfsen	€ 362	3	Kampen	€ 720	3	Dalfsen	€ 748
4	Tubbergen	€ 365	4	Zwartewaterland	€ 745	4	Kampen	€ 748
5	Zwolle	€ 368	5	Ommen	€ 768	5	Tubbergen	€ 799
6	Borne	€ 380	6	Zwolle	€ 778	6	Ommen	€ 799
7	Dinkelland	€ 401	7	Tubbergen	€ 779	7	Tubbergen	€ 807
8	Raalte	€ 406	8	Dalfsen	€ 790	8	Zwolle	€ 815
9	Ommen	€ 419	9	Raalte	€ 803	9	Dalfsen	€ 818
10	Deventer	€ 423	10	Hardenberg	€ 805	10	Zwartewaterland	€ 818
11	Steenwijkerland	€ 425	11	Staphorst	€ 844	11	Raalte	€ 848
12	Staphorst	€ 431	12	Oldenzaal	€ 856	12	Hardenberg	€ 848
13	Twenterand	€ 440	13	Dinkelland	€ 862	13	Staphorst	€ 870
14	Zwartewaterland	€ 440	14	Deventer	€ 869	14	Dinkelland	€ 890
15	Olst-Wijhe	€ 458	15	Hengelo	€ 889	15	Oldenzaal	€ 892
16	Oldenzaal	€ 459	16	Wierden	€ 890	16	Deventer	€ 913
17	Hardenberg	€ 487	17	Borne	€ 936	17	Wierden	€ 915
18	Hengelo	€ 489	18	Hellendoorn	€ 937	18	Hengelo	€ 928
19	Hellendoorn	€ 493	19	Enschede	€ 938	19	Enschede	€ 966
20	Wierden	€ 495	20	Twenterand	€ 940	20	Borne	€ 967
21	Hof van Twente	€ 526	21	Hof van Twente	€ 963	21	Twenterand	€ 981
22	Enschede	€ 536	22	Almelo	€ 967	22	Hof van Twente	€ 1.003
23	Almelo	€ 558	23	Olst-Wijhe	€ 1.015	23	Almelo	€ 1.011
24	Losser	€ 567	24	Losser	€ 1.028	24	Olst-Wijhe	€ 1.037
25	Haaksbergen	€ 573	25	Haaksbergen	€ 1.039	25	Haaksbergen	€ 1.039
Overijssel	€ 447	Overijssel	€ 861	Overijssel	€ 480	Overijssel	€ 895	
Landelijk	€ 449	Landelijk	€ 877	Landelijk	€ 532	Landelijk	€ 960	

Hoe ziet de kostenonderbouwing eruit?

Inleiding

Vanaf het begrotingsjaar 2017 dient er in de paragraaf Lokale heffingen inzicht gegeven te worden in de mate waarin een heffing kostendekkend is waarbij de tarieven niet meer dan kostendekkend mogen zijn. Het betreft de volgende heffingen: leges, afvalstoffenheffing, riool- en waterzorgheffing en begrafenisrechten. De nieuwe regels die in het Besluit Begroting en Verantwoording zijn opgenomen vereisen inzicht in op welke manier bij de berekening van tarieven van heffingen die hoogstens kostendekkend mogen zijn, is bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden. Verder moet informatie gegeven worden over de beleidsuitgangspunten en hoe die gehanteerd zijn bij de tariefstelling.

Voor de bepaling van de mate waarin de tarieven kostendekkend zijn hebben we gebruik gemaakt van externe deskundigheid, te weten Kostendekking.nl. Inmiddels 113 gemeenten (één op de drie) maken gebruik van dit bedrijf voor de paragraaf lokale heffingen.

Door de wijziging van het BBV zijn vanaf de begroting 2017 nieuwe begrotingsregels van kracht. De nieuwe regels hebben invloed op de kostenonderbouwing van gemeentelijke heffingen. Zo is verplicht om in de paragraaf lokale heffingen van de begroting een uitsplitsing weer te geven tussen de directe kosten van het betreffende beleidsprogramma en de overhead.

De Omgevingswet treedt per 1 januari 2024 in werking. Er zal een ingrijpende stelselherziening plaatsvinden, waarbij 26 wetten en daarbij behorende besluiten en regelingen opgaan in één wet, de Omgevingswet (Ow), vier algemene maatregelen van bestuur (AMvB's) en één ministeriële regeling. Het gaat dan om het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl), het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl), het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Omgevingsbesluit (Ob). Er geldt vervolgens één Omgevingsregeling. Deze stelselwijziging heeft ook invloed op de legesverordening titel 2. Op het moment van opstellen van de begroting is de legesverordening nog niet vastgesteld in de gemeenteraad.

Voor inwerkingtreden van de wet moeten de verschillende verordeningen aangepast worden. Voor een aantal is dit al geregeld, maar voor enkele producten zal dat in het najaar nog moeten gebeuren. Dit is ook ingepland in de beleidsagenda (college in oktober, informatieronde, debatronde en raadsvergadering in november). Voorbeeld is de legesverordening. Er is ook gewerkt aan het maken van een Verordening fysieke leefomgeving. Hierin worden de regimes over de fysieke leefomgeving beleidsneutraal gebundeld.

De formele vaststelling van de verordeningen zal worden voorgelegd in november in reguliere raadsclusus: -optioneel inforonde 14 november 2023-, debatronde 21 november 2023 en gemeenteraad 28 november 2023. Data zijn inmiddels afgestemd met de griffie. Berekening van de kostendekking kan op dit moment feitelijk niet plaatsvinden en zal meegevoerd worden bij het definitieve raadsvoorstel over de legesverordening van 2024. In de begroting 2025 wordt uiteraard de kostendekking weer in de paragraaf lokale heffingen opgenomen.

1. Belang vaststellen kostendekking

De toenemende vraag naar politieke en publieke verantwoording van tarieven is een belangrijke reden om over te gaan tot een beter systeem van kostprijsberekening. Dit betekent dat het tarief dat voor een product wordt gerekend op een inzichtelijke manier samengesteld moet worden uit de kosten en baten zoals opgenomen in de primitieve begroting en daarnaast uit de beleidsinhoudelijke keuzes die gemaakt worden. Kortom: het maakt de afwegingen over de hoogte van tarieven inzichtelijk en het maakt daarmee het besluitvormingsproces helder. Niet alleen voor de gemeente zelf maar ook voor de burger. Hiermee valt te controleren of de legesverordening aan de wettelijke eisen van maximaal 100 procent kostendekking voldoet.

Zolang de maximale kostendekking van 100 procent niet bereikt is, is er ruimte voor verhoging van tarieven. Daarbij mogen de in de tarieventabel voorkomende wettelijk voorgeschreven maximale tarieven niet verhoogd worden. Het vaststellen van de tarieven in de Legesverordening is een bevoegdheid van de Raad. Kennis over de kostendekking maakt een afweging mogelijk om tarieven te verhogen of juist te verlagen. Kostendekking.nl adviseert daarbij om

geen exact 100 procent kostendekkende legesverordening na te streven, dat is risicovol. Kosten worden grotendeels toegerekend op basis van jurisprudentie en het is denkbaar dat er nieuwe jurisprudentie ontstaat. Dan kan de kostendekkendheid overschreden worden. Door iets onder het toegestane maximum te blijven wordt dit risico opgevangen.

1.1 Kostprijsberekening methode

Kostendekkendheid.nl kiest bij de bepaling voor kostendekkendheid voor de zogenaamde Activity Based Costing method (ABC methode), dit is één van de methoden die ook worden beschreven in de handleiding kostentoerekening 2016 van de VNG. Bij deze methode worden alle handelingen om te komen tot een prestatie onderzocht en vervolgens vermenigvuldigd met een uurprijs van een behandelend ambtenaar.

Van alle producten wordt inzichtelijk gemaakt wat de gemiddelde tijdsbelasting is en hoeveel producten er verkocht worden. Deze methode is ook goed verdedigbaar tijdens eventuele bezwaar- en beroepsprocedures.

Nog niet voor alle producten is deze wijze van kostprijsberekening toegepast, omdat dit een arbeidsintensief proces betreft. Er is gekozen om eerst de producten in kaart te brengen met de hoogste omzet. Inmiddels zijn 98 producten onderzocht waarmee 95 procent van de legesopbrengsten is berekend volgens de ABC methode. Bij de overige producten is de benchmark met andere gemeenten het uitgangspunt geweest.

1.2 Kruissubsidiëring

Wanneer er sprake is van veel verschillende tarieven in een verordening zoals bij leges, hoeft de maximale kostendekkendheid niet per tarief te gelden. Zolang het maximum van 100 procent voor het geheel niet overschreven wordt kan dit per tarief wel gelden. Door kruissubsidiëring is het mogelijk om de 'winst' van bepaalde producten te gebruiken om het 'verlies' op andere producten te dekken.

Uitzonderingen kruissubsidiëring:

Op het uitgangspunt van verordeningsbrede kruissubsidiëring bestaan enkele uitzonderingen:

1. De Europese Dienstenrichtlijn beperkt de mogelijkheden voor kruissubsidiëring bij leges die samenhangen met bedrijfsactiviteiten tot een cluster van samenhangende vergunningen.
2. De wetgeving over de omgevingsvergunning gaat ervan uit dat alleen binnen de omgevingsvergunning kruissubsidiëring kan worden toegepast en niet met dienstverlening erbuiten.

1.3 Uitvoering onderzoek

De primitieve begroting is de basis voor de berekening van het onderzoek kostendekkendheid leges. Ook is gebruik gemaakt is van de "Handleiding kostentoerekening leges en tarieven" (opgesteld in opdracht van het ministerie van Binnenlandse zaken) en van het kostenmodel van de VNG. Er is geen wettelijk voorgeschreven lijst van toe te rekenen kosten en baten. Er zijn uitsluitend richtlijnen, waarvan een groot deel voortvloeit uit jurisprudentie.

1.4 Toerekenbare kosten

Er mogen alleen kosten worden toegerekend die direct met de dienstverlening samenhangen.

Tot de toe te rekenen kosten behoren onder andere:

- Directe loonkosten
- Overheadkosten*
- Directe materiaalkosten
- Perceptiekosten (kosten heffen en invorderen)
- Kosten bezwaar en beroep gericht tegen de belastingheffing of belastinginvordering
- Kosten oninbaarheid
- Kosten kwijtschelding
- BTW kosten
- Voorlichtingskosten, voor zover niet samenhangend met beleidsvoorbereiding en beleidsvaststelling

- Kosten met betrekking tot handhaving, toezicht en controle mits het hier de eerste controle op het nakomen van vergunningsverlening betreft of de kosten specifiek samenhangen met de verleende dienst zoals de milieucontrole bij afvalstoffenheffing

* Definitie overheadkosten volgens de "notitie overhead van de commissie BBV": Overheadkosten zijn de kosten die verhaald mogen worden welke weliswaar niet rechtstreeks samenhangen met de verleende dienst, maar wel in enig verband hiermee staan.

1.5 Niet-toerekenbare kosten

De kosten die niet direct met de dienstverlening samenhangen mogen niet doorberekend worden. Het gaat hierbij om onder meer:

- Kosten voor beleidsvoorbereiding.
- Kosten met betrekking tot handhaving, toezicht en controle, tenzij het om de bij toerekenbare kosten genoemde uitzonderingen gaat.
- Kosten van inspraak- en bezwaarprocedures, met uitzondering van hetgeen bij toerekenbare kosten genoemd wordt.

2. Berekening kostendekkendheid

Titel 1 algemene dienstverlening

Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening			Kosten	Opbrengsten	Kostendekking
Paragraaf	1	Burgerlijke stand	€ 135.765	€ 59.163	43,58%
Paragraaf	2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	€ 469.419	€ 444.108	94,61%
Paragraaf	3	Rijbewijzen	€ 165.992	€ 157.342	94,79%
Paragraaf	4	Verstrekkings in het kader van de basisregistratie persoonsgegevens	€ 3.816	€ 3.243	84,98%
Paragraaf	5	Bestuursstukken	€ 0	€ 0	0,00%
Paragraaf	6	Vastgoedinformatie	€ 0	€ 0	0,00%
Paragraaf	7	Overige publiekszaken	€ 12.497	€ 6.546	52,38%
Paragraaf	8	Gemeentearchief	€ 0	€ 0	0,00%
Paragraaf	9	Bijzondere wetten	€ 37.216	€ 9.411	25,29%
Paragraaf	10	Diversen	€ 37.603	€ 26.534	70,56%
Kostendekking Hoofdstuk 1			€ 862.308	€ 706.347	81,91%

Lasten

De lasten zoals in de begroting zijn opgenomen zijn niet altijd voor 100 procent toerekenbaar. Een deel van de kosten kan niet direct in verband gebracht worden met de uitgevoerde dienst. Dit zijn bijvoorbeeld de kosten van handhaving of bezwaar en beroep betreffende de vergunning.

De volgende lasten (niet limitatief) zijn in de berekening meegenomen, waarbij uitgegaan is van het toerekenbare deel:

1. Apparaatskosten (bestaat uit directe loonkosten verhoogd met percentage overheadkosten);
2. Kosten voor Bijzonder ambtenaren van de burgerlijke stand (trouwen);
3. Trouwboekjes;
4. Afdrachten aan het Rijk;
5. Kosten van druk- en bindwerk;
6. Aankoopkosten van gehandicapten parkeerkaarten en medische indicatie.

Toelichting:

Bij titel 1 is weinig ruimte om de tarieven te verhogen omdat de opbrengsten voornamelijk veroorzaakt worden door paspoorten en rijbewijzen. Deze tarieven zijn momenteel gelijk aan de maximaal toegestane hoogte.

Titel 2 dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

Zoals bij de inleiding vermeld staat is een berekening van de kostendekking op dit moment feitelijk niet goed mogelijk en deze zal meegenomen worden bij het definitieve raadsvoorstel over de legesverordening van 2024. In de begroting 2025 wordt uiteraard de kostendekkendheid weer in de paragraaf lokale heffingen opgenomen.

Lasten

In zijn algemeenheid geldt voor de leges van de omgevingsvergunning dat de lasten zoals in de begroting zijn opgenomen niet altijd voor 100 procent toerekenbaar zijn. Een deel van de kosten kan niet direct in verband gebracht worden met de uitgevoerde dienst. Dit zijn bijvoorbeeld de kosten van handhaving of bezwaar en beroep.

De volgende lasten (niet limitatief) kunnen wel in de berekening worden meegenomen, waarbij uitgegaan is van het toerekenbare deel:

1. Apparaatskosten (bestaat uit directe loonkosten verhoogd met percentage overheadkosten);
2. Kosten welstandscommissie;
3. Publicatie in de staatscourant.

Toelichting

Voor de kostendekking van titel 2 hebben we een impactanalyse laten opstellen. Hieruit blijkt dat de inkomsten wel onder druk staan, maar ook dat er keuzemogelijkheden zijn om tot een reële opbrengstenraming en kostendekking te komen. Hier komen wij uiteraard op terug bij het vaststellen van de legesverordening.

Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn

Hoofdstuk 3 Europese dienstenrichtlijn			Kosten	Opbrengsten	Kostendekking
Paragraaf	1	Horeca	€ 72.574	€ 51.169	70,51%
Paragraaf	2	Seksbedrijven	€ 0	€ 0	0,00%
Paragraaf	3	Winkeltijdenwet	€ 0	€ 0	0,00%
Paragraaf	4	Organiseren evenement of markt	€ 9.301	€ 5.326	57,26%
Paragraaf	5	Standplaatsen	€ 3.202	€ 645	20,14%
Paragraaf	6	Huisvestingswet	€ 0	€ 0	0,00%
Paragraaf	7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	€ 1.456	€ 475	32,62%
Kostendekking Hoofdstuk 3			€ 86.533	€ 57.615	66,58%

Lasten

De lasten zoals in de begroting zijn opgenomen zijn niet altijd voor 100 procent toerekenbaar. Een deel van de kosten kan niet direct in verband gebracht worden met de uitgevoerde dienst. Dit zijn bijvoorbeeld de kosten van handhaving of bezwaar en beroep.

Toelichting

Titel 3 is een klein onderdeel van de legesverordening wat voor een groot deel bestaat uit evenementenvergunningen. Vanwege de maatschappelijke betekenis ervan is dit bij ons, net als veel andere gemeenten niet kostendekkend.

3. Conclusie

Recapitulatie Hoofdstuk 1, 2 en 3	Kosten	Opbrengsten	Kostendekking
Kostendekking Hoofdstuk 1	€ 862.308	€ 706.347	81,91%
Kostendekking Hoofdstuk 2	€ 0	€ 0	0,00%
Kostendekking Hoofdstuk 3	€ 86.533	€ 57.615	66,58%
Kostendekking totale tarieventabel	€ 948.841	€ 763.962	80,52%

De kostendekkendheid van de gemeente Hellendoorn voldoet voor Hoofdstuk 1 en Hoofdstuk 3 aan de wettelijk gestelde eisen.

Afvalstoffenheffing

In zijn algemeenheid is de afvalstoffenheffing volledig bedoeld om de kosten van afvalinzameling en verwerking te dekken. We gebruiken de voorziening egalisatie afvalstoffenheffing om schokken in de tarieven op te vangen. De voorziening is de afgelopen jaren opgebouwd uit de ontvangen heffingen en daarom willen we deze teruggeven aan de burger. De voorziening wordt in 2024 aangesproken voor € 110.000,--. Dit leidt tot een kostendekkingspercentage van 102,6 procent. De voorziening heeft overigens ruim voldoende saldo om dit op te vangen.

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid afvalstoffenheffing	Begroting 2023	Begroting 2024
Kosten taakveld		
Netto kosten		
Kosten, incl. (omslag)rente	3.404	3.700
Taakveld Straatreiniging - 1/3 deel naar Afval	234	222
Inkomsten, excl. heffingen	- 823	- 927
Netto kosten	2.815	2.995
Toe te rekenen kosten		
Overhead, incl. (omslag)rente	628	724
BTW*	497	542
Toe te rekenen kosten taakveld	1.125	1.266
Totale kosten taakveld	3.940	4.261
Totale opbrengsten heffing	3.984	4.371
Dekkingspercentage heffing	101,1%	102,6%

* De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten

Riool- en waterzorgheffing

De riool- en waterzorgheffing willen we niet meer dan kostendekkend houden. Om geen grote fluctuaties in de tarieven voor de riool- en waterzorgheffing te krijgen hebben we de voorziening egalisatie riool- en waterzorgheffing in het leven geroepen. Een bedrag van € 175.801,-- wordt ten laste gebracht van de voorziening en daarmee wordt het dekkingspercentage 96,4%.

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid riool-en waterzorgheffing	Begroting 2023	Begroting 2024
Kosten taakveld		
Netto kosten		
Kosten, incl. (omslag)rente	2.905	3.383
Taakveld straatreiniging - 1/3 deel naar Rioleringen	256	238
Inkomsten, excl. heffingen	- 34	- 37
Netto kosten	3.127	3.583
Toe te rekenen kosten		
Overhead, incl. (omslag)rente	746	838
BTW*	423	463
Toe te rekenen kosten taakveld	1.169	1.301
Totale kosten taakveld	4.295	4.884
Totale opbrengsten heffing	4.334	4.708
Dekkingspercentage heffing	100,9%	96,4%

* De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten

Begrafenisrechten

Het dekkingspercentage is 82,2 procent en daarmee zijn de tarieven niet kostendekkend.

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid begrafenisrechten	Begroting 2023	Begroting 2024
Kosten taakveld		
Netto kosten		
Kosten, incl. (omslag)rente	458	411
Inkomsten, excl. heffingen	-	-
Netto kosten	458	411
Toe te rekenen kosten		
Overhead, incl. (omslag)rente	116	157
BTW*	15	18
Toe te rekenen kosten taakveld	131	175
Totale kosten taakveld	589	586
Totale opbrengsten heffing	448	482
Dekkingspercentage heffing	76,1%	82,2%

* De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten

Paragraaf 2:
**Weerstandsvermogen
en risicobeheersing**

Inleiding

Risicomanagement is het proces waarbij de organisatie continu en systematisch doorlopen wordt op risico's. Het doel is de gevolgen ervan te voorkomen of te bestrijden en de positieve effecten ervan te benutten of te versterken. Met andere woorden: risicomanagement is gericht op het voorkomen, vermijden of verkleinen van risico's. De twee meest gebruikte toepassingen van risicomanagement zijn sturen op risico's en beheersen van risico's.

In deze paragraaf brengen wij de risico's in beeld die van invloed zijn op onze bedrijfsvoering (organisatiebreed) en verantwoord worden wij de maatregelen die wij nemen om die risico's beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's zijn we in staat om op een verantwoorde manier besluiten te nemen, waardoor de huidige risico's en de risico's gerelateerd aan toekomstige uitgaven en investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van onze organisatie, het zogenaamde weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen kunnen we bepalen door onderstaande stappen te doorlopen:

1. Het inventariseren van risico's (risicoprofiel)
2. Het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit
3. Het vaststellen van de beschikbare weerstandscapaciteit
4. Het vergelijken van benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Ook gaan we in deze paragraaf in op de financiële kengetallen. Die geven een aanvullend inzicht in de weer- en wendbaarheid van de gemeente en maken duidelijk hoeveel financiële ruimte er is om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken.

1. Risicoprofiel

Aan de hand van de risico-inventarisatie is een risicoprofiel opgesteld. Periodiek worden de risico's van de organisatie doorlopen en waar nodig opnieuw beoordeeld.

Momenteel zijn in totaal 113 risico's in het systeem ingebracht. In onderstaand overzicht presenteren we de tien belangrijkste risico's. Risico's met de hoogste impact op de benodigde weerstandscapaciteit. De impact van de overige risico's nemen we mee in het totaal van de benodigde weerstandscapaciteit.

Belangrijkste financiële risico's						
Nr.	Risico gebeurtenis	Risico gevolg	Maatregelen	Netto financieel maximum	Netto Kans	Invloed (%)
R67	Cyberaanval met uitval van ICT tot gevolg	Financieel - ICT ligt plat waardoor informatie niet ontsloten is. Systemen werken mogelijk niet waardoor betalingen en dienstverlening stil kunnen komen te liggen. Impact Continuïteit - Er kan niet gewerkt worden en we kunnen amper tot geen dienstverlening bieden. Imago - Het vertrouwen in de overheid wordt aangetast. Imago - Eventuele identiteitsfraude bij inwoners.	Actief - Firewalls, virusscanners, beheer servers, pen-testen en offline back-up.	1.500	50%	7,3%
R54	Daling uitkering gemeentefonds	Financieel - De uitkering van het gemeentefonds kan gedurende het begrotingsjaar wijzigen. Bij een daling heeft dit effect op de lopende begroting en zijn direct ombuigingen nodig. Ook heeft een daling impact op de volgende jaren. Ook dan zijn bezuinigingen nodig, maar daarvoor hebben we langer de tijd. Noodzakelijke bezuinigingen bij het Rijk zullen leiden tot ombuigingen die ook gemeenten zullen raken. Impact Continuïteit - Voorzieningenniveau wordt verlaagd.	Actief - Het opnemen van een voorzichtigheid in de raming van het gemeentefonds. Suggestie - Op de voet volgen van de ontwikkelingen, zodat je maximale reactietijd hebt om zelf de gevolgen te kunnen sturen. Suggestie - Lobby in samenwerking met andere gemeenten en VNG.	1.000	70%	6,7%
R162	Toename van Jeugdzorg in aantal cliënten en onvoorspelbaarheid van de uitgaven via externe verwijzers	Financieel - Door toename van het gebruik van jeugdhulp ontstaan tekorten op het budget. Een groot gedeelte van de instroom komt buiten de gemeentelijke organisatie vandaan. 60% van de instroom wordt bepaald door huisartsen, andere medische specialisten of trajecten die opgelegd worden vanuit Jeugdbescherming/Jeugdreclassering. Impact Continuïteit - Doordat niet te sturen is op volume en doordat met name trajecten gericht op 24-uursverblijf kostbaar zijn kan de (financiële) impact groot zijn. Als gevolg van corona zien we toenemende problematiek bij jeugd, ook in lopende casuïstiek, en daarmee toenemende kosten.	Actief - De aanstelling van praktijkondersteuners huisarts (POH'ers) jeugd in 2019 heeft geleid tot minder doorverwijzingen naar tweedelijnszorg. Na een positieve evaluatie zijn eind 2020 de POH'ers in dienst getreden van de gemeente.	800	70%	5,9%
R250	Hoge loon- en prijsstijgingen worden niet voldoende gecompenseerd via het gemeentefonds.	Financieel - De vergoeding van inkomsten uit het gemeentefonds voor loon- en prijsstijgingen zijn ontoereikend om de werkelijke stijgingen op te vangen, waardoor tekorten in de begroting ontstaan. Impact Continuïteit - Niet alle (beleids)taken kunnen meer op het vastgestelde niveau worden uitgevoerd.		1.000	50%	5,6%
R80	Infrastructuur kan technische ontwikkelingen van (motor)voertuigen niet bijhouden	Financieel - Grote investeringen in wegen. Impact Continuïteit - Maatregelen gaan ten koste van andere werkzaamheden. Imago - Imagoschade door achterblijven van infrastructuur.	In voorbereiding - Ontwikkelingen goed bijhouden en inspelen op veranderingen.	2.000	30%	5,0%

R251	Inflatie op kosten van energie, lonen en salarissen, goederen en diensten. Alles gerelateerd aan stijging kosten energie.	Financieel - De sancties die door de EU opgelegd worden aan Rusland als reactie op de inval in en oorlog met Oekraïne leiden tot stijging van de prijs van gas en andere (fossiele) energie. De kosten van productie stijgen hiermee, met loonstijgingen tot gevolg. Wij dreigen hierdoor in een loon-prijsspiraal te komen die steeds verder oploopt. Impact Continuïteit - De continuïteit van diverse gemeentelijke activiteiten kan onder druk komen te staan als de lonen en prijzen hoger worden: de beschikbare kredieten kunnen ontoereikend zijn om alle beleid uit te voeren. Ook diverse goederen worden schaars of zijn niet meer leverbaar. Imago - Als gemeente willen we de lastendruk van onze burgers niet verder verhogen door onze tarieven te verhogen met de volle inflatiefactor. Indien dit wel nodig mocht zijn, geeft dit imagoschade voor ons als "eerste overheid".		1.000	50%	4,8%
R132	Groter beroep op open einde regelingen vanuit met name Jeugdzorg en Wmo	Financieel - Het beroep dat de burger kan doen op open einde regelingen zoals Wmo-verstrekingen, jeugdhulp, leerlingenvervoer en bijzondere bijstand is niet gelimiteerd. Dit kan resulteren in tegenvallers.	In voorbereiding - Er kunnen kwantitatieve maatregelen genomen worden waardoor de doelgroep van de betreffende regelingen kleiner wordt. Daarnaast is het eventueel mogelijk kwalitatieve maatregelen te nemen door de maximale bedragen waar beroep op gedaan kan worden bij te stellen.	500	70%	4,7%
R172	De tarieven voor ingekochte zorg blijken te laag	Financieel - Aanbieders kunnen niet kostendekkend leveren en komen daardoor in de problemen. Dit leidt tot verzoeken om de tarieven te verhogen. en dat leidt tot hogere kosten. Aanbieders houden zich niet aan de contractafspraken en vragen het hoogste tarief. De gemeente kan dan niet altijd weigeren om de zorg in te kopen. Impact Continuïteit - Als individuele gemeente hebben we maar gering invloed op de prijsstelling door aanbieders. En als aanbieders omvallen heeft dit direct gevolgen voor de continuïteit van zorg. Imago - Het imago van de gemeente als opdrachtgever wordt geschaad.	Actief - Onderzoek reële tarieven.	500	90%	4,3%
R65	Wachtgeldverplichtingen wethouders	Financieel - Bij eindigen dienstverband wethouders ontstaat een recht op wachtgeld.	Actief - Vormen van een reserve wachtgeldverplichtingen wethouders.	600	50%	3,2%
R61	Datalek - Gegevens van inwoners komen op straat	Financieel - De kans bestaat dat er een boete wordt opgelegd (tot maximaal€ 820.000,-). Daarnaast kan de gemeente door burgers aansprakelijk worden gesteld voor gevolgschade. Impact Continuïteit - Gevolgen voor positie bestuurders. Die leggen prioriteit bij de oplossing, waardoor regulier werk minder prioriteit heeft. Imago - Imagoschade waarbij het beeld ontstaat van een onzorgvuldige overheid, laks omgaan met privacygevoelige informatie.	Actief - Extra checks in systemen inbouwen. Actief - Mensen controles laten uitvoeren. Actief - Een ICT-systeem dat voldoet aan alle informatie-beveiligingsmaatregelen (BIO).	1.000	30%	2,9%

De invloed van een bepaald risico komt tot uitdrukking in het invloedspercentage in de laatste kolom. Dit is een resultante van de risicosimulatie, die de kans en het risicobedrag combineert tot een inschatting waarop het risico zich voor kan doen

- Het maximale bedrag dat met deze tien grote risico's gemoeid is, is € 9.900.000,--.
- De overige risico's vertegenwoordigen een maximaal bedrag van € 12.861.500,--.
- In totaal hebben alle risico's samen een (financiële) impact van € 22.761.500,--.

Toelichting risico's

Hieronder worden de risico's in de top 10 toegelicht.

Gemeentefonds

In het gemeentefonds worden we gecompenseerd voor loon- en prijsstijgingen. Hierbij wordt echter uitgegaan van gemiddelden die (t/m 2025) gekoppeld zijn aan de rijksuitgaven. We zien momenteel dat hier grote verschillen zijn met de kosten waar gemeenten daadwerkelijk mee geconfronteerd worden en dat niet alles met terugwerkende kracht wordt gecompenseerd. Toen in mei 2022 de extra middelen van het Rijk voor 2022-2025 werden toegekend, zagen we een flink overschot in de meerjarenbegroting voor 2024. Door de hoge inflatie is dit overschot flink gereduceerd. Vanaf 2026 hanteert het Rijk een ander indexcijfer, namelijk dat van het Bbp. Dit brengt ook voor in de toekomst risico's mee: we weten niet hoe dit gaat uitpakken; dit kan zowel positief als negatief zijn.

Hoewel het gemeentefonds vanaf 2026 niet meer "trap-op-trap-af" meebeweegt met de rijksuitgaven, leert de ervaring ons dat ombuigingen bij het Rijk ook worden afgewenteld op gemeenten. Dit gaat regelmatig via het gemeentefonds, maar kan ook door het decentraliseren van taken naar gemeenten onder gelijktijdige verlaging van het noodzakelijke budget, onder het mom dat gemeenten het efficiënter kunnen. Momenteel staat het Rijk voor een uitdaging om de armoede in Nederland te bestrijden. De extra kosten die dit met zich meebrengt zullen zeker ook effect hebben op de middelen die het Rijk beschikbaar stelt. Het is de vraag of de toegezegde miljarden die de dalende inkomsten vanuit het gemeentefonds moesten verzachten (het 'ravijn') gehandhaafd worden.

Inflatie / Energie

De sancties die door de EU opgelegd worden aan Rusland als reactie op de inval in en oorlog met Oekraïne hebben geleid tot stijging van de prijs van gas en andere (fossiele) energie. Hoewel het ministerie voor 2023 en 2024 het verschil tussen oude en nieuwe gascontracten vergoedt, stijgen ook de kosten van elektra. De hoge energiekosten leiden ook bij leveranciers van goederen en diensten tot forse prijsstijgingen. Door de hogere kosten van al deze zaken worden ook de kosten voor levensonderhoud van de inwoners van Europa hoger. Zij eisen hogere lonen. Ook dit werkt door in de hogere kosten van in te kopen goederen en diensten, tevens in hogere kosten van eigen medewerkers. Hoewel in de voorliggende begroting al wel rekening is gehouden met de huidige loon- en prijsstijgingen is het onduidelijk of we in een loon-prijsspiraal komen.

Sociaal domein

Gesignaleerde risico's WMO

Heel Nederland kampt momenteel met een krapte op de arbeidsmarkt en personeelstekort. Ook de huishoudelijke ondersteuning binnen onze gemeente ondervindt hier hinder van. Aanbieders hebben steeds meer moeite met het vinden van personeel. Dit zorgt ervoor dat het lastiger wordt om de benodigde ondersteuning voor een cliënt te vinden en te bieden. Het risico bestaat dat cliënten minder uren hulp kunnen krijgen. Tevens bestaat de kans dat de wachtlijsten voor huishoudelijke ondersteuning zullen oplopen. Door de vergrijzing blijft het aantal cliënten in de huishoudelijke ondersteuning licht stijgen.

Bij begeleiding en dagbesteding zien we een lichte stijging in het aantal cliënten. De verwachting is dat dit ook de komende jaren zal blijven stijgen door de vergrijzing. Ouderen zijn vaker eenzaam waardoor de kans hoger is dat deze groep op een eerder moment een beroep zal doen op dagbesteding.

Ook zien we dat oudere inwoners langer in de eigen woning blijven wonen, dit sluit overigens aan bij het overheidsbeleid. De vroegere verzorgingshuizen bestaan niet meer en opname in een verpleeghuis is slechts aan de orde als er een

ernstige langdurige zorgvraag is. De doorstroom van oudere inwoners vanuit een relatief grote woning naar een kleinere en beter passende woning stagneert door de krapte op de woningmarkt. Hierdoor kan het beroep op de gemeente toenemen voor wat betreft woningaanpassingen en andere hulpmiddelen.

Het streven is om ouderen zo lang mogelijk mobiel te laten zijn en dat zal zijn weerslag hebben op de aanvraag van hulpmiddelen op het terrein van vervoer.

In augustus 2023 heeft de Centrale Raad van Beroep 2 uitspraken gedaan over de uurtarieven PGB sociaal netwerk. De tarieven die gemeenten hanteren mogen niet worden vastgesteld op basis van het minimumloon. Bij huishoudelijke hulp moet het tarief uitgaan van het uurloon van de hoogste periodiek van hulp bij het huishouden (cao VVT), plus een vakantietoeslag en de tegenwaarde van verlofuren. Bij begeleiding geldt dat het tarief moet uitgaan van de hoogste periodiek van de Functie Waardering Gezondheidszorg (FWG 30) plus een vakantietoeslag en de tegenwaarde van verlofuren. Al met al is het risico dat er hogere kosten voor gemeenten zijn omdat het pgb voor informele hulp zeer waarschijnlijk duurder wordt en daarnaast is er de mogelijkheid voor aanzuigende werking op het pgb voor informele hulp omdat dit financieel aantrekkelijker wordt.

Zorgaanbieders geven steeds vaker aan dat de prijzen die zij ontvangen voor de geleverde zorg niet kostendekkend zijn, er is daarom in 2023 een onderzoek reële tarieven opgestart. In de begroting 2024 hebben we voor Wmo en Jeugdzorg samen een stelpost van € 700.000,- opgenomen voor het geval dat de reële tarieven hoger zijn dan de gemaakte prijsafspraken. Reële prijzen zijn het wettelijke uitgangspunt, dat is vastgelegd in de Algemene Maatregel van Bestuur reële prijzen Wmo.

Gesignaleerde risico's Participatie

Bij het onderdeel Participatie is een risico te duiden rondom een hoger beroep op open einde regelingen, onder andere ten gevolge van de hoge inflatie. In tijden van hoge inflatie is het normaliter te verwachten dat een recessie op de loer ligt met de daarbij behorende stijgende werkloosheid. Op dit moment is er echter sprake van een krapte op de arbeidsmarkt, een vrij unieke situatie. Mocht dit omslaan dan zal het beroep op de Participatiewet toenemen. Ook door hogere taakstellingen op het vlak van huisvesting statushouders kan het uitkeringenbestand toenemen en in het verlengde daarvan het beroep op bijzondere bijstand en minimabeleid.

Gesignaleerde risico's Jeugd

De budgetten binnen het sociaal domein zijn open einde regelingen en we kunnen noodzakelijke zorg niet weigeren. Hierdoor zijn er reële risico's dat overschrijdingen op de budgetten ontstaan. Door regelmatige prognoses, proberen we beter grip te krijgen op de uitgaven, waardoor tegenvallers eerder gesignaleerd worden en hierop gestuurd kan worden. Net zoals bij de WMO speelt arbeidstekort ook een rol binnen Jeugd. Doordat er niet genoeg personeel beschikbaar is, bestaat de kans dat zorg niet geleverd kan worden of dat er duurder personeel ingehuurd moet worden. Een ander risico is de financiële positie van zorgaanbieders. Nederlandse zorginstellingen bevinden zich financieel in een neerwaartse spiraal door de stijgende personeels- en materiële kosten. We hebben met zorgaanbieders in Twents verband een raamcontract, waarbij de prijzen vastliggen, maar de volumes die afgenomen worden niet. We bereiden ons voor op het regionale inkooptraject jeugdzorg 2025. De aanbieders geven steeds vaker aan dat de prijzen niet kostendekkend zijn en in 2023 is daarom een onderzoek reële tarieven opgestart. In de begroting 2024 hebben we voor Wmo en Jeugdzorg samen een stelpost van € 700.000,- opgenomen. Bovendien bieden zorgaanbieders steeds vaker zorg aan buiten het raamcontract aan en willen daarvoor maatwerkafspraken maken, c.q. hogere tarieven afspreken. Het gaat daarbij vaak om schaarse producten die moeten worden ingezet, waarbij er weinig tot geen andere aanbieders zijn die dit ook aanbieden. Ook dat kan dan tot hogere kosten leiden. Binnen de gemeente zijn we scherp op de inkoop en hebben we ambtelijk ook vorm gegeven aan de makelaarsfunctie.

Zorgfraude

Zorgfraude is afgelopen jaar meermaals in het nieuws geweest. Er is landelijk nauwelijks zicht op zorgfraude. Zorgfraude vindt plaats in minder zichtbare vormen, bijvoorbeeld door het declareren van zware zorg voor een cliënt die eigenlijk met lichte zorg geholpen zou zijn of het declareren van zorg terwijl de cliënt volgens de gemeente geen of minder zorg nodig heeft. Doordat er nauwelijks zicht is op zorgfraude is het risico aanwezig dat dit ook binnen onze gemeente

voorkomt. Binnen onze gemeente zijn we druk bezig om hier meer grip op te krijgen door het invoeren van het beleidsplan "Toezicht en handhaving". Samen met andere Twentse gemeenten worden er maatregelen ontwikkeld de fraude met zorggeld nog steviger tegen te gaan.

Infrastructurele risico's

Het sterk toenemend gebruik van elektrische fietsen, maar ook de ontwikkelingen op het gebied van elektrische auto's hebben ongetwijfeld een belangrijke invloed op de manier waarop we onze infrastructuur gebruiken en moeten inrichten. We volgen deze ontwikkelingen en nemen, waar nodig, passende maatregelen.

Wachtgeldverplichtingen wethouders

Bij eindigen dienstverband wethouders ontstaat een recht op wachtgeld. Wij storten jaarlijks een bedrag in de reserve wachtgeldverplichtingen wethouders, hiermee bouwen wij een reserve op om bij recht op wachtgeld de voorziening wachtgeld direct vol te storten.

Als het dienstverband van alle wethouders tegelijk eindigt, lopen wij het risico dat we niet genoeg reserve hebben opgebouwd om in een keer het recht op wachtgeld van alle wethouders in de voorziening te kunnen storten.

ICT

Een cyberaanval of een datalek is iets wat wereldwijd veelvuldig voorkomt. De vraag is veelal al niet of je er mee te maken krijgt, maar wanneer je er mee te maken krijgt.

Als gemeente Hellendoorn hebben wij diverse technische en menselijke maatregelen genomen om de kans zo klein mogelijk te maken. We voeren jaarlijks een pentest en diverse andere controles op applicaties uit en daarnaast maken wij gebruik van firewalls, virusscanners en hebben we een offline back-up. Veelal is de oorzaak van een datalek of een cyberaanval te herleiden naar een menselijke handeling. Daarom richten we ons, naast technische maatregelen, ook op bewustwording van onze medewerkers door middel van trainingen, phishing acties en mystery guests.

2. Benodigde weerstandscapaciteit

Risicokaart

In onderstaande risicokaart zijn de risico's uitgezet naar financiële impact maal de kans dat het risico zich voordoet. Een risico dat in het groene gebied zit, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico in het oranje gebied, vraagt om aandacht. Een risico met de risicoscore in het rode gebied vereist directe aandacht.

Momenteel vallen drie financiële risico's in het rode risicogebied.

- De tarieven voor ingekochte zorg blijken te laag (R172).
- Daling uitkering gemeentefonds (R54).
- Toename van Jeugdzorg in aantal cliënten en onvoorspelbaarheid van de uitgaven via externe verwijzers (R162).

Financieel	Netto				
	10%	30%	50%	70%	90%
$x > € 500.000$	1	4	4	2	1
$€ 250.000 < x < € 500.000$	6	3	5	1	
$€ 100.000 < x < € 250.000$	3	1	19	6	1
$€ 25.000 < x < € 100.000$	5	6	12	6	4
$x < € 25.000$	4	3	7	2	2
Geen financiële gevolgen					
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 22,8 miljoen) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden.

Onderstaande grafiek en de bijbehorende tabel tonen de resultaten van de risicosimulatie. Hieruit volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 6,7 miljoen (de benodigde weerstandscapaciteit).

bedragen x € 1.000

Benodigde weerstandscapaciteit	
Zekerheidspercentage:	
10%	3.811
25%	4.413
50%	5.148
75%	5.934
80%	6.131
90%	6.671
95%	7.116

3. Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Hellendoorn bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

bedragen x € 1.000

Beschikbare weerstandscapaciteit	Verwachte stand ultimo 2023
Vrij aanwendbare Reserve	19.254
Financieringsreserve	8.537
Bufferreserve grondexploitatie	3.539
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	31.330

4. Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van de berekening vormt de ratio weerstandsvermogen. Deze ratio geeft een indicatie of de gemeente voldoende in staat is om de aanwezige risico's op te kunnen vangen.

De ratio ziet er volgt uit:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 31.330.000}}{\text{€ 6.671.000}} = 4,7$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

bedragen x € 1.000

Weerstandsnorm	Ratio	Betekenis
Waarderingscijfer		
A	groter dan 2.0	uitstekend
B	1.4 - 2.0	ruim voldoende
C	1.0 - 1.4	voldoende
D	0.8 - 1.0	matig
E	0.6 - 0.8	onvoldoende
F	kleiner dan 0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van gemeente Hellendoorn valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

5. Kengetallen

In deze paragraaf presenteren we enkele kengetallen om de weerstandscapaciteit te kunnen beoordelen. Daarnaast bevordert dit de onderlinge financiële vergelijkbaarheid van gemeenten.

In onderstaand overzicht worden de totalen van de kengetallen weergegeven inclusief de signaleringswaarden.

Kengetallen	Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Netto schuldquote	59,7%	68,6%	91,4%	80,3%	88,2%	98,8%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	56,0%	65,0%	82,4%	71,4%	78,8%	88,8%
Solvabiliteitsratio	22,7%	22,5%	21,5%	23,9%	23,0%	19,8%
Grondexploitatie	-0,5%	2,1%	1,8%	0,9%	0,7%	0,8%
Structurele exploitatieruimte	2,5%	1,0%	0,5%	1,9%	-2,5%	-4,2%
Gemeentelijke belastingcapaciteit	91,9%	99,3%	97,2%	97,2%	97,2%	97,2%

Toelichting signaleringswaarden

In overleg tussen de provincies en het ministerie van Binnenlandse zaken zijn afspraken gemaakt over signaleringswaarden voor de financiële kengetallen. Voor elk kengetal worden er drie categorieën onderscheiden: gezond (A), neutraal (B) en risicovol (C).

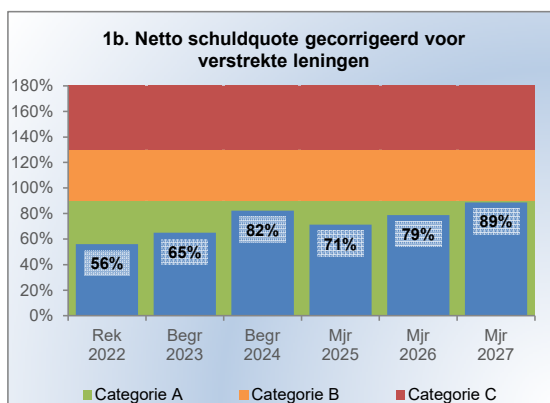
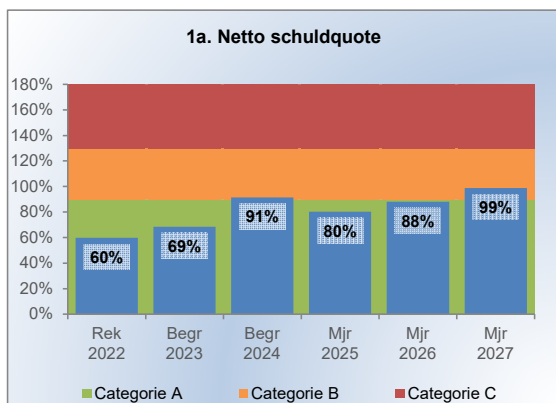
Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

Hieronder worden de kengetallen afzonderlijk toegelicht.

5.1 Netto schuldquote

bedragen x € 1.000

1. Netto schuldquote	Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR	
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
A. Vaste schulden	+	114.444	108.891	103.338	97.785	92.231	88.949
B. Netto vlottende schuld	+	7.081	4.900	6.953	4.900	7.373	14.400
C. Overlopende passiva	+	6.170	5.200	5.200	5.200	5.200	5.200
D1. Financiële activa (uitzettingen > 1 jaar)	-	85	159	143	127	110	94
D2. Financiële activa (verstrekte leningen)	-	4.432	4.361	11.011	10.876	10.746	10.614
E. Uitzettingen < 1 jaar	-	45.654	30.946	0	5.679	-0	-0
F. Liquide middelen	-	1.104	900	900	900	900	900
G. Overlopende activa	-	9.104	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
H. Totale saldo van baten (excl. mut. res.)	/	120.135	122.509	121.888	122.261	114.297	105.801
Netto schuldquote		59,7%	68,6%	91,4%	80,3%	88,2%	98,8%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen		56,0%	65,0%	82,4%	71,4%	78,8%	88,8%

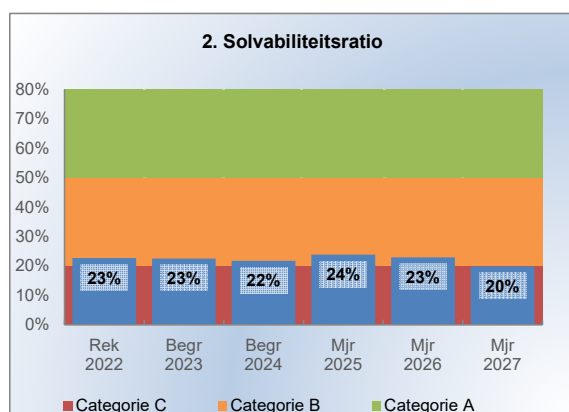
Toelichting

In bovenstaande tabel en grafieken wordt de verwachte ontwikkeling van de netto schuldquote weergegeven. Het betreft hier de verhouding tussen onze netto schuldpositie en de omvang van onze begroting. De doelstelling is om het percentage op circa 90% te krijgen en te houden. Medio vorig decennium bedroeg de netto schuldquote bijna 200%. Dit percentage is door een stringent investeringsbeleid, goede verkopen in de grondexploitaties en positieve rekeningsaldi erg snel omlaag gebracht. Op dit moment is de netto schuldquote zelfs beduidend lager dan onze doelstelling van 90%. Voor de komende periode zien we twee ontwikkelingen die schuldquote weer laten oplopen. Dit betreft de inhaalslag in het uitvoeren van investeringen én de verwachte verliezen voor de jaren 2026 en de daarop volgende jaren. Ook zal er de komende jaren weer geïnvesteerd moeten worden in grondexploitaties en worden er leningen verstrekt, waaronder die aan Reggesteyn. Dit laatste heeft geen effect op de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen.

5.2 Solvabiliteitsratio

bedragen x € 1.000

2. Solvabiliteitsratio		Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
A. Eigen vermogen	+	40.420	37.530	34.506	37.109	34.299	29.313
B. Totaal passiva	/	178.345	166.668	160.488	155.346	149.435	148.197
Solvabiliteit		22,7%	22,5%	21,5%	23,9%	23,0%	19,8%

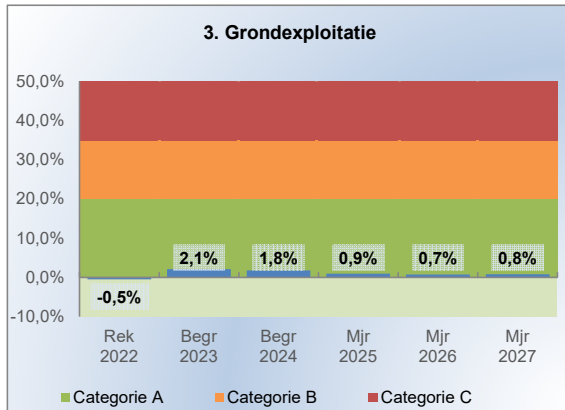
Toelichting

De solvabiliteit is afhankelijk van bijna alle ontwikkelingen op de balans. Met de huidige en verwachte ratio van circa 23% over de jaren 2022-2026 zitten we aanzienlijk beter dan de 5% die het nog was in het vorige decennium. Omdat we voor 2026 en de jaren daarna een tekort op de exploitatie verwachten nemen de reserves (het eigen vermogen) flink af. Door de hoge investeringen in 2023 en 2024 teren we in op ons liquiditeitsoverschot (het schatkistsaldo) en zullen we opnieuw geldleningen aan moeten trekken.

5.3 Grondexploitatie

bedragen x € 1.000

3. Grondexploitatie		Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
A. Bouwgronden in exploitatie	+	- 598	2.556	2.177	1.148	840	816
B. Totale saldo van baten (excl. mut. res.)	/	120.135	122.509	121.888	122.261	114.297	105.801
Grondexploitatie		-0,5%	2,1%	1,8%	0,9%	0,7%	0,8%

Toelichting

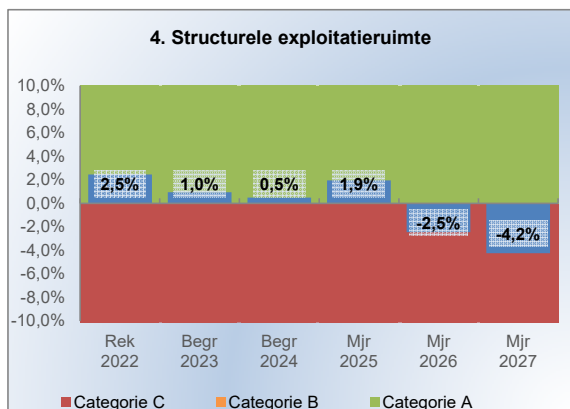
Bovenstaande tabel laat zien dat de impact van grondexploitatie op onze reguliere bedrijfsvoering op dit moment erg laag is. In de gemeenterekening van 2015 was dit percentage nog 33,1%. De 'oude' grondexploitatie is in een afrondende fase en er zijn nog niet veel grote nieuwe exploitaties opgestart. In het meerjarige beeld gaan we er ook van uit dat de uitgaven en inkomsten keurig gefaseerd zullen plaatsvinden. Dit kan wijzigingen bij stagnerende gronduitgifte, als de kosten al wel gemaakt zijn. We gaan hier niet van uit, gezien de grote vraag naar woningkavels en de interesse in bedrijfskavels.

De negatieve waarde in 2022 komt doordat de verkoopopbrengsten al ontvangen zijn, maar er nog kosten gemaakt moeten worden en ook nog enkele winsten genomen kunnen worden.

5.4 Structurele exploitatieruimte

bedragen x € 1.000

4. Structurele exploitatieruimte		Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
A. Totale structurele lasten	-	101.585	100.885	112.508	111.396	109.694	110.288
B. Totale structurele baten	+	105.015	101.859	113.111	113.778	106.884	105.801
C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves	-	582	-	-	-	-	-
D. Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	+	113	-	-	-	-	-
E. Totale saldo van baten (excl. mut. res.)	/	120.135	102.126	121.888	122.261	114.297	105.801
Structurele exploitatieruimte		2,5%	1,0%	0,5%	1,9%	-2,5%	-4,2%

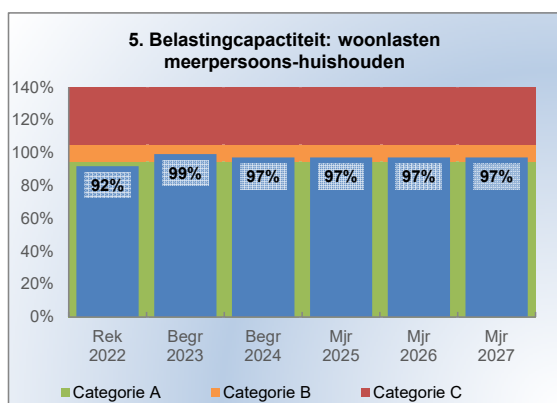

Toelichting

Door de middelen uit het gemeentefonds is er een stijgende lijn te zien in de structurele exploitatieruimte t/m 2025. In het jaar 2026 vallen de inkomsten gemeentefonds fors terug en ontstaat er een tekort in de laatste twee jaarschijven van de meerjarenraming.

5.5 Gemeentelijke belastingcapaciteit

5. Gemeentelijke belastingcapaciteit		Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
A.	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	+	376	388	404	404	404
B.	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	+	234	244	263	263	263
C.	Afvalstoffenheffing voor een gezin	+	243	249	268	268	268
D.	Eventuele heffingskorting voor een gezin	-			-	-	-
E.	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde		852	882	934	934	934
F.	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	/	927	888	960	960	960
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor			91,9%	99,3%	97,2%	97,2%	97,2%

Toelichting

De belastingdruk in Hellendoorn ligt iets lager dan het landelijk gemiddelde. Zie voor verdere toelichting paragraaf 1 lokale heffingen, daar is ook een vergelijking opgenomen met de andere Overijsselse gemeenten.

Paragraaf 3:
Onderhoud
kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf geven wij inzicht in het onderhoud van de kapitaalgoederen van de gemeente Hellendoorn.

Het onderhoud van deze kapitaalgoederen is van groot belang voor het optimaal functioneren van de gemeente, onder meer op het gebied van veiligheid, vervoer en recreatie. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard voor de (jaarlijkse) lasten.

Binnen Hellendoorn zijn er de volgende kapitaalgoederen:

- Woonruimten
- Bedrijfsgebouwen
- Grond-, weg- en waterbouwkundige werken, onderverdeeld in:
  - a. Wegen
  - b. Openbare verlichting
  - c. Bruggen en tunnels
  - d. Speelplaatsen
  - e. Riolering
  - f. Openbaar groen
  - g. Buitensportaccommodaties

Het onderhoudsbeleid staat over het algemeen in het teken van sober onderhoud, dat wil zeggen dat alleen het noodzakelijk onderhoud wordt verricht om de functie van het object in stand te houden.

Kapitaalgoed	Beheer/onderhoudsplan	Vastgesteld	Onderhoudsniveau	Voorziening
Woonruimten en bedrijfsgebouwen	Meerjarenonderhoudsplan	1 x per 2 jaar	Score 3 NEN2767	Nee
Wegen	Onderhoudsprogramma wegen	Elke 3 jaar	CROW C	Ja
Openbare verlichting	Duurzaam beheer 2016-2020	2016	CROW B/C	Nee
Bruggen en tunnels	Uitvoeringsplan bruggen en tunnels	2021	Gemiddeld	Ja
Speelplaatsen	Speelruimte visie Hellendoorn 2021	2022	CROW B/C	Nee
Riolering	Samen leven met water 2021-2025	2020	Gemiddeld	Nee
Openbaar groen	Groenbeleidsplan 2015-2025	2015	CROW A/B/C	Nee
Buitensportaccommodaties	Cyclisch vervangen toplagen i.o.m. de Bloss	Jaarlijks	Sober en doelmatig	Nee

Hierna wordt ingegaan op de verschillende kapitaalgoederen en de nota's die over het onderhoud hiervan zijn geschreven.

De Kapitaalgoederen

Areaal	Aantal	Eenheid
Wegen		
• Asfalt en beton verharding	306	km
• Asfalt en beton verharding	1.252.654	m2
• Klinkerverharding	125	km
• Klinkerverharding	595.908	m2
• Onverhard en halfverharding	138	km
• Wegen	567	km
Openbare verlichting		
• Lichtpunten	7.575	stuks
Riolering		
• Vrijverval-riolering	235	km
• Persleiding	220	km
• Inspectieputten	7.857	stuks
• Rioolgemalen	27	stuks
• Bergbezinkbassins	7	stuks
• Tunnel- en Oppervlaktegemaal	10	stuks
• Pompunits	767	stuks
• Overstorten vuilwater	45	stuks
• Overstorten hemelwater	74	stuks
Openbaar Groen		
• Stedelijk groen (gazon, heesters, sier)	1.510.585	m2
• Landschappelijk groen (berm, bosplantsoen, riet)	1.850.353	m2
• Begraafplaatsen	100.712	m2
Speelplaatsen		
• Aantal speelplaatsen	84	
Kunstwerken		
• Verkeersbruggen	15	stuks
• Spoorbrug	6	stuks
• Spoortunnel	3	stuks
• Fietstunnel	3	stuks
• Fietsbrug	17	stuks
• Voetgangersbrug	1	stuks
Gebouwen		
• Gebouwen en objecten (eigendom)	33	
• Onderwijshuisvesting	26	
Buitensportaccommodaties		
• Kunstgrasvelden (voetbal, hockey, handbal)	14,5	
• Natuurgras wedstrijdvelden (voetbal)	24	
• Natuurgras trainingvelden (voetbal)	8	
• Evenementenweide/wielerbaan	1	
• Atletiekbaan	1	
• Fietscrosbaan	1	

Vastgoed

De vastgoedportefeuille van de gemeente Hellendoorn omvat 33 gebouwen in eigendom met een bruto vloeroppervlakte (BVO) van circa 51.700 m². De meeste BVO betreft multifunctionele accommodaties. Daarnaast beheren we nog allerlei andere objecten zoals marktkasten, grenspalen, sportveldverlichting e.d.

Naast de geplande onderhoudswerkzaamheden zijn voor 2024 de volgende speerpunten benoemd:

- Actualiseren van het vastgoedbeleid
- Proactieve advisering en continue afstemming met het corporate beleid
- Relatiebeheer met huurders
- Professionaliseren van het contractmanagement
- Verduurzamen van de vastgoedportefeuille

Verder zullen we actief sturen op de prestatie van de vastgoedportefeuille. Dient het vastgoed geen beleidsdoel (meer), dan zal het worden afgestoten.

In de programmabegroting 2024 bedraagt het reguliere onderhoudsbudget € 771.000,--. Daarnaast is er ook een jaarlijks calamiteitenbudget van € 65.000,-- in de begroting opgenomen.

Onderwijshuisvesting

Wij zijn verantwoordelijk voor nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen, herstel van constructiefouten en het beschikbaar stellen van het eerste onderwijsleerpakket en meubilair als een onderwijsvoorziening wordt uitgebreid. De schoolbesturen zijn zelf verantwoordelijk voor het binnen- en buitenonderhoud van schoolgebouwen.

Voor de nieuwe onderwijsvoorziening voor CSG Reggesteyn is onderzocht hoe het schoolbestuur en de gemeente elkaar kunnen versterken binnen beider financiële draagkracht. De oplossing is gevonden door, afwijkend van de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Hellendoorn 2015, een maatwerkconstructie aan te gaan en over te gaan tot doordecentralisatie (de verantwoordelijkheid van de bouw is doorgeschoven naar het schoolbestuur). Hiervoor zijn wij een overeenkomst met het schoolbestuur aangegaan en hebben wij in de begroting jaarlijks een vast bedrag staan. De verantwoordelijkheid voor het bouwheerschap van de nieuwe school met sportzalen ligt bij het bestuur van CSG Reggesteyn.

We verwachten dat begin 2024 het nieuwe Hellendoorns Integraal Huisvestingsplan (IHP) wordt opgeleverd. In het IHP ligt onze lange termijn visie op de Hellendoornse onderwijsvoorziening vast. Het plan geeft handvatten om strategische keuzes te maken met betrekking tot de onderwijsvoorzieningen en om te bepalen hoe met investeringen om te gaan. Er is voornog geen beeld van eventuele financiële gevolgen van het IHP en we verwachten dat er op onderdelen ook nadere uitwerking nodig is.

Wegen

Inspectie en kwaliteit van verhardingen

Eén keer in de drie jaar worden de verhardingen globaal visueel geïnspecteerd door een extern bureau waarbij de kwaliteit in beeld wordt gebracht conform de landelijke richtlijnen van het CROW. In augustus 2023 zijn alle verhardingen geïnspecteerd.

Het regelmatig opnieuw inspecteren van de verhardingen is noodzakelijk om ook in de toekomst voldoende inzicht te houden in de kwaliteit van het areaal. Om gewogen keuzes te kunnen maken in onderhoudsmaatregelen voor wegen is het essentieel dat het areaal, de bestaande en gewenste kwaliteit en de beschikbare financiële middelen bekend zijn. Voor alle onderdelen in de openbare ruimte worden de komende jaren beheerplannen opgesteld. Daarnaast wordt gekeken aan welke beleidsthema's wegen een bijdrage kunnen leveren. In het beleidsplan wegen leggen we dan verschillende scenario's aan de raad ter besluitvorming voor.

Langjarig wegenonderhoud

De visuele weginspectie over het totale wegenareaal vormt de basis voor het onderhoudsprogramma voor de komende jaren. Er is een meerjarenplanning en een financiële doorrekening gemaakt waarbij ook rekening wordt gehouden met

het onderhoud aan de verhardingen vanuit projecten die uitgevoerd worden. Dat kunnen projecten zijn vanuit de vakgebieden Verkeer, Riolering en Groen waarvoor ook maatregelen aan de verharding noodzakelijk zijn.

Voor het benodigde budget, op basis van het cyclisch onderhoud van het wegenareaal, werken we met een voorziening onderhoud wegen. In 2024 storten we een bedrag van € 1.694.225,- in deze voorziening. Uitgangspunt bij cyclisch onderhoud is overigens dat er geen achterstallig onderhoud aanwezig is.

In de planning van het langjarig wegenonderhoud zijn de wegvakonderdelen met asfalt- en elementenverharding opgenomen. De hoeveelheid achterstallig onderhoud is de laatste jaren sterk afgenomen. Echter, ieder jaar ontwikkelt zich ook nieuw onderhoud. We monitoren dit jaarlijks om het onderhoudsniveau te handhaven, volgens de uitgangspunten van het beleidsplan wegen 2023-2028.

Asfaltverharding

Het wegbeheer geeft vanuit de voorziening prioriteit aan het voorkomen van kapitaalvernietiging (kapitaalvernietiging is het verschil tussen de oorspronkelijke maatregel en de zwaardere maatregel, die als gevolg van uitstel noodzakelijk is). Dit doen we mede door slim te plannen en afstemming te zoeken met diverse vakdisciplines. Daarnaast wordt prioriteit gegeven aan de thema's gezondheid (voet- en fietspaden), inclusieve openbare ruimte en klimaat. Het is van belang om een goede balans te vinden in het onderhoud aan slechte, onvoldoende en matige verhardingen. Wanneer het gehele budget wordt besteed aan de slechte verhardingen, dan zullen de onvoldoende en matige verhardingen verslechteren zodat hier vaker een zwaardere maatregel nodig zal zijn.

Elementverharding

Bij elementverhardingen verloopt het verouderingsproces veel trager. De onderhoudstoestand en de functie van de weg bepalen hier het moment van onderhoud. Waarbij we rekening houden met de kwaliteit van de materialen en een toename van de onderhoudskosten voor de elementenverhardingen voor de lange termijn.

Riolering

Rioolstelsels zijn van oudsher primair aangelegd vanuit het maatschappelijk belang van de volksgezondheid. Afvalwater wordt via rioolstelsels op een hygiënische manier afgevoerd. Daarnaast draagt goede riolering bij aan een aantrekkelijke woon- en recreatieomgeving. In de loop der tijd zijn het beheersen van wateroverlast in woonkernen en het beheersen van emissies naar het milieu bij het beheer van rioolstelsels als maatschappelijke belangen toegevoegd. Het gemeentelijke beleid is er tevens op gericht om de hoeveelheid afvalwater terug te dringen.

Het beleid in de gemeente Hellendoorn is uitgewerkt in het beleidsplan "Samen leven met water 2021 t/m 2025". De gemeente heeft een aantal wettelijk verplichte watertaken:

- Het inzamelen en verwerken van afvalwater;
- Het verwerken van afstromend hemelwater;
- Het beperken van structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming.

Met het uitvoeren van deze watertaken wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de volksgezondheid en leefbaarheid in de gemeente Hellendoorn.

Speerpunten voor de komende jaren

Het zo lang mogelijk en bedrijfszeker in stand houden van het rioolstelsel is onze kerntaak. Daarnaast zetten we de komende jaren vooral in op het klimaatadaptief inrichten van onze openbare ruimte. Dit betekent dat we met de inrichting van de openbare ruimte rekening proberen te houden met langdurige droogte/hitte en met extremere neerslag.

Bruggen en tunnels

In het 'strategisch beheerplan civiele kunstwerken 2021 / 2025' zijn de uitgangspunten voor het onderhoud en instandhouding van de kunstwerken vastgesteld. Hiermee geven we invulling aan het planmatig onderhoud van onze bruggen en tunnels. De voorbereiding voor de vervanging brug aan de Kerkstraat wordt vervangen en aan de brug Mozartlaan is

groot onderhoud noodzakelijk. De inspectie 2023 laat zien dat de jaarlijkse storting in de voorziening onderhoud civiele kunstwerken moet worden verhoogd als gevolg van de staat van het areaal en kostenstijgingen. De reguliere storting wordt per 2024 verhoogd van € 223.000,-- naar € 282.000,--. Bovendien is er een eenmalige extra storting in 2024 van € 380.000,-- voor groot onderhoud brug Mozartlaan.

Openbaar groen

Het groenbeleidsplan geeft voor een periode van tien jaar (2015-2025) een richting aan de manier waarop het openbare groen wordt beheerd, onderhouden en (opnieuw) wordt ingericht.

De gemeente streeft naar een duurzame vergroening van de woonkernen waarbij de huidige groene kwaliteit minstens wordt behouden en waar mogelijk wordt versterkt.

Bij het plan behoort een kaart met de groenstructuren en de diverse onderhoudszones. In verband met andere maatschappelijke onderwerpen, zoals biodiversiteit, verdroging, hittestress, wateroverlast, problematiek eikenprocessierupsen, krijgt het groenbeleidsplan een update.

Door de invoering van het werken met beeldkwaliteit is het beeld bepalend voor het onderhoudsniveau. Het uitgangspunt is niet meer de onderhoudsfrequentie, maar hoe het openbaar groen eruit moet zien. Dit beeld wordt gegarandeerd door onderhoud te plegen op het moment dat het nodig is (afhankelijk van de groeiomstandigheden) en niet wanneer het 'weer aan de beurt' is.

Op basis van een globale inspectie is de kwaliteit van het groenareaal in kaart gebracht. Aan de hand daarvan wilden we het groen in de centra en op de begraafplaatsen op (CROW) A-niveau brengen en in de wijken op B/C-niveau. Gelet op de areaaluitbreidingen van de afgelopen jaren en wat er nog de komende jaren bij komt vanuit diverse projecten, afgezet tegen de beschikbare middelen, is onderhoudsniveau B in de wijken niet haalbaar.

Wij faciliteren en ondersteunen burgerinitiatieven om het groen gezamenlijk te onderhouden. In Haarle voeren we het onderhoud samen uit met Plaatselijk Belang en inwoners.

Het onderhoud van het openbaar groen wordt deels door eigen mensen en deels door bedrijven uitgevoerd. Voor 2024 is er voor het product openbaar groen € 1.122.440,-- aan materiële kosten beschikbaar.

Openbare verlichting

We streven naar een doelmatig en duurzaam beheer van de openbare verlichting voor de komende jaren. En gaan daarnaast kritisch om met het plaatsen en vervangen van verlichting onder het motto 'niet verlichten, tenzij'.

In 2024 gaan we verder met het vervangen van de verlichting in enkele wijken van Nijverdal en Hellendoorn door energiezuinige verlichting (LED). Hiervoor is een investeringskrediet beschikbaar van € 125.000,--. Daarmee zijn we goed op weg om de energiedoelstellingen (en beperking van CO₂-uitstoot) te halen.

Voor regulier onderhoud is voor 2024 een bedrag van € 71.000,-- beschikbaar.

Speelplaatsen

De gemeente heeft op dit moment 84 openbare speelplekken plus 30 sportvoorzieningen (trapvelden, asfaltplakken) in beheer en onderhoud. Als eigenaar is de gemeente verantwoordelijk voor de veiligheid op deze openbare speelplekken en zijn wij verplicht om van elk speeltoestel een nauwkeurig logboek bij te houden om een helder beeld te hebben van het beheer en de werkzaamheden en controles die zijn uitgevoerd. Op dit moment staat er voor ca. € 3 miljoen aan kapitaalgoederen binnen de gemeente aan speeltoestellen (incl. valondergronden). Het structurele onderhoudsbudget is € 64.163,--.

In 2022 is het nieuwe speelplaatsenbeleid vastgesteld. Om dit beleidsplan te vertalen naar een beheer- en uitvoeringsplan is er voor 2023 en 2024 een werkbudget van € 20.000,-- per jaar beschikbaar. Met dit werkbudget kunnen we extern advies inhuren, onder meer om een goede participatie- en aanbestedingsstrategie te ontwikkelen.

Vanaf 2025 gaan we per buurt de speelplaatsen vervangen, als dat noodzakelijk is. De precieze kosten worden de komende jaren uitgewerkt en aan de raad voorgelegd. Voor de jaren 2025 en 2026 is al een vervangingskrediet van in totaal € 326.000,-- beschikbaar.

Buitensportaccommodaties

We onderhouden onze buitensportaccommodaties op een sober en doelmatig niveau. De vervanging van de kunstgrasvelden is opgenomen in het meerjarig investeringsprogramma (MIP). De toplagen van de natuurgrasvelden worden gerenoveerd aan de hand van het door de BLOS vastgestelde schema op basis van economische afschrijvingstermijnen. Als de staat van de natuur- en kunstgrasvelden (sporttechnisch) nog goed is, dan worden de renovaties doorgeschoven in tijd.

Voor 2024 staan in de planning (start voorbereiding in 2023):

- Vervanging toplagen van twee kunstgras voetbalvelden op sportpark De Voordam (Hellendoorn);
- Vervanging toplaag van zand ingestrooid hockeyveld op sportpark Gagelman (Nijverdal);
- Vervanging toplaag van kunstgras sport- en spelvoorziening De Plakke (Haarle);
- Renovatie natuurgrasveld op sportpark Gagelman (Nijverdal).

Paragraaf 4: Financiering

Kruidenrijk

Regen insecten, nu meer vogels
Genet van de Regge, kun met rust bij het geluid van het lachbende
water en veronder is over wat hier allemaal leeft. Met de veranderde
meke begrenzing neemt het aantal bijzondere insecten in dit gebied
toe. Een grote kans dat rindercouster zoals de koningsmispelle en het
vanschlagerd hun weg naar de peizer hier snel weten te vinden. "De
koningsmispelle is een prachtige vlinder maar is helaas vrij zeldzaam.
Het koningsmispelle is een prachtige vlinder maar is helaas vrij zeldzaam.
" Het is een gebied met knaagde graslanden en verspreid staande
struiken als wilg, meidoorn, hooibruin en slieveloren. "

Mede mogelijk door giften en donaties
In het kader van de Regge hebben we een opvang gedaan om te helpen bij de aanleg van kruidige kernen in dit gebied. De respons was groot
en maar slechts 427 giften hebben we in totaal ruim 25.000 euro binnengebracht. De gift van IJsfabriek Ben & Jerry's, in samenwerking
met de Gemeente Heteren, heeft ervoor gezorgd dat we nog veel meer kruidige kernen konden realiseren dan van tevoren ingesch
ikt. Dit is de toekomst van een meer biodiversiteit.

Contact
Heb je vragen naar aanleiding van deze informatie. Neem contact op
met IJsfabriek, Terreschapevrij.nl
of via de contactgegevens op Terreschapevrij@landscapsverijssel.nl

BEN & JERRY'S

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is u te informeren over het te voeren treasurybeleid en over de beheersing van financieringsrisico's.

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de verschillende programma's. Treasury is het besturen en beheersen van, het verantwoording afleggen over en het toezicht houden op de geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden.

Treasurybeleid

Het algemene beleidsuitgangspunt van het treasurybeheer binnen onze gemeente kan als volgt worden omschreven: de gemeente voert – gelet op haar publiekrechtelijke taak om maatschappelijk kapitaal te beheren – een risicomijdend treasurybeleid. Binnen dit risicomijdend beleid is ons doel een zo hoog mogelijk rendement op het belegd vermogen en/of zo laag mogelijke kosten voor leningen te realiseren. Dit alles binnen duidelijk geformuleerde randvoorwaarden om onze risico's te beperken. De uitgangspunten en bevoegdheden in het treasurybeheer zijn vastgelegd in het treasurystatuut. Het gaat daarbij om de beleidsmatige vaststelling van de uitgangspunten, de doelstellingen, de organisatorische en financiële kaders, de informatievoorziening en de administratieve organisatie.

De doelstellingen van het treasurybeleid zijn:

1. Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities.
2. Het beschermen van gemeentelijke vermogens en (rente)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's.
3. Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities.
4. Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet fido respectievelijk de limieten en richtlijnen van het treasurystatuut.
5. Het verankeren van de treasuryactiviteiten in de administratieve organisatie.

Verbeteren financieringspositie

Een belangrijk uitgangspunt van het financieel beleid blijft de versterking van de financiële positie. Dit vergt een langetermijnvisie en de nodige begrotingsdiscipline. Om dit te realiseren en te zorgen dat onze financieringspositie verbetert, zijn er vanaf 2011 maatregelen genomen, zoals het beperken van het investeringsvolume en het versterken van de reservepositie. Na een aantal jaren een streng investeringsregime gevoerd te hebben, is de doelstelling van de financieringspositie in 2020 geëvalueerd. We streven op termijn naar een langlopende netto schuldenlast van maximaal 90% van het begrotingstotaal. Doelstelling is om dit voor het eerst te behalen in de periode 2030-2034. Op basis van de huidige cijfers is deze doelstelling behaald.

De maatregelen die in het verleden zijn getroffen om de netto schuldenlast te beperken zijn:

- Een jaarlijkse storting in de financieringsreserve van € 600.000,-.
- Het beperken van het netto investeringsvolume tot gemiddeld € 6,35 miljoen per jaar.

Daarnaast zijn in 2020 langlopende geldleningen omgezet tegen een lagere rente (1,94%) en met een lange looptijd van 25 jaar.

We zullen binnenkort een voorstel doen hoe te sturen op de diverse kengetallen (voor de verschillende kengetallen zie paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing) om de financieringspositie binnen kaders te houden. Dit ter vervanging van de maximering van het investeringsvolume.

Op dit moment is onze financieringspositie een geheel andere dan in 2020; de situatie is flink verbeterd. De oorzaken hiervan zijn onder meer gelegen in:

- de snelle verkopen van woningkavels, bedrijfspkavels en diverse niet meer in gebruik zijnde panden in de jaren 2019-2022;
- het vervroegd aflossen van hypotheekleningen door medewerkers vanwege de lage marktrente;

- het achterblijven van de investeringen wegens gebrek aan onderdelen, materiaal en mankracht bij leveranciers tijdens de coronaperiode en door de oorlog in Oekraïne. Hier verwachten we nog wel een inhaalslag de komende jaren;
- het resultaat op de jaarrekening en de tussentijdse toevoegingen aan (algemene) reserves gedurende de afgelopen jaren.

Bovenstaande zaken hebben tot een verbetering geleid van de netto schuldenlast tot nog geen 60% van het begrotingstotaal in 2022. We hebben nog een flinke inhaalslag te maken in de investeringen. Hiervoor is uiteraard financiering nodig, zodat als gevolg hiervan de netto schuldenlast zal toenemen. Daarnaast liggen er momenteel een aantal gevaren op de loer: het structurele tekort op de meerjarenbegroting, waarbij we het gevaar lopen onze reserves te moeten aanspreken en de forse inflatie, waardoor ook de noodzakelijke vervangingsinvesteringen hoger uitvallen dan voorzien en een grote investeringsopgave voor de vervanging van infrastructuur, onderwijs etc.

Naast het vervangen van kapitaalgoederen om ons beleid te kunnen uitvoeren, staan we ook voor flinke uitdagingen die extra investeringen zullen vergen. Een belangrijk deel hiervan bestaat uit investeringen in de energiereducerende maatregelen op gemeentelijke eigendommen; investeringen die – in principe – niet zullen leiden tot lastenverhoging. Ook het investeren in nieuwe woningbouwlocaties en bedrijventerreinen zal de nodige financiering behoeven.

Rentebeleid

Bij financiering is er de keus tussen projectfinanciering en integrale financiering. Bij projectfinanciering wordt de lening aangetrokken ten behoeve van een bepaalde investering of project. Bij deze methode ligt het voor de hand de rentelasten van de lening toe te rekenen aan de investering of het programma waarvoor de investering is aangetrokken. Bij integrale financiering wordt de totale financieringsbehoefte van de gemeente bekeken en daarvoor wordt financiering aangetrokken. Door middel van de omslagrente wordt de rente van investeringen toegerekend aan producten en maken deze lasten vervolgens deel uit van de betreffende programma's. De omslagrente heeft een stabiliserend effect op de begroting. Wij passen de methode van integrale financiering toe en maken gebruik van een renteomslag.

Op basis van de te betalen en ontvangen rente, leningen met vaste percentages en de huidige boekwaarde van investeringen berekenen we de omslagrente. De renteomslag bedraagt voor de periode 2024 1,2% en voor 2025-2027 1,4%. Doordat we geleidelijk het bij de schatkist geparkeerde overschot gaan inzetten voor investeringen, grondexploitaties en (mogelijke) exploitatietekorten, neemt de renteopbrengst af. Dit leidt tot wat hogere rentekosten op middellange termijn. De gemiddelde rente over de langlopende geldleningen bedraagt 2,0%.

Voor het toerekenen van rente aan grondexploitaties geldt een bij wet (BBV) vastgestelde werkwijze. Voor de momenteel lopende projecten is geen projectfinanciering, maar totaalfinanciering van toepassing. De renteomslag voor grondexploitaties bedraagt in deze begroting 2024 1,5%.

bedragen x € 1.000

Renteschema		Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
a. Externe rentelasten over de korte en lange financiering	(+)	- 2.343	- 2.228	- 2.104
b. Externe rentebaten (idem)	(+)	222	985	674
Saldo rentelasten en rentebaten		- 2.121	- 1.243	- 1.429
c1. Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	(+)	742	227	- 7
c2. Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	(+)	-	-	-
c3. De rentebaar van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	(+)	-	-	-
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		- 1.379	- 1.016	- 1.437
d1. Rente over eigen vermogen	(+)	-	-	-
d2. Rente over voorzieningen (contante waarde)	(+)	-	-	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		- 1.379	- 1.016	- 1.437
e. Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	(-)	1.567	1.185	1.499
f. Renteresultaat op het taakveld treasury		188	169	62

Vanaf december 2013 is schatkistbankieren verplicht gesteld voor decentrale overheden. Dit om te voorkomen dat er gespeculeerd wordt met overtollige liquide middelen. Echter pas sinds het najaar van 2022 vergoedt het Rijk ook rente over de middelen die we bij de schatkist geparkeerd hebben staan. Dit heeft ons in 2022 en 2023 een onverwachte financiële meevaller gebracht. Voor 2024 verwachten we een renteopbrengst uit schatkistbankieren van circa € 600.000,--, voor 2025 houden we nog rekening met een opbrengst van € 300.000,--. De schatkist rekent met dagrente.

Gemeentefinanciering

De financieringsbehoefte wordt bepaald door ontwikkelingen in exploitatie en balans. De berekening van de financieringsbehoefte is in onderstaande tabel weergegeven.

bedragen x € 1.000

Financieringsbehoefte	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Kasstromen uit investerings- en financieringsactiviteiten				
Jaarlijkse aflossing vaste schuld	5.553	5.553	5.553	5.553
Netto investeringen	25.625	1.237	4.731	6.410
Voorfinanciering Reggesteyn	6.752	-	-	-
Financiering derden (aflossing)	- 102	- 135	- 131	- 132
Investering in voorraden	- 611	- 1.029	- 307	- 24
Subtotaal investerings- en financieringsactiviteiten	37.218	5.626	9.846	11.807
Kasstromen uit operationele activiteiten				
Ontwikkeling reserves en voorzieningen	- 2.671	1.991	- 2.833	- 4.803
Afschrijvingen	6.890	7.940	7.620	7.587
Subtotaal operationele activiteiten	4.219	9.931	4.787	2.784
Totale financieringsbehoefte	32.999	- 4.305	5.059	9.023
Reeds gefinancierd				
Interen op schatkist	30.946	- 4.305	4.305	- 0
Financiering met kortlopende geldleningen	2.053	-	754	-
Geldleningen	-	-	-	-
Resterende financieringsbehoefte	- 0	0	0	9.023

Kasgeldlimiet

Door het overschot aan liquide middelen is het aantrekken van kortlopende geldleningen nog niet noodzakelijk: de verwachting is dat ook gedurende 2024 een bedrag uitstaat bij de schatkist. Als er in de toekomst weer extra financieringsbehoefte is, zal die in eerste instantie zoveel mogelijk met kortlopende financiering worden ingevuld. De rente voor kortlopende leningen ligt meestal substantieel lager dan de rente voor langlopende leningen. De maximale omvang van kortlopende financiering wordt daarbij bepaald door de kasgeldlimiet. Met dit maximum worden de korte termijn risico's van geldleningen begrensd. Dit houdt in dat de totale omvang van de vlottende schuld maximaal 8,5% van de lastenkant van de gemeentebegroting mag zijn. Het begrotingstotaal voor 2024 komt uit op een bedrag van € 126,2 miljoen. De kasgeldlimiet voor 2024 komt derhalve uit op ruim € 10,7 miljoen.

bedragen x € 1.000

Kasgeldlimiet	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Netto vlottende schuld				
Omvang vlottende schulden	-	-	-	-
Omvang vlottende middelen	27.078	22.078	17.078	0
Netto vlottende schuld	- 27.078	- 22.078	- 17.078	- 0
Toegestane kasgeldlimiet				
Omvang begroting	126.212	126.212	126.212	126.212
Kasgeldlimiet (in % van de grondslag)	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Toegestane kasgeldlimiet	10.728	10.728	10.728	10.728
Toets kasgeldlimiet				
Onderschrijding	37.806	32.806	27.806	10.728
Overschrijding				

Leningenportefeuille en schuldenpositie

Mede door het hoge investeringsvolume van de afgelopen decennia is onze totale schuldenpositie sterk toegenomen en staat onze solvabiliteit onder druk. De verbeterde financieringspositie in de afgelopen jaren heeft echter geleid tot een goede opgaande lijn die we hopen de komende jaren vast te kunnen houden. Per 1 januari 2024 staat aan vaste geldleningen een restant schuld van € 109 miljoen open. Voor deze cijfers verwijzen wij u naar de kengetallen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

De staat van opgenomen geldleningen ziet er voor 2024 als volgt uit::

bedragen x € 1.000

Opgenomen leningen	Oorspr. Bedrag	Rente %	Rente Bedrag	Begin looptijd	Einde looptijd	Boek- waarde 1-1-2024	Opname 2024	Aflossing 2024	Boek- waarde 31-12-2024
Leningen Woningcorporaties									
n.v.t.	-					-	-	-	-
Leningen Woningcorporaties	-					-	-	-	-
Leningen overig									
Waterschapsbank	5.000	4,67%	103	2008	2028	2.500	-	- 500	2.000
BNG	10.000	1,80%	149	2020	2040	8.500	-	- 500	8.000
BNG	113.826	1,94%	1.851	2020	2045	97.891	-	- 4.553	93.338
Leningen overig	128.826		2.103			108.891	-	- 5.553	103.338
Totaal	128.826		2.103			108.891	-	- 5.553	103.338

Zoals aangegeven in hoofdstuk 2 verwachten we dat de langlopende schulden na 2024 verder afnemen. Indien de inhaalslag voor de investeringen wordt waargemaakt, zullen rond 2026 kortlopende geldleningen en wellicht in 2027 ook langlopende geldleningen moeten worden aangetrokken. Eind 2027 is het saldo van de langlopende schulden circa € 89 miljoen.

Risico's

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen voor gemeenten niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm benadrukt vooral het belang van een goede spreiding van de leningenportefeuille en van de renterisico's. De norm is een benadering hiervoor. Door de omzetting van de geldleningen in 2020 zijn er in de periode 2024-2027 pas weer renterisico's te verwachten als er nieuwe geldleningen moeten worden aangetrokken aan het eind van deze periode.

bedragen x € 1.000

Renterisico	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Renterisico op vaste schulden				
Renteherziening o/g	-	-	-	-
Renteherziening u/g	-	-	-	-
Netto saldo herziening	-	-	-	-
Aflossingen	5.553	5.553	5.553	5.553
Renterisico vaste schulden (3+8)	5.553	5.553	5.553	5.553
Toegestane renterisiconorm				
Omvang begroting (= grondslag)	126.212	120.899	118.314	111.805
Renterisiconorm (in % van de grondslag)	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%
Minimumbedrag (wettelijk bepaald)	2.500	2.500	2.500	2.500
Toegestane renterisiconorm	25.242	24.180	23.663	22.361
Toets renterisiconorm				
Onderschrijding	19.689	18.627	18.110	16.808
Overschrijding				

Kredietrisico's

De financiering van en de garantstelling voor de Woningstichting loopt via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Daartoe heeft de gemeente met het WSW een achtervangovereenkomst gesloten. Deze achtervangovereenkomst is in 2021 geactualiseerd voor de nieuwe leningen die woningcorporaties afsluiten.

Voor hypothecaire woningleningen van particulieren staat de gemeente voor 50% garant voor leningen die zijn afgesloten met een Nationale Hypotheekgarantie en vóór 2011 zijn aangegaan. Vanaf 2011 staat het Rijk volledig in de achtervang garant.

Paragraaf 5:

Bedrijfsvoering

Inleiding

In deze paragraaf gaan we in op de bedrijfsvoering in onze organisatie en op welke speerpunten we daarin hanteren voor 2024. Bedrijfsvoering gaat over de manier waarop we dingen regelen en hoe we als medewerkers en bestuurders elkaar het best kunnen ondersteunen.

Programma Samen doen!

Het programma Samen doen! heeft de volgende ambitie: "professioneel en met plezier samenwerken aan een kwalitatief goede dienstverlening". Zowel intern als extern gaan we door op de ingeslagen weg. De interne workshops in de Hellendoorn Academy worden verder uitgebouwd, en de samenwerking met de Twentse School wordt meer opgezocht om het aanbod zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen. Op deze manier maken we gebruik van de kennis en expertise in de eigen organisatie en in die van de gemeenten om ons heen. Ook het begeleiden van teams en teamonderdelen blijft een vaste activiteit in het programma, evenals 'Jouw Baan, Mijn Baan'. Daarnaast is er in 2024 veel aandacht voor vitaliteit. Dit doen we door workshops te bieden waarin bewustwording gecreëerd wordt en er worden diverse activiteiten georganiseerd. Deze inspanningen dragen allemaal bij aan de gestelde ambitie.

Daarnaast is er een drietal grotere projecten gepland in 2024:

- Zo wordt 2024 gebruikt voor het duiden van de organisatiewaarden in de teams. In 2023 zijn de waarden vastgesteld en zijn de eerste gezamenlijke inspanningen verricht. In 2024 gaan alle teams aan het werk met de afgesproken waarden: wat betekenen deze waarden voor hun dagelijkse werk en voor hun contact met de samenleving? De teams presenteren vooraf hun plannen en naderhand hun resultaten en de effecten ervan aan het management team;
- In 2024 gaan we verder aan de slag met opgavegericht werken. In 2023 is gestart met het verhelderen van de term, aangezien opgavegericht werken een populaire term is, die verschillende definities blijkt te hebben. Nadat duidelijk is gemaakt wat we binnen gemeente Hellendoorn verstaan onder opgavegericht werken, kunnen we met elkaar bepalen welke opgaven we hebben en hoe we die binnen onze organisatie organiseren en faciliteren. Welke opgaven zijn routinematig en passen daarom in de lijnorganisatie? En welke opgaven zijn meer geschikt voor een projectstructuur of een programma? En aan welke voorwaarden moet dan vervolgens voldaan worden? Eind 2024 is dit helder en duidelijk voor iedereen in de organisatie, is er een handboek opgeleverd met een aantal vaste formats en worden medewerkers – waar gewenst – getraind in opgavegericht, projectmatig of programmatisch werken;
- Verder gaan we in 2024 de klanttevredenheidsonderzoeken verder uitbouwen. Meer informatie hierover is te vinden in programma 6, onder het kopje Dienstverlening.

Herinrichting Huis voor Cultuur en Bestuur

In 2023 zijn de plannen voor de herinrichting van het Huis voor Cultuur en Bestuur in samenspraak met diverse inwoners en partners uitgewerkt door de architect. In 2024 wordt gestart met de uitvoering van de door de raad vastgestelde plannen.

Chat GPT

De Gemeente Hellendoorn is van plan om in 2024 de mogelijkheden van AI-gestuurde technologieën, zoals ChatGPT, actief te verkennen. We willen onderzoeken hoe we deze geavanceerde tool kunnen inzetten om onze bedrijfsvoering te verbeteren. Het mooie is dat dit initieel geen grote investeringen vereist, aangezien we ons in de verkennende fase bevinden. We zullen vooral onze tijd en expertise investeren om de potentiële toepassingen van ChatGPT te begrijpen en te onderzoeken hoe het onze dienstverlening kan verbeteren. Hoewel er in de toekomst mogelijk kosten aan verbonden zijn, zijn we ervan overtuigd dat deze technologie ons op de lange termijn aanzienlijke kostenbesparingen en efficiëntieverbeteringen kan opleveren.

Rechtmatigheidsverantwoording door het college van B en W

In 2024 gaan we zoals we elk jaar doen ook weer aantonen dat we financieel rechtmatig hebben gewerkt. Financieel rechtmatig wil zeggen dat de gemeente zich houdt aan wet- en regelgeving die geldt voor alle financiële handelingen

van de gemeente. Je kan dan denken aan het inkopen van goederen en diensten. Daarvoor gelden bijvoorbeeld Europese aanbestedingsregels.

De externe accountant rapporteerde tot het jaar 2022 aan de auditcommissie van de gemeente of de gemeente rechtmatig had gewerkt. Dat deed de accountant namens het college. Vanaf het jaar 2023 verantwoordt het college zelf aan de raad of de gemeente financieel rechtmatig heeft gehandeld. Dat doet het college met een aparte bijlage in de jaarrekening, waarin ze verklaart dat de cijfers in de jaarrekening rechtmatig zijn. In deze paragraaf geeft het college eventueel een toelichting als er wel onrechtmatigheden zijn geweest met een actieplan om de onrechtmatigheden in de toekomst te voorkomen. De accountant controleert vervolgens of deze rechtmatigheidsverantwoording juist en volledig is.

In 2024 onderzoeken we in hoeverre we het proces voor het aantonen van de rechtmatigheidsverantwoording kunnen digitaliseren. De ambtelijke organisatie moet zelf veel werk uitvoeren om de rechtmatigheid van de bedrijfsvoering zichtbaar aan te tonen en vervolgens alles in dossiers opslaan. Finance en control en de concerncontroller voeren daarna aanvullende controles uit en de accountant doet dat voor de jaarrekeningcontrole. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het proces van het verstrekken van subsidies, waar met steekproeven wordt getoetst of is voldaan aan de subsidievoorwaarden. De beleidsmedewerkers rapporteren de uitkomsten van deze steekproeven in een dossier.

Ook bekijken we in het jaar 2024 of we bepaalde thema's, zoals bijvoorbeeld fraude, gaan toevoegen aan de rechtmatigheidsverantwoording.

Strategisch personeelsbeleid

Uitgangspunt voor 2024 is wederom dat een zo flexibel en wendbaar mogelijke inzet van de personele capaciteit en kwaliteit wordt nagestreefd. In de organisatie werken we aan het opzetten van een meer opgavegerichte manier van organiseren. Het soort opgave bepaalt hoe we het werk dat daarbij hoort organiseren. Dat kan zijn als werk in de reguliere lijnorganisatie (80% van al ons werk). Wanneer het werk meer tijdelijk van aard is (20% van het werk), kiezen we voor een project of programma. Via maatwerk wordt op dit moment invulling gegeven aan instrumenten voor loopbaanbegeleiding en inzetbaarheid. Hoewel de medewerker verantwoordelijk is voor zijn eigen loopbaan, is stimulering en begeleiding vanuit management en P&O ook van belang. Met de invoering van het hybride werken is het werk er in korte tijd anders uit komen te zien. Ook relaties met collega's en leidinggevenden staan hierdoor in een ander daglicht. Thuiswerken en digitaal vergaderen hebben een blijvend effect. Medewerkers en leidinggevenden moeten hierbij de werk-privébalans bewaken en zorgen voor een goede onderlinge afstemming. P&O adviseert en ondersteunt hierbij.

P&O en het management zoomen ook in 2024 nader in op de strategische personeelsplanning voor de komende jaren. Het gaat hierbij om de instroom, doorstroom en uitstroom van personeel, waardoor steeds de juiste medewerker op de juiste plaats zit, op het juiste moment om de gewenste resultaten te kunnen behalen. De personele uitstroom voor de komende jaren is in beeld. We zullen zo goed mogelijk moeten inspelen op toekomstige ontwikkelingen, personele uitstroom, nieuwe competenties, formatie, taakstelling en herbezetting en op de situatie op de arbeidsmarkt. Twee keer per jaar bespreken het MT en P&O het kwalitatieve en kwantitatieve beeld per team. Op dit moment zien we steeds meer krapte op de arbeidsmarkt ontstaan. Hierdoor wordt het steeds moeilijker alle vacatures in te vullen. Het vinden, binden en blijven boeien van personeel is komend jaar dan ook een belangrijke uitdaging. Aandacht voor zowel aantrekkelijk werkgeverschap als voor het welzijn en de behoeften van de medewerker is hierbij van groot belang. Uitgangspunten hierbij zijn aandacht voor opleidings- en ontwikkelmogelijkheden, een goede balans tussen werk en privé en zo optimaal mogelijk gebruik maken van de aanwezige capaciteiten en talenten.

In 2024 wordt ook de voortgang van de gesprekscyclus (spilgesprekken) gemonitord. In de (continue) dialoog tussen leidinggevende en medewerker staat de groei en de ontwikkeling van de medewerker centraal. De medewerker is de spil van de organisatie. De focus is toekomstgericht, met als insteek uit te bouwen wat er al is in plaats van te denken in problemen. De frequentie van de gesprekken wordt in overleg tussen leidinggevende en medewerker vastgesteld.

Vanuit het thema duurzame inzetbaarheid gaan we samen met het management bezig met de aanpak van het ziekteverzuim, werkdruk, vitaliteit, loopbaanbegeleiding, periodiek arbeidsgezondheidskundig onderzoek en diverse verlofvormen voor alle levensfasen. Het goede gesprek over vitaal en duurzaam aan het werk blijven is hierbij belangrijk en mede afhankelijk van de werknemer die regie neemt over zijn eigen loopbaan. Aandacht voor duurzame inzetbaarheid draagt bij aan een goede balans tussen werk en privé.

Personele sterkte	Toegestane formatie		Personeelslasten	
	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2023	Begroting 2024
Bestuur				
Bestuur	32,68	32,68	-1.194	-1.277
Raadsleden	25,00	25,00	-409	-410
Burgemeester en wethouders	4,90	4,90	-578	-595
Griffie	2,78	2,78	-207	-272
Totaal bestuur	32,68	32,68	- 1.194	- 1.277
Directie en Staf	8,89	8,89	-763	-942
Team Fysiek Domein	50,03	49,16	-4.075	-4.484
Team Openbare Ruimte	91,27	91,33	-6.113	-6.525
Team Maatschappelijk Domein	47,32	43,46	-3.266	-3.267
Team Sociaal Domein	64,60	60,67	-5.125	-5.225
Team Dienstverlening en Informatisering	49,82	48,82	-4.056	-4.226
Team Bedrijfsvoering	39,59	39,28	-3.279	-3.320
Sociale werkvoorziening (WSW en nieuw beschut)	113,24	110,04	-3.801	-3.549
Overig	1,73	1,73	-119	-213
Marktmeester	0,33	0,33	-20	-21
Logopedie	1,40	1,40	-115	-120
Ambtenaren Burgerlijke Stand			-12	-12
Stagiaires			-15	-15
Vergoeding ambtsjubilea			-33	-45
Verhaalde salarissen en premies			76	
Taakstelling ambtelijk apparaat				
Totaal Huidig personeel	466,49	453,38	- 30.595	- 31.753
Voormalig personeel				
Burgemeester en wethouders			- 243	- 270
Totaal Voormalig personeel	0,00	0,00	- 243	- 270
Totaal personeel	499,17	486,05	- 32.033	- 33.300

Samensmelting Sociaal en Maatschappelijk Domein

Nadat er in 2023 bouwsessies zijn geweest vanuit de teams sociaal en maatschappelijk domein om te komen tot een integrale visie op het sociaal en maatschappelijk domein wordt per 1 januari 2024 de structuur van deze teams (formeel) aangepast. Rode draad is dat de beleidsontwikkeling integraal en over de domeinen heen plaats vindt binnen het team Maatschappelijk domein en dat de uitvoering van de Jeugdwet, de Wmo-voorzieningen en de Participatiewet plaats vindt binnen het team Sociaal domein. Doelstelling hierbij is het optimaliseren van het werk binnen deze teams, zodat in 2024 focus kan worden aangebracht op de verbeteringen die doorgevoerd moeten worden en op de vragen die op de teams afkomen. Dit vraagt om een structuur die de integraliteit bevordert; zowel beleidsmatig als bij de uitvoering.

Eénhoofdige directie

Per 1 augustus 2023 is besloten de tweehoofdige leiding van de organisatie te vervangen door een éénhoofdige leiding. In de tweede helft van 2023 is gestart met de werving van een nieuwe gemeentesecretaris/algemeen directeur. Streven is dat deze vacature per januari 2024 is ingevuld. Belangrijke opdrachten voor de nieuwe gemeentesecretaris/algemeen directeur zijn onder meer het verbeteren van de verbinding tussen bestuur en organisatie, de verdere doorontwikkeling en professionalisering van de organisatie en het verder vormgeven aan opgavegericht werken.

Functieboek

In 2023 hebben we de opdracht voor een nieuw functieboek onderhands aanbesteed, met als randvoorwaarde flexibiliteit. Bij de implementatie in 2024 worden alle functies onder de loep genomen en wordt bepaald welke omschrijving, indeling en inschaling passend is. Dit gaat in overleg met de Ondernemingsraad en het Lokaal Overleg met de vakbonden. Met het nieuwe functieboek kunnen we beter inspelen op nieuwe ontwikkelingen en op strategische HR-thema's als personeelsplanning, loopbaanontwikkeling, talentpaden en nieuwe competentieprofielen. We denken hiermee een instrument te hebben wat voldoende inspeelt op nieuwe ontwikkelingen en nieuwe functies om zodoende tijdig in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen en we vertrouwen erop een flexibele en wendbare organisatie te kunnen zijn.

Digitalisering P&O

De digitalisering van P&O-processen wordt in 2024 verder uitgebouwd en de informatie is (overal en altijd) via het web beschikbaar voor medewerker en manager. Dit zorgt voor een betere en snellere verwerking van personele wijzigingen, bijbehorende budgetten en actuele managementinformatie.

Digitalisering van de P&C-cyclus

We hebben de wens om de documenten van de P&C-cyclus te digitaliseren. Uiteindelijk wordt daarmee een digitale versie van onder andere de begroting en jaarrekening beschikbaar gesteld. Tevens zien we mogelijkheden om daarbij het opstellen van P&C-documenten te verbeteren, doordat het interne proces beter wordt ondersteund. Eind 2023 willen we dit onderhands aanbesteden en nader uitwerken naar een digitale versie van de begroting 2025.

Sluitend meerjarenperspectief bij begroting 2025

De begroting heeft een negatief meerjarenperspectief vanaf 2026. Om tijdig en goed te kunnen inspelen op diverse ontwikkelingen op bijvoorbeeld Rijksinkomsten en de nieuwe taken die we als gemeente moeten oppakken, willen we werken aan een begroting die weerbaar en wendbaar is. Hiervoor wordt eind 2023 een plan van aanpak opgesteld en de uitwerking daarvan willen we verwerken in de begroting 2025. We denken aan een proces van 0-based budgeting om de begroting opnieuw op te bouwen. Hierbij starten we bij 0 en we bepalen per onderdeel hoeveel geld ervoor nodig is om de gestelde doelen en resultaten te behalen. Dit traject vraagt inzet van de gehele organisatie en input vanuit de raad via de raads werkgroep P&C-cyclus.

Paragraaf 6:
**Verbonden
partijen**

Inleiding

Verbonden partijen zijn vennootschappen (NV's en BV's), stichtingen, verenigingen en gemeenschappelijke regelingen, waar de gemeente in deelneemt. Een partij geldt als verbonden partij als de gemeente in die partij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente financiële verplichtingen is aangegaan met een verbonden partij.

Beleid

In de raadsvergadering van 31 januari 2017 is de kadernota "Beleidskader verbonden partijen (2016/ 16INT00862)" vastgesteld. In deze kadernota is uiteengezet hoe we als gemeente met verbonden partijen om willen gaan. Ook worden de rollen en bevoegdheden van gemeenteraad en college beschreven in deze nota.

Op basis van de kadernota vindt samenwerking met andere overheidslichamen alleen plaats als dit het geëigende middel is om beleidsdoelstellingen van de gemeente Hellendoorn te realiseren. De Wet gemeenschappelijke regelingen is hiervoor het meest aangewezen kader. Gemeenschappelijke regelingen worden pas getroffen na instemming van de gemeenteraad.

De kadernota "Begroting 2024 gemeenschappelijke regelingen (2023/ 2023-011825)" is uitgangspunt voor de begroting 2024 van de gemeente Hellendoorn. Verder is de kadernota "Evaluatie relatie verbonden partijen (2017/ 17INT02041)" van belang voor het beleid.

Wijziging Wet gemeenschappelijke regelingen

Per 1 juli 2022 is de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) van kracht geworden, en krijgen gemeenteraadsleden meer invloed op de besluitvorming van deze samenwerkingen en kunnen ze die beter controleren. De mogelijkheden van gemeenteraadsleden om de eigen controlerende en kaderstellende rol bij gemeenschappelijke regelingen te versterken zijn aangepast en uitgebreid.

Dat gebeurt door meer ruimte te geven voor (eigen) keuzes voor de werking van een gemeenschappelijke regeling. Voorbeelden daarvan zijn:

- Het recht een zienswijze in te dienen, onder meer bij het treffen van een regeling en bij besluiten,
- Het instellen van een gemeenschappelijke adviescommissie voor raadsleden,
- Afspraken hoe om te gaan met burgerparticipatie,
- Verplichte afspraken over evaluatie van de regeling, en
- De verplichting om afspraken te maken over (financiële) gevolgen van uittreding voor de uittredende deelnemers.

De formele besluitbevoegdheid van een gemeenschappelijke regeling verandert overigens niet. De zienswijzetermijn voor de ontwerpbegroting is verruimd van acht naar twaalf weken.

Daarnaast zijn er extra controlebevoegdheden, zoals de mogelijkheid om een gezamenlijke enquête uit te voeren naar het functioneren van de gemeenschappelijke regeling als geheel. Wel moeten alle betrokken raden in meerderheid met deze enquête instemmen.

Ook is er een algemene informatieverplichting (actieve informatieplicht) voor het bestuur van de gemeenschappelijke regeling. Dat bestuur moet de raden van alle deelnemende gemeenten ongevraagd alle inlichtingen verstrekken die zij nodig hebben voor de uitoefening van hun taken. De informatieplicht is dus niet beperkt tot te nemen of genomen besluiten.

In de gemeenschappelijke regeling moet worden vastgelegd op welke manier de inlichtingen worden verstrekt. Het deel van de wet dat rechten geeft aan raadsleden is direct per 1 juli 2022 ingegaan. Voor het andere deel met de verplichtingen om bestaande gemeenschappelijke regelingen aan te passen, om zo scherpere afspraken te maken over bijvoorbeeld uittreding of evaluatie, geeft de wet een implementatieperiode van twee jaar.

Publiekrechtelijke rechtspersonen

Publiekrechtelijke samenwerking vindt plaats op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Op deze manier participeert de gemeente Hellendoorn in de onderstaande 12 gemeenschappelijke regelingen/bestuurlijke overleggen.

1. Veiligheidsregio Twente
2. SamenTwente
3. Bestuurlijk overleg sociaal economische structuurversterking (SES)
4. Stadsbank Oost-Nederland
5. EUREGIO
6. Omgevingsdienst Twente
7. Recreatieschap Twente
8. Twentse Kracht
9. IT Platform Twente
10. Samenwerking Mobiliteit
11. Samenwerking Milieu Duurzaamheid Afval (MDA), inclusief de Regionale energiestrategie (RES)
12. Samenwerking Twentse gemeenteraden (Twenteraad)

Gemeenschappelijke regeling / bestuurlijk overleg	Doelstelling / taken
Veiligheidsregio Twente Postbus 383 7500 AJ Enschede	Veiligheidsregio Twente (VRT) wil de veiligheid van iedereen die in Twente woont, werkt en verblijft vergroten door de brandweezorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen efficiënt, effectief en professioneel te organiseren.
SamenTwente Nijverheidstraat 30 7511 JM Enschede	SamenTwente is de rechtsopvolger van Regio Twente, waarin gemeenschappelijke taken van de 14 Twentse gemeenten zijn ondergebracht op het gebied van GGD, OZJT en VTT met gastheerschappen voor Samen14 en Kennispunt Twente. Doelstelling is het bundelen van krachten op inhoudelijke thema's binnen het gezondheidsdomein.
Bestuurlijk overleg sociaal economische structuurversterking Postbus 1400 7500 BK Enschede	Het bestuurlijk overleg is geformaliseerd door een bestuursovereenkomst tussen de 14 Twentse gemeenten. De bestuursovereenkomst ziet in eerste instantie op het overleg tussen leden van de 14 colleges over de overheidsinbreng in de Twente Board. Daarnaast biedt de overeenkomst de mogelijkheid om andere onderwerpen te bespreken op het terrein van sociaaleconomische ontwikkeling.
Stadsbank Oost Nederland Postbus 1393 7500 BJ Enschede	De Stadsbank richt zich samen met de deelnemende gemeenten op het versterken van de financiële weerbaarheid en de eigen kracht van vooral minder financieel draagkrachtigen. Daar waar mogelijk worden maatwerkgerichte oplossingen aangeboden voor financiële vraagstukken en schuldenproblematiek.
EUREGIO Enscheder Strasse 362 48599 Gronau	De EUREGIO maakt zich er sterk voor de samenwerking tussen Nederland en Duitsland te vereenvoudigen en te komen tot meerwaarde voor beide zijden. Daarbij staat voorop: <ul style="list-style-type: none"> • vergroting van de economische kracht en de kwaliteit van leven en • bevordering van de integratie van het gebied.
Omgevingsdienst Twente Haven Zuidzijde 30 7607 EW Almelo	De Omgevingsdienst Twente (ODT) zorgt ervoor dat de leefomgeving voor mens en dier veilig is en dat het milieu wordt beschermd. Zij is belast met de voorbereiding van te verlenen milieuvergunningen aan (risico)bedrijven en controleert of bedrijven zich aan de regels houden. De dienst voert die taken uit in opdracht van de gezamenlijke overheden (provincie en gemeenten) in de regio.
Recreatieschap Twente Postbus 1400 7500 BK Enschede	In de bedrijfsvoeringsorganisatie Recreatieschap Twente is het beheer en onderhoud ondergebracht van de drie Twentse recreatieparken en de toeristische routes. Daarnaast verzorgt het recreatieschap Twente, met inbreng vanuit de Twente Board, de subsidiëring van de toeristische marketing en promotie van Twente.
Twentse Kracht Postbus 20 7500 AA Enschede	Twentse Kracht is een platform voor alle ambtenaren van inmiddels 22 aangesloten overheidsinstanties, waaronder de 14 Twentse gemeenten. De verschillende partijen werken samen op het gebied van professionele en persoonlijke ontwikkeling van de Twentse ambtenaren en op het gebied van arbeidsmobiliteit. De gemeente Enschede treedt op als gastheer voor deze coalitie.
IT Platform Twente Postbus 20 7500 AA Enschede	In het IT Platform zijn gezamenlijke producten, diensten en thema's op het vlak van informatisering & automatisering (I&A) ondergebracht. Het IT Platform Twente past in de doelstelling van samenwerking binnen Twente op het gebied van de bedrijfsvoering, om hoge kwaliteit van dienstverlening te kunnen blijven realiseren. De gemeente Enschede treedt op als gastheer voor deze coalitie.
Samenwerking Mobiliteit Postbus 18 7550 AA Hengelo	De samenwerking Mobiliteit betreft het bestuurlijk overleg van de regionale portefeuillehouders bereikbaarheid over samenwerking op gebied van verkeer en vervoer/mobiliteit. De gemeente Hengelo treedt op als gastheer voor deze coalitie.
Samenwerking Milieu, Duurzaamheid en Afval (MDA) Postbus 18 7550 AA Hengelo	Binnen Twente wordt al geruime tijd samengewerkt op het gebied van milieu, duurzaamheid en afval. De regionale energiestrategie is daar de laatste jaren bij gekomen. Dat is een verplichte samenwerking tussen o.a. de gemeenten, provincie en waterschappen. De gemeente Hengelo treedt op als gastheer voor deze coalitie.
Samenwerking Twentse gemeenteraden Postbus 244 7460 AE Rijssen	De samenwerking Twentse gemeenteraden is een nieuwe bestuursovereenkomst per 1 februari 2022, als opvolger van de Twenteraad. De gemeente Rijssen-Holten treedt op als gastheer voor deze coalitie. De samenwerking bestaat uit de Twenteraad, het presidium van de Twenteraad en het Twents griffiersoverleg. De Twenteraad draagt bij aan de bestuurlijke en politieke samenhang binnen Twente door het uitwisselen van kennis, elkaar te ontmoeten en met elkaar samen te werken.

Zienswijzen

De uitgaven die voortvloeien uit deelname aan gemeenschappelijke regelingen zijn verplichte uitgaven die in de gemeentebegroting opgenomen dienen te worden. Op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen heeft uw raad de mogelijkheid opmerkingen c.q. zienswijzen over de ontwerpbegrotingen kenbaar te maken aan het algemene bestuur van de betreffende gemeenschappelijke regeling.

Tijdens de behandeling van de begrotingen 2024 van de verbonden partijen in juni 2023 heeft de raad van Hellendoorn geen zienswijzen ingediend.

Ontwikkelingen

Voor 2024 kunnen als belangrijke ontwikkelingen worden genoemd:

- **Veiligheidsregio Twente (VRT):** De Veiligheidsregio Twente werkt in 2023 aan het oprichten van een Stichting Waarborgfonds Veiligheidsregio's met als doel om die per 1 januari 2024 operationeel te hebben. De komende jaren blijft de nadruk liggen op het in stand houden van een stabiele en parate organisatie voor crisesbeheersing en rampenbestrijding. Ook bekijkt de VRT wat de nota "Versterking crisisbeheersing en brandweezorg" uit het jaar 2022 concreet gaat betekenen voor de VRT. In deze nota beschrijft het Rijk de richting die het op wil met brandweezorg en crisisbeheersing. Daarvoor zijn extra Rijksgelden ter beschikking gesteld, landelijk is dit € 81 miljoen extra, in de loop van 2023 zal worden bekeken hoe de extra gelden voor brandweezorg en crisesbeheersing in Twente worden ingezet. De verwachting is dat de ondersteuning en coördinatie van de VRT bij de gemeentelijke opvang van Oekraïense vluchtelingen ook in 2024 doorloopt.
- **SamenTwente:** De GGD werkt op dit moment aan bijstelling van het langjarig programma, de bestuursagenda voor de periode 2024-2027 en het versterken van de pandemische paraatheid van de organisatie om goed te kunnen reageren om mogelijke nieuwe (Corona) virussen. Dat zal ook in 2024 de nodige aandacht vragen. De ontwikkeling van een nieuw digitaal dossier voor de jeugdgezondheidszorg (GGiD) is mislukt. Dit heeft juridische en financiële consequenties met zich meegebracht. In 2023 is gestart met de afwikkeling van zaken met de desbetreffende leverancier. Er wordt een nieuwe aanbesteding voor een digitaal dossier voorbereid in 2023. Het proces rondom de afwikkeling met de oude leverancier en de aanbesteding voor een nieuw digitaal dossier lopen door in 2024.

Veilig Thuis Twente heeft als speerpunten voor 2024:

- Wachtlijstvrij werken,
- Het doorontwikkelen van de samenwerking in de keten,
- Het realiseren van een multidisciplinaire aanpak voor huiselijk geweld en kindermishandeling, en
- Het meewerken aan de uitvoering van het programma "Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming", opgesteld in opdracht van de ministeries van Justitie en Veiligheid en VWS, en de VNG.

De Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp in Twente (OZJT) verwacht dat de Hervormingsagenda Jeugd vanuit het Rijk zal leiden tot een lager budget. Tegelijkertijd is de trend van stijgende kosten en inflatie van de afgelopen periode zichtbaar, wat effect heeft op de bedrijfsvoering en financiële stabiliteit van zorgaanbieders. De verwachting is dan ook dat het contractmanagement extra te maken krijgt met early-warning-trajecten. In 2024 zal de Inkoop Jeugdhulp de afrondende fase ingaan, met als doel kinderen en ouders in Twente vanaf 2025 passende hulp te blijven bieden.

- **Stadsbank Oost Nederland (SON):** De begroting 2024 van de Stadsbank Oost Nederland heeft als basis de vernieuwde strategie 'Samen lossen we schulden op', bekrachtigd door het Algemeen Bestuur in november 2022. Deze strategie is vertaald in een meer klant- en resultaatgerichte dienstverlening (klantreis), die in 2023, met bijbehorende financiering, is ingezet. Met deze begroting wordt ook het aangepaste en toekomstbestendige bekostigingsmodel geïmplementeerd. Dat model is gebaseerd op solidariteit, gemeenschappelijkheid en flexibiliteit, met meer voorspelbaarheid, minder productdifferentiatie en meer ruimte voor ontwikkeling.
- De programmabegroting 2024 van de **Omgevingsdienst Twente (ODT)** beschrijft een aantal belangrijke ontwikkelingen voor de ODT en haar deelnemers. Te denken valt aan de komst van de Omgevingswet per 1 januari 2024, de

ontwikkelingen rond energie en duurzaamheid, en de problematiek en onzekerheden rond stikstof en emissiearme stalsystemen.

- Het **Recreatieschap Twente** heeft voor het begrotingsjaar 2024 als speerpunten:
  - Het implementeren van de vastgestelde visie Routenetwerken Twente, met tot doel het doorvoeren van toekomstbestendige routenetwerken;
  - Het vaststellen en implementeren van een visie voor de drie Twentse recreatieparken, om te komen tot een strategische planning met benodigde investeringen om de visie te realiseren inclusief indicatoren om de voortgang en impact van de investeringen te meten en te evalueren;
  - Het vergroten van online en offline zichtbaarheid;
  - Doorontwikkeling van de interne organisatie om toekomstbestendig, duurzaam en efficiënt te kunnen zijn;
  - Inspelen op de wens van gemeenten om te komen tot areaaluitbreiding en een bestendig en duurzaam beheer van de recreatieve fietspaden.

Privaatrechtelijke rechtspersonen

Privaatrechtelijke rechtspersonen zijn in het Burgerlijk Wetboek nader geregeld, en kunnen stichtingen, verenigingen, coöperaties en vennootschappen zijn. In het laatste geval wordt de term deelneming geïntroduceerd. De gemeente Hellendoorn participeert in de volgende privaatrechtelijke rechtspersonen:

1. N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG)
2. Twence B.V.
3. Enexis Holding N.V.
4. Wadinko N.V.
5. Stichting Noest
6. Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.
7. CSV Amsterdam B.V.
8. Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)
9. Stichting Rekenkamer West Twente

Deelnemingen	Doelstelling / taken
<p>N.V. Bank Nederlandse gemeenten Postbus 30305 2500 GH Den Haag</p>	<p>Het voorzien in zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening, zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering en elektronisch bankieren. De BNG is daarmee de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.</p>
<p>Twence Holding B.V. Postbus 870 7550 AW Hengelo</p>	<p>Twence is in de eerste plaats een afvalverwerkingsbedrijf. Twence staat voor hoogwaardige inzet van afval als bron van herbruikbare grondstoffen. Door het verwerken van afval produceert Twence tegelijkertijd duurzame energie.</p>
<p>Enexis Holding N.V. Burg. Burgerslaan 40 5245 NH Rosmalen</p>	<p>Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,5 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. Enexis draagt daarmee bij aan het realiseren van een betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar regionaal energienetwerk.</p>
<p>Wadinko N.V. Postbus 445 8000 AK Zwolle</p>	<p>Wadinko is een regionaal opererende participatiemaatschappij met als doelstelling het stimuleren van bedrijvigheid en werkgelegenheid met risicodragend kapitaal, kennis en managementondersteuning. Momenteel (ultimo 2022) participeert Wadinko in 28 (regionale) bedrijven, waaronder één in onze gemeente.</p>
<p>Stichting Noest Van den Bergsweg 53 7442 CK Nijverdal</p>	<p>Stichting Noest zet zich in voor mensen voor wie een reguliere baan, om welke reden dan ook, niet direct voor de hand ligt. Dat gebeurt door het bieden van passend, plezierig en zinvol werk. Behalve begeleid werk worden ook mogelijkheden geboden om werknemersvaardigheden te ontwikkelen. Binnen Stichting Noest hebben ondernemers, gemeente en de re-integratie-experts van React Twente de krachten gebundeld.</p>
<p>Ondernemingen uit verkoop Essent: Publiek Belang Electriciteitsproductie B.V. en CSV Amsterdam B.V. Brabantlaan 1 5216 TV Den Bosch</p>	<p>In het kader van de verkoop van Essent aan RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Deze waren oorspronkelijk ondergebracht in een vijftal vennootschappen met een vooral administratieve functie. In 2020 zijn er daarvan drie opgeheven. De resterende vennootschappen Publiek Belang Electriciteitsproductie BV en CSV Amsterdam BV zullen later worden ontbonden.</p>
<p>Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) Postbus 30435 2500 GK Den Haag</p>	<p>Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden, waaronder de provinciale overheden, de Tweede Kamer en het kabinet. Daarnaast advisering aan alle leden over actuele ontwikkelingen.</p>
<p>Stichting Rekenkamer West Twente Postbus 244 7460 AE Rijssen</p>	<p>Het faciliteren van de samenwerkende rekenkamerfuncties met het oog op het onderzoek van de doelmatigheid, doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door een gemeentebestuur gevoerde bestuur.</p>

Ontwikkelingen

Voor 2024 kunnen als belangrijke ontwikkelingen worden genoemd:

- Enexis Holding N.V.:** Als gevolg van economische ontwikkelingen, de digitalisering van de samenleving, de overgang naar elektrisch rijden, het bouwen van aardgasloze huizen en het verduurzamen van de energievoorziening, groeit de vraag naar elektriciteit explosief. Het versterken van de eigen vermogenspositie van de netwerkbedrijven is een cruciale randvoorwaarde om aan deze groeiende vraag te kunnen blijven voldoen en tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten te kunnen blijven investeren in uitbreiding en verzwaren van de regionale elektriciteitsnetten. In 2023 is voor de drie grote regionale netwerkbedrijven (Enexis, Alliander en Stedin) een afsprakenkader gemaakt over mogelijke rijksdeelname en de daarbijbehorende kapitaalstorting. Dit gaat in 2 fasen: (1) Het afsprakenkader vaststellen, zodat aan de voorkant afspraken zijn gemaakt voor het geval de staat toetreedt. (2) Een participatieovereenkomst afsluiten. Dit gebeurt bij de daadwerkelijke toetreding van de staat. De verwachting is dat de daadwerkelijke toetreding niet voor 2030 gaat gebeuren. En ook voorafgaand wordt er een zorgvuldig afwegingsproces doorlopen waaronder een analyse van de kapitaalstorting en gesprekken met de eigen aandeelhouders.

Financiële gegevens verbonden partijen

bedragen x € 1.000

Financiële gegevens verbonden partijen	Gemeentelijke bijdrage 2024	Eigen vermogen 31-12-2023	Eigen vermogen 31-12-2024	Vreemd vermogen 31-12-2023	Vreemd vermogen 31-12-2024	Verwacht resultaat 2024
Gemeenschappelijke regelingen						
Veiligheidsregio Twente	2.595	463	55	69.122	82.076	-
SamenTwente	2.181	4.774	4.729	16.219	13.999	-
Stadsbank Oost-Nederland	232	892	1.290	14.591	5.790	-
EUREGIO*	10	2.305	2.305	23.389	12.189	218
Omgevingsdienst Twente	990	1.089	1.089	715	824	-
Recreatieschap Twente	223	871	871	3.960	3.805	-
Totaal gemeenschappelijke regelingen	6.231	10.394	10.339	127.996	118.683	218
Deelnemingen*						
Bank Nederlandse Gemeenten*	-	5.062.000	4.615.000	143.995.000	107.459.000	300.000
Twence holding BV	-	149.605	175.964	168.137	163.228	23.490
Enexis holding NV*	-	5.441.000	5.263.000	4.907.000	5.517.000	15.000
Wadinko NV*	-	74.147	82.569	6.922	8.542	12.923
Stichting Noest*	-	-	16.050	-	175.718	-
Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV**	-	-	-	-	-	-
CSV Amsterdam BV**	-	10	-	-	-	-100
Totaal deelnemingen	-	10.726.762	10.152.583	149.077.059	113.323.488	351.313
Totaal verbonden partijen	6.231	10.737.156	10.162.922	149.205.055	113.442.171	351.531

* Er is geen begrotingsinformatie beschikbaar, de begin/eindstand uit de jaarrekening 2022 of de actuele begin/eindstand 2023 is opgenomen.

** Er lopen externe procedures om beide vennootschappen op te heffen in 2023-2024.

Paragraaf 7:
Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid heeft een volgend en ondersteunend karakter voor doelstellingen op andere beleidsvelden. Via grondbeleid kan een nadere invulling worden gegeven aan het realiseren van ruimtelijke doelstellingen zoals de aanleg en reconstructie van wegen.

Echter, de belangrijkste doelstelling van het grondbeleid is het kunnen voorzien in behoefte aan bouwgrond voor woningbouw, bedrijventerreinen, en overige commerciële en maatschappelijke functies.

Over de financiële gevolgen van het gevoerde beleid wordt jaarlijks gerapporteerd in de paragraaf grondbeleid van de jaarrekening. Tevens wordt een nadere toelichting op de lopende grondexploitaties gegeven in het zogenoemde meerjarenperspectief grondexploitaties (MPG), dat, inclusief de onderliggende grondexploitatiebegrotingen, medio het jaar wordt vastgesteld door de raad.

In de paragraaf grondbeleid van de programmabegroting wordt vooruitgekeken naar ontwikkelingen die mogelijk gevolgen hebben voor de vermogenspositie van de gemeente.

Tevens wordt aangegeven hoe de grondexploitatiebegrotingen zijn verwerkt in de (meerjaren)begroting van de programmabegroting.

Beleid

Gemeenten kunnen ervoor kiezen om een actief grondbeleid te voeren (waarbij je zelf als gemeente de gronden koopt, bouwrijp maakt en de bouwkavels verkoopt) of een faciliterend grondbeleid (waarbij de bouwgrondproductie aan anderen wordt overgelaten).

Met faciliterend grondbeleid loopt de gemeente minder financiële risico's. Die liggen dan bij marktpartijen. Daar staat tegenover dat de gemeente minder sturingsmogelijkheden heeft. Ook kan de gemeente bij faciliterend grondbeleid geen winst maken, omdat ze alleen kosten kan verhalen. Daardoor komen verlieslatende ruimtelijke ontwikkelingen niet of moeizaam van de grond, omdat de markt die om bedrijfseconomische redenen niet oppakt.

Bij actief grondbeleid kunnen met de baten uit winstgevende grondexploitaties tekorten op verlieslatende grondexploitaties worden bekostigd, waardoor er feitelijk financiële verevening tussen verschillende ruimtelijke ontwikkelingen plaats kan vinden.

De realisatie van de nu lopende grondexploitaties is al ver gevorderd. Om te kunnen blijven voorzien in de behoefte aan bouwgrond voor woningen en bedrijven, zullen we de mogelijkheden naar nieuwe ontwikkelingen moeten onderzoeken.

Daarbij zal per ontwikkeling moeten worden bepaald, of we als gemeente het project willen realiseren door middel van een actief dan wel faciliterend grondbeleid.

In 2024 zullen we de nota Grondbeleid, mede vanuit dat perspectief, opnieuw tegen het licht houden.

Actuele ontwikkelingen

In 2023 hadden we acht lopende grondexploitaties. Naar verwachting worden de grondexploitaties Kruidenwijk 1e fase, 't Lochter III, De Branderij en locatie brandweerkazerne Hellendoorn eind 2023 afgesloten.

Woningbouw lopende grondexploitaties

In Daarle West is de laatst beschikbare kavel verkocht, waarna het woonrijp maken kan worden afgerond. Inmiddels wordt gekeken naar een andere locatie om te kunnen blijven voorzien in de behoefte aan bouwgrond voor woningbouw.

In de grondexploitatie Hellendoorn Noord fase 1 wordt verwacht dat de laatste 22 bouwkavels (van fase 1b) in 2023 allemaal verkocht zijn en de meeste ook geleverd. De bouw van de eerste woningen start in het vierde kwartaal van 2023. Na afronding van de woningbouw, naar verwachting in 2025, kan er gestart worden met het woonrijp maken.

Alle kavels in de grondexploitatie Schoolstraat/Salomonsonstraat zijn verkocht. De bouw van woningen is door de kopers nagenoeg gerealiseerd. Ons resteert alleen het woonrijp maken nog.

De gemeente is met woningcorporatie Reggewoon een overeenkomst aangegaan over de verkoop van gemeentegrond voor het realiseren van sociale woningbouw op de locatie van de voormalige Blenkeschool. Het bestemmingsplan en de grondexploitatie zijn door uw raad vastgesteld.

In 2023 is de planontwikkeling voor uitbreiding van woningbouw aan de noordkant van Haarle uitgewerkt en vertaald in een bestemmingsplan. Deze procedure loopt naar verwachting tot september 2023. Dit plan voorziet in de behoefte aan bouwgrond voor in totaal circa 60 grondgebonden woningen, onder te verdelen in twee fasen en bestemd voor diverse doelgroepen waaronder starters en senioren. Het bouwplan zal daarom een mix zijn van rijenwoningen (huur en koop in Collectief Particulier Opdrachtgeversschap (CPO), twee onder één kapwoningen, geschakelde woningen en vrijstaande woningen. Afhankelijk van eventuele bezwaar- en beroepsprocedures en overeenstemming met de grondeigenaren tot de aankoop van de gronden kan in het vierde kwartaal van 2023 gestart worden met het bouwrijp maken van de grond, waarna de uitgifte van de kavels kan plaatsvinden. Zowel het exploitatieplan als de grondexploitatie zijn door uw raad vastgesteld.

Woningbouw nieuwe initiatieven

Er wordt nagedacht over de mogelijkheden van woningbouw op de locatie aan de Willem de Clerqstraat, zodra Reggesteyn de nieuwe school aan de Noetselerbergweg kan betrekken.

Naar verwachting zal dat in 2024 aan de orde zijn. In 2024 starten we met de stedenbouwkundige – ruimtelijke uitwerking van de locatie. Naar verwachting kan het bestemmingsplan in 2025 worden vastgesteld.

We hebben in het kader van actief grondbeleid twee percelen aangekocht aan de Rijssensestraat/Koeveenweg. Voor deze locatie wordt een plan voor woningbouw uitgewerkt voor zo'n 35-40 woningen. Hierover wordt actief met de buurt overlegd om gezamenlijk tot een mooi plan te komen waarvoor ook draagvlak is. Zodra de stedenbouwkundige schets gereed is en de benodigde onderzoeken zijn uitgevoerd, kan de omgevingsplanprocedure worden opgestart en de verdere planning worden opgesteld. De uitgifte van de kavels zal zeker niet eerder dan in het laatste kwartaal van 2024 plaatsvinden.

De verwachting is dat de Hoi-locatie aan de Koninginnestraat eind 2023/begin 2024 wordt vrijgespeeld voor woningbouw. Op dit moment worden de mogelijkheden voor deze locatie onderzocht.

De ecologische onderzoeken zijn reeds in gang gezet.

Ook in Daarle en Daarlerveen kijken we naar geschikte locaties voor uitbreiding.

Ter Steege Bouw Vastgoed uit Rijssen wil de komende jaren een nieuwe woonwijk op het voormalig terrein van KTC op de hoek Hoge Dijkje-Grotestraat bouwen. Dit betreft ongeveer 4,5 hectare waarop zo'n 200 woningen zijn gepland. Naar verwachting zal de bouw op zijn vroegst in 2025 kunnen starten.

Zowel voor de west- als de oostzijde van het marktplein in Nijverdal kijken we het komende jaar naar wat de mogelijkheden zijn voor woningbouw.

Bedrijventerrein

Er zijn nog vier kavels beschikbaar op de woon-/werklocatie 'Bloemeweide' in Haarle. Voor twee kavels zijn er potentiële kopers in beeld, voor de andere twee kavels zijn we in gesprek met geïnteresseerden.

Om te kunnen blijven voorzien in de behoefte aan bouwgrond voor bedrijven, wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om op andere locaties een of meer nieuwe bedrijventerreinen te ontwikkelen.

De geprognosticeerde stand van zaken per 1-1-2024

In het onderstaande overzicht wordt, met betrekking tot de nu lopende grondexploitaties, de financiële stand van zaken per 1-1-2024 weergegeven. Ten opzichte van de laatst vastgestelde grondexploitaties (MPG2023) zijn er enkele bijstellingen geweest op de te verwachten kosten van enkele exploitaties. Deze bijstellingen worden ook in de najaarsrapportage 2023 verwerkt en de per saldo meevallende kosten zijn daarmee in 2023 opgenomen.

We gaan in onderstaande overzichten uit van de fictie dat de voortgang financieel gezien in 2023 exact is verlopen, zoals nu begroot wordt (indien de voortgang sneller of langzamer verloopt heeft dat overigens in beginsel nauwelijks effect op de geraamde eindresultaten).

Dit betekent dat we ervan uitgaan dat de grondexploitaties Lochter III, De Branderij, De Heemtuin en de locatie brandweerkazerne Kasteelstraat zijn afgerond en afgesloten. De winsten en verliezen hieruit zullen dan allemaal in het jaar 2023 worden verwerkt.

Deze geraamde financiële stand van zaken per 1-1-2024 is de basis en input voor de manier waarop de lopende grondexploitaties in de programmabegroting 2024 zijn verwerkt.

bedragen x € 1.000

Grex begrotingen	Grex boekwaarde *) 1-1-2024	Nog te maken		Eindjaar	Geraamd eindresultaat		
		kosten	opbrengsten		op eindwaard	op contante waarde	
IN EXPLOITATIE GENOMEN GRONDEN (IEGG)							
Bedrijventerreinen							
Haarle	214	95	570	2025	262	251	winst
Totaal Bedrijventerreinen	214	95	570		262	251	0
Woningbouwgebieden							
Daarle West	-833	118		2024	715	701	winst
Hellendoorn Noord fase 1	925	1.047	1.475	2025	-497		-478 verlies
Schoolstraat Salomonsonstraat	-473	97	-	2024	376	370	winst
Leerlooierstraat	1	37	41	2024	3	3	winst
De Grave Haarle	2.317	2.624	4.948	2031	7	6	winst
Totaal Woningbouwgebieden	1.937	3.924	6.464		604	1.080	-478
Totaal	2.151	4.019	7.034		866	1.331	-478
Gesaldeerd		3.016				853	

*) De grex-boekwaarde is niet gelijk aan de Balanswaarde (boekwaarde in de gemeentelijke begroting/rekening): in de grexboekwaarde is de eerder genomen winst nog niet als verhoging boekwaarde verhogend meegenomen, noch zijn de te verwachten verliezen in mindering gebracht.

Financiële toelichting op de grondexploitaties

- Op 1-1-2024 zijn er naar verwachting nog zes lopende grexen. Vijf winstgevende en een verlieslatende.
- Het daarin geïnvesteerde vermogen bedraagt dan naar verwachting € 1,9 miljoen.
- Met ruim € 7 miljoen nog te realiseren opbrengsten en ruim € 4 miljoen nog te maken kosten, wordt er komende jaren volop geïnvesteerd in grondexploitaties. Het begrote eindresultaat komt per saldo uit op € 0,9 miljoen winst

Geprognosticeerde balanswaarden en nog te nemen winst per 1-1-2024

In het onderstaande overzicht wordt de financiële stand van zaken per 1-1-2024 weergegeven.

De tekorten op de verlieslatende grondexploitaties zijn, conform de BBV voorschriften, geheel afgedekt met getroffen verliesvoorzieningen.

De winstgevende grondexploitaties koersen af op een te verwachten winst van ruim € 1,3 miljoen. Hiervan is per 1 januari 2024 circa € 0,8 miljoen aan winst reeds genomen, waardoor de nog te nemen winst geprognosticeerd wordt op ruim € 0,5 miljoen.

Deze nog te realiseren winst staat feitelijk als stille reserve onzichtbaar op de balans.

bedragen x € 1.000

Verwacht resultaat per plangebied	Grex boek- waarde *) 1-1-2024	Genomen		Balans- waarde 1-1- 2024	Stille reserve	Eindjaar
		verlies	winst			
IN EXPLOITATIE GENOMEN GRONDEN (IEGG)						
Bedrijventerreinen						
Haarle	214	-	83	296	168	2025
Totaal Bedrijventerreinen	214	0	83	296	168	
Woningbouwgebieden						
Daarle West	-833	-	524	-230	177	2024
Hellendoorn Noord fase 1	925	478	-	912	-	2025
Schoolstraat Salomonsonstraat	-473	-	212	-271	158	2024
Leerlooierstraat	1	-	-	1	3	2024
De Grave Haarle	2.317	-	-	2.317	7	2031
Totaal Woningbouwgebieden	1.937	478	736	2.730	345	
Totaal verwacht gemeentelijk resultaat	2.151	478	819	3.026	513	
*) De grex-boekwaarde is niet gelijk aan de Balanswaarde (boekwaarde in de gemeentelijke begroting/rekening): in de grexboekwaarde is de eerder genomen winst nog niet als verhoging boekwaarde verhogend meegenomen, noch zijn de te verwachten verliezen in mindering gebracht.						

Risico's en bufferreserve

Benodigde weerstandscapaciteit

Grondexploitatiebegrotingen zijn niet alleen een financieel kader, waarbinnen het project moet worden gerealiseerd. Ook fungeren de grondexploitatiebegrotingen als een 'voorspelling' van de te verwachten kosten en opbrengsten en het begrote financiële eindresultaat.

De nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten kunnen mee- maar ook tegenvallen.

Ter dekking van per saldo tegenvallers is een bepaalde aanwezige weerstandscapaciteit vereist. Die is berekend op € 1,5 miljoen.

Gezien de nieuwe grondexploitaties die mogelijk binnenkort worden opgestart is een extra buffer van € 1 miljoen aan te bevelen.

Daarnaast wil de gemeente een egalisatiebuffer hebben waarmee tegenvallers uit boekverliezen en hertaxaties van vastgoed kunnen worden opgevangen. De hiervoor benodigde buffer is berekend op € 0,5 miljoen.

Aanwezige weerstandscapaciteit

De bufferreserve bedraagt per ultimo 2023 naar verwachting ruim € 3,5 miljoen.

Naast deze aanwezige weerstandscapaciteit is er binnen de lopende grondexploitaties een stille reserve aanwezig ten gevolge van begrote, maar nog niet genomen winsten. Deze nog te realiseren winsten (ruim € 0,5 miljoen) staan niet op de balans.

Echter, ook dit is aanwezige weerstandscapaciteit waarmee in de komende jaren financiële tegenvallers kunnen worden gedekt.

Hierdoor bedraagt de aanwezige weerstandscapaciteit ruim € 4 miljoen.

Weerstandsvermogen

Er is sprake van een financieel gezonde situatie indien de aanwezige weerstandscapaciteit groter dan of gelijk is aan de benodigde weerstandscapaciteit.

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de aanwezige en de benodigde weerstandscapaciteit. Met een factor 2 (€ 4 / € 2 miljoen) is de weerstand voor de grondexploitaties de weerstandscapaciteit meer dan voldoende is. De bufferreserve is een algemene reserve, waardoor deze reserve ook betrokken wordt in de bepaling van de totale gemeentelijke weerstandscapaciteit.

Vennootschapsbelasting

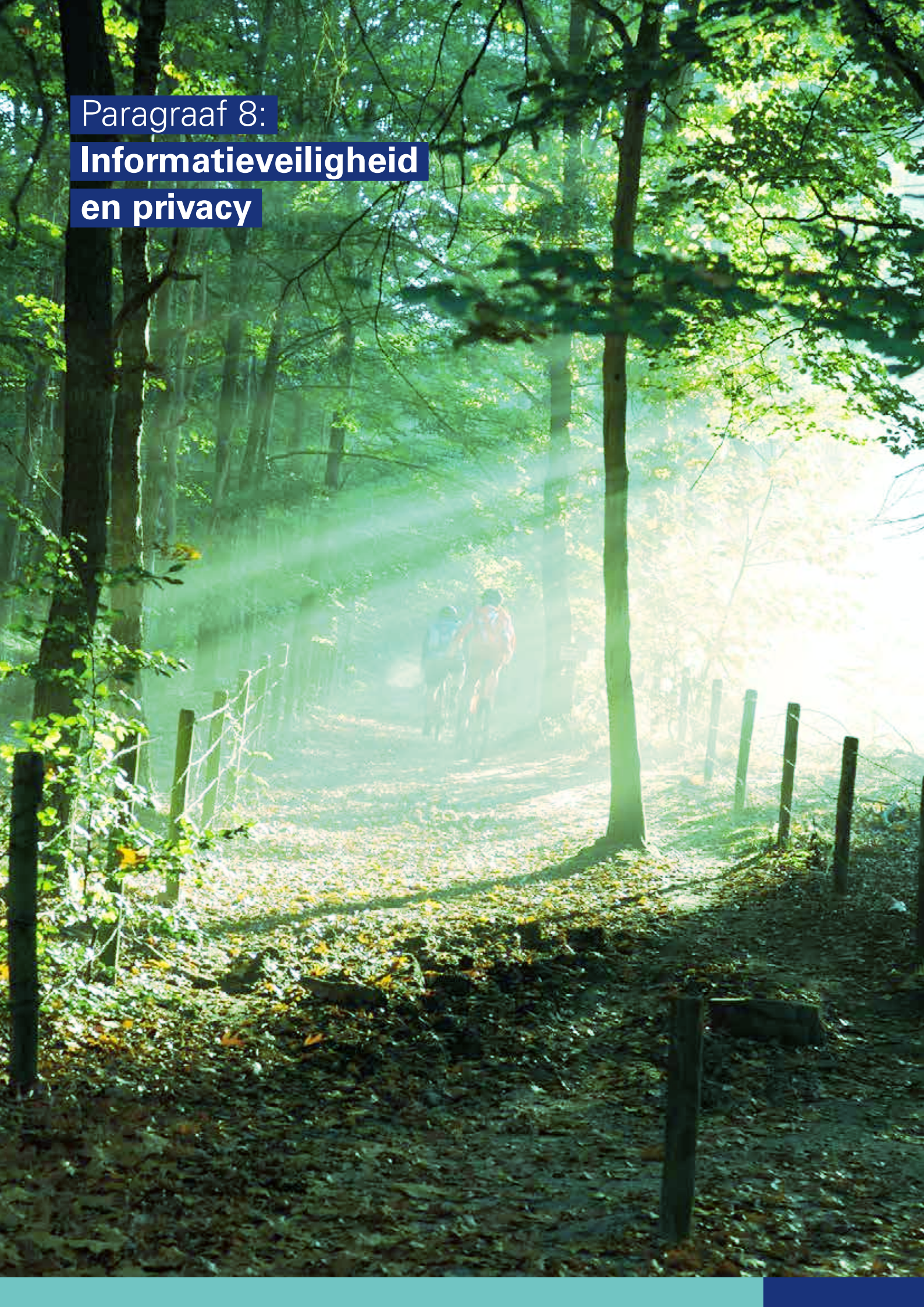
Vanaf 2016 zijn gemeenten belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb) voor ondernemersactiviteiten. De gemeentelijke grondexploitaties vallen hier in principe ook onder, indien ze winstgevend zijn. De Vpb is immers een winstbelasting.

Voor het onderdeel grondexploitatie is nu duidelijk dat we voor de jaren t/m 2022 niet fiscaal winstgevend zijn, gezien de vele verliezen die er op de destijds nog lopende grondexploitaties zijn genomen. Nu een deel van deze verliesgevende exploitaties is afgerond in 2021 (Aan de Tuinen) zullen we op het moment dat er op nieuwe exploitaties winst gemaakt gaat worden rekening moeten houden met een afdracht Vennootschapsbelasting.

Omdat de winsten van de grondexploitaties consequent in de bufferreserve worden gestort, brengen wij de toekomstige winstbelasting (Vpb) over het onderdeel grondexploitaties standaard ten laste van de bufferreserve.

Paragraaf 8:
**Informatieveiligheid
en privacy**

Inleiding

Informatie is één van de belangrijkste bedrijfsmiddelen van de gemeente Hellendoorn. Immers, gemeenten zijn in de kern een informatiehuishouding, beheren veel persoons- en privacygevoelige gegevens en behoren uit dien hoofde veilig en zorgvuldig om te gaan met informatie en het uitwisselen van informatie. Burgers, bedrijven en (keten)partners kunnen ernstige schade ondervinden wanneer er sprake is van het verlies van gegevens, uitval van ICT of het door onbevoegden kennismaken of manipuleren van informatie. Dit kan leiden tot ernstige gevolgen voor (de continuïteit van) de bedrijfsvoering en tot grote financiële en imagoschade. Gemeenten wapenen zich tegen deze risico's met technische en organisatorische maatregelen.

Juridisch kader

Op het gebied van informatieveiligheid staat de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) centraal. Dat is vanaf 2020 het normenkader op het gebied van informatieveiligheid voor alle overheden: Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten. Daarnaast geldt sinds 25 mei 2018 voor privacybescherming de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Dankzij de AVG is de bescherming van persoonsgegevens in alle landen van de EU op dezelfde manier geregeld. Voor gegevens die worden verwerkt voor de opsporing of vervolging van strafbare feiten geldt echter niet de AVG, maar de Europese Richtlijn gegevensverwerking opsporing en vervolging. In Nederland is die nader uitgewerkt in de Wet politiegegevens (Wpg). Vanaf 2019 geldt de Wpg ook voor buitengewoon opsporingsambtenaren, of die boa's nu werkzaam zijn in de publieke of de private sector. Veel verplichtingen zijn vergelijkbaar, maar kennen soms net een iets andere uitwerking.

Kaderstellende nota's

- Privacy beleid en privacy statement (2018 / 18INT01175)
- Beleidskader informatieveiligheid (2021 / 2021-001988)
- Aanvullende beveiligingsmaatregelen (2021 / 2021-004676)

Ontwikkelingen

Cyberincidenten kunnen onze maatschappij in het hart raken en gedurende korte of langere tijd verlammen. Nederland is sterk afhankelijk van digitale diensten, processen en systemen. Die raken steeds nauwer verweven met fysieke processen, activiteiten en apparaten én ze maken deel uit van een groter geheel, de mondiale digitale ruimte. Naast de vele kansen die de digitale ruimte biedt, maakt die ons ook kwetsbaar voor menselijk en technisch falen én voor kwaadwillenden. Wereldwijd misbruiken allerlei actoren de digitale ruimte ook steeds vaker voor cyberaanvallen. Digitale veiligheid is dan ook een steeds groter wordend maatschappelijk issue. We zien dat de criminaliteit zich steeds meer en vaker verplaatst van een roof of inbraak naar digitale oplichting, sexting, afpersing en een hack. We zetten daarom vanuit integrale veiligheid in op voorlichting en preventie.

De NIS2-richtlijn is sinds 16 januari 2023 in de EU van kracht. Lidstaten moeten deze richtlijn uiterlijk in oktober 2024 hebben omgezet in lokale wetgeving. In Nederland gaat deze wet NIB2 heten (Netwerk- en Informatiebeveiliging). Voor gemeenten betekent dit feitelijk dat de huidige norm voor informatiebeveiliging de BIO een wettelijk kader krijgt. Gemeenten moeten in dat kader nog nadrukkelijker aantonen dat ze in control zijn op het gebied van informatieveiligheid en privacy en dat voldaan wordt aan de geldende wetgeving en normenkaders van AVG, Wpg en BIO. Daarom zal in 2024 nog meer worden ingezet op handhaving en (interne) controle.

Aandachtspunten 2024

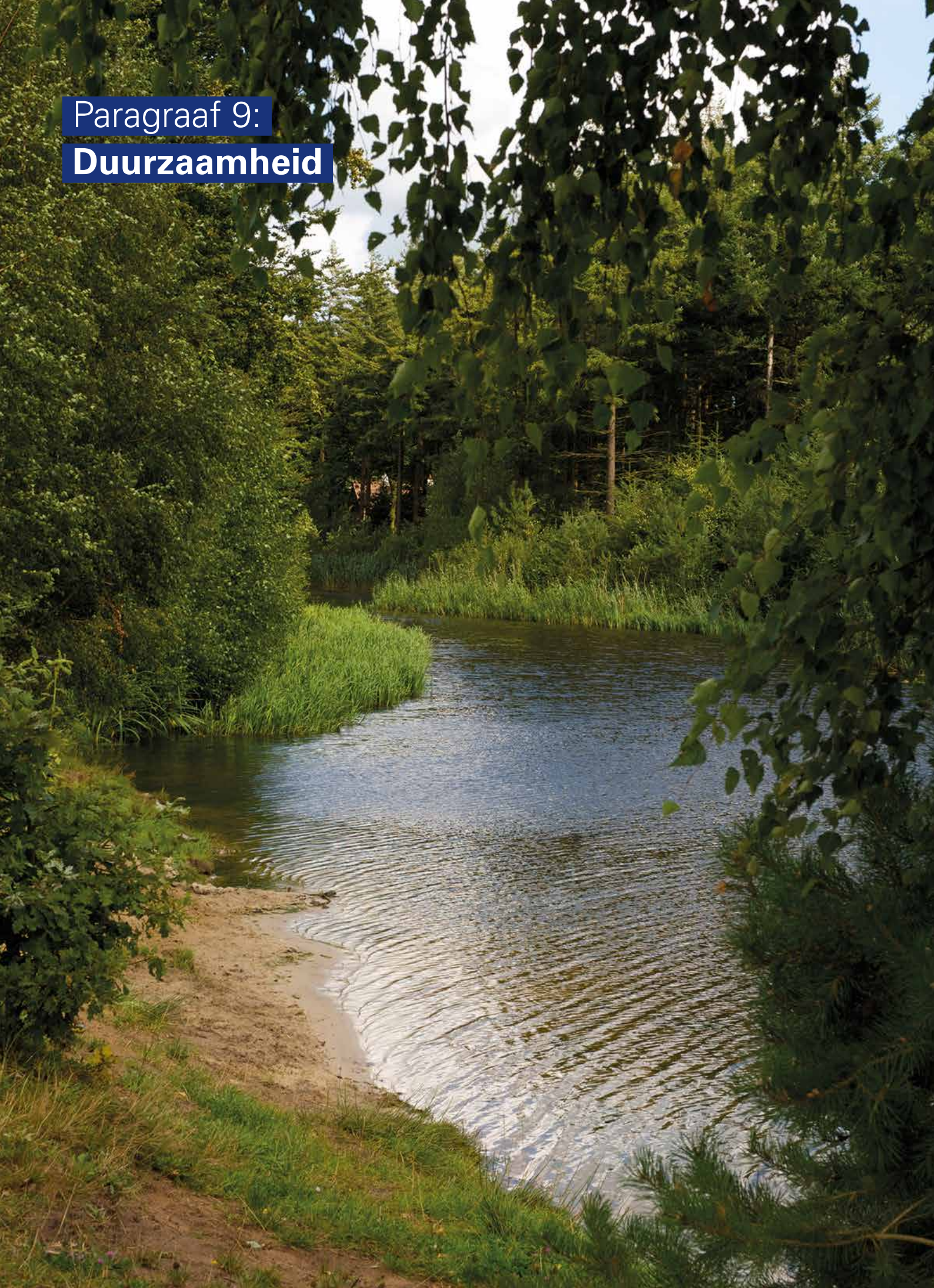
In het licht van het bovenstaande gelden voor 2024 de volgende actiepunten:

- In 2024 blijven we investeren in kennis en bewustzijn van medewerkers. Nieuwe medewerkers wordt – overeenkomstig de BIO en de AVG – een introductieprogramma aangeboden, waarbij kennis wordt gemaakt met de huisregels op het gebied van informatieveiligheid en privacy. Ook voor zittende medewerkers worden herhalingsstrainingen aangeboden. Dit onder andere via het nieuwe e-learning platform.
- Aandacht voor informatieveiligheid en privacy is een continu proces, bedreigingen veranderen voortdurend. Daarom worden ontwikkelingen op de voet gevolgd en worden steeds nieuwe maatregelen getroffen om de risico's te beperken. In 2024 voeren we een brede risico-analyse uit om te kijken waar onze grootste risico's liggen en welke aanvullende maatregelen we daarvoor wellicht nog moeten treffen.
- Afgesproken maatregelen en procedures worden jaarlijks getoetst op volledigheid, actualiteit en naleving. Dat loopt niet alleen via de periodieke ENSIA- en Wpg-zelfevaluatie, maar ook tussentijds worden aanvullende controles uitgevoerd zoals periodieke audits, phishing tests, penetratie- en vulnerabilityscans en de inzet van een mystery-guest. Daar is een integraal controleplan voor opgesteld. Per team wordt inzichtelijk gemaakt welke controles plaatsvinden.
- De BIO, AVG en Wpg brengen met zich mee dat alle bestaande beleidskaders, interne procedures, protocollen e.d. op het gebied van informatieveiligheid en privacy voortdurend tegen het licht gehouden moeten worden en waar nodig moeten worden aangepast. In 2024 zal een nieuw beleidskader voor informatieveiligheid worden opgesteld. Het privacybeleid – met daarin ook aandacht voor de Wpg – is in 2023 herzien.
- In 2024 wordt het bedrijfscontinuïteitsplan ICT aangevuld met nader te bepalen kritische bedrijfsprocessen en de te nemen maatregelen bij uitval daarvan. In 2023 is het bedrijfscontinuïteitsplan vastgesteld op basis van drie kritische bedrijfsprocessen inclusief maatregelen bij uitval van die processen.
- Uit het oogpunt van functiescheiding, maken we vanaf 2024 een nadrukkelijke splitsing tussen de controlerende taken van de functionaris gegevensbescherming en de adviserende en ondersteunende taken van de privacy officer. De Autoriteit Persoonsgegevens vraagt daar ook steeds nadrukkelijker om. Specifieke aandachtspunten in dit kader zijn de Wet open overheid, de gegevensdeling binnen het sociaal domein en de gemeentelijke basisregistratie personen.
- Een regelmatig terugkerend begrip in de BIO maar vooral ook de AVG is 'accountability', ofwel de verantwoordingsplicht. Organisaties moeten zelf kunnen aantonen dat ze voldoen aan de spelregels op het gebied van informatieveiligheid en privacy en dat de noodzakelijke technische en organisatorische maatregelen worden getroffen. Via kwartaalrapportages geven we inzicht in de genomen maatregelen.
- Een essentieel aandachtsg gebied om bedrijfsmiddelen de benodigde bescherming te bieden is het adequaat inregelen van leveranciersmanagement. In 2024 willen we hiermee nadrukkelijk aan de slag. Onderdeel van leveranciersmanagement is dat we goede afspraken maken met leveranciers over zaken als informatieveiligheid en privacy. Bij de uitvraag en beoordeling van offertes worden dit vaste aandachtspunten. En periodiek controleren we of gemaakte afspraken ook daadwerkelijk worden nageleefd.
- Ondanks alle interne maatregelen en controles zal jaarlijks door een onafhankelijke auditor getoetst moeten worden of de maatregelen afdoende zijn. Dit gebeurt door het uitvoeren van PEN testen. Hierbij gaat de auditor bewust proberen om in te breken op het netwerk om te testen of de getroffen beveiligingsmaatregelen afdoende zijn. Daarnaast wordt een aanvullende vulnerability test uitgevoerd om eventueel door ons niet opgemerkte kwetsbaarheden op te sporen en te verhelpen.

Paragraaf 9:

Duurzaamheid

Inleiding

Duurzaamheid doordringt de hele samenleving en heeft dwarsverbanden met praktisch alle andere beleidsvelden. Duurzaamheid gaat over ons doen en laten en de gevolgen daarvan voor elders en voor de toekomst.

Duurzaamheid is dan ook een centraal programma in ons beleid. Binnen het programma duurzaamheid wordt ingezet op de speerpunten Energie & Warmte, Klimaatadaptatie, Biodiversiteit, Mobiliteit, Circulariteit en een integrale benadering & verankering binnen de eigen organisatie (Duurzaam denken & doen).

De nadruk ligt daarbij op de energietransitie. We willen in 2050 energieneutraal zijn en in 2030 de CO₂-uitstoot reduceren met 55%. Dit doen we door te werken aan een energiezuiniger gebouwde omgeving (woongebieden en bedrijven-terreinen), een aardgasvrije warmtevoorziening waarbij zoveel mogelijk lokale duurzame warmtebronnen worden benut en (grootschalige) opwek van duurzame energie. We geven de energietransitie mét de samenleving verder vorm. Hierin liggen grote uitdagingen, maar ook kansen. We ondersteunen en faciliteren initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan de verduurzaming. Tegelijkertijd starten we -daar waar kansrijk of noodzakelijk- zelf of in regionaal verband initiatieven.

Trends en ontwikkelingen

Uit het recente IPCC rapport (2021) blijkt dat de klimaatverandering ongekend groot is én veroorzaakt is door menselijk handelen. Dit onderstreept de urgentie van het klimaatbeleid en de noodzaak om de hierin opgenomen doelen zo snel mogelijk te realiseren. Als we de klimaatverandering willen beperken, om daardoor de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de 2 graden Celsius, met een duidelijk zicht op 1,5 graden Celsius, is het op z'n minst nodig om netto nul CO₂ uit te stoten (het doel voor 2050).

Netcongestie speelt in grote delen van het land, ook in Hellendoorn. We lopen tegen de grenzen van de transportcapaciteit van het elektriciteitsnet aan (zowel aan de afname kant als bij teruglevering). Momenteel is er in Hellendoorn bijna geen capaciteit om (grootschalig) terug te leveren en ook de afname staat onder druk.

Vanuit het Rijk ontvangen we voor de periode 2023 t/m 2025 een bedrag van € 1.910.463,--. De gelden zijn in hoofdzaak bedoeld voor het versterken van de interne organisatie (vergroten van ambtelijke capaciteit en inhuur van externe kennis), die bijdraagt aan het behalen van de doelen uit de Klimaatwet (55% CO₂-reductie in 2030, klimaatneutraal in 2050). Een voorstel voor inzet van de gelden volgt in het najaar 2023.

Wat gaan we doen?

Energie & warmte

We zetten in op het verminderen van energieverbruik. Dit doen we via ons energieloket (<https://www.duurzaambouwloket.nl/hellendoorn>), het aanbieden van een energieadvies door de energiecoaches. Ook zijn we bezig met een aanpak om energiearmoede te beperken en de isolatie van alle woningen te verbeteren. Op 29 november 2022 is voor de inzet van een gedeelte van de gelden al een raadsbesluit genomen, de concrete uitwerking in een subsidieverordening wordt eind 2023 aan de raad voorgelegd. De maatregelen zijn erop gericht de energierekening structureel te verlagen door energiebesparende maatregelen beschikbaar te stellen.

We werken naar een aardgasvrije gemeente in 2050. Dit doen we door uitvoering te geven aan de Transitievisie warmte gemeente Hellendoorn 1.0 (TVW). Voor twee wijken is gestart met het opstellen van een Wijk Uitvoering Plan (WUP, de concrete uitwerking van de Transitievisie warmte), 37 wijken resteren. In 2024 werken we aan deze twee plannen en actualiseren we de algehele TVW.

We zetten in op het opwekken van duurzame energie. We nemen deel aan het regionale proces om de afspraken gemaakt in de Regionale Energie Strategie (RES) 1.0 verder uit te diepen in de RES 2.0. In Hellendoorn hebben we de ambitie om 107 GWh aan duurzame energie op te wekken in 2030. Dit betreft onze bijdrage aan de RES Twente. In totaal hebben we hiervan 19 GWh gerealiseerd (18%) en zit er 13 GWh in de pijplijn (12%).

Het opwekken van elektriciteit met hernieuwbare bronnen zal steeds meer onderdeel uitmaken van onze leefomgeving. Het betreft zonnepanelen op daken, maar ook zonneparken op land, windturbines en andere duurzame alternatieven (bijvoorbeeld mestvergisting).

We leveren onze bijdrage aan oplossingen voor netcongestie, zoals het optimaal gebruiken van het elektriciteitsnet maar ook via opslag (bijvoorbeeld op bedrijventerreinen).

Eind 2024 loopt de subsidie voor het duurzaamheidscentrum af, in 2024 onderzoeken we een vervolg. Uitgangspunt is één centraal en integraal duurzaamheidspunt waar energievoaches, het duurzaam bouwloket, tuincoaches (biodiversiteit), klimaatadaptatie en circulariteit (afval) samen komen. Het doel is om inwoners de weg te wijzen binnen deze thema's.

Duurzaam denken & doen

We geven verdere invulling aan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI). Dit doen we via een duidelijke MVOI-ambitie en actieplan met een steeds toenemend aantal pilotprojecten voor de komende jaren. De projecten worden geselecteerd op basis van hun mogelijke invloed op de vier MVOI-thema's; circulair, milieubewust, klimaatbewust en klimaat adaptief inkopen. Voor de uitvoering van de pilotprojecten zijn geen extra middelen nodig. Na afloop van elk jaar evalueren we de bereikte impact.

Uit het onderzoek "Verduurzaming mobiliteit Gemeente Hellendoorn" is naar voren gekomen dat met het elektrificeren van de mobiliteit van de gemeente Hellendoorn CO2 kan worden gereduceerd én dat deze aanpassingen financieel aantrekkelijk zijn. Op basis hiervan wordt het verduurzamen van de mobiliteit (werk-werk verkeer) verder uitgewerkt, met als doel realisatie in 2024.

De gemeente heeft de ambitie om haar vastgoed te verduurzamen. In 2020 is hiervoor de Routekaart verduurzaming opgesteld. Gezien de recente ontwikkelingen wordt deze routekaart geactualiseerd, waarbij tevens wordt gezocht naar mogelijkheden om te versnellen.

We starten een bewustwordingsprogramma op het gebied van duurzaamheid en stimuleren inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties door middel van bestaande en mogelijk nieuwe subsidieregelingen om concreet aan de slag te gaan. In dit programma is (integrale) aandacht voor circulariteit en afval, mobiliteit, energie en warmte, klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Klimaatadaptatie

Klimaatverandering is steeds meer zichtbaar in ons dagelijkse leven. De gemeente streeft naar een klimaatrobuuste inrichting van de openbare (en niet openbare) ruimte in 2050. Thema's hierin zijn vooral: extreme neerslag, hitte en droogte. Maar ook hieraan gekoppelde thema's als vergroening en biodiversiteit. Samen met inwoners, waterschappen, provincies en het Rijk werken we de komende jaren aan het klimaatadaptief inrichten van onze leefomgeving. Op basis van de beleidsnotitie MIKA (meerjaren investeringsprogramma Klimaatadaptatie) worden projecten ontwikkeld om onder meer hittestress tegen te gaan en droogte- en wateroverlast aan te pakken.

Biodiversiteit

Ons doel is biodiversiteit als standaardthema mee te nemen in beleid, projecten en werkwijzen. Om dit te bereiken wordt een groenbeleidsplan opgesteld waarin de verschillende mogelijkheden en kansen worden beschreven om biodiversiteit op te nemen binnen het gemeentelijk handelen. Naast de koppeling met groen wordt ook steeds meer ingezet op het vergroten van de biodiversiteit bij andere plannen of maatregelen zoals bijvoorbeeld op het gebied van klimaatadaptatie, water en duurzaamheid maar ook bij bouwprojecten.

Circulariteit

Ons afval tast ecosystemen op grote schaal aan en grondstoffen zijn beperkt voorradig. We staan daarom voor de opgave om een circulaire economie te creëren. Een circulaire economie voorkomt afval, streeft naar optimaal hergebruik van producten en grondstoffen en wordt gevoed door duurzame energie. Om dit te bereiken streven we samen met andere

Twentse gemeenten naar een afvalloze samenleving in 2030. We moeten afval steeds slimmer gaan inzamelen, zodat grondstoffen behouden blijven voor recycling. Via het grondstoffenbeleidsplan 2022-2025 wordt hier concrete invulling aan gegeven.

Mobiliteit

We richten ons op het optimaliseren van de infrastructuur, waarbij verduurzaming centraal staat. In lijn met ons streven naar een groenere en duurzamere leefomgeving willen we dat er meer wordt gefietst, er meer gebruik wordt gemaakt van het openbaar vervoer en willen we de laadinfrastructuur uitbreiden. Hierbij leggen we niet alleen de nadruk op het verbeteren van de fysieke leefomgeving, maar ook op het bevorderen van de luchtkwaliteit, het verminderen van geluidsoverlast en CO₂-uitstoot, evenals het stimuleren van energiebesparing. Het principe van 'werk met werk' wordt gehanteerd om verduurzaming en efficiëntie te bevorderen.

Paragraaf 10:
Trends
en ontwikkelingen

Inleiding

In de gemeente Hellendoorn zien we verschillende trends en ontwikkelingen waarmee we rekening willen houden om een duurzame en welvarende toekomst te waarborgen. Op basis van recente gegevens van het CBS, onderzoeken van het SCP en de Twentse monitor Sociaal domein zijn de volgende aspecten van belang:

Demografie

Demografische ontwikkelingen vormen een uitdaging voor de gemeente Hellendoorn.

Op 1 januari 2023 heeft de gemeente 36.261 inwoners. Op 1 januari 2022 had de gemeente 35.940 inwoners. Deze groei gaat echter gepaard met vergrijzing en ontgroening. Het percentage 65-plussers bedraagt momenteel 23,3%, terwijl het landelijk gemiddelde 20,2% is. Het percentage jongeren (0-25 jaar) blijft stabiel rond de 27%. Het is van belang om de behoeften van de ouder wordende bevolking in kaart te brengen en hierop in te spelen, terwijl tegelijkertijd aandacht wordt besteed aan het behouden van jongere generaties.

Economie

Op economisch gebied is er sprake van een dalende groei in de gemeente Hellendoorn. De economie groeit momenteel licht met 0,8%, maar inflatie en krapte op de arbeidsmarkt zorgen voor uitdagingen. Het is van belang om maatregelen te nemen die het economische klimaat bevorderen, de werkgelegenheid stimuleren en inspelen op veranderende behoeften. Het waarborgen van bereikbaarheid en het ontwikkelen van een pilot voor deelmobiliteit kunnen bijdragen aan een gunstig economisch klimaat.

Wonen

Er blijft een vraag bestaan naar betaalbare, duurzame en energiezuinige woningen. De vergrijzing van de bevolking vraagt om aandacht voor levensloopbestendige woningen en voorzieningen die ouderen in staat stellen langer zelfstandig te blijven wonen. Ook het huisvesten van nieuwkomers vraagt in toenemende mate onze aandacht. Kortom, er is een groeiende behoefte aan flexibele woonoplossingen die snel kunnen inspelen op veranderende behoeften van bewoners. Modulaire bouwtechnieken kunnen hierbij helpen en kunnen de doorlooptijd van bouwprojecten verkorten. We zien dat de huizenprijzen dalen; dit biedt wellicht meer mogelijkheden voor starters. De krapte op de woningmarkt blijft echter bestaan.

Klimaat

Klimaatverandering is een urgente kwestie die ook de gemeente Hellendoorn raakt. Volgens voorspellingen wordt 2023 het warmste jaar sinds de temperatuurmetingen. Hierdoor is het beheer van water een steeds belangrijker aandachtspunt geworden. Bovendien is er een opgave om biodiversiteit te behouden en grootschalige duurzame energieopwekking te realiseren. Het implementeren van passende maatregelen en het bevorderen van bewustwording over duurzaamheid zijn cruciale aspecten voor de gemeente.

Bestaanszekerheid

Armoede en bestaanszekerheid zijn sociale vraagstukken waarmee ook de gemeente Hellendoorn te maken heeft. Uit het rapport 'Roep om een overheid die verantwoordelijkheid neemt' van het Sociaal Cultureel Planbureau van juli 2023 blijkt dat 93% van de inwoners in Nederland het belangrijk vindt dat mensen geholpen worden bij het kunnen betalen van basisbehoeften zoals woning, voeding en kleding. Het is van belang om maatregelen te nemen om armoede te verminderen en bestaanszekerheid te waarborgen, met speciale aandacht voor de meest kwetsbare groepen in de gemeente.

Mobiliteit

Mobiliteit en infrastructuur zijn cruciale aspecten voor de gemeente Hellendoorn. Naast het waarborgen van bereikbaarheid en duurzaamheid, is het belangrijk om in te spelen op veranderende behoeften en opkomende nieuwe vormen van mobiliteit. Het bevorderen van alternatieve vervoerswijzen en duurzame transportoplossingen kan bijdragen aan een efficiënt en duurzaam mobiliteitssysteem.

Arbeidsmarkt

De krapte op de arbeidsmarkt blijft een uitdaging voor de gemeente Hellendoorn. Hoewel de spanning enigszins is afgenomen, zijn er nog steeds meer vacatures dan werkzoekenden. Er zijn 122 vacatures voor 100 werkzoekenden. De participatiegraad neemt toe naar 77% in Overijssel dit jaar. In het tweede kwartaal van 2023 is het aantal vacatures weer gestegen, dat was in het eerste kwartaal van 2023 niet het geval. Het is van belang om samen te werken met onderwijsinstellingen en bedrijven om ervoor te zorgen dat inwoners zich blijven ontwikkelen en hun vaardigheden up-to-date houden. Het stimuleren van een cultuur van levenslang leren en het bieden van mogelijkheden voor bijscholing kunnen helpen om de krapte op de arbeidsmarkt het hoofd te bieden.

Technologie

De opkomst van kunstmatige intelligentie (AI) en technologische ontwikkelingen hebben een aanzienlijke impact op de samenleving en de lokale overheid. Het is van belang om te anticiperen op deze ontwikkelingen en de juiste balans te vinden tussen de voordelen en mogelijke zorgen, zoals privacy en de impact op werkgelegenheid. Het beleid van de gemeente moet aangepast worden om de mogelijkheden van AI te benutten en tegelijkertijd zorg te dragen voor verantwoorde implementatie.

Gezondheid en welzijn

Het bevorderen van een gezonde levensstijl en het aanpakken van specifieke gezondheidskwesties, zoals overgewicht en eenzaamheid, zijn van groot belang. Daarom moeten we initiatieven nemen die de gezondheid en het welzijn van de inwoners bevorderen, en zo de druk op de zorg verkleinen. Het percentage mensen dat de huisarts bezoekt, ligt in onze gemeente iets hoger dan het landelijk gemiddelde. Inwoners bewegen iets meer dan het landelijk gemiddelde, het percentage overgewicht ligt met bijna 56% wel hoger dan het landelijk gemiddelde. Omdat we relatief veel ouderen hebben, is de verwachting dat het aantal dementerenden de komende jaren gaat toenemen. Eenzaamheid komt ook in onze gemeente voor, het percentage ligt wel iets onder het landelijke gemiddelde.

Jongeren

De Nederlandse jeugd beschouwt zichzelf als één van de gelukkigste van Europa. Anderzijds geven veel jongeren aan te kampen met mentale gezondheidsproblemen. De nasleep van de coronamaatregelen speelt hierbij een rol, maar ook prestatiedruk (bijvoorbeeld in het onderwijs), de druk vanuit social media en zorgen over de toekomst (huisvesting, klimaat, bestaanszekerheid) veroorzaken onzekere, angstige of zelfs depressieve gevoelens. Deze landelijke trend zien we ook terug in de gemeente Hellendoorn. Uit een analyse van de VNG blijkt dat deze trends voor een deel samenhangen met ontwikkelingen in de jeugdzorg zelf. Maar voor een groot deel hangen deze samen met veranderingen in de maatschappelijke context en in aanpalende domeinen als het onderwijs (mede in verband met de prestatiedruk), de volwassenenzorg, veiligheid en de sociale zekerheid. Deze constatering dient vertaling te krijgen in de aanpak.

In de landelijke hervormingsagenda Jeugd, die ook in de gemeente Hellendoorn wordt doorvertaald in concrete acties, is een set van maatregelen opgenomen om dit tijt te keren. Zowel op lokaal als op landelijk niveau zijn maatregelen noodzakelijk en vraagt om een brede samenwerking tussen aanbieders, overheid en cliënten. Eenieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid, in samenwerking en met een gezamenlijk doel: passende en tijdige zorg voor iedere jeugdige die dat nodig heeft.

Agrarische sector

Met het Nationaal Programma Landelijk Gebied zet het Rijk in op een integrale aanpak voor natuur, water en klimaat. De provincie heeft de kennis en ervaringen in Overijssel vertaald in het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). Dit ontwerpprogramma is op 1 juli 2023 ingediend bij het Rijk. Het definitieve PPLG zal aan het einde van 2023 vastgesteld worden.

In het ontwerpprogramma zet de provincie in op een duidelijk inzicht in de toekomst van het landelijk gebied voor inwoners en ondernemers. Mét een helder perspectief voor toekomstgerichte landbouw. Want een gezonde en sterke landbouw is belangrijk voor Overijssel. Stad en platteland zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Per (deel)gebied wordt

met de gebiedspartners gekeken naar de samenhang van de opgaven. Daardoor ontstaan kansen en mogelijkheden om opgaven te combineren en elkaars effect te versterken.

De provincie doet dit samen met gebiedspartners als waterschappen en gemeenten, natuurbeheerders, landbouw- en andere belangenorganisaties van de inwoners van Overijssel. Het is belangrijk om belangen en perspectieven van alle partners goed af te wegen en te werken aan een kwalitatief goede besluitvorming.

Politiek en bestuur

Uit het rapport 'Roep om een overheid die verantwoordelijkheid neemt' van het Sociaal Cultureel Planbureau van juli 2023 blijkt dat de verwachting die inwoners hebben bij de rol van de overheid en de rol die de overheid daadwerkelijk aanneemt verschillen. Als dit verschil groot is, kan dat een negatief effect hebben op het vertrouwen; de legitimiteit en effectiviteit van het overheidsbeleid komen dan onder druk te staan. Uit dit onderzoek blijkt dat inwoners willen dat de (landelijke) overheid meer verantwoordelijkheid neemt.

Inwoners vinden dat de overheid om de vijf grote maatschappelijke thema's die zijn onderzocht (gezond leven, leven lang ontwikkelen, duurzaam energiegebruik, hulp verlenen en bestaanszekerheid) meer verantwoordelijkheid moet nemen dan dat nu gebeurt. Bij duurzaam energiegebruik, hulp verlenen en bestaanszekerheid wordt de landelijke overheid bovendien gezien als de partij die de meeste verantwoordelijkheid zou moeten dragen.

Voor gemeenten zien we, in minder sterke mate, eenzelfde patroon. Men ziet graag dat gemeenten meer verantwoordelijkheid nemen dan nu volgens burgers het geval is. Die gewenste toename in verantwoordelijkheid was ongeveer gelijk voor alle opgaven. Onderscheidend ten opzichte van de landelijke overheid, is dat de gemeente bij geen enkele opgave genoemd wordt als de partij die de meeste verantwoordelijkheid zou moeten dragen. Bij de opgaven gezond leven en leven lang ontwikkelen zouden burgers de gemeente zelfs graag de minste verantwoordelijkheid toebedelen. Dit is opvallend, omdat bijna de helft van de mensen het wel (helemaal) eens is met de algemene stelling: 'Gemeenten kunnen burgers beter helpen dan de landelijke overheid' (44% eens, 14% oneens). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat burgers bij veel grote maatschappelijke opgaven meer zien in een gecoördineerde landelijke aanpak en gemeenten volgens hen beter in staat zijn tot maatwerk om burgers (individueel) te helpen.

Paragraaf 11:

Open

overheid

Inleiding

Openbaarheid en transparantie zijn de kernprincipes van goed bestuur en een toegankelijke betrouwbare overheid. Daar staan wij dan ook voor. Het wettelijke kader ligt vast in de Wet openbaarheid van bestuur.

Wet open overheid

De drie pijlers van de Wet open overheid zijn actieve openbaarmaking, passieve openbaarmaking en verbetering van de informatiehuishouding.

De wet geeft de gemeente de ruimte om het actief openbaar maken van stukken geleidelijk in te voeren. Op dit moment worden in onze gemeente onder andere de besluitenlijst van het college, de raadsstukken, de besluiten van de raad, beleidsstukken, een subsidieregister, diverse vergunningsaanvragen, ruimtelijke plannen en de regelgeving van de gemeente actief openbaar gemaakt. Vanaf 2024 zullen de verzoeken om informatie (passieve openbaarmaking) en de beslissing hierop ook op onze website openbaar gemaakt worden. Ook zal de huidige website vernieuwd worden en toegankelijker zijn voor de burger. Bij de vervanging van de huidige besluitvormingsmodule van het college en de raad in 2024 of 2025 is de verdere uitbouw van actieve openbaarheid een belangrijk uitgangspunt. Onduidelijk is nog of er een landelijk platform komt, waar de verwijzing naar de informatie van alle overheidsorganen op staat.

Naast het actief openbaar maken kan iedereen altijd vragen om bepaalde informatie openbaar te maken. Per jaar komen enkele tientallen verzoeken binnen. Het principe is dat het belang van openbaarheid altijd geldt en dat alleen in uitzonderingsgevallen hiervan afgeweken kan worden. Concreet betekent dit dat een verzoek alleen deels of geheel wordt geweigerd op basis van een wettelijke grond. Om zoveel mogelijk informatie openbaar te maken zal vanaf 2024 een anonimiserings-tool gebruikt worden, zodat alleen die informatie die wettelijk niet verstrekt mag worden, vertrouwelijk blijft.

Per 1 januari 2024 wordt in onze gemeente een contactpersoon Wet open overheid aangewezen. Deze contactpersoon fungeert als spin het web bij een verzoek om informatie tussen diegene die informatie vraagt en de betrokkene in onze organisatie die de informatie heeft. Doel is om mensen laagdrempelig en snel te helpen.

De Wet open overheid verplicht de gemeenten om de informatiehuishouding op orde te brengen en digitale overheidsinformatie duurzaam toegankelijk te maken en te houden. De bepaling uit de Archiefwet dat documenten in een goede, geordende en toegankelijke staat bewaard moeten bewaren, wordt herhaald in de Wet open overheid. Met het op orde brengen van de informatiehuishouding is volgens de wet een aanzienlijke doorlooptijd gemoeid.

De verbetering van de informatiehuishouding is bij ons niet nieuw. Jaarlijks worden stappen gezet, mede onder invloed van zaakgericht werken en digitalisering. Met de introductie van het zaak- en archiefsysteem is de kanteling gestart van achteraf op papier archiveren naar directe, digitale vastlegging, ook in het huidige besluitvormingsproces. Belangrijke ontwikkelingen in 2024 en 2025 zijn de invoering van een nieuw besluitvormingssysteem, de verdere uitbouw van e-diensten (het digitaal kunnen aanvragen en inzien van gegevens).

De financiële middelen die beschikbaar gesteld zijn door het rijk worden in onze gemeente gebruikt voor verbeteringen van de informatiehuishouding, het beschikbaar stellen van een contactpersoon Wet open overheid en het verder toegankelijk maken van informatie.

Bijlage 1

Kerngegevens

-
- ☕ Ijs-en Koffiehuus De Oriëlp
i Toeristisch Informatiepunt
🏠 Spijkerman
  - 🏠 De Pastoorsmoat
🏠 Vakantieboerderij Salland
🌳 De Haar
  - 🛒 Supermarkt
🗺 De Haarlerberg
🏠 't Kruuspunt
  - 🏠 De Veldkamp

Sociale structuur	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Raming
	1-1-2020	1-1-2021	1-1-2022	1-1-2023	1-1-2024
Aantal inwoners (in aantallen)					
• 0 - 17 jaar	7.234	7.106	7.009	6.961	6.857
• 18 - 64 jaar	21.016	21.026	20.977	20.836	20.775
• 65 jaar en ouder	8.005	8.123	8.269	8.458	8.645
Totaal aantal inwoners	36.255	36.255	36.255	36.255	36.277
Aantal inwoners (procentueel)					
• 0 - 17 jaar	24%	23%	20%	19%	19%
• 18 - 64 jaar	57%	57%	58%	58%	57%
• 65 jaar en ouder	19%	20%	22%	23%	24%
Totaal aantal inwoners	100%	100%	100%	100%	100%
Uitkeringen					
• Aantal uitkeringsgerechtigden jonger dan AOW-leeftijd	420	435	441	445	482
• Aantal uitkeringsgerechtigden ingevolge de IOAZ/IOAW	52	52	38	29	29
• Aantal medewerkers wet sociale werkvoorziening	147	139	132	125	113
Bedrijfsvestigingen					
• Aantal bedrijfsvestigingen	3.318	3.396	3.476	3.501	3.526

Fysieke structuur	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Raming
	1-1-2020	1-1-2021	1-1-2022	1-1-2023	1-1-2024
Oppervlakte gemeente (in hectare)					
• Binnenwater	108	106	106	106	106
• Land	13.791	13.793	13.793	13.793	13.793
Totaal oppervlakte gemeente	13.899	13.899	13.899	13.899	13.899
Aantal wooneenheden					
• Woningen (BAG)	14.712	14.889	14.971	14.971	14.970
Totaal aantal wooneenheden	14.712	14.889	14.971	14.971	14.970
Lengte wegen en watergangen (in kilometers)					
• Wegen	564	570	565	567	567
• Rioleringen	449	455	451	455	455
Oppervlakte groen (in m2)					
• Stedelijk groen	1.426.649	1.475.308	1.472.153	1.506.000	1.510.585
• Landschappelijk groen	639.303	639.303	773.948	779.035	779.035

Bijlage 2

Overzicht baten en lasten
per product

Overzicht baten en lasten per product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
L A S T E N						
Saldo van baten en lasten						
01 Werk, Economie en Inkomen						
31000 Economische aangelegenheden	- 410	- 345	- 369	- 372	- 374	- 376
31010 Subsidies	- 1	- 0	- 0	- 0	- 0	- 0
33000 Markten	- 41	- 57	- 60	- 60	- 60	- 60
33010 Agrarische zaken	- 76	- 209	- 217	- 218	- 219	- 219
34000 Recreatie en Toerisme	- 363	- 506	- 436	- 439	- 441	- 441
34010 Toeristenbelasting	- 29	- 37	- 13	- 13	- 13	- 13
61050 Begeleiding en huisvesting statushouders	- 3.089	- 8.911	- 7.034	- 6.965	- 6.971	- 500
63000 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	- 7.322	- 8.647	- 8.597	- 8.607	- 8.617	- 8.220
63010 Bijzondere bijstandsverlening	- 3.186	- 2.734	- 1.788	- 1.737	- 1.741	- 1.744
63020 Schuldhulpverlening	- 361	- 419	- 359	- 360	- 361	- 362
63030 Fraudebestrijding	- 69	- 103	- 120	- 111	- 111	- 111
63040 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	- 207	- 214	- 199	- 199	- 199	- 199
64000 Sociale werkvoorziening	- 4.302	- 4.641	- 4.338	- 4.116	- 3.794	- 3.586
65000 Participatie en reïntegratie	- 1.121	- 1.284	- 1.121	- 1.173	- 1.234	- 1.281
Totaal 01 Werk, Economie en Inkomen	- 20.579	- 28.106	- 24.651	- 24.371	- 24.135	- 17.112
02 Jeugd en WMO						
61000 Sociaal en cultureel werk	- 2.003	- 2.266	- 2.193	- 2.183	- 2.107	- 2.014
61010 Buurt en clubhuizen	- 196	- 349	- 318	- 318	- 317	- 316
61020 Maatschappelijk werk/slachtofferhulp	- 411	- 767	- 462	- 462	- 462	- 462
61030 Jeugd en gezin	- 70	- 133	- 60	- 60	- 60	- 60
61040 Hygienebegeleiding Kinderopvang	- 113	- 137	- 100	- 100	- 100	- 100
62000 Preventie en clientondersteuning	- 398	- 797	- 643	- 564	- 520	- 364
62010 Toegang tot eerste en tweede lijnsvoorziening	- 1.664	- 2.557	- 2.428	- 1.320	- 1.050	- 1.282
66000 Verstrekking Hulpmiddelen	- 1.756	- 1.862	- 1.651	- 1.657	- 1.661	- 1.659
67100 Begeleiding en dagbesteding WMO (Ondersteuning	- 3.829	- 4.613	- 5.509	- 5.507	- 5.509	- 5.504
67110 Verblijf en woonvoorziening	- 23	- 7	- 7	- 7	- 7	- 7
67120 Huishoudelijke ondersteuning	- 3.669	- 4.108	- 4.798	- 4.798	- 4.799	- 4.792
67130 Vervoer 18+	- 1.011	- 756	- 731	- 731	- 732	- 731
67200 Jeugdzorg - specialistische zorg	- 6.348	- 7.207	- 7.682	- 7.682	- 7.682	- 7.682
68100 Inloop GGZ, maatschappelijke opvang en vrouweno	-	- 132	- 304	- 304	- 304	- 304
68200 Jeugdbescherming en Jeugdreclassering	- 1.295	- 521	- 664	- 612	- 612	- 612
71000 Volksgezondheid	- 1.713	- 2.006	- 2.110	- 2.111	- 2.046	- 1.962
Totaal 02 Jeugd en WMO	- 24.500	- 28.216	- 29.660	- 28.417	- 27.968	- 27.852
03 Onderwijs Cultuur en sport						
42000 Onderwijshuisvesting	- 1.240	- 1.751	- 5.160	- 2.059	- 2.003	- 1.955
43000 Algemeen voorschools- en onderwijsbeleid	- 501	- 564	- 519	- 519	- 519	- 518
43010 Gemeenschappelijke onderwijsvoorzieningen	- 109	- 208	- 246	- 247	- 246	- 245
43020 Leerlingenvervoer	- 725	- 1.087	- 1.470	- 1.440	- 1.441	- 1.441
43030 Peuteropvang	- 381	- 463	- 416	- 416	- 416	- 415
51000 Algemeen sportbeleid	- 554	- 670	- 564	- 542	- 526	- 325
51010 Het Ravijn-zwem sport zorg - sport technisch	- 1.496	- 1.413	- 1.280	- 1.303	- 1.298	- 1.307
52000 exploitatie sportaccommodaties	- 1.593	- 1.424	- 1.637	- 1.792	- 1.782	- 1.775
52010 Het Ravijn - zwem sport zorg - onderhoud accomm	- 1.494	- 1.560	- 1.541	- 1.637	- 1.356	- 1.349
52020 Onderhoud sport accommodaties	- 501	- 618	- 605	- 608	- 606	- 605
53000 Kunst en Cultuur	- 1.635	- 1.898	- 2.034	- 2.023	- 2.011	- 2.008
53020 Evenementen	- 15	- 16	- 18	- 18	- 18	- 18
54000 Musea / expositieruimten	- 6	- 6	- 6	- 6	- 6	- 6
55000 Monumentenzorg	- 7	- 8	- 8	- 8	- 8	- 8
55010 Beheer monumentaal vastgoed	- 11	- 24	- 25	- 25	- 25	- 25
56000 Bibliotheek	- 1.513	- 2.011	- 1.771	- 1.812	- 1.796	- 1.793
56010 Lokale omroep	- 27	- 38	- 41	- 41	- 41	- 41
Totaal 03 Onderwijs Cultuur en sport	- 11.810	- 13.759	- 17.340	- 14.496	- 14.097	- 13.835

Overzicht baten en lasten per product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
B A T E N						
Saldo van baten en lasten						
01 Werk, Economie en Inkomen						
31000 Economische aangelegenheden	97	44	44	44	44	44
31010 Subsidies						
33000 Markten	25	24	25	25	25	25
33010 Agrarische zaken						
34000 Recreatie en Toerisme	84	50	58	59	61	62
34010 Toeristenbelasting	533	569	612	612	612	612
61050 Begeleiding en huisvesting statushouders	6.019	8.042	6.816	6.816	6.816	-
63000 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	6.482	7.477	7.476	7.476	7.476	7.365
63010 Bijzondere bijstandsverlening	26	53	47	47	47	47
63020 Schuldhulpverlening	4	30	-	-	-	-
63030 Fraudebestrijding	-	15	1	-	-	-
63040 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen						
64000 Sociale werkvoorziening	725	559	649	624	584	584
65000 Participatie en reïntegratie	79	52	60	54	53	53
Totaal 01 Werk, Economie en Inkomen	14.075	16.914	15.790	15.757	15.718	8.793
02 Jeugd en WMO						
61000 Sociaal en cultureel werk	2	55	63	63	49	2
61010 Buurt en clubhuizen	226	239	192	192	192	192
61020 Maatschappelijk werk/slachtofferhulp						
61030 Jeugd en gezin	-	50	-	-	-	-
61040 Hygienebegeleiding Kinderopvang	8	25	27	27	27	27
62000 Preventie en clientondersteuning	8	232	173	173	157	-
62010 Toegang tot eerste en tweede lijnsvoorziening	56	29	-	-	-	-
66000 Verstrekking Hulpmiddelen	105	53	57	57	57	57
67100 Begeleiding en dagbesteding WMO (Ondersteuning	1.122	779	252	222	683	683
67110 Verblijf en woonvoorziening						
67120 Huishoudelijke ondersteuning	-	29	2	-	-	-
67130 Vervoer 18+	78	84	38	38	38	38
67200 Jeugdzorg - specialistische zorg						
68100 Inloop GGZ, maatschappelijke opvang en vrouwenopvang						
68200 Jeugdbescherming en Jeugdreclassering						
71000 Volksgezondheid	-	172	146	146	83	-
Totaal 02 Jeugd en WMO	1.607	1.746	951	918	1.285	999
03 Onderwijs Cultuur en sport						
42000 Onderwijshuisvesting	20	23	30	30	30	30
43000 Algemeen voorschools- en onderwijsbeleid	573	490	231	231	231	231
43010 Gemeenschappelijke onderwijsvoorzieningen	27	21	21	21	21	21
43020 Leerlingenvervoer	3	4	5	5	5	5
43030 Peuteropvang						
51000 Algemeen sportbeleid	397	572	553	553	540	341
51010 Het Ravijn-zwem sport zorg - sport technisch	1.034	1.026	1.099	1.099	1.099	1.099
52000 exploitatie sportaccommodaties	720	771	829	829	829	829
52010 Het Ravijn - zwem sport zorg - onderhoud accomm	53	54	57	59	59	59
52020 Onderhoud sport accommodaties	8	1	10	15	15	15
53000 Kunst en Cultuur	664	759	812	812	812	812
53020 Evenementen						
54000 Musea / expositieruimten	2	-	-	-	-	-
55000 Monumentenzorg						
55010 Beheer monumentaal vastgoed	15	9	10	10	10	10
56000 Bibliotheek	502	611	616	616	616	616
56010 Lokale omroep	14	19	22	22	22	22
Totaal 03 Onderwijs Cultuur en sport	4.033	4.361	4.294	4.302	4.289	4.090

Overzicht baten en lasten per product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
L A S T E N						
Saldo van baten en lasten						
04 Mobiliteit en bereikbaarheid						
21000 Aanleg en reconstructie wegen	- 1.408	- 1.374	- 1.454	- 1.914	- 1.908	- 2.420
21010 Wegbeheer algemeen	- 993	- 1.164	- 1.673	- 1.345	- 1.353	- 1.357
21020 Onderhoud verhardingen	- 1.939	- 2.428	- 2.189	- 2.190	- 2.191	- 2.191
21030 Bermen en sloten	- 698	- 856	- 708	- 731	- 732	- 737
21040 Straatreiniging	- 649	- 677	- 636	- 637	- 572	- 627
21050 Gladheidsbestrijding	- 152	- 129	- 130	- 138	- 133	- 135
21060 Straatmeubilair	- 206	- 76	- 205	- 205	- 205	- 206
21070 Verkeer	- 298	- 291	- 305	- 306	- 321	- 343
21080 Verkeerseducatie	- 82	- 49	- 73	- 73	- 73	- 73
22000 Parkeren	- 708	- 693	- 752	- 789	- 784	- 716
25000 Openbaar vervoer	- 214	- 199	- 201	- 204	- 202	- 197
72000 Ontwikkeling GRP	- 1.800	- 1.838	- 1.736	- 1.951	- 1.956	- 1.969
72010 Aanleg, beheer en onderhoud riolering	- 1.153	- 1.267	- 1.526	- 1.544	- 1.547	- 1.551
72030 Inkomsten rioolheffing	- 1	- 8	- 8	- 8	- 8	- 8
Totaal 04 Mobiliteit en bereikbaarheid	- 10.301	- 11.048	- 11.597	- 12.034	- 11.985	- 12.530
05 Woon en leefomgeving						
32000 Bedrijventerreinen	- 6.067	- 1.079	- 361	- 362	- 28	- 28
57000 Openbaar groen	- 2.525	- 2.595	- 2.660	- 2.660	- 2.663	- 2.668
57010 Natuur en landschap	- 100	- 127	- 179	- 178	- 178	- 178
57020 Speelplaatsen	- 145	- 176	- 239	- 219	- 230	- 241
73000 Huishoudelijk afval	- 3.405	- 3.607	- 3.716	- 3.767	- 3.775	- 3.786
73010 Inkomsten afvalstoffenheffing	- 1	- 8	- 8	- 8	- 8	- 8
73020 Verwerking Bedrijfsafval	- 103	- 135	- 140	- 140	- 141	- 141
74000 Milieu algemeen	- 658	- 2.086	- 1.176	- 1.186	- 644	- 646
74010 Milieubeheer bedrijven	- 907	- 998	- 1.250	- 1.246	- 1.248	- 1.249
74020 Uitvoering Wet geluidhinder	- 22	- 24	- 58	- 59	- 59	- 59
74030 Dierplaagbestrijding	- 6	- 6	- 6	- 6	- 6	- 6
75000 Begraafplaatsen	- 377	- 458	- 411	- 417	- 422	- 423
81000 Structuurplannen	-	- 10	- 11	- 11	- 11	- 11
81010 Bestemmingsplannen	- 748	- 1.144	- 1.018	- 938	- 922	- 926
82000 Bouwgrondexploitatie	- 2.301	- 5.337	- 3.017	- 2.460	- 1.440	- 1.439
83000 Wonen	- 76	- 212	- 559	- 561	- 562	- 563
83010 Herinrichting woonomgeving	- 25	- 24	- 23	- 23	- 23	- 23
83020 Vergunningen volkshuisvesting	- 928	- 1.447	- 1.468	- 1.212	- 1.216	- 1.222
83030 Grondzaken	- 270	- 327	- 305	- 310	- 312	- 313
83050 Woonwagens	- 3	- 6	- 6	- 6	- 6	- 6
Totaal 05 Woon en leefomgeving	- 18.667	- 19.806	- 16.611	- 15.769	- 13.892	- 13.934

Overzicht baten en lasten per product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
B A T E N						
Saldo van baten en lasten						
04 Mobiliteit en bereikbaarheid						
21000 Aanleg en reconstructie wegen						
21010 Wegbeheer algemeen	37	33	35	35	35	35
21020 Onderhoud verhardingen	97	50	-	-	-	-
21030 Bermen en sloten						
21040 Straatreiniging	1	1	1	1	1	1
21050 Gladheidsbestrijding	-	-	3	3	3	3
21060 Straatmeubilair	1	-	-	-	-	-
21070 Verkeer						
21080 Verkeerseducatie	59	37	37	37	37	37
22000 Parkeren	74	95	92	92	92	92
25000 Openbaar vervoer	36	37	41	41	41	41
72000 Ontwikkeling GRP	18	38	176	366	353	397
72010 Aanleg, beheer en onderhoud riolering	71	34	37	38	38	38
72030 Inkomsten rioolheffing	4.164	4.334	4.708	4.757	4.757	4.757
Totaal 04 Mobiliteit en bereikbaarheid	4.558	4.660	5.129	5.370	5.356	5.401
05 Woon en leefomgeving						
32000 Bedrijventerreinen	6.453	1.149	427	427	93	93
57000 Openbaar groen	57	55	56	57	57	57
57010 Natuur en landschap						
57020 Speelplaatsen						
73000 Huishoudelijk afval	860	1.025	867	871	874	874
73010 Inkomsten afvalstoffenheffing	3.851	3.984	4.371	4.371	4.371	4.371
73020 Verwerking Bedrijfsafval	89	83	83	83	83	83
74000 Milieu algemeen	241	1.579	640	646	3	3
74010 Milieubeheer bedrijven						
74020 Uitvoering Wet geluidhinder	1	3	3	3	3	3
74030 Dierplaagbestrijding						
75000 Begraafplaatsen	479	448	482	482	482	482
81000 Structuurplannen						
81010 Bestemmingsplannen	71	67	70	70	49	49
82000 Bouwgrondexploitatie	1.794	5.505	3.007	2.450	1.440	1.438
83000 Wonen						
83010 Herinrichting woonomgeving						
83020 Vergunningen volkshuisvesting	1.177	780	840	840	840	840
83030 Grondzaken	374	256	40	40	40	40
83050 Woonwagens	21	22	24	24	24	24
Totaal 05 Woon en leefomgeving	15.468	14.955	10.910	10.364	8.359	8.358

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten per product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
L A S T E N						
Saldo van baten en lasten						
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening						
10100 Gemeenteraad	- 759	- 761	- 751	- 756	- 756	- 756
10110 College van B&W	- 1.555	- 986	- 1.032	- 1.032	- 1.032	- 1.032
10120 Bestuurlijke samenwerking en deelnemingen	- 565	- 560	- 616	- 616	- 616	- 616
10130 Internationale contacten	- 8	- 3	- 9	- 9	- 9	- 9
10200 Verkiezingen	- 117	- 211	- 99	- 100	- 100	- 100
10210 Burgerlijke stand	- 209	- 248	- 262	- 262	- 263	- 263
10220 Rijbewijzen	- 195	- 171	- 180	- 179	- 183	- 184
10230 Reisdocumenten	- 229	- 190	- 374	- 380	- 399	- 400
10240 Overige burgerzaken	- 73	- 131	- 140	- 140	- 86	- 86
10300 Beheer overige gebouwen en gronden	- 219	- 209	- 215	- 236	- 235	- 234
10500 Treasury	- 43	- 820	- 616	- 42	- 11	31
10610 Onroerende-zaakbelastingen						
10611 Uitvoering Wet WOZ	- 425	- 558	- 507	- 514	- 516	- 517
10620 Onroerende-zaakbelastingen	-	- 1	- 1	- 1	- 1	- 1
10640 Hondenbelasting	- 41	-	-	-	-	-
10700 Uitkering gemeentefonds						
10710 Integratie-uitkering sociaal domein						
10800 Algemene baten en lasten	- 3	- 1.388	- 1.275	- 1.088	- 1.533	- 1.995
10810 Openbare orde	- 416	- 332	- 340	- 342	- 339	- 338
10820 Handhaving Openbare orde	- 522	- 647	- 576	- 582	- 586	- 589
10830 Ondersteuning veiligheidsketen	- 2.282	- 2.423	- 2.595	- 2.595	- 2.595	- 2.595
10840 Rampenbestrijding	- 49	- 54	- 78	- 79	- 78	- 78
10850 Brandkranen	- 19	- 22	- 24	- 24	- 24	- 24
Totaal 06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	- 7.727	- 9.714	- 9.691	- 8.977	- 9.362	- 9.786
99 Overhead						
10400 Personeel	- 8.608	- 9.272	- 10.090	- 10.209	- 10.239	- 10.327
10410 Personeel en organisatie	- 805	- 740	- 917	- 929	- 929	- 918
10420 Organisatieaangelegenheden	- 15	- 83	- 61	- 61	- 61	- 61
10430 Financien en belastingen	- 297	- 439	- 483	- 483	- 483	- 483
10440 Huisvesting	- 920	- 1.176	- 1.007	- 1.077	- 1.062	- 1.042
10450 Automatisering	- 1.716	- 1.817	- 1.789	- 1.848	- 1.885	- 1.900
10460 Communicatie	- 40	- 106	- 168	- 168	- 168	- 168
10470 Juridische zaken	- 33	- 37	- 32	- 32	- 32	- 32
10480 Facilitaire zaken	- 555	- 609	- 661	- 661	- 661	- 661
10490 Overige ondersteuning	104	- 129	- 189	- 94	- 149	- 147
Totaal 99 Overhead	- 12.884	- 14.408	- 15.397	- 15.560	- 15.667	- 15.739
Saldo van baten en lasten	- 106.468	- 125.058	- 124.946	- 119.624	- 117.107	- 110.788
Mutatie reserves	- 21.548	- 7.678	- 1.265	- 1.275	- 1.207	- 1.018
Resultaat	- 128.015	- 132.736	- 126.212	- 120.899	- 118.314	- 111.805

Overzicht baten en lasten per product	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
B A T E N						
Saldo van baten en lasten						
06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening						
10100 Gemeenteraad						
10110 College van B&W	748	99	-	-	-	-
10120 Bestuurlijke samenwerking en deelnemingen						
10130 Internationale contacten	-	-	0	0	0	0
10200 Verkiezingen						
10210 Burgerlijke stand	65	64	69	69	69	69
10220 Rijbewijzen	140	140	157	152	165	165
10230 Reisdocumenten	210	153	444	450	505	505
10240 Overige burgerzaken	17	23	24	24	24	24
10300 Beheer overige gebouwen en gronden	769	315	309	309	309	309
10500 Treasury	1.873	2.007	1.158	1.090	785	779
10610 Onroerende-zaakbelastingen	5.682	5.820	6.052	6.052	6.052	6.052
10611 Uitvoering Wet WOZ	9	11	12	12	12	12
10620 Onroerende-zaakbelastingen	3.306	3.191	3.456	3.456	3.456	3.456
10640 Hondenbelasting	- 1	-	-	-	-	-
10700 Uitkering gemeentefonds	62.719	63.901	69.118	70.073	64.226	63.301
10710 Integratie-uitkering sociaal domein	4.446	3.728	3.626	3.473	3.206	3.009
10800 Algemene baten en lasten	3	235	267	267	357	357
10810 Openbare orde	164	-	-	-	-	-
10820 Handhaving Openbare orde	40	54	73	73	73	73
10830 Ondersteuning veiligheidsketen						
10840 Rampenbestrijding						
10850 Brandkranen						
Totaal 06 Bestuur, veiligheid en dienstverlening	80.189	79.740	84.764	85.499	79.238	78.111
99 Overhead						
10400 Personeel	152	92	4	4	4	4
10410 Personeel en organisatie	8	-	-	-	-	-
10420 Organisatieaangelegenheden						
10430 Financien en belastingen	1	2	2	2	2	2
10440 Huisvesting	- 0	- 1	1	2	2	2
10450 Automatisering	0	-	-	-	-	-
10460 Communicatie	24	29	32	32	32	32
10470 Juridische zaken						
10480 Facilitaire zaken	20	10	11	11	11	11
10490 Overige ondersteuning	- 0	-	-	-	-	-
Totaal 99 Overhead	205	132	50	51	51	51
Saldo van baten en lasten	120.135	122.509	121.888	122.261	114.297	105.801
Mutatie reserves	13.353	10.569	4.357	156	111	602
Resultaat	133.488	133.077	126.246	122.417	114.408	106.403

Bijlage 3

Autonome ontwikkelingen, nieuw beleid en vervangingsinvesteringen

Autonome ontwikkelingen en nieuw beleid	Portefeuillehouder	Fte	Investering (nieuw)	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Autonome ontwikkelingen							
01 Werk, economie, recreatie en inkomen							
1.01	Loonkosten Nieuw Beschut ten gevolge van nieuwe instroom			- 66	- 106	- 147	- 188
1.02	Loonkosten Sociale Werkvoorziening en hieraan gerelateerde kosten			164	78	- 19	- 82
1.03	Gebundelde uitkering - effect gewijzigde berekeningssystematiek			244	244	244	244
1.04	Gemeentelijke opvang ontheemden Oekraïne			BN	BN	BN	
02 Jeugd en Wmo							
2.01a	Meerkosten Begeleiding/Dagbesteding			- 130	- 130	- 130	- 130
2.01b	Meerkosten Huishoudelijke Ondersteuning			- 166	- 166	- 166	- 166
2.01c	Dekking meerkosten B&D en HO uit stelpost groeivraag zorg			200	200	200	200
2.02	Extra kosten a.g.v. nieuwe aanbesteding doelgroepenvervoer			- 382	- 382	- 382	- 382
2.03	Personele inzet kwaliteit en integriteitsinstrument Twente (KIT)			- 12			
2.04	Effect Onderzoek reële tarieven Jeugdzorg en Wmo			- 700	- 700	- 700	- 700
2.05	Meerkosten SPUK Drie milieus voorzieningen			- 100	- 100	- 100	- 100
03 Onderwijs, cultuur en sport							
3.01	Cao-stijging gesubsidieerde instellingen			- 245	- 245	- 245	- 245
04 Mobiliteit en bereikbaarheid							
4.01	Vermindering inkomsten voor inzet bij evenementen/festiviteiten			- 20	- 20	- 20	- 20
4.02	Verhoging storting voorziening bruggen en tunnels			- 439	- 59	- 59	- 59
05 Woon en leefomgeving							
5.01	Hogere gemeentelijke bijdrage Omgevingsdienst Twente (ODT)			- 283	- 283	- 283	- 283
Overhead							
99.01	Hogere indexatie werkkledingleverancier			- 15	- 15	- 15	- 15
Totaal autonome ontwikkelingen		0,00	-	- 1.950	- 1.684	- 1.822	- 1.926
Nieuw beleid en uitbreidingsinvesteringen							
02 Jeugd en Wmo							
2.06	Schoolzorgondersteuner (SZO)	0,90		- 60			
2.07	Gezinswerker			- 60			
2.08	Consulent leerlingenvervoer	0,30		- 20			
03 Cultuur, onderwijs en sport							
3.02	Beloningssysteem zwemlessen				- 20		
3.03	Kunstschildering 1e verdieping Ravijn				- 8		
3.04	Uitbreiding beregeningsinstallatie Ravijn - 2027			30			
3.05	Effect Integraal huisvestingsplan Onderwijs			PM		PM	PM
3.06	Opstellen beleid en criteria aanleg kunstgrasvelden			- 25			
04 Mobiliteit en bereikbaarheid							
4.03	Investeringsprogramma wegen 2023-2028			PM		PM	
4.04	Afsluiting Grotestraat door plaatsen van bollards - 2024			350	- 40	- 35	- 31
4.05	Formatie uitvoeren gemeentelijke watertaken	1,50		- 110	- 110	- 110	- 110
05 Woon en leefomgeving							
5.02	Akkerrandenproject			- 30	- 30	- 30	- 30
Overhead							
99.02	Structurele flexibele schil publieksbalie (KCC)			- 28	- 28	- 28	- 28
99.03	Tijdelijke flexibele schil publieksbalie voor reisdocumentenpiek 2024-2028			- 25	- 25	- 25	- 25
Totaal nieuw beleid en uitbreidingsinvesteringen		2,70	380	- 366	- 253	- 228	- 224
Collegeprogramma							
01 Werk, economie, recreatie en inkomen							
26	Communicatiemiddelen			10			
02 Jeugd en Wmo							
21	Opstellen werkagenda inclusie - structureel maken beleidsmedewerker inclusie	0,89		82	82	82	82
23	Introduceren sociale kaart				50	20	20
27	Bestrijding eenzaamheid			33	33		
31	SD/MD inrichten conform Positieve gezondheid			25			
05 Woon en leefomgeving							
14	Beleidsmedewerker wonen	1,00		90	90	90	90
Overhead							
04	Investeren in een duurzame voorzieningestructuur			65			
55	Uitvoeren geactualiseerde participatiebeleid	0,67		60	60	60	60
Totaal collegeprogramma		2,56	-	365	315	252	252

Bijlage 2b

bedragen x € 1.000

Vervangingsinvesteringen en belastingmaatregelen	Portefeuillehouder	Fte	Investering (nieuw)	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Vervangingsinvesteringen							
03 Onderwijs, cultuur en sport							
Stijging investeringskosten project verduurzamen Het Ravijn - 2024	Dubbink		225		- 18	- 17	- 15
Renovatie natuurgrasveld - 2027	Lage Venterink		40				
Inventaris binnensportaccommodaties - 2027	Lage Venterink		30				
Vervanging Swim2Play materiaal Het Ravijn - zwem sport zorg- 2024	Lage Venterink		15		- 3	- 3	- 2
Vervanging Swim2Play materiaal Het Ravijn - zwem sport zorg- 2025	Lage Venterink		10			- 2	- 2
Vervanging zwembadlift voor mindervaliden - 2027	Lage Venterink		30				
04 Mobiliteit en bereikbaarheid							
Vervangingsinvesteringen wegen - 2027	Nijenbanning		460				
Vervangingsprogramma openbare verlichting, masten - 2027	Nijenbanning		50				
Vervangingsprogramma openbare verlichting, armaturen - 2027	Nijenbanning		75				
Vervangen technische installaties drukriool - 2027	Nijenbanning		106				
Vervangen gemalen - 2027	Nijenbanning		44				
Investeringen klimaatadaptatie - 2027	Nijenbanning		486				
Renovatie riolering - 2027	Nijenbanning		246				
Investeringen vervangen riolering - 2027	Nijenbanning		853				
Uitvoering Mobiliteits- en Fietsvisie - 2027	Nijenbanning		400				
05 Woon en leefomgeving							
Vervanging 3 x huisvuilauto zijlader - 2027	Nijenbanning		900				
Vervanging containers op huisvuilwagens (zijladers) - 2027	Nijenbanning		100				
Vervanging huisvuilauto achterlader - 2027	Nijenbanning		250				
Vervanging pick-up met veegvuilopbouw - 2027	Nijenbanning		65				
Overhead							
Investeringsbudget ICT 2027, Wifi + koudestraat	Eijbersen		85				
Investeringsbudget ICT 2027, Kosten omtrent werkplek	Eijbersen		528				
Vervanging tractiemiddelen - 2027	Nijenbanning		375				
Vervangingsbudget tractie Soweco - 2027	Nijenbanning		150				
Vervanging landmeetapparatuur - 2027	Nijenbanning		48				
Stijging investeringskosten project gasloos maken HVC&B - 2024	Eijbersen		150		- 10	- 9	- 8
Calamiteitenbudget gemeentelijke accommodaties 2027	Eijbersen		65				
Renovatie dakbedekking sporthal Bachlaan - 2027	Eijbersen		175				
Totaal vervangingsinvesteringen			5.961	-	- 31	- 31	- 27
Belastingmaatregelen, heffingen en leges							
04 Mobiliteit en bereikbaarheid							
Dekking rioolmaatregelen uit rioolheffing			-	110	110	110	110
Totaal belastingmaatregelen, heffingen en leges			-	110	110	110	110
Totaal autonome ontwikkelingen, nieuw beleid, vervangingsinvesteringen en belastingmaatregelen		5,26	6.341	- 1.841	- 1.543	- 1.719	- 1.815

bedragen x € 1.000

Autonome ontwikkelingen, nieuw beleid en ombuigingen	Investering (nieuw)	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Totaal autonome ontwikkelingen	-	- 1.950	- 1.684	- 1.822	- 1.926
Totaal nieuw beleid en uitbreidingsinvesteringen	380	- 366	- 253	- 228	- 224
Totaal Restant collegeprogramma	-	365	315	252	252
Totaal vervangingsinvesteringen	5.961	-	- 31	- 31	- 27
Totaal belastingmaatregelen, heffingen en leges	-	110	110	110	110
Totaal	6.341	- 1.841	- 1.543	- 1.719	- 1.815

Bijlage 4

Overzicht baten en lasten
per taakveld

Overzicht baten en lasten per taakveld	Begroting 2024		
	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten			
0. Bestuur en ondersteuning			
0.1 Bestuur	- 2.409	0	- 2.409
0.2 Burgerzaken	- 998	695	- 303
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	- 234	331	97
0.4 Overhead	- 15.478	50	- 15.429
0.5 Treasury	- 616	1.158	541
0.61 OZB woningen	- 507	6.064	5.557
0.62 OZB niet-woningen	- 1	3.456	3.455
0.64 Belastingen overig		107	107
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds		72.743	72.743
0.8 Overige baten en lasten	- 1.263	160	- 1.103
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	- 12		- 12
Totaal 0. Bestuur en ondersteuning	- 21.518	84.764	63.245
1. Veiligheid			
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	- 2.697		- 2.697
1.2 Openbare orde en veiligheid	- 891	73	- 818
Totaal 1. Veiligheid	- 3.588	73	- 3.515
2. Verkeer, vervoer en waterstaat			
2.1 Verkeer en vervoer	- 7.909	119	- 7.790
2.2 Parkeren	- 752	92	- 660
2.5 Openbaar vervoer	- 201	41	- 160
Totaal 2. Verkeer, vervoer en waterstaat	- 8.862	252	- 8.610
3. Economie			
3.1 Economische ontwikkeling	- 584		- 584
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	- 361	427	66
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	- 62	25	- 37
3.4 Economische promotie	- 449	670	221
Totaal 3. Economie	- 1.456	1.122	- 334
4. Onderwijs			
4.2 Onderwijshuisvesting	- 5.160	30	- 5.130
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	- 2.651	257	- 2.394
Totaal 4. Onderwijs	- 7.811	287	- 7.524
5. Sport, cultuur en recreatie			
5.1 Sportbeleid en activering	- 564	553	- 11
5.2 Sportaccommodaties	- 5.062	1.995	- 3.067
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	- 2.052	812	- 1.240
5.4 Musea	- 6		- 6
5.5 Cultureel erfgoed	- 33	10	- 24
5.6 Media	- 1.794	616	- 1.178
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	- 2.544	56	- 2.488
Totaal 5. Sport, cultuur en recreatie	- 12.055	4.042	- 8.013

Overzicht baten en lasten per taakveld	Begroting 2024		
	Lasten	Baten	Saldo
Saldo van baten en lasten			
6. Sociaal domein			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	- 10.340	7.271	- 3.069
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	- 2.710		- 2.710
6.3 Inkomensregelingen	- 11.063	7.524	- 3.539
6.4 WSW en beschut werk	- 4.338	649	- 3.689
6.5 Arbeidsparticipatie	- 1.121	60	- 1.061
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	- 2.382	345	- 2.036
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	- 4.798	2	- 4.796
6.71b Begeleiding (WMO)	- 3.909	2	- 3.906
6.71c Dagbesteding (WMO)	- 1.604		- 1.604
6.72a Jeugdhulp begeleiding	- 1.257		- 1.257
6.72b Jeugdhulp behandeling	- 1.582		- 1.582
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	- 1.084		- 1.084
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	- 477		- 477
6.73a Pleegzorg	- 241		- 241
6.73b Gezinsgericht	- 205		- 205
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	- 1.168		- 1.168
6.74a Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	- 2.014		- 2.014
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	- 434		- 434
6.82a Jeugdbescherming	- 326		- 326
6.82b Jeugdreclassering	- 53		- 53
Totaal 6. Sociaal domein	- 51.107	15.855	- 35.251
7. Volksgezondheid en milieu			
7.1 Volksgezondheid	- 2.110	146	- 1.963
7.2 Riolering	- 3.270	4.921	1.651
7.3 Afval	- 3.864	5.321	1.457
7.4 Milieubeheer	- 2.490	643	- 1.847
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	- 411	482	71
Totaal 7. Volksgezondheid en milieu	- 12.145	11.513	- 631
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			
8.1 Ruimte en leefomgeving	- 1.029	70	- 959
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	- 3.017	3.007	- 10
8.3 Wonen en bouwen	- 2.361	904	- 1.457
Totaal 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	- 6.406	3.981	- 2.425
Saldo van baten en lasten	- 124.946	121.888	- 3.058
Mutatie reserves	- 1.265	4.357	3.092
Resultaat	- 126.212	126.246	34

Bijlage 5

Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	Eenheid	Periode		Hellen- doorn	Neder- land	
0. Bestuur en ondersteuning						
0.01	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2023		12,9	nmb
0.02	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2023		9,0	nmb
0.03	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2024		1057,7	nmb
0.04	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2024		9,5	nmb
0.05	Overhead	% van totale lasten	2024		12,3	nmb
1. Veiligheid						
1.01	Verwijzingen Halt	per 1.000 inw. 12-17 jr.	2022	●	6	8
1.02	Winkeldiefstal	aantal per 1.000 inwoners	2022	●	0,7	2,3
1.03	Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2022	●	1,1	4,6
1.04	Diefstal uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2022	●	1	1,4
1.05	Vernieling en beschadiging	aantal per 1.000 inwoners	2022	●	2,5	6
2. Economie						
2.01	Funcziemenging	%	2022	●	50	53,8
2.02	Vestigingen	per 1.000 inw 15-64jr	2022	●	144	174,1
3. Onderwijs						
3.01	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2022	●	0	4,2
3.02	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2020	●	1	20
3.03	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	2021	●	0,9	1,9
4. Sport, cultuur en recreatie						
4.01	Niet-sporters	%	2020	●	48,7	49,2
5. Sociaal domein						
5.01	Banen	per 1.000 inw 15-64jr	2022	●	681,7	825,4
5.02	Bijstandsuitkeringen	per 10.000 inw 18jr eo	2021	●	208,1	431,7
5.03	Aantal re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw 15-65jr	2022	●	126,8	197,7
5.04	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inw	2022	●	730	700
5.05	Netto arbeidsparticipatie	%	2022	●	74,9	72,2
5.06	% kinderen in uitkeringsgezin	% tot 18 jr.	2021	●	3	6
5.07	% werkloze jongeren	% 16-22 jr.	2020	●	2	2
5.08	Jongeren met jeugdhulp	% tot 18 jr.	2022	●	11,4	13,2
5.09	Jongeren met jeugdbescherming	% tot 18 jr.	2022	●	0,6	1,2
5.10	Jongeren met delict voor rechter	% 12-21 jr.	2021	●	1	1
5.11	Jongeren met jeugdreclassering	%	2021	●	0,2	0,3
6. Volksgezondheid en milieu						
6.01	Omvang huishoudelijk afval	kg per inwoner	2021	●	124	169
6.02	Hernieuwbare elektriciteit	%	2021	●	12,7	33,2
7. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing						
7.01	WOZ-waarde woningen	dzd euro	2023	●	363	369
7.02	Nieuwgebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2022	●	1,9	9,3
7.03	Demografische druk	%	2023	●	82,2	70,3
7.04	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	2021	●	937	860
7.05	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2023	●	937	942

Bijlage 6

Reserves en voorzieningen

bedragen x € 1.000

Reserves	Realisatie Ultimo 2022	Begroting Ultimo 2023	Begroting Ultimo 2024	MJR Ultimo 2025	MJR Ultimo 2026	MJR Ultimo 2027
Rekeningsaldo						
Rekeningsaldo te bestemmen	5.473	- 0	34	1.552	- 2.354	- 7.756
Totaal Rekeningsaldo	5.473	- 0	34	1.552	- 2.354	- 7.756
Algemene Reserve						
Vrij aanwendbare Reserve	17.414	19.254	15.457	15.770	16.060	16.168
Financieringsreserve	7.937	8.537	9.137	9.737	10.337	10.937
Bufferreserve grondexploitatie	3.170	3.539	3.539	3.539	3.539	3.539
Totaal Algemene Reserve	28.521	31.330	28.133	29.047	29.936	30.644
Bestemmingsreserves						
Reserve Salomonsonhuis / zorgpunt	164	164	164	164	164	164
Reserve Armoede- en schuldenaanpak	955	716	716	716	716	716
Reserve WWB	0	0	0	0	0	0
Reserve groenrenovaties	7	7	7	7	7	7
Reserve 1/3-regeling accommodatiebeleid	160	210	260	310	360	410
Reserve kunst	41	66	66	66	66	66
Reserve rood-voor-rood	80	80	80	80	80	80
Reserve reconstructie platteland vernieuwing	136	136	136	136	136	136
Reserve wachtgelden huidige wethouders	45	145	245	345	445	545
Reserve duurzame energiemaatregelen	656	665	721	776	833	891
Reserve Co-financieringsfonds N35	741	741	740	740	740	240
Reserve invoeringkosten omgevingswet	985	885	785	785	785	785
Reserve revolverend fonds energiewerkgroepen	120	120	120	120	120	120
Reserve Statushouders en ontheemden (Oekraïne)	2.335	2.265	2.265	2.265	2.265	2.265
Totaal Bestemmingsreserves	6.426	6.200	6.305	6.510	6.717	6.425
Totaal	40.420	37.530	34.472	37.109	34.299	29.313

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Realisatie Ultimo 2022	Begroting Ultimo 2023	Begroting Ultimo 2024	MJR Ultimo 2025	MJR Ultimo 2026	MJR Ultimo 2027
Onderhoudsvoorzieningen						
Voorziening onderhoud wegen	1.351	1.284	1.206	1.127	1.048	969
Voorziening onderhoud civiele kunstwerken	50	110	614	738	861	985
Totaal Onderhoudsvoorzieningen	1.401	1.394	1.819	1.864	1.909	1.954
Voorzieningen van derden verkregen middelen						
Voorziening ISV	15	15	15	15	15	15
Voorziening parkeerbeleid	35	46	46	46	46	46
Voorziening egalisatie afvalstoffenheffing	1.488	1.546	1.655	1.775	1.932	2.160
Voorziening egalisatie rioolheffing	1.650	1.868	1.692	1.326	973	576
Totaal Voorzieningen van derden verkregen middelen	3.189	3.475	3.409	3.163	2.967	2.798
Voorzieningen personeel						
Voorziening APPA	1.450	1.579	1.708	1.837	1.966	2.095
Voorziening wachtgeldten oud-wethouders	515	249	107	39	39	39
Voorziening Appa ingegane pensioenen	2.979	2.979	2.979	2.979	2.979	2.979
Totaal Voorzieningen personeel	4.945	4.808	4.794	4.855	4.984	5.113
Overige voorzieningen						
Voorziening privatisering was- en kleedruimten	470	470	470	470	470	470
Voorziening toekomstige verliezen grondbedrijf Passiva	226	-	-	-	-	-
Totaal Overige voorzieningen	696	470	470	470	470	470
Totaal	10.231	10.147	10.492	10.352	10.331	10.335

bedragen x € 1.000

Geactiveerde voorzieningen	Realisatie Ultimo 2022	Begroting Ultimo 2023	Begroting Ultimo 2024	MJR Ultimo 2025	MJR Ultimo 2026	MJR Ultimo 2027
Geactiveerde voorzieningen						
Voorziening toekomstige verliezen grondexploitatie-A	863	461	471	- 0	- 0	- 0
Voorziening dubieuze debiteuren algemeen	355	339	338	337	335	334
Voorziening dubieuze debiteuren WWB	783	783	783	783	783	783
Totaal Geactiveerde voorzieningen	2.001	1.584	1.592	1.120	1.118	1.117
Totaal	2.001	1.584	1.592	1.120	1.118	1.117

Bijlage 7

Lijst specifieke subsidies 2023

De meeste subsidies worden verstrekt op basis van de Algemene subsidieverordening gemeente Hellendoorn 2022. De raad stelt de kaders en het budget hiervoor vast middels de programmabegroting en kadernota's. Het college kan nadere regels stellen, een voorbeeld hiervan zijn de Nadere regels maatschappelijke ontwikkeling gemeente Hellendoorn 2021. Deze nadere regels zijn openbaar.

Sommige subsidies worden verstrekt op basis van een specifieke subsidieverordening.

Naast bovenstaande subsidies worden er een aantal subsidies verstrekt op basis van een lijst van specifieke subsidies die door de raad zijn aangewezen. Reden hiervoor is de diversiteit van deze subsidies en dat deze subsidies niet onder een gemeenschappelijk kader gebracht kunnen worden. Voor deze subsidies geldt dat de grondslag artikel 4:23, derde lid 3 onder c van de Algemene wet bestuursrecht is en niet een gemeentelijke verordening. Het proces rondom verstrekking en vaststelling van deze subsidies valt wel onder de regels van de Algemene subsidieverordening gemeente Hellendoorn 2022.

Voor alle subsidies geldt dat de subsidie-aanvragen nog niet ingeleverd zijn bij de gemeente. De bedragen die hieronder staan vermeld zijn de bedragen in onze begroting. De subsidie-aanvragen en begrotingen van de aanvragers zijn nog niet beoordeeld. Mochten subsidies afwijken van de hierna genoemde bedragen dan vindt bijstelling plaats via de bestuursrapportage en andere P&C-documenten.

Bijgaande lijst is een overzicht van de specifieke subsidies. Verder zal in het eerste kwartaal van ieder jaar een totaalijst van subsidies aan rechtspersonen wordt gepubliceerd.

bedragen x € 1

Subsidies duurzame woon- en leefomgeving	2023	2024
Een van de speerpunten uit het hoofdlijnenakkoord is een duurzame woon- en leefomgeving. Om dit te realiseren worden lokale initiatieven, coöperaties en stichtingen die bijdragen aan het verduurzamen van de samenleving ondersteund. Onder andere de volgende organisaties spelen een rol om het speerpunt te verwezenlijken.		
IVN, Instituut voor Natuureducatie en duurzaamheid, afdeling Hellendoorn-Nijverdal	€ 1.400	€ 1.525
Het IVN is onze gesprekspartner en vervult een educatieve functie. De leden van het IVN zetten zich vrijwillig in ter begeleiding van natuur- en milieueducatieve activiteiten, steeds vaker ook voor bezoekers van onze gemeente. De activiteiten van het IVN vielen van oudsher onder het vormingswerk, omdat in het toenmalige beleidsprogramma werd uitgesproken dat de gemeente de natuur- en milieueducatie bevorderde. In 1993 heeft het college besloten om dat beleid te continueren en dat het IVN vanaf dat moment een eigen vast budget ontvangt voor haar gehele aanbod van activiteiten. Het IVN is gevestigd in de Paarse Poort. Doel van de subsidie is het instandhouden van de activiteiten van IVN op het gebied van Natuur- en milieueducatie.		
Centrum voor Natuur- en MilieuEducatie Hellendoorn	€ 9.405	€ 10.242
Van oudsher hadden gemeentes een taak in de uitvoering van natuur- en milieueducatie. Deze taak is destijds overgenomen door het CNME. Zij ontvangt subsidie voor de educatieve taken aan de basisscholen die van de gemeente zijn overgenomen. Het CNME is gevestigd in de Paarse Poort.		
Stichting Duurzaamheidscentrum gemeente Hellendoorn	€ 16.100	€ 16.100
De stichting ontvangt subsidie voor meerdere activiteiten, namelijk: - Het mede organiseren van de 'maand van de Duurzaamheid'. - Het draaiende houden van een laagdrempelige voorziening voor alle inwoners van de gemeente Hellendoorn; 'Het Duurzaamheidscentrum'. - Het repaircafé waardoor oude of kapotte apparaten een nieuw leven krijgen, hiermee wordt een bijdrage geleverd aan circulaire economie. - Het betrekken van jongeren bij het thema duurzaamheid o.a. door het jaarlijks organiseren van een voorleessessie op de basisscholen, in de week van de duurzaamheid. - Het bijdragen en helpen van de duurzaamheidsambassadeurs om vorm te geven aan de jaarplannen. - Het instellen van het reizend 'Duurzaamheidscompliment' die wordt uitgereikt aan een persoon of organisatie die zich onderscheidt voor activiteiten op het gebied van duurzaamheid in onze gemeente. - Het leveren van een bijdrage aan de discussie rondom de opwek van duurzame Energie (wind en zon). - Het leveren van een bijdrage aan de transitievisie warmte. - Het geven van een aanzet om evenementen in onze gemeente te verduurzamen - Het beheren en up-to-date houden van de website www.duurzaamhellendoorn.nl		
Stichting Fairtrade Gemeente Hellendoorn	€ 1.500	€ 7.600
De stichting Fairtrade Gemeente Hellendoorn ontvangt jaarlijks€ 1.500 ten behoeve van uitvoeringskosten Daarnaast wordt in de even jaren een subsidie beschikbaar gesteld van€ 5.600,- voor projecten. Het doel van de projectensubsidie is: het verbeteren van leefomstandigheden in ontwikkelingslanden. De projecten die Fairtrade wil uitvoeren zijn gericht op scholen. De gedachte daarachter is dat op deze manier veel inwoners in aanraking komen met het doel en zo niet alleen hulp wordt geboden in ontwikkelingslanden. Met de projecten die de gemeente subsidieert worden de thema's duurzaamheid, bewustwording, jeugd en ontwikkelingssamenwerking verbonden.		

Subsidies stimuleren activiteiten aanbod voor inwoners met een beperking	2023	2024
Maatschappelijke participatie is van belang, niet alleen voor inwoners met een beperking, maar ook voor hun omgeving en de betrokken vrijwilligers. Een aantal organisaties in onze gemeente organiseert specifieke activiteiten voor mensen met een beperking. Met deze activiteiten dragen zij bij aan het realiseren van maatschappelijke participatie. Dit zijn de volgende organisaties:		
Stichting De Instuif	€ 6.270	€ 6.828
Subsidie met als doel om voor mensen vanaf 16 jaar met een verstandelijke beperking activiteiten te organiseren. Er zijn wekelijks verschillende groepsactiviteiten, zoals dansen, koken, soosactiviteiten. Ook wordt er jaarlijks een 'dagje uit' aangeboden.		
Speel-O-Theek 't Duikelaartje	€ 5.215	€ 5.679
Doel van de subsidie is om een speciaal aanbod te ontwikkelen voor mensen met een beperking. Daarnaast leent de stichting en leent speelgoed uit. Ook voorziet zij woonvormen van speelgoed en biedt groepsactiviteiten voor een aantal bewoners van de Twentse Zorgcentra. De speel-o-theek draagt bij aan een positief opvoedklimaat in onze gemeente. Ook biedt de stichting speelgoed aan aan kinderen van nul tot zes jaar. Deze kinderen en hun ouders worden vaak doorverwezen door het consultatiebureau of school om verscheidene redenen.		
Sien (Regionale Commissie Ommen e/o)	€ 530	€ 577
Subsidie met als doel om activiteiten te organiseren voor mensen met een verstandelijke beperking zodat zij gelukkig kunnen zijn en het beste uit zichzelf kunnen halen.		
De Zonnebloem (afdeling Nijverdal)	€ 500	€ 545
Subsidie met als doel om betekenisvolle ontmoetingen te organiseren tussen mensen met een beperking en vrijwilligers. Centraal staan gezelschap, contact en ontmoeting.		
Chr. Soc. Pedagogische Zorg (Avondschool Ommen)	€ 350	€ 381
Doel van de subsidie is om oud -leerlingen van de Maat , de Johan Seckel en de Boslust die uit onze gemeente komen te helpen bij diverse dagelijkse bezigheden. De Stichting voor Christelijke, sociale en pedagogische zorg in het Raon Ommen-Hardenberg helpt en begeleidt de deelnemers op het gebied van zelfredzaamheid door ze te helpen bij invullen van allerlei formulieren op het terrein van financiële en sociale zaken. Daarnaast verzorgen zij onderwijs op allerlei uiteenlopende gebieden, afhankelijk van de vraag van de deelnemers. De stichting behandelt en bespreekt allerlei actuele en maatschappelijke zaken om de deelnemers het benodigde inzicht te verschaffen teneinde evenwichtig op te groeien, zodanig dat zij op een zo adequaat mogelijke wijze kunnen deelnemen aan de ingewikkelde maatschappij. Subsiëring vindt plaats als een bedrag per deelnemer.		
Stichting De Klup Twente	€ 1.508	€ 1.642
De Klup verzorgt activiteiten voor mensen met een beperking. Uitgangspunt is dat alleen activiteiten worden gesubsidieerd die door inwoners uit onze gemeente worden afgenomen en die in onze gemeente niet worden aangeboden. De subsidie bedraagt maximaal € 1400,- bij 14 deelnemers. Bij minder deelnemers is de subsidie € 100,- per persoon, prijspeil 2021 en daarna opgehoogd met de inflatie. Meer deelnemers dan 14 wordt niet gesubsidieerd, omdat op 23 oktober 2018 is afgesproken dat nieuwe deelnemers uit de gemeente Hellendoorn worden verwezen naar stichting de Welle die een overzicht heeft van het lokale aanbod. Daarnaast is afgesproken dat de doelgroep zelf voor vervoer zorgt of dat de Klup het vervoer verzorgt.		

Subsidies Integratie samenleving	2023	2024
Deze subsidie is bestemd voor een organisatie die activiteiten ontplooit die de integratie met de Nederlandse samenleving bevorderen. Voor het gemeentebestuur is de organisatie een eerste aanspreekpunt voor het bereiken van deze gemeenschap.		
Stichting "BungaTandjung"	€ 14.868	€ 16.191
De subsidie wordt verleend om de stichting in de gelegenheid te stellen activiteiten te organiseren voor de Molukse gemeenschap en voor activiteiten die gericht zijn op integratie met de Nederlandse samenleving. De vereniging is gevestigd in Nijverdal. Een gedeelte van de subsidie, te weten i€ 7.267, -, wordt gebruikt voor de rente en aflossing van een hypothecaire lening.		

Subsidies Ondersteuning minima	2023	2024
Het ondersteunen van kwetsbare inwoners met een laag inkomen of schulden om te kunnen participeren in de samenleving en maatschappelijke uitsluiting te voorkomen is één van de doelen uit het hoofdlijnenakkoord. In dat kader worden de volgende organisaties ondersteund.		
Lokaal Economisch Transactie Systeem Hellendoorn	€ 500	€ 545
De Vereniging Wevers Transactie Systeem (WTS) werd opgericht in 1996. Begin 2017 is de naam gewijzigd in LETS, Lokaal Economisch transactie Systeem. De leden van LETS ruilen onderling diensten en betalen elkaar niet met geld maar via een onderling afgesproken waardesysteem. In de gemeente Hellendoorn zijn dat de zogenaamde 'wevertjes'. De doelstellingen van de vereniging zijn het opbouwen van een sociaal netwerk (sociale activering), het delen en inzetten van vaardigheden, kennis, kunde en levenservaring (via ruilhandel), het bevorderen van milieubewust consumeren en produceren (waaronder hergebruik van goederen) en het verbeteren van de koopkracht van de deelnemers. De activiteiten passen ook binnen het kader van duurzaamheid.		
Stichting Financiële Begeleiding BOOM (Budget Op Orde Maken)	€ 20.750	€ 22.597
De stichting begeleidt inwoners met het op orde maken en houden van het budget. Stichting BOOM zet vrijwilligers in voor deze schulddienstverlening in de gemeente Hellendoorn. De stichting werkt uitsluitend met goed opgeleide en gecertificeerde vrijwilligers. Om er voor te zorgen dat de vrijwilligers voldoende deskundig blijven, wordt jaarlijks bijscholing verzorgd. De bijscholing is ook een voorwaarde om gecertificeerd te blijven. Verder worden nieuwe vrijwilligers opgeleid om het aantal actieve vrijwilligers op peil te houden. De stichting BOOM levert een actieve bijdrage aan de vroegsignalering bij schulden en kortdurende trajecten van schuldhulpverlening.		
Stichting Hulpfonds Hellendoorn	€ 109.000	€ 118.701
Het Hulpfonds biedt inwoners met een laag inkomen financiële steun die geen gebruik (meer) kunnen maken van voorliggende voorzieningen. In de raad van 15 november 2005 is besloten het Hulpfonds hiervoor jaarlijks subsidie van € 1,- per inwoner te verstrekken voor individuele hulpverlening. Voor deze algemene hulpverlening zijn door het college géén nadere beleidsregels opgesteld. Daarnaast voert het Hulpfonds de regeling duurzame gebruiksgoederen uit. Hiervoor zijn door het college - in overleg met het Hulpfonds - wel nadere beleidsregels vastgesteld. De subsidie wordt na afloop van het boekjaar definitief vastgesteld op basis van de werkelijke uitgaven.		
Stichting de Welle (Cliëntenplatform Werk en Inkomen)	€ 1.500	€ 1.634
Het Cliëntenplatform Werk en Inkomen is gebaseerd op de Verordening cliëntenparticipatie WWB gemeente Hellendoorn uit 2009. Zij adviseert het college over het gemeentelijk beleid op het terrein van de Participatiewet, de Wsw, de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en de Wet Inburgering nieuwkomers. Het platform bestaat uit vertegenwoordigers uit het Netwerk sociale zekerheid Hellendoorn, het samenwerkingsverband van diaconiën en caritasinstellingen in Hellendoorn en individuele cliënten die een uitkering van de gemeente ontvangen. Het secretariaat van het platform wordt verzorgd door Stichting De Welle. Voor de onkosten wordt jaarlijks (via een rekening van De Welle) een subsidie aan het platform beschikbaar gesteld.		
Trefpunt Minima	€ 1.000	€ 1.089
Het Trefpunt Minima is de rechtsopvolger van het Steunpunt minima, dat t/m 2017 door de gemeente financieel werd ondersteund. In oktober 2017 is het Steunpunt gestopt, waarna de subsidie van de gemeente is stopgezet. Op initiatief van het Netwerk sociale zekerheid zijn enkele activiteiten voortgezet door de werkgroep Trefpunt minima, gebruikmakend van het batig saldo van het Steunpunt. De doelstelling van het Trefpunt Minima is het organiseren van inloopochtenden (1 x per maand) voor mensen met een beperkt inkomen, en het bieden van een luisterend oor voor vragen waar de doelgroep mee worstelt. Daarnaast wordt 2 x per jaar een naslagwerk voor de doelgroep uitgebracht (Het Minimaatje) en wordt meegewerkt aan de uitvoering verschillende acties voor minima (o.a. kerstpakkettenactie). Hiervoor wordt vanaf 2022 een gemeentelijke subsidie van € 1.000,- gevraagd.		
Stichting de Huiskamer van Hellendoorn	€ 5.225	€ 5.690
De gemeenteraad heeft besloten om stichting de Huiskamer een jaarlijkse subsidie te verlenen. De stichting zet zich in tegen eenzaamheid en exploiteert een inloopvoorziening in het centrum van Nijverdal. De subsidie stelt de stichting in de gelegenheid om activiteiten te organiseren die volgens de statuten van de stichting al grondslag hebben 'gezelligheidsbevordering' en het faciliteren van ontmoeting.		

Subsidies Wijkverenigingen	2023	2024
Op basis van de Nadere regels maatschappelijke ontwikkeling gemeente Hellendoorn 2021 krijgen een aantal wijkverenigingen en een buurtvereniging in Nijverdal subsidie.		
Buurtschapsvereniging 't Hexel	€ 1.819	€ 1.981
De subsidie moet worden gebruikt voor: het aansluiten op of helpen ontwikkelen van een samenhangend aanbod van activiteiten ten aanzien van behoeften op sociaal en/of cultureel en/of recreatief terrein en/of activiteiten op het terrein van het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen en/of emancipatie; het coördineren en stimuleren van behoeften van wijkbewoners ten aanzien van de reeds in de wijk aanwezige voorzieningen; de mogelijkheid bieden om gespreksforum te zijn, teneinde de contacten tussen de wijkbewoners onderling, tussen groeperingen in de wijk en tussen gemeentebestuur en wijkbewoners/groeperingen in de wijk te verbeteren.		
Wijk- en Speeltuinvereniging De Blokken	€ 4.460	€ 4.857
De subsidie moet worden gebruikt voor: het aansluiten op of helpen ontwikkelen van een samenhangend aanbod van activiteiten ten aanzien van behoeften op sociaal en/of cultureel en/of recreatief terrein en/of activiteiten op het terrein van het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen en/of emancipatie; het coördineren en stimuleren van behoeften van wijkbewoners ten aanzien van de reeds in de wijk aanwezige voorzieningen; de mogelijkheid bieden om gespreksforum te zijn, teneinde de contacten tussen de wijkbewoners onderling, tussen groeperingen in de wijk en tussen gemeentebestuur en wijkbewoners/groeperingen in de wijk te verbeteren.		
Wijkvereniging De Brake	€ 4.276	€ 4.657
De subsidie moet worden gebruikt voor: het aansluiten op of helpen ontwikkelen van een samenhangend aanbod van activiteiten ten aanzien van behoeften op sociaal en/of cultureel en/of recreatief terrein en/of activiteiten op het terrein van het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen en/of emancipatie; het coördineren en stimuleren van behoeften van wijkbewoners ten aanzien van de reeds in de wijk aanwezige voorzieningen; de mogelijkheid bieden om gespreksforum te zijn, teneinde de contacten tussen de wijkbewoners onderling, tussen groeperingen in de wijk en tussen gemeentebestuur en wijkbewoners/groeperingen in de wijk te verbeteren.		
Wijkvereniging Groot Lochter	€ 4.464	€ 4.861
De subsidie moet worden gebruikt voor: het aansluiten op of helpen ontwikkelen van een samenhangend aanbod van activiteiten ten aanzien van behoeften op sociaal en/of cultureel en/of recreatief terrein en/of activiteiten op het terrein van het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen en/of emancipatie; het coördineren en stimuleren van behoeften van wijkbewoners ten aanzien van de reeds in de wijk aanwezige voorzieningen; de mogelijkheid bieden om gespreksforum te zijn, teneinde de contacten tussen de wijkbewoners onderling, tussen groeperingen in de wijk en tussen gemeentebestuur en wijkbewoners/groeperingen in de wijk te verbeteren.		
Wijkvereniging De Kruidenwijk	€ 9.671	€ 10.532
De subsidie moet worden gebruikt voor: het aansluiten op of helpen ontwikkelen van een samenhangend aanbod van activiteiten ten aanzien van behoeften op sociaal en/of cultureel en/of recreatief terrein en/of activiteiten op het terrein van het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen en/of emancipatie; het coördineren en stimuleren van behoeften van wijkbewoners ten aanzien van de reeds in de wijk aanwezige voorzieningen; de mogelijkheid bieden om gespreksforum te zijn, teneinde de contacten tussen de wijkbewoners onderling, tussen groeperingen in de wijk en tussen gemeentebestuur en wijkbewoners/groeperingen in de wijk te verbeteren.		
Wijkvereniging Noetsele	€ 4.559	€ 4.965
De subsidie moet worden gebruikt voor: het aansluiten op of helpen ontwikkelen van een samenhangend aanbod van activiteiten ten aanzien van behoeften op sociaal en/of cultureel en/of recreatief terrein en/of activiteiten op het terrein van het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen en/of emancipatie; het coördineren en stimuleren van behoeften van wijkbewoners ten aanzien van de reeds in de wijk aanwezige voorzieningen; de mogelijkheid bieden om gespreksforum te zijn, teneinde de contacten tussen de wijkbewoners onderling, tussen groeperingen in de wijk en tussen gemeentebestuur en wijkbewoners/groeperingen in de wijk te verbeteren.		
Wijkvereniging Nijverdal-Oost	€ 1.938	€ 2.110
De subsidie moet worden gebruikt voor: het aansluiten op of helpen ontwikkelen van een samenhangend aanbod van activiteiten ten aanzien van behoeften op sociaal en/of cultureel en/of recreatief terrein en/of activiteiten op het terrein van het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen en/of emancipatie; het coördineren en stimuleren van behoeften van wijkbewoners ten aanzien van de reeds in de wijk aanwezige voorzieningen; de mogelijkheid bieden om gespreksforum te zijn, teneinde de contacten tussen de wijkbewoners onderling, tussen groeperingen in de wijk en tussen gemeentebestuur en wijkbewoners/groeperingen in de wijk te verbeteren.		

Wijkvereniging 'n Oaln Diek	€ 2.024	€ 2.204
De subsidie moet worden gebruikt voor: het aansluiten op of helpen ontwikkelen van een samenhangend aanbod van activiteiten ten aanzien van behoeften op sociaal en/of cultureel en/of recreatief terrein en/of activiteiten op het terrein van het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen en/of emancipatie; het coördineren en stimuleren van behoeften van wijkbewoners ten aanzien van de reeds in de wijk aanwezige voorzieningen; de mogelijkheid bieden om gespreksforum te zijn, teneinde de contacten tussen de wijkbewoners onderling, tussen groeperingen in de wijk en tussen gemeentebestuur en wijkbewoners/groeperingen in de wijk te verbeteren.		
Wijkvereniging De Prinsessewijk	€ 2.319	€ 2.525
De subsidie moet worden gebruikt voor: het aansluiten op of helpen ontwikkelen van een samenhangend aanbod van activiteiten ten aanzien van behoeften op sociaal en/of cultureel en/of recreatief terrein en/of activiteiten op het terrein van het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen en/of emancipatie; het coördineren en stimuleren van behoeften van wijkbewoners ten aanzien van de reeds in de wijk aanwezige voorzieningen; de mogelijkheid bieden om gespreksforum te zijn, teneinde de contacten tussen de wijkbewoners onderling, tussen groeperingen in de wijk en tussen gemeentebestuur en wijkbewoners/groeperingen in de wijk te verbeteren.		
Wilhelminawijk Het "Noaberstekkie"	€ 4.177	€ 4.549
De subsidie moet worden gebruikt voor: het aansluiten op of helpen ontwikkelen van een samenhangend aanbod van activiteiten ten aanzien van behoeften op sociaal en/of cultureel en/of recreatief terrein en/of activiteiten op het terrein van het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen en/of emancipatie; het coördineren en stimuleren van behoeften van wijkbewoners ten aanzien van de reeds in de wijk aanwezige voorzieningen; de mogelijkheid bieden om gespreksforum te zijn, teneinde de contacten tussen de wijkbewoners onderling, tussen groeperingen in de wijk en tussen gemeentebestuur en wijkbewoners/groeperingen in de wijk te verbeteren.		

	bedragen x € 1	
Subsidies Media	2023	2024
Gemeenten hebben op basis van de Mediawet een zorgplicht voor de bekostiging van een lokale omroep.		
Stichting Hellendoornse Omroep Interactief (HOi)	€ 20.900	€ 22.760
De studio van HOi is ondergebracht in de ZIN!N-bibliotheek in het Huis voor Cultuur en Bestuur. De subsidie aan de lokale omroep is gebaseerd op de middelen die wij via het gemeentefonds krijgen, de zogenaamde 'richtsnoer'.		

Subsidie Dorpsbudget	2023	2024
Met ingang van 2014 is de subsidiesystematiek gewijzigd waarmee vrijwilligersorganisaties activiteitsubsidie konden aanvragen. Voorheen besliste de gemeente welke sociaal-culturele- en leefbaarheidsactiviteiten ondersteund werden. Vanaf 2014 wordt deze taak uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de Plaatselijke Belangen, de Dorpsraad Hellendoorn en Hellendoorn Samen (voor Nijverdal vanaf 2015). Wilt u een subsidie voor sociale-, culturele of leefbaarheidsactiviteiten aanvragen? Dan kunt u dus bij uw Plaatselijk belang of Dorpsraad terecht. Bij hun kunt u een bijdrage aanvragen.		
Plaatselijk Belang Daarlerveen	€ 16.069	€ 17.499
De subsidie moet worden aangewend voor: het aansluiten op, of helpen ontwikkelen van een samenhangend aanbod van activiteiten ten aanzien van behoeften op sociaal en/of cultureel en/of recreatief terrein en/of activiteiten op het terrein van het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen en/of emancipatie; het coördineren en stimuleren van behoeften van bewoners ten aanzien van de al in de kern aanwezige voorzieningen; het bieden van een gespreksforum, om de contacten tussen de wijkbewoners onderling, tussen groeperingen in de wijk en tussen het gemeentebestuur en wijkbewoners/groeperingen in de wijk te verbeteren.		
Plaatselijk Belang Daarle	€ 16.485	€ 17.952
De subsidie moet worden aangewend voor: het aansluiten op, of helpen ontwikkelen van een samenhangend aanbod van activiteiten ten aanzien van behoeften op sociaal en/of cultureel en/of recreatief terrein en/of activiteiten op het terrein van het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen en/of emancipatie; het coördineren en stimuleren van behoeften van bewoners ten aanzien van de al in de kern aanwezige voorzieningen; het bieden van een gespreksforum, om de contacten tussen de wijkbewoners onderling, tussen groeperingen in de wijk en tussen het gemeentebestuur en wijkbewoners/groeperingen in de wijk te verbeteren.		
Vereniging voor Plaatselijk Belang Egede, Hancate en Elen en Rhaan	€ 9.056	€ 9.862
De subsidie moet worden aangewend voor: het aansluiten op, of helpen ontwikkelen van een samenhangend aanbod van activiteiten ten aanzien van behoeften op sociaal en/of cultureel en/of recreatief terrein en/of activiteiten op het terrein van het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen en/of emancipatie; het coördineren en stimuleren van behoeften van bewoners ten aanzien van de al in de kern aanwezige voorzieningen; het bieden van een gespreksforum, om de contacten tussen de wijkbewoners onderling, tussen groeperingen in de wijk en tussen het gemeentebestuur en wijkbewoners/groeperingen in de wijk te verbeteren.		
Vereniging voor Plaatselijke Belang te Haarle	€ 19.409	€ 21.136
De subsidie moet worden aangewend voor: het aansluiten op, of helpen ontwikkelen van een samenhangend aanbod van activiteiten ten aanzien van behoeften op sociaal en/of cultureel en/of recreatief terrein en/of activiteiten op het terrein van het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen en/of emancipatie; het coördineren en stimuleren van behoeften van bewoners ten aanzien van de al in de kern aanwezige voorzieningen; het bieden van een gespreksforum, om de contacten tussen de wijkbewoners onderling, tussen groeperingen in de wijk en tussen het gemeentebestuur en wijkbewoners/groeperingen in de wijk te verbeteren.		
Plaatselijk Belang Marle	€ 8.645	€ 9.414
De subsidie moet worden aangewend voor: het aansluiten op, of helpen ontwikkelen van een samenhangend aanbod van activiteiten ten aanzien van behoeften op sociaal en/of cultureel en/of recreatief terrein en/of activiteiten op het terrein van het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen en/of emancipatie; het coördineren en stimuleren van behoeften van bewoners ten aanzien van de al in de kern aanwezige voorzieningen; het bieden van een gespreksforum, om de contacten tussen de wijkbewoners onderling, tussen groeperingen in de wijk en tussen het gemeentebestuur en wijkbewoners/groeperingen in de wijk te verbeteren.		
DorpsRaad Hellendoorn	€ 25.511	€ 27.781
De subsidie moet worden aangewend voor: het aansluiten op, of helpen ontwikkelen van een samenhangend aanbod van activiteiten ten aanzien van behoeften op sociaal en/of cultureel en/of recreatief terrein en/of activiteiten op het terrein van het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen en/of emancipatie; het coördineren en stimuleren van behoeften van bewoners ten aanzien van de al in de kern aanwezige voorzieningen; het bieden van een gespreksforum, om de contacten tussen de wijkbewoners onderling, tussen groeperingen in de wijk en tussen het gemeentebestuur en wijkbewoners/groeperingen in de wijk te verbeteren.		
Plaatselijk Belang Hulsen	€ 8.962	€ 9.760
De subsidie moet worden aangewend voor: het aansluiten op, of helpen ontwikkelen van een samenhangend aanbod van activiteiten ten aanzien van behoeften op sociaal en/of cultureel en/of recreatief terrein en/of activiteiten op het terrein van het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen en/of emancipatie; het coördineren en stimuleren van behoeften van bewoners ten aanzien van de al in de kern aanwezige voorzieningen; het bieden van een gespreksforum, om de contacten tussen de wijkbewoners onderling, tussen groeperingen in de wijk en tussen het gemeentebestuur en wijkbewoners/groeperingen in de wijk te verbeteren.		
Stichting Hellendoorn Samen (Nijverdal)	€ 39.707	€ 43.241
De subsidie moet worden aangewend voor: het aansluiten op, of helpen ontwikkelen van een samenhangend aanbod van activiteiten ten aanzien van behoeften op sociaal en/of cultureel en/of recreatief terrein en/of activiteiten op het terrein van het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen en/of emancipatie; het coördineren en stimuleren van behoeften van bewoners ten aanzien van de al in de kern aanwezige voorzieningen; het bieden van een gespreksforum, om de contacten tussen de wijkbewoners onderling, tussen groeperingen in de wijk en tussen het gemeentebestuur en wijkbewoners/groeperingen in de wijk te verbeteren.		

bedragen x € 1

Subsidie Muziek	2023	2024
Op basis van de Nadere regels maatschappelijke ontwikkeling gemeente Hellendoorn 2021 krijgen muziekverenigingen in de gemeente Hellendoorn subsidie.		
Koninklijke Christelijke Muziekvereniging "Aangenaam door Vriendschap en Nuttig door Oefening"	€ 21.495	€ 23.409
Subsidie wordt aan de muziekvereniging verleend voor: het organiseren van tenminste één openbaar concert of tenminste medewerking te verlenen aantwee door het college als zodanig aan te wijzen evenementen/manifestaties, als regel in degemeente Hellendoorn; spelende leden van: harmonie- en fanfarekorpsen en brassbands en/of; drumbands en/of; twirl-, of majorettengroepen en ten slotte de deelname aan evenementen.		
Christelijke Muziekvereniging "E.M.O.S."	€ 10.989	€ 11.967
Subsidie wordt aan de muziekvereniging verleend voor: het organiseren van tenminste één openbaar concert of tenminste medewerking te verlenen aantwee door het college als zodanig aan te wijzen evenementen/manifestaties, als regel in degemeente Hellendoorn; spelende leden van: harmonie- en fanfarekorpsen en brassbands en/of; drumbands en/of; twirl-, of majorettengroepen en ten slotte de deelname aan evenementen.		
Muziekvereniging Hellendoorns Harmonie	€ 17.154	€ 18.680
Subsidie wordt aan de muziekvereniging verleend voor: het organiseren van tenminste één openbaar concert of tenminste medewerking te verlenen aantwee door het college als zodanig aan te wijzen evenementen/manifestaties, als regel in degemeente Hellendoorn; spelende leden van: harmonie- en fanfarekorpsen en brassbands en/of; drumbands en/of; twirl-, of majorettengroepen en ten slotte de deelname aan evenementen.		
Muziekvereniging K.S.W.	€ 10.928	€ 11.901
Subsidie wordt aan de muziekvereniging verleend voor: het organiseren van tenminste één openbaar concert of tenminste medewerking te verlenen aantwee door het college als zodanig aan te wijzen evenementen/manifestaties, als regel in degemeente Hellendoorn; spelende leden van: harmonie- en fanfarekorpsen en brassbands en/of; drumbands en/of; twirl-, of majorettengroepen en ten slotte de deelname aan evenementen.		

bedragen x € 1

Subsidie Peuteropvang en voorschoolse educatie	2023	2024
Op basus van de Nadere regels peuteropvang en voorschoolse educatie gemeente Hellendoorn 2021 krijgen een aantal organisaties subsidie. Voor VVE geldt dat de subsidie is gerelateerd aan de Rijksinkomsten voor Onderwijsachterstandenbeleid (OAB).		
Stichting Peuterspeelzalen Gemeente Hellendoorn	€ 319.438	€ 347.868
Het doel van deze regeling is het door subsidiëring bieden van een kwalitatief hoogwaardig aanbod van peuteropvang en voorschoolse educatie in de gemeente Hellendoorn zodat er gelijke en optimale ontwikkelkansen zijn voor alle kinderen in de leeftijd van 2 jaar tot het moment dat ze naar de basisschool gaan.		
KOSMO West-Twente B.V.	€ 16.832	€ 18.330
Het doel van deze regeling is het door subsidiëring bieden van een kwalitatief hoogwaardig aanbod van peuteropvang en voorschoolse educatie in de gemeente Hellendoorn zodat er gelijke en optimale ontwikkelkansen zijn voor alle kinderen in de leeftijd van 2 jaar tot het moment dat ze naar de basisschool gaan.		
Kinderopvang Ommerkanaal	€ 1.313	€ 1.430
Het doel van deze regeling is het door subsidiëring bieden van een kwalitatief hoogwaardig aanbod van peuteropvang en voorschoolse educatie in de gemeente Hellendoorn zodat er gelijke en optimale ontwikkelkansen zijn voor alle kinderen in de leeftijd van 2 jaar tot het moment dat ze naar de basisschool gaan.		

Subsidies Overig	2023	2024
We ondersteunen een aantal organisaties voor specifieke taken die ze uitvoeren, op basis van het principe van overheidsparticipatie. De specifieke taken zijn de verantwoordelijkheid van de samenleving; als gemeente faciliteren we deze.		
Buurtbusvereniging Hellendoorn	€ 4.500	€ 4.500
De buurtbus is een kleine bus voor 8 personen die volgens een vaste dienstregeling een vaste route rijdt. De buurtbus is onderdeel van het openbaar vervoernet en rijdt vooral in de landelijke gebieden. De lijnen worden lokaal uitgevoerd door vrijwilligers die lid zijn van de buurtbusvereniging Hellendoorn. De buurtbusvereniging Hellendoorn is verantwoordelijk voor de uitvoering van drie buslijnen. De jaarlijkse subsidie is een bijdrage in de kosten voor de rijvaardigheidstraining, EHBO-cursus, kerstattentie en reiskosten. We geven een subsidie van € 1.500,-- per buslijn.		
Stichting 't Oale Karkhof Hellendoorn	€ 961	€ 1.047
De vrijwilligers van deze stichting onderhouden het Oale Karkhof in Hellendoorn. De subsidie is een bijdrage in de onkosten van het beheer.		
Stichting Promotie Nijverdal	€ 55.000	€ 55.000
Subsidie voor de uitvoering van activiteiten die gericht zijn op de versterking en verbetering van het ondernemersklimaat in het centrumgebied, Nijverdal in al zijn hoedanigheden te profileren en ondernemers te stimuleren en hen ondersteuning en advies te bieden. Hoogte subsidie is maximaal gelijk aan de te verwachten opbrengsten uit reclamebelasting verminderd met de uitvoeringskosten ad € 5.000.		
Vereniging De Sprengenberg	€ 6.492	€ 6.492
De subsidie wordt verleend voor het onderhouden van het monument de Sprengenberg, dat geen gemeentelijk monument is, maar een rijksmonument. Het bedrag dat de gemeente subsidieert is € 6.492,-- per jaar gedurende de jaren 2019 tot en met 2024.		
Stichting Sportverkiezingen gemeente Hellendoorn	€ 2.000	€ 2.000
De stichting Sportverkiezingen ontvangt jaarlijks subsidie voor het organiseren van de jaarlijkse sportverkiezing.		
Stichting Plattelandscultuur Overijssel	€ 5.000	€ 5.445
Subsidie wordt verleend voor de voorbereiding en uitvoering van het Zundewendefestival. Het Zundewendefestival is een voor publiek toegankelijke, speciaal georganiseerde gebeurtenis, die van culturele aard is en van een bovengemeentelijke betekenis zonder winstoogmerk. Het evenement wordt ook onder de aandacht gebracht op plaatsen buiten de gemeentegrenzen.		
Stichting Promotie Dorp Hellendoorn	€ 5.000	€ 5.445
Subsidie wordt verleend voor de voorbereiding en uitvoering van Heksendorp. Het evenement is een voor publiek toegankelijke, speciaal georganiseerde gebeurtenis, die van culturele aard is en van een bovengemeentelijke betekenis zonder winstoogmerk. Het evenement wordt ook onder de aandacht gebracht op plaatsen buiten de gemeentegrenzen.		
Stichting Platform CultuurEducatie Hellendoorn	€ 33.000	€ 33.000
Met deze subsidie wordt beoogd dat Meer Muziek in de klas over acht jaar op basisscholen geborgd is, waarbij kinderen wekelijks in aanraking komen met muziek en met een muziekprofessional. Het Platform hanteert een fonds waarin de middelen worden beheerd. Twee belangrijke uitgangspunten van dit fonds zijn: 1. De verbinding met zowel de muziekverenigingen als de professionele muzikaanbieders uit de eigen culturele omgeving en 2. Uitgaan van de vraag van de school.		
Stichting Platform CultuurEducatie Hellendoorn	€ 21.405	€ 21.405
Deze subsidie wordt gehonoreerd vanuit beschikbaar gestelde middelen van de provincie Overijssel voor 'Cultuureducatie Cultuur aan de Basis 2.0'. De subsidie wordt verleend voor de periode 2021 - 2024. De bevoorschotting van de gemeente aan de Stichting is afhankelijk van het betaalschema dat de provincie naar de gemeente hanteert. Het eindverslag moet uiterlijk 14 september 2024 bij ons binnen zijn en uiterlijk per 1 november 2025 kunnen wij deze bij de provincie indienen.		
Historische Kring Hellendoorn-Nijverdal	€ 25.000	€ 27.225
De Historische Kring ontvangt een jaarlijkse subsidie voor de exploitatie van een informatiepunt in de pastorie van de RK kerk in Nijverdal, waar ook inwoners onderzoek kunnen doen, de samenwerking met scholen (lesbrieven) en samenwerking met andere organisaties.		
Stichting Ibbenbüren-Hellendoorn	€ 15.000	€ 16.335
Sinds 1968 heeft de gemeente Hellendoorn een partnerschap met Ibbenbüren in Duitsland. Niet alleen de bestuurders van de overheden onderhouden vriendschappelijke banden, maar juist ook de inwoners van Ibbenbüren en Hellendoorn. De Stichting Ibbenbüren-Hellendoorn ontvangt m.i.v. 2023 een subsidie van € 15.000,-- . Hiervan is € 2.500,-- bedoeld voor representatiekosten en € 12.500,-- voor activiteiten.		

Subsidie beroepsmatig werkende instelling	2023	2024
Een instelling met rechtspersoonlijkheid die werkzaam is op (één van) de terreinen van de programma's uit de begroting en die beroepskrachten in dienst heeft.		
Stichting Vizier - antidiscriminatievoorziening Oost-Nederland	€ 10.000	€ 10.000
Doel van de subsidie is dat stichting Vizier de inwoners van de gemeente Hellendoorn toegang biedt tot de antidiscriminatievoorziening. Daarbij subsidiëren we twee wettelijke taken, te weten (1) onafhankelijke bijstand verlenen aan personen bij de afwikkeling van hun discriminatieklachten en 2 registratie van klachten. Voor de wettelijke taken is een bedrag benodigd van € 10.000,--.		
Verloskundigenpraktijk Gemmare	€ 3.908	€ 4.256
Op grond van de Wet publieke gezondheid is de gemeente Hellendoorn verantwoordelijk voor het geven van prenatale voorlichting aan haar inwoners. Vanaf het moment dat gemeenten wettelijk verantwoordelijk werden voor het geven van prenatale voorlichting, krijgt verloskundigepraktijk Gemmare subsidie om voorlichtingsbijeenkomsten en mamacafés aan te bieden. (Aanstaande) ouders kunnen in groepsverband binnen de eigen vertrouwde kring terecht voor informatie en advies m.b.t. pre- en postnatale voorlichting. Bijkomend positief effect is dat zij elkaar ontmoeten, wat hun sociale netwerk ten goede komt. Het doel is om de pre- en postnatale voorlichting op een laagdrempelige manier te verstrekken aan alle aanstaande Hellendoornse ouders en vroegtijdig problemen te signaleren zodat zo snel mogelijk kan worden geïntervenieerd.		
Verloskundigencentrum Zwanger & Zo	€ 4.696	€ 5.114
Op grond van de Wet publieke gezondheid is de gemeente Hellendoorn verantwoordelijk voor het geven van prenatale voorlichting aan haar inwoners. Vanaf het moment dat gemeenten wettelijk verantwoordelijk werden voor het geven van prenatale voorlichting, krijgt verloskundigepraktijk Zwanger & Zo subsidie om voorlichtingsbijeenkomsten en mamacafés aan te bieden. (Aanstaande) ouders kunnen in groepsverband binnen de eigen vertrouwde kring terecht voor informatie en advies m.b.t. pre- en postnatale voorlichting. Bijkomend positief effect is dat zij elkaar ontmoeten, wat hun sociale netwerk ten goede komt. Het doel is om de pre- en postnatale voorlichting op een laagdrempelige manier te verstrekken aan alle aanstaande Hellendoornse ouders en vroegtijdig problemen te signaleren zodat zo snel mogelijk kan worden geïntervenieerd.		
Stichting MarketingOost	€ 18.375	€ 26.695
Salland als toeristische en recreatieve bestemming onder de aandacht brengen bij fietsers en wandelaars in Nederland en in Salland.		
Stichting Slachtofferhulp Nederland	€ 10.261	€ 11.174
Doel van de subsidie is om slachtoffers van misdrijven, verkeersongelukken, rampen en calamiteiten adequaat op te vangen en te begeleiden ten einde de schade op materieel en immaterieel gebied zoveel mogelijk te beperken; Daarnaast is het doel om de belangen van slachtoffers van misdrijven, verkeersongelukken en calamiteiten op dusdanige wijze te behartigen dat de positie van deze slachtoffers de vereiste politieke en maatschappelijke aandacht krijgt en mogelijke knelpunten met betrekking tot deze positie worden opgelost.		
Stichting Halt	€ 8.835	€ 9.621
Doel van de subsidie is om preventie activiteiten in de gemeente uit te voeren op het gebied van jeugdcriminaliteit en jeugdoverlast. Daarbij kan Halt vanuit haar specifieke expertise een adviserende rol voor haar rekening nemen en antwoord bieden op diverse vraagstukken over jeugd en veiligheid door middel van voorlichtingen en interventies bij grensoverschrijdend gedrag.		
Stichting de Welle	€ 960.969	€ 1.002.802
De subsidie wordt verleend om De Welle in de gelegenheid te stellen een bijdrage te leveren aan het welzijn van jong en oud, waardoor meer mensen (langer) kunnen meedoen aan de samenleving. Daarnaast voert De Welle ook het Vluchtelingenwerk uit.		
Stichting Impluz	€ 21.500	€ 23.414
Vanuit de Wet publieke gezondheid heeft de gemeente Hellendoorn een verantwoordelijkheid om zit in te zetten voor gezondheidsbeschermende en gezondheidsbevorderende maatregelen voor de bevolking of specifieke groepen daaruit, waaronder het voorkómen en het vroegtijdig opsporen van ziekten. Er wordt actief bijgedragen aan de opzet, uitvoering en afstemming van preventieprogramma's, met inbegrip van programma's voor de gezondheidsbevordering. In dit kader heeft Impluz een rol t.b.v. de mentale gezondheid van de inwoners van de gemeente Hellendoorn, door het inzetten van o.a. voorlichtingsbijeenkomsten, informatie, advies, cursussen, individuele trajecten en trainingen op het vlak van preventie van mentale gezondheidsproblemen.		
Stichting Evenmens, Informele zorg voor elkaar	€ 275.103	€ 288.339
De subsidie wordt verleend om Evenmens in de gelegenheid te stellen mantelzorgers te ondersteunen.		
Stichting Evenmens, Informele zorg voor elkaar - Mantelzorgcompliment	€ 39.000	€ 42.471
Het door de raad vastgestelde mantelzorgcompliment ad € 50, - wordt door Evenmens uitbetaald aan aanvragers. Hierdoor is het voor de medewerkers van Evenmens mogelijk om de ondersteuningsbehoefte en het beschikbare aanbod onder de aandacht te brengen van mantelzorgers en hun naasten.		

Stichting Evenmens, informele zorg voor elkaar - Samen oploper	€ 8.879	€ 0
Samen Oplopen is er op gericht kwetsbare multi-problem gezinnen te ondersteunen door de inzet van geschoolde zorgvrijwilligers en door een betere afstemming tussen formele en informele zorg. Het betrof hier een project over drie jaar waarvan 2023 het laatste jaar was.		
Stichting MEE Samen	€ 256.401	€ 256.479
Met de subsidie wordt MEE in de gelegenheid gesteld om mensen met een beperking en hun netwerk te ondersteunen, zodat zij naar vermogen kunnen meedoen in de samenleving. In 2023 is het budget voor onafhankelijke cliëntondersteuning eenmalig verhoogd met € 17.180,-, waarbij geldt dat nog bezien wordt in hoeverre dit van structurele aard dient te zijn.		
Stichting MEE Samen - toekomstcoach	€ 12.500	€ 0
Betreft extra inzet van de toekomstcoach voor jongeren in de gemeente Hellendoorn. Vanuit de reguliere budgetsubsidie vindt in principe inzet plaats, maar voor 2022 en 2023 is 2 x € 12.500,- extra beschikbaar gesteld vanwege de gevolgen van de coronapandemie.		
Stichting Avedan Maatschappelijk Werk	€ 414.099	€ 448.899
Met de subsidie helpt het maatschappelijk werk om mensen hun leven (weer) in balans te brengen. En om te gaan met fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven.		
SamenTwente/GGD Twente	€ 40.799	€ 44.430
De Jeugdgezondheidszorg (JGZ) van de GGD Twente verricht in de gemeente Hellendoorn wettelijke basistaken in het kader van de Wet publieke gezondheid. Daarnaast subsidieert de gemeente elk jaar de GGD Twente om aanvullende diensten te verzorgen die toegesneden zijn op de Hellendoornse situatie. De Jeugdgezondheidszorg (JGZ) van de GGD Twente verricht al jaren individueel maatwerk voor de gemeente Hellendoorn. Individueel maatwerk betreft taken die niet vallen onder de basistaken van de JGZ. Daarbij wordt ingezet op preventieve pedagogische gezinsbegeleiding (PGJ) om beginnende problematiek in een vroeg stadium aan te pakken en grotere, complexe problemen te voorkomen. Daarnaast is de subsidie bedoeld voor de inzet van de jeugdverpleegkundige voor de deelname aan het papa-mama-café.		
Stichting ZINiN Bibliotheek	€ 1.410.076	€ 1.524.197
De bibliotheek ontvangt jaarlijks een vorm van budgetsubsidie, waarbij het de bibliotheek vrij staat het budget naar eigen inzicht te besteden, mits de gesubsidieerde activiteiten worden uitgevoerd. Deze activiteiten richten zich op het aanbod (vestigingen, openingstijden, internet, collecties, bijzondere activiteiten), het gebruik (aantal individuele gebruikers, educatieve instellingen), de hoogte van de contributie, de inlichtingen/bemiddelingsfunctie en de uitleenfunctie (aantal te realiseren uitleningen). De bibliotheek ontvangt ook een subsidie voor de huisvesting, waarbij geldt dat die gelijk is aan de betaalde huur + servicekosten minus een eigen bijdrage van Zinin.		
Stichting Culturele Organisatie Hellendoorn	€ 1.417.194	€ 1.557.653
De subsidie aan ZINiN theater wordt verleend in het kader van ons cultuurbeleid. ZINiN stelt zich ten doel het sociaal-culturele leven in de gemeente Hellendoorn in de breedste zin van het woord te stimuleren en te ondersteunen. ZINiN heeft bereikt dat inwoners en verenigingen het Huis voor Cultuur en Bestuur een vanzelfsprekende plek vinden om naar toe te gaan en elkaar daar te ontmoeten. ZINiN wil daarom een samenhangend en gedifferentieerd aanbod van diensten realiseren op het gebied van kunst, cultuur en informatie. ZINiN werkt daarbij samen met lokale en regionale partners. Het is de visie van ZINiN dat zij haar maatschappelijke functie wil waarmaken binnen een voortdurend veranderende omgeving en laten zien waarom ZINiN er voor bezoekers toe doet. ZINiN theater ontvangt ook een subsidie voor de huisvesting, waarbij geldt dat die gelijk is aan de betaalde huur + servicekosten minus een eigen bijdrage van ZINiN.		
Stichting Toeristisch Bureau Hellendoorn	€ 105.629	€ 115.030
Het verder versterken en professionaliseren van de toeristische producten Hellendoorn, Sallandse Heuvelrug en Twents Reggedal, door middel van promotie en marketing. Hierbij wordt ingezet op afstemming en aanbod van evenementen en een versterking van de toeristische informatie-voorziening door samenwerking met de ondernemers, horeca, middenstand, belangenorganisaties, Salland en Twente Marketing en de samenwerkende omliggende gemeenten.		

Bijlage 8

De 17 Global Goals

1. Geen armoede

Global Goal 1 gaat over het halveren van het aantal mensen dat onder de armoedegrens leeft, het zorgen voor gelijke toegang tot basisvoorzieningen en gelijke economische rechten en het vergroten van weerbaarheid van mensen in kwetsbare situaties.

2. Geen honger

Global Goal 2 draait om toegang voor iedereen tot veilig, voedzaam en voldoende voedsel en een einde aan ondervoeding.

3. Goede gezondheid en welzijn

Bij Global Goal 3 draait het om het zorgen voor toegang tot goede basis gezondheidszorg, het terugdringen van sterfte en ziekte als gevolg van verontreiniging, het beperken van het aantal verkeersdoden en gewonden en het zorgen voor toegang tot seksuele en reproductieve zorg.

4. Kwaliteitsonderwijs

Global Goal 4 is gericht op goed basis-, voortgezet en hoger onderwijs voor iedereen, toegang tot kinderdagverblijven en een toename van jongeren en volwassenen met relevante technische en beroepsvaardigheden. En ervoor zorgen dat alle leerlingen kennis en vaardigheden opdoen voor duurzame ontwikkeling, mensenrechten, culturele diversiteit, wereldburgerschap en zorgen voor kind- en handicapvriendelijke onderwijsfaciliteiten.

5. Gendergelijkheid

Global goal 5 richt zich op het stoppen van alle vormen van discriminatie, het tegengaan van alle vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes, en het bereiken van volledige en effectieve participatie op alle niveaus van besluitvorming.

6. Schoon water en sanitair

Global Goal 6 gaat over veilig en betaalbaar drinkwater, vermindering van verontreiniging, verhogen efficiency waterverbruik, integraal waterbeheer, beschermen en herstellen ecosystemen, bewonersparticipatie.

7. Betaalbare en duurzame energie

Global Goal 7 richt zich op het vergroten van het aandeel hernieuwbare energie en het verhogen van energie-efficiëntie.

8. Eerlijk werk en economische groei

Global Goal 8 richt zich op economische productiviteit, ondernemerschap, creativiteit en innovatie ondersteunen, vooral voor MKB; productieve tewerkstelling; duurzaam toerisme.

9. Industrie, innovatie en infrastructuur

Global Goal 9 gaat over toegang tot ICT en internet.

10. Ongelijkheid verminderen

Global Goal 10 gaat over sociale, economische en politieke insluiting van iedereen; gelijke kansen scheppen, ordelijke, veilige en verantwoorde migratie en mobiliteit van mensen mogelijk maken.

11. Duurzame steden en gemeenschappen

Global Goal 11 gaat over verschillende onderwerpen: huisvesting voor iedereen, verkeersveiligheid en openbaar vervoer, integrale plannen voor duurzame verstedelijking, cultureel en natuurlijk erfgoed, rampenparaatheid, milieueffect steden, groene en openbare ruimtes, relatie stad en omgeving.

12. Verantwoorde consumptie en productie

Global Goal 12 richt zich op duurzaam beheer en efficiënt gebruik van natuurlijke hulpbronnen, duurzame praktijken bij overheidsopdrachten. En daarnaast op het tegengaan van voedselafval en -verspilling, beperken van afvalproductie via preventie en hergebruik, verantwoord beheer van afvalstoffen en terugdringen van verontreiniging.

13. Klimaatactie

Global Goal 13 gaat over het verhogen van de weerbaarheid en aanpassing aan klimaatrisico's, het verbeteren van menselijke en institutionele vaardigheden voor klimaatadaptie en mitigatie, ook in ontwikkelingslanden.

14. Leven in het water

Global Goal 14 houdt zich bezig met het tegengaan van verontreiniging veroorzaakt op land, duurzaam beheer kustecosystemen, duurzaam gebruik van maritieme hulpbronnen, en het tegengaan van overbevissing.

15. Leven op het land

Global Goal 15 gaat om het versterken van duurzaam gebruik van bossen, droge gebieden, biodiversiteit en het integreren van waarden van ecosystemen en biodiversiteit in nationale en lokale planning.

16. Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten

Global Goal 16 richt zich op het verminderen van alle vormen van geweld, aanpak corruptie, zorgen voor effectieve, verantwoordelijke en transparante instellingen en voor responsieve, participatieve en representatieve besluitvorming, toegang tot informatie en bescherming van vrijheden.

17. Partnerschappen om doelstellingen te bereiken

Global Goal 17 richt zich op effectieve publieke, publiek-private en maatschappelijke samenwerkingsverbanden en op mondiale samenwerkingsverbanden voor duurzame ontwikkeling.

